The University of Jordan
THE LIBRARY

הצופה

ב"ה, יום ששי, ט"ז אלול תשל"ו (10.9.1976) — שנה ל"ט
גליון 11326 — המחיר 2.70 ל"י, כולל מס ערך מוסף

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפוהמ"ז
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

המרכז המאוחד של המפד"ל־הפוהמ"ז אישר חוקת הבחירות החדשה לוועידה

נתקבלה החלטה השוללת זכות בחירה מבעלי פנקס הפוהמ"ז החברים במפלגה אחרת. הוחלט לקיים המושב הבא של המרכז ב־ד' תשרי תשל"ז ובו ייקבע מועד הבחירות.

מאת חיים פיקרש, סופר הצופה

ברוב קולות אישר אמש המרכז המאוחד של המפד"ל והפועל המזרחי את חוקת הבחירות החדשה לוועידת התנועה.

הדיון ארך 6 שעות ובמהלכו הועלו עשרות הסתייגויות, שבחלקן נתקבלו ובחלקן — נדחו.

לפי הצעתו של צבי ברנשטיין, יו"ר המפד"ל ויו"ר ועדת החוקה, בתיאום עם כל הסיעות, הוחלט לקיים ביום ג' ד' תשרי תשל"ז, בתל אביב את המושב השני של המרכז המאוחד ובו יקבעו את יום הבחירות הרכבה של ועדת הבחירות המרכזית.

בין ההסתייגויות העיקריות שנתקבלו — נקבע כי רק מי שאינו חבר במפלגה אחרת. או בעל זכות בחירה למפלגה אחרת, תהא לו הזכות להשתתף בבחירות לוועידת הפועל המזרחי והמפד"ל.

הסתייגות נוספת שנתקבלה — שרשימה שלא קיבלה שבעה אחוזים מהקולות לא תוצג מהעומדים הארציים.

ההסתייגויות האחרות, שבחלקן נתקבלו נוגעות לנוהלי הבחירות, סדרי עבודתן של ועדות הבחירות המקומיות וועדת הבחירות המרכזית, רשימות ומועמדים והבוחרים, שיטת הבחירות, קביעת רשימת המועמדים, עבודתן של ועדות הקלפי, סדרי ההצבעה, מנין הקולות ועוד.

צ. ברנשטיין סקר עבודת ועדת הבחירות

את הישיבה פתח וניהל צבי ברנשטיין, יו"ר ועדת הבחירות, שסקר את עבודת הוועדה וציין כי סעיפי החוקה כפי שהם מוגשים לחברי המרכז נתקבלו ברוב, אך לא כל הסעיפים הללו נתקבלו באותו רוב, ועל ידי אותם החברים: לפיכך ישנן הסתייגויות כמעט לכל חברי הוועדה. מר ברנשטיין שהעריך את עבודת הוועדה ובמיוחד את עבודתם של א. שפט וח. ויינברגר, מזכיר הוועדה והטעים כי מגמת הוועדה היתה לשפר נהלים תוך הפקת לקחים מהבחירות האחרונות והבטחת טוהר הבחירות. להלן פירט גם את עיקרי הבעיות העקרוניות שהועלו לבירור בדיוני הוועדה, שקיימה כ־16 ישיבות.

מזכיל המפד"ל הציע להכריע בדיוני המרכז רק על ההסתייגויות העקרוניות ואילו את שאר ההסתייגויות להעביר לוועדה שתפעל בסמכות של מרכז. ברוב קולות חברי המרכז נדחתה הצעה זו.

בעקבות כך התפתח דיון נוקב בין ראשי הסיעות ובלוטו הבדלי הגישות. סיעת ליכוד ותמורה הציעה לבטל את ההסתייגויות ולקבוע מיד את מועד הבחירות. לעומת זאת יתר סיעות התנועה (התחדשות, „למפנה" הציעו לדון תחילה בהסתייגויות כולן, כדי לקבוע חוקה מסודרת לפיה יערכו הבחירות, ולאחר מכן לקבוע את מועד הבחירות.

ד"ר רפאל הביע להחליט מיד על מועד הבחירות

לאחר ההצבעה הודיע השר ד"ר יצחק רפאל בשם סיעתו „ליכוד ותמורה" כי הוא מסיר את כל ההסתייגויות, כדי לאפשר למרכז להחליט על מועד הבחירות. לדעתו טובת התנועה מחייבת קיום הבחירות במועדן, שכן זו זקוקה בחזיפות לריענון ההנהגה וחידוש כוחה שכן עליה להיערך לקראת הבחירות החיצוניות.

(סוף בעמוד 2)

מת מאו צה טונג – מנהיגה של סין הקומוניסטית

פקינג, 9 (עי"ר יופי"ע וע"צ) — מאו צה טונג, יו"ר המפלגה הקומוניסטית הסינית, ששינה את פני ארצו והפך אותה למעצמה גרעינית מת היום — על כך נמסר בהודעה שפורסמה ברדיו פקינג.

בהודעה נאמר כי מאו צה טונג מת אמש בגיל 82, 10 דקות לאחר חצות. (18.10 ביום ד' לפי שעון ישראל).

רדיו פקינג שהודיע על מותו של המנהיג הסיני הבוקר בשעה 10 לפי שעון ישראל, מסר חמש דקות קודם לכן כי תתפרסם הודעה חשובה. ברחובי המדינה נהרו ההמונים אל מקומות ריכוז, שבהם האזינו להודעה המיוחדת שכוונה „למפלגה כולה, לצבא כולו ולבני כל האומות ברחבי המדינה".

ההודעה באה מאת הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הסינית, הוועדה המתמדת של האסיפה הלאומית והוועדה הצבאית של הוועד המרכזי.

ההנעה ברחובות התנהלה בעצלתיים ולאחר מכן כמעט שהופסקה. היה ידוע כזה זמן מה שמנהיגם של 750 מיליון בני העם הסיני אינו בקו הבריאות ועלול למות בכל רגע.

לאחרונה נפגש מאו לשיחות עם מדינאים במשך 15 עד 20 דקות לכל היותר. המנהיג הזר האחרון שראה אותו היה ראש ממשלת פקיסטאן זולפיקאר עלי בהוטו.

מאו הטביע את אישיותו על חלקים ניכרים של התנועה המהפכנית הבינלאומית — במערב ובמזרח כאחד. כמנהיגה של תנועה מהפכנית הורה מאו כי „העוצמה המדינית מקורה בקנה של רובה". מאז הפכה סין למדינה קומוניסטית היה מאו אדם בעל עצמה גדולה בארצו, שלכמוה לא זכה כמעט אף מנהיג בתולדות המין האנושי.

הסופר האמריקאי אדגר סנאו, האורח הזר שהכיר את מאו טוב יותר מאשר כל אדם אחר במערב. תיאר את יו"ר המפלגה הקומוניסטית הסינית כ„חלם, לוחם, פוליטיקאי, אידיאולוג, משורר, אגרונומוס, כח מהפכני הורס ויוצר".

הפגין מדיניות הסרת פשרה

במשך שנים רבות הפגין מאו במדיניות החוץ שלו אותה מידה

(סוף בעמוד 2)

הכיום השביעי
שתו 777
ברנדי בינלאומי
כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

הטייס הסובייטי שערק ליפאן המריא לארה"ב לאחר שהבטיחה לו מקלט מדיני

טוקיו, 9 (עי"ר, יופי"ע ע"צ) — טייס חיל האוויר הסובייטי ויקטור איבאנוביץ' בלאנקו, שערק ביום ב' ליפאן במטוס קרב מיג 25, המריא היום לארה"ב לאחר הובטח לו מקלט מדיני.

בלאנקו טס במחלקה הראשונה במטוס אמריקאי להונולולו, לוס אנג'לס ומיניאפוליס. אולם פקידים יפאניים ואמריקאים אמרו כאן כי אינם יודעים מה יהיה יעדו הסופי בארה"ב.

נציגים של שגרירויות בריה"מ וארה"ב הורשו לשוחח עם בלאנקו זמן קצר לפני המראתו — אמרו מקורות המשטרה.

ברית המועצות מיחתה היום רשמית על שיפאן לא נענתה לתביעות חוזרות ונישנות להחזיר לה את מטוס הקרב הסודי ואת סגן בלאנקו בן ה־29. את המחאה מסר שגריר בריה"מ דמיטרי פוליאנסקי למשרד החוץ היפאני.

משרד החוץ היפאני סירב להוציא מכלל אפשרות שיפאן לא תחזיר את המטוס לבריה"מ. דובר המשרד אמר כי על יפאן להחליט בדבר החזרת המטוס, בתום החקירה בקופה של החקירה.

בטרם המריא בטוקיו, סיפר בלאנקו לשלטונות יפאן כי משכורתו החודשית היתה כ־333 דולר לחודש.

בינתיים נמסר כי 20 מומחים יפאנים החלו בבדיקה מפורטת של המטוס, וארצות הברית ונאט"ו שאלו את יפאן אם גם המומחים שלהם יוכלו לבדוק את מטוס הסילון ואת ציודו הסודי.

פקודת מעצר בינלאומית נגד זאן קיי – פקיד חברת „דאסו"

פאריס, 9 (עי"ר וע"צ) — בית משפט בפאריס הוציא היום פקודת מעצר בינלאומית נגד שכיר־החרב לשעבר זאן קיי, בהקשר עם המעילה בסך 8 מיליון פרנקים מיצרן המטוסים הצרפתי מרסל דאסו.

פקודת המעצר שנשלחה למשטרות בארצות חוץ באמצעות „אינטרפול" קובעת כי קיי מבוקש על סיוע במרמה והפרת אמון.

השופט המטפל בפרשת דאסו הורה לעצור את קיי לאחר שארוזה דה ואהייר, המנהל הפיננסי שנעלם עם הכסף, הכיר את עצמו אתמול.

ואהייר האשים את קיי כי הוא שהסית אותו למשוך 8 מיליון פרנקים צרפתים מחשבונו האישי של דאסו, וכי הוא לקח לעצמו סכום זה.

תחזית מזג האוויר

הטמפרטורות החזויות להיום: — ירושלים 16—28, חיפה, תל־אביב 22—28, באר שבע 16—03, רמת הגולן והשומרון 17—27, נהריה 20—22—28, באר שבע 16—30, רמת גנרת 18—28, עפולה 20—30 לוד 18—30, יריחו 20—35, עזה 20—27, אילת 24—36, מפרץ אילת 24—34 מעלות.

הדלקת הנר

	עש"ק	מו"צ
ירושלים	5.16	6.29
תל־אביב	5.34	6.31
חיפה	5 26	6.31
באר־שבע	5.32	6.29
אילת	5.31	6.29

הגר"ש גורן יצא לאנגליה לפי הזמנת הרב יעקובוביץ

ישתתף בכינוס רבנים שידון ביחסה של ההלכה לשטחים המשוחררים

מאת סופרנו

הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן יצא אתמול לאנגליה לפי הזמנת הרב הראשי ליהדות בריטניה ד"ר עמנואל יעקובוביץ, כדי להיות האורח המרכזי בכינוס רבנים שידון ביחסה של ההלכה לשטחים המשוחררים.

בהזמנה שנתקבלה בלשכת הרב הראשי לישראל מציין הרב יעקובוביץ כי רבני אנגליה מעוניינים לברר במשותף עם הרב גורן את מכלול הבעיות הקשורות ביישוב ארץ ישראל, גבולות הארץ ויחסה של ההלכה לשטחים ששוחררו על ידי צה"ל בימי מלחמת ששת הימים.

נוסף לכך יפגוש הגר"ש גורן את מגבית הימים הנוראים למען ישראל, הנערכת במסגרת כינוס ארצי של ראשי הציבור היהודי באנגליה בנשיאותו של הלורד זיו.

בדרכו לאנגליה יתעכב הרב הראשי בשוויץ: גם שם נועדו לו פגישות עם רבנים וראשי הציבור היהודי לשם בירור בעיות הלכתיות אקטואליות המעסיקות את הקהילה היהודית שם.

בנמל התעופה בן גוריון נפרדו מהרב הראשי לישראל חברי מועצת הרבנות הראשית, רבני ערים, דיינים, חברי כנסת אישי תורה וציבור ידידים ובני משפחתו.

בלוותה לרב הראשי רעייתו הרבנית צפיה גורן שגם היא תופיע באנגליה בסדרת הרצאות לפני ארגוני הנשים ובמיוחד בכינוסים של תנועת נשי מזרחי.

רבין דן עם השגריר מלקולם טון בעניין הקידוח האמריקני ב„קו האמצע"

מאת סופרנו המדיני בירושלים

שגריר ארצות הברית בישראל מלקולם טון, נפגש אתמול עם ראש הממשלה יצחק רבין ודן איתו על העיכוב שנוצר במפרץ סואץ כאשר ספינות ישראליות מנעו מספינות קידוח אמריקאיות להציב מתקנים על קו האמצע.

השיחה התנהלה ברוח ידידותית, והודגש כי שני הצדדים רוצים למנוע עימות.

הועלו כמה הצעות פשרה שאחת מהן היא שישראל תסכים לקידוח ללא ויתור על ריבונותה. הצעה שניה היא להחכיר את השטח. המגעים יימשכו.

סקרנטון: נשתפרו סיכויי ההתקדמות לשלום במזה"ת

טוקיו, 9 (עי"ר) — הסיכויים להשגת התקדמות מוחשית לקראת השכנת שלום במזרח התיכון הם עתה טובים יותר מאשר זמן ארוך — אמר היום וויליאם סקרנטון, שגריר ארצות הברית באו"ם.

בשיחה עם עתונאים ציין השגריר כי הבעיה העיקרית היא — ייצוב המצב בלבנון.

קיימים עתה סימנים המעידים על כך שלפחות 4 מדינות ערביות — מצרים, ערב הסעודית, ירדן וסוריה — יהיו מוכנות להכיר בישראל חופשית ועצמאית.

בהמשך דבריו ציין השגריר כי ממשלת ישראל נתחזקה במידה רבה כתוצאה מהצלחת „מבצע אנטבה".

באשר למעמדו של אש"ף, אמר השגריר כי קשה להביע הערכה על מצב ארגון זה, נוכח ההתרחשויות בלבנון.

נפלה עטרת ראשנו!

בצער רב וביגון קודר, אנו מודיעים על פטירת ראש משפחתנו

ר' גרשון חנוך (הניך) דדליך

מחשובי חסידי ראדזין

הלויה תצא היום, יום שישי ט"ז באלול תשל"ו (10.9.76) בשעה 12.00 בצהריים מבית הלויות הצירוני רח' דפנה ת"א לבית העלמין בקרית שאול.

המתאבלים:

בניו: זאב, שמואל, יעקב וצבי

בתו: חיה ומשפחותיהם

נכדיו ונינו

יושבים „שבעה" בבית המנוח רח' כרמיה 9 ת"א.

ב"ה

מועצה אזורית שפיר

ביום שלישי, י"ט אלול תשל"ו (14.9.76) בשעה 19.00

תתקיים אי"ה בישיבת „אור־עציון" — במרכז־שפירא

א ז כ ר ה

הקדשת ספר „דיני ממונות" (ח"ב) של

הרב ע. בצרי

ליקיר לבבנו מבוני ההתישבות הדתית

השר **מיכאל י. חזני** ז"ל

במעמד: יו"ר הכנסת מר ישראל ישעיהו

ובהשתתפות: שרי הממשלה, רבנים, דיינים, חברי כנסת,

הגב' חנה חזני, בני המשפחה ומוקירי זכרו.

הצבור מוזמן

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים

על פטירת אשתי ואמנו היקרה

שרה סימה קיסטר ע"ה

(לבית מהייפית)

אשת ד"ר יצחק קיסטר יבלח"ט

הלויה תצא היום ערש"ק ט"ז כי תבוא בשעה 18.30

לפני־הצהריים מבית־הכנסת „אוהל־יוסף" — יד תמב, רח' האר"י 5 להר הזיתים.

המשפחה המתאבלת

למשפחת מרקוזה

קבלו את השתתפותנו באבלכם הכבד בהלקח מכם ראש משפחתכם

האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד

מוקיר רבנן ותלמידיהון — תומך ומקים אוהלה של תורה

מסתופף בצלם של חצרות צדיקי הדור

ר' יצחק מאיר מרקוזה ז"ל

תמצאו תנחומים בהמשך דרכו הסלולה מאבותינו ורבותינו

בית הבד

ההנהלה, העובדים והפקידים

למשפחת מרקוזה

משתתפים בצערכם הרב בהסתלקותו של ראש משפחתכם

גומל חסד, רודף צדקה, תומך ביד רחבה במוסדות תורה וחסד

ר' יצחק מאיר מרקוזה ז"ל

תמשיכו בנאמנות בדרכו דרך התורה, הצדקה והחסד

אינטרנציונל

טקסטיל פרינטרס

רחוב דב הוז 26 קרית־אונו

ההנהלה, העובדים והפקידים

לחברנו־מכובדנו

ר' שלמה זלמן שרגאי הי"ו

ולרעיתו

ברכת מזל טוב לבבית

לשמחת הכלולות של נכדם

ינון משה נ"י עב"ג ורדה תחי'

ולשמחת הבר־מצוה של נכדם

עמיהוד משה נ"י

המרכז העולמי של המזרחי | קרן ארץ־ישראל של המזרחי

הפועל־המזרחי | ההנהלה הראשית

המועצה הדתית והרבנות — בית־שמש

למנהיגנו הרוחני הדגול, מרן

הרה"ג יוסף בוסבילה שליט"א

רב העיר בית שמש

מיטב הברכות והאיחולים

להבחרו מחדש לויו"ר המועצה"ד

יהי שיצליח בתפקידו ורבים להגדיל תורה ולהאדירה

לשכת הרבנות והמועצה הדתית

בית־שמש

לחברנו

חיים אינטרטור ורעיתו

חבר הועד הפועל של הפועל המזרחי

ברכת מזל טוב לבבית

להולדת הנכדה

יזכו ביחד עם ההורים לגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך אושר ובריאות

המפלגה הדתית לאומית ההנהלה | הסתדרות הפועל המזרחי הועד הפועל

למע"כ ידידי החשוב איש החזון והמעש

מר **דב שיש** הי"ו

לרגל התמנותו לסגן הממונה על מחוז המרכז

יהי רצון שתפעל ה' בידך יעלית למען האדרת תפארת עם ישראל בארץ קדשנו

ח"כ אהרון אבוחצירא

ראש עירית רמלה

ישיבה וכולל הרב אבוחצירא

ע"ש הרה"ג ר' יצחק אבוחצירא זצ"ל

רמלה - רח' טשרניחובסקי 24

לידידנו החשוב והנעלה

מר **דב שיש** הי"ו

לרגל התמנותו לסגן הממונה על מחוז המרכז

יתן ה' שיצליח בפעולותיו הברוכות למען תפארת עם ישראל

בשם ההנהלה

הרב יחיאל אבוחצירא.

רב העיר, רמלה

שפע ברכות לידידנו ומכובדנו הדגול

מר **דב שיש** הי"ו

לרגל התמנותו לסגן הממונה על מחוז המרכז

יתן הקב"ה שחפץ ה' יעלה בידו להגדיל פעלים לתורתו ולקודשו שם שמים בשרנו

הנהלת המועצה הדתית

רמלה

חבריה ועובדיה

האזינו

במוצאי שבת בשעה 21.15

בשידורי ישראל, רשת א'

הדים

מהכינוס הי"ט

לתורה שבעל־פה

ארומו־ד

צפוי דלתות וקירות

רשימת תנועת האשה הדתית לאומית לבחירות לועידת המפד"ל והפוהמ"ז

רשימת פעולות שבועיות

יום ראשון י"ז אלול תשל"ו (12.9.76)

ירושלים — ישיבת יו"ר החוגים עם ההנהלה במשרדי התנועה, שד' בן מימון 26 בשעה 4.30 אחה"צ.

כפר סבא — פגישת מטה הבחירות במועדון החברה בשעה 8.00 בערב בהשתתפות החב' מרים יקיר.

יום שני, י"ח אלול תשל"ו (13.9.76)

ועדת ההסברה הארצית בבית התנועה בת"א חוד 313 בשעה 2.30 אחה"צ.

ירושלים — חוג „פעילה" בשעה 8.00 בערב בבית החב' שרה ויגברג, רח' בכר 10.

יום שלישי, י"ט אלול תשל"ו (14.9.76)

הבי...ת הרשימה בשעה 3.30 אחה"צ בבית התנועה בת"א.

ירושלים — פתיחת הסנה בשעה 7.30 בערב בבית החברה שד' בן מימון 26 בהשתתפות החב' מרבב בנבהדראי.

חיפה — פגישת חברות פעילות דוברות אנגלית וותיקות בשעה 10.00 לפנה"צ במועדון החברה, רח' ירושלים 27.

בני ברק — ועדת הפעולה בשעה 8.00 בערב בסניף הפוהמ"ז רבי טרפון 1, בהשתתפות החב' לאה עזריה.

יום רביעי, כ' אלול תשל"ו (15.9.76)

חיפה — פגישת מזכירות הסניפים מהקריות ורכסים בשעה 4.00 אחה"צ במועדון החברה רח' ירושלים 27 בהשתתפות החב' מרים יקיר.

ירושלים — חוג „אדר" בשעה 8.30 בערב בבית החב' טובה בר־נבון, אוסישקין 63.

קרית אונו — פגישת חברות בביהכנ"ס תורה ודעת בשעה 8.00 בערב בהשתתפות החב' פנינה נביר.

ב"ה

צעירים דתיים

בוגרי יחידות שדה — קצינים ותוגרים

המעוניינים

לשלב עבודה בטחונית מעניינת וחיי תורה

יפנו לת.ד. 16041/פ, ירושלים

או טלפונים: —

ירושלים:	02-68952	
תל־אביב:	03-246103	03-950477
חיפה:	04-725491	04-728355
באר־שבע:	057-74118	057-77953

דרוש סוכן בלעדי

להפצת הספר „ארץ צבי"

עם ההגהות בכתב ידו של המחבר

הרה"ג ר' אריה צבי פרומר הי"ד

*

לפנות לרב פרומר זוהה רח' יפו 24 טלפון 667677 או 521195

אם תתונה מכובדת

את אך בית עם

התזמורת המפוארת

המזרחית־המודרנית

בהנהלת ברוך שורץ

תל־אביב, שינקין 33

טלפון 284261

— מחירים נוחים —

مكتامنه الأصل

פורד בעד תמיכה ב„ישראל חזקה" וחקיקת חוקים נגד החרם הערבי

מודיע על כוונתו להמשיך בתהליך המו"מ על המזה"ת ומבטיח שלא יהיה פתרון כפוי

ואשינגטון, 9 (עסט"א, יופ"ק, ועי"ר) — הנשיא פורד שוב הבטיח היום את תמיכתו ב„ישראל חזקה", והודיע את המשכתו על „תהליך הצעדים" במזרח התיכון, והבטיח חקיקה נגד החרם הכלכלי הערבי אם יהיה צורך בכך.

בנאום בוועידה הבינלאומית של „בני ברית" בבלון „הילטון" בוואשינגטון, גם אמר פורד כי הוא מקיים מגעים עם מנהיג ברית המועצות ליאוניד ברז'נייב ועם חברים בכירים של הקונגרס האמריקאני כדי להביא לכך שהגירה היהודית מברית המועצות ישוב למדדיה הקודמים.

ככל כן אמר שהוא תומך ב„פעולה בינלאומית כדי להכחיד את הטירור בכל מקום", והבטיח תמיכה אמריקאנית לישראל נגד „נסיונות לשלול ממנה את מלוא זכויותיה כחברה באו"ם".

בעניני פנים אמר, כי אינו רואה כל סיבה ל„מכסות שרירותיות על בסיס גזע, דת, מוצא לאומי, בתחום התעסוקה והחינוך".

בנאומו בוועידה, בה נאם אתמול גם יריבו המועמד הדמוקרטי ג'ימי קארטר, אמר פורד כי הוא סוטה כן הנאום שהכין, כדי להכליל בו את הערותיו בדבר החקיקה נגד החרם הערבי ובדבר שיפוריו לכמן הגדלת ההגירה מברית המועצות.

קרטר תובע קיצוצים בתקציב ההגנה שיחבילו באמצעי ארה"ב להגן על ישראל

פורד תקף את קרטר על רקע דרישתו לקצץ את תקציב ההגנה, להחזיר כוחות אמריקאנים מעבר ל־ים ולהטיל הגבלות קפדניות יותר על מכירת נשק לבעלות בריתה של ארה"ב.

„אם ננקוט באחד בצעדים אלה, לא נוכל להגן על בעלות המדינה שלנו, וביניהן ישראל", הזהיר פורד. כזכור האשים ג'ימי קרטר אתמול את ממשלת הנשיא פורד בגישה „צינית ומסוכנת" באשר היא מוכרת נשק הן למדינות ערב והן לישראל.

בהגיבו על דברים אלה ציין פורד שאם יופסק הסיוע למדינות הערביות „המתונות", הן יפנו לברית המועצות וכך יווצר מצב שהמדינות המתונות והמדינות הקיצוניות במחנה הערבי יהיו נתונות תחת השפעה סובייטית.

לא יהיו פתרונות כפויים במזה"ת

להלן הכריז פורד, כי הוא מתכוון להמשיך בתהליך המו"מ במזרח התיכון, וציין כי קו זה טוב לאמריקה, טוב לישראל, טוב לערבים, ולמעשה טוב לכל העמים בעולם". בציינו „אינני מבטיח שזה יהיה קל", הוסיף פורד כי „לא יהיו פתרונות כפויים — אלא הסכמים שסעיפיהם יעובדו במו"מ בין הצדדים כפי שהיה ביחס להסכם סיני".

הוא גם הבטיח כי „לא יהיו ויתורים חד־צדדיים — כי אם ויתורים מאוזנים ותמורת ויתורים מהצד שכנגד. אנו נפעל, כפי שפעלנו בעבר, תוך התייעצות הדוקה ותמידית ביותר עם ישראל לפני המו"מ, במהלכו ואחריו".

פורד ציין כי ארה"ב „תעמוד איתנה במחויבותה כלפי בטחון ישראל וקיומה".

בהצביעו על „החרם הערבי נגד ישראל" אמר הנשיא, כי „בעיה זו כרוכה בשאלות מוסריות ומשפטיות, בעיות פנים ובעיות בינלאומיות. קל לגרום להסלמה מבחינה רגשית, אך הרבה יותר קשה לפתור את הבעיה בצורה רציונלית".

הקרבות בלבנון – במלוא עוזם

בהתנגשויות של היממה האחרונה נהרגו 96 איש לפחות

ביירות, 9, (יופ"יע, עי"ר עי"צ) הקרבות בין שני הצדדים בביירות נמשכו היום במלוא עוזם, והם אילצו את הכוח הבין ערבי להרכוג כאזור ההריץ.

נמסר, כי מתווך הליגה הערבית חסאן סאברי חולי ישוב בשבת לביירות, לאחר ביקור בדמשק, כדי להמשיך במאמצים להסדיר הפסקת אש.

עתוני לבנון מסרו היום, כי סוריה עדיין ממשיכה במאמצים מדיניים כדי לשים קץ למלחמת האזרחים בלבנון, לקראת כניסתו של הנשיא הנבחר אליאס סארקיס לתפקידו בעוד שבועיים.

העתון „אל נאהר" כתב היום, כי בדיקה על השיחות שניהל אתמול בדמשק שר הפנים הנוצרי קאמיל שמעון, כי סוריה מקווה להגיע לפתרון פוליטי אשר לא יצריך פעולה צבאית.

אולם הוסיף, כי אם ייכשלו המאמצים הפוליטיים „יעברו הסורים לשיטות אחרות, כדי שסארקיס לא ישקע בביצה של המשבר הלבנוני".

העתון „אל מחרר" המקורב למחבלים כתב, כי שני נציגים של „פתח" נסעו לסוריה עם הצעות להפסקת אש לפני כניסתו של סארקיס לתפקידו.

בהתנגשויות שהיו ביממה האחרונה בביירות, בזוית ההררית שבמרכז המדינה ומסביב לנמל טריפולי שבצפון, נהרגו לפחות 96 אנשים, מסרו מקורות של שני הצדדים.

יחידה אדמונית מן הכוח הבין־ערבי של הליגה הערבית, שהיתה מוצבת באיזור חייץ בין שני הצדדים בדרום מזרח ביירות, נאלצה היום לסגת כמה מאות מטרים לתוך האיזור המוסלמי שבמערב ביירות. אולם דובר הכוח אמר כי נסיגה זו היא זמנית בלבד, היא נבעה מן העובדה שהאיזור הפך לשדה קרב עז.

הכוחות הנוצרים של שר הפנים שמעון הגבירו בימים האחרונים את התקפותיהם לאורך „הקו הירוק" בביירות, ובכך מנעו כל תנועה בין שני חלקי העיר.

רדיו הפלנגות מסר היום, כי פייר ג'מאייל יבקר בקרוב במצרים על פי הזמנת סאדאת.

המנהיג הנוצרי המתון ריימונד אדה ביקש מהצלב האדום הבינלאומי לסייע לבלימת מגיפת חולירע שפרצה בנמל טריפולי שבצפון, אמרו היום נציגים של הצלב האדום. בידיעות מסוריה נאמר כי 5 אנשים כבר מתו מן המחלה באיזור טריפולי.

הליגה הערבית קוראת לקיים מגע עם בריה"מ כדי לצמצם העליה לישראל

קהיר, 9 (יופ"יע) — מועצת הליגה הערבית קראה היום ל־20 המדינות החברות בה לקיים מגעים עם בריה"מ במטרה לצמצם את עלייתם של יהודים סובייטיים לישראל, נאמר בהודעה רשמית.

ההודעה, שפורסמה בתום המושב ה־66 של המועצה, קראה לכלי התקשורת הערביים לנהל מערכה נגד ההגירה לישראל „מכיוון שזו מסכנת את העניין הפלשתיני".

בתום הוועידה נמסר, כי שר החוץ התוניסי חביב שאטי, ייצא מחר לדמשק לשיחות עם מנהיגי סוריה במטרה „לטהר את האווירה הערבית" ולהכשיר את הקרקע לזימון ועידת פיסגה ערבית על לבנון.

דיפלומאטים ערביים אמרו כי בדמשק יצטרף שאטי לשר החוץ הכוויתי, סאבאח אל אחמד ושני השרים יסיירו לאחר מכן בבירות ערביות אחרות.

המועצה גם קראה למזכ"ל הליגה מחמוד ריאד לעשות סידורים לחידוש הדו־שיח הערבי־אירופי על שיתוף פעולה כללי.

ה„פנטאגון" ימכור יהלומים ומתכות יקרות לכיסוי הגירעון בתקציבו

ואשינגטון, 9 (עי"צ) — ועדת הכוחות המזוינים של בית הנבחרים האמריקאני אישרה ביום ד' מכירת יהלומים תעשייתיים ומתכות יקרות בסכום של 746.6 מיליון דולר, כדי לסתום את הגירעון בתקציב ההגנה.

מדובר ביהלומים ובמתכות, שנאגרו על ידי הפנטאגון כעתודה לייצור כלי נשק במקרה של פרוץ סכסוך מזויין.

במהלך הדיון אמר אחד מבין צירי בית הנבחרים כי „קשה להעלות על הדעת שעלינו למכור את כל אלה, בגלל בהלה שאחזה בבית הלבן".

ציר בית נבחרים אחר התאונן על כך שהפנטאגון ימכור כסף שנאגר במחסניו במחיר של 4.50 דולר האונקיה, שעה שהממשלה שילמה תמורת מתכת זו מחיר של 12 דולר האונקיה.

הפנטאגון ימכור יהלומים ב־126.1 מיליון דולר, כסף ב־349.9 מיליון דולר, בדיל ב־250.6 מיליון דולר ואנטימון בסכום של 20 מיליון דולר.

השר גלילי הצביע בעד מינויו של א. ידלין כנגיד בנק ישראל

מלשכת השר י. גלילי מבקשים לפרסם:

ב„הצופה" (6.9.76) נתפרסמה ידיעה בכותרת: „י. גלילי מבקר בחריפות את המינוי של א. ידלין".

סופר „הצופה" הביא לפרסום, ביחוס לשר גלילי, דברים נטולי יסוד. השר לא השתתף בשום דיון של „ראשי העבודה" בנושא נגיד בנק ישראל, וגם לא בישיבת שרי המערך בנושא זה.

השר גלילי לא התבטא בשום מקום בשלילה כלפי המינוי של א. ידלין, ואילו בישיבת הממשלה הצביע בעד המינוי.

רבין קורא לבריה"מ לחשוב מחדש על מדיניותה במזה"ת

ראש הממשלה י. רבין פנה אמש לבריה"מ, שתחשוב מחדש על מדיניותה הבלתי מאוזנת באיזור המזרח התיכון, המבוססת על דחיפה והתרפסות על העולם הערבי לעמדה עויינת לישראל.

מר רבין, שהופיע בכנס היסוד של מחוז השרון הצפוני והשומרון של מפלגת העבודה בבית ההבראה „מבטחים" בזכרון יעקב, אמר כי המדיניות של הסכמי הביניים החלישה את עמדה של בריה"מ באיזור. עם זאת עמד על הסתירה של השתתפות בין מוסקבה לקאדאפי, שהוא הקיצוני הדתי בין הערבים.

„הלכנו להסדרי הביניים, אשר הוכיחו את עצמם. הסכמים אלה הביאו, מבלי שנרצה בכך, מריבה בין קהיר ודמשק בעניין מדיניות הערבים כלפי ישראל, ויחסים אלה בין מצרים לסוריה מקטינים את הסכנה לישראל ופותחים אפשרויות להתפתחויות שונות, שיש בהן גם סיכונים, אבל גם סיכויים. הם הקטינו את הסכנה המיידית למלחמה", אמר רבין.

מדיניות הממשלה, אמר, הגדילה את ההבנה ושיתוף הפעולה בין ישראל וארה"ב. הובטח לנו גם לטווח קצר וגם לטווח ארוך, שימצאו לנו כל הכלים הנחוצים להגנתנו.

בהתייחסו למדיניות פנים אמר, כי עלינו להרים את דגל הביטחון ודגל הקידום החברתי והכלכלי כאחד, כן הוא קרא ליתר ארגון בחיים הקהילתיים ולהגברת ההשפעה של הרשות המקומית בדאגה לאיכות החיים.

בדברו על בעיות מפלגתו אמר, כי הקמת המחוזות תאפשר יותר משקל ויותר ייצוג לחברים מכל המחוזות, תוך השפעה על מדיניות המפלגה.

סיכות הצטיינות למתנדבי „המשמר האזרחי" בק. מלאכי

שר המשטרה שלמה הלל, שסייר אתמול בקרית מלאכי בלווית קצינים בכירים חילק אמש סיכות הצטיינות למתנדבים בהופעתם בשמירת „המשמר האזרחי" במקום.

בעת סיורו בשכונת נחלת הר חב"ד נכונו לשר ומלוויו שתי הוויות: בכתה המשמר האזרחי שבשכונה פגש מר הלל קבוצת חסידים רובם עולים חדשים, המקיימים שיעור קבוע בתלמוד לפני צאתם לשמירה. האורחים הוזמנו על ידי נותן השיעור, הרב יהודה ירוסלבסקי להשתתף בשיעור שנסב על „התגוננות בפני גנבים".

לאחר סיום סוגיה „משטרתית" זו, התפתחה שיחה חופשית והמכונה על המשמר האזרחי בק. מלאכי צבי כהן ציין לשבח את מתנדבי המשמר בשכונה חסידית במקום ואת מספרם הרב של המתנדבים בשכונה.

„הלוואי והיו לנו 2 מיליון חב"דניקים בארץ" אמר השר. האורחים קיבלו תשורות מאחד הרבנים: ספרים על תולדות חב"ד ועל החסידות.

פורסטר הסכים לתכנית אנגלו־אמריקנית לפצות לבנים שיסכימו לעזוב את רודזיה

ניו יורק, 9 (עי"ר יופי"ע עי"צ) — ראש ממשלת דרום־אפריקה ג'ון פורסטר נתן את הסכמתו לתכנית אנגלו־אמריקנית לספק סיוע פיננסי של 1.5 מיליארד עד 2 מיליארד דולר בשביל לבנים שיסכימו לעזוב את רודזיה — מסר היום ה„ניו יורק טיימס".

בידיעה מלונדון מסר העתון כי מקורות דיפלומטיים אמרו שהמחיר עלול להיות גבוה או נמוך יותר, וזה יהיה תלוי במספר הלבנים הרודזים שיבקשו לנצל תוכנית זו.

התוכנית, שקווית הכללים כבר פורסמו, נועדה בעיקר „להבטיח לבני המיעוט הלבן כי יהיו לו זכויות מוגדרות ברודזיה עצמאית, וכי האפשרות להגר למדינה אחרת, ולקבל פיצוי פיננסי אם יחליטו לעזוב", ציין העתון.

ביחס לדרום־אפריקה עצמה השמיע אמש פורסטר נאום נוקשה ביותר שנראה כסותם את הגולל על שאיפותיו של הרוב הכושי בדרום־אפריקה להשתתף בשלטון.

נאומו בכנס מחוזי של המפלגה הלאומנית השלטת בעיר בלומפונטיין זכה לתשואות רמות, כאשר הכריז כי „לא תהיה חלוקה בשלטון".

בינתיים נמסר כי קיסינג'ר מתכונן למסע דילוגים בדרום אפריקה כדי לנסות וליישב את בעיית רודזיה.

היום גם נודע כי ראש ממשלת דרום אפריקה פורסטר וראש ממשלת רודזיה אלאן סמית ייפגשו בראשית השבוע הבא לשיחות, העשויות להכריע אם שיחותיו של קיסינג'ר באיזור יוכתרו בהצלחה או ייכשלו.

15 נהרגו בהמשך המהומות בדרום אפריקה

קייפטאון, 9 (יופי"ע, ועי"ר) — המשטרה הרגה אמש והיום, 15 מתפרעים כושיים, בהמשך גל המהומות ומעשי הביזה במקומות שונים בקייפטאון.

אחד ממקומות הפורענות החמורים ביותר היה פאאר, עיירה כושית במרחק 32 ק"מ מקייפטאון, והמשטרה הגדירה שם את המצב כ„חמור ביותר".

עצרת 40 שנה לארגון תורמי דם

במלאת 40 שנה לארגון תורמי דם מתנדבים בתל־אביב, נערכה אמש עצרת לציון המאורע ב„היכל התרבות" בתל־אביב. בעצרת השתתפו מאות מתנדבי הארגון ו„מגן דוד אדום".

יו"ר הוועד הפועל של מ.ד.א. ד"ר רון רוזין אמר כי בימים הקרובים יוחל בהקמת בנק הדם המרכזי של מ.ד.א. שימוקם בבית החולים על שם שיבא ושתקציב הקמתו עולה על 100 מיליון ל"י.

הרב הראשי לתל־אביב יצחק ידידיה פרנקל הטעים, כי הוא מלווה את הארגון מראשית הקמתו בזמנים קשים, מאורעות מלחמה וימות רגיעה. הוא הדגיש, כי תורמי הדם המתנדבים בצב מוסרים נפשם להצלת אנשים.

יו"ר הארגון, העתונאי שמשון פינס הדגיש, כי בעתות חרום רבים מבין הציבור נענים לתרום מדמם, אולם הבעיה היא דווקא בתרומות בימים רגילים.

הביטאון הבריטי „פלייט אינטרנאשיונל":

ישראל היא המדינה היחידה במזה"ת המייצרת מטוסים וטילים

בהתעצמות הישראלית הושקעו בשנה האחרונה 2.3 מיליארד דולר, וישראל היא המדינה היחידה בזירת התיכון המייצרת בעצמה מטוסים וטילים שהתכננו ופיתחה אותם בעצמה.

זאת כותב הבטאון הבריטי לעניני תעופה „פלייט אינטרנשונל", בסקירה ארוכה הנוגעת בעיקר לחילות האוויר והנשק האנטי אווירי של מדינות המזרח התיכון.

מחבר הסקירה מציין, כי לישראל מטוסי „כפיר", „ערבה" ו„וסט וינד" וכן טילי „גבריאל" ו„שפריר" מתוצרתה. הללו מתוכננים לייצוא וחלק מהם אף נמכרו למדינות שונות, יחד עם סוגים שונים של ציוד צבאי. עם זאת רוכשת ישראל סכומים ניכרים ציוד צבאי מתקדם ביותר בארה"ב. לדעת הבטאון היא עושה זאת משום שברור שבכל סכסוך שיפרוץ במזה"ת תמצא את עצמה כשגבה אל הקיר כבתחילה כלכלית, אם ולשאר תותקף ע"י כל מדינות ערב.

בעל הסקירה מציין כי רק התעצמות צבאית מהירה ערובה יעילה שישראל תוכל למנוע זאת. לפיכך אף נטלה על עצמה את המשימה הקשה להתפתל בייצור צבאי מגוון של ארה"ב, לאחר ששנים ארוכות היתה תלויה בייצור המלחמתי הצרפתי.

הציוד הצרפתי שבידי ישראל

להלן נאמר בסקירה, כי הציוד הצרפתי שברשות ישראל כולל היום 6 מטוסי „ווטור", 5 מטוסי „סופר מיסטר" ו־52 מטוסים מדגם „מיראז' 3". אלה מתאימים למטוסי „הכפיר" שישראל מייצרת.

לצי מטוסי ה„פנטום" שבידי ישראל — מוסיף כותב הסקירה — נוספו באחרונה 204 מטוסים מדגם זה. לישראל 250 מטוסי „סקייהוק" וכן 25 מטוסים נוספים מסוג זה לאימון טייסים. ההזמנה האחרונה של ישראל היא 25 מטוסים מדגם „אף־15", במחיר 600 מיליון דולר, והמטוסים הראשונים מדגם זה יגיעו בתחילת שנת 1977. תוספת רצינית ויעילה להתעצמותה של ישראל יהוו 4 מטוסי „הוקאיי", שיגיעו ב־1977 ואשר ישראל שילמה תמורתם 170 מיליון דולר.

100 טילי „הרפון" יתווספו לטילי „גבריאל" ו„שפריר".

עוד אומר הבטאון כי לטילי „גבריאל" ו„שפריר" שהוכיחו את יעילותם במלחמת יום הכיפורים, יתווספו 100 טילי אוויר־קרקע „הרפון" מתוצרת ארה"ב.

לצורך פגיעה בסוללות טילים, בסוללות תותחים, בעמדות מבוצרות ובריכוזי גייסות רכשה ישראל טילי „לאנס" וכן פצצות מונחות „מייבריק" ו„ולאיי". אלה מעולים לפגוע מרחוק במטרה, הרחק מטווחו של נשק נ. מ.

הבטאון מוסיף כי הנשק האנטי־מטוסי הישראלי כולל 10 סוללות „הוק" ונשק מגוון אחר נגד מטוסים. לישראל גם מטוסי „קוברה" חמושים בטילים נגד טנקים מדגם „טאו" ו„דרגון" כן מצויים ברשות ישראל טילי אויר־אויר „סיידווינדר" ו„ספארו".

לצורך אימונים יש לישראל 80 מטוסי „פוגה", 25 מטוסי „מיסטר 4" ו־25 מטוסי „אורגאן". התובלה האווירית זרוע בעלת חשיבות מרובה, כוללת 23 מטוסי „הרקולס", 10 מטוסי „סי־97", 5 מטוסי „בואינג 707", 30 מטוסים מדגם „נורדאטלס" ו־10 מטוסים מדגם „סי־47".

אשר לצי המסוקים הישראלים מוסר הבטאון כי הוא מונה 12 מסוקים כבדים מסוג „סופר פרלון" וכן 93 מסוקים מדגמים אחרים. הבטאון מספר כי חיל האוויר הישראלי מפעיל גם עשרות מטוסים קלים מדגמים שונים.

תגובות ברחבי העולם על מותו של המנהיג הסיני

הנשיא פורד: מאו היה אישיות בעלת שיעור קומה

ואשינגטון, 9 (עי"ר, יופי"ע, רויטר) הנשיא פורד העלה היום על נס את מאו צה טונג ואמר כי היה איש בעל חזון ושי מותו הוא באה"ע מראבי.

בשיחה עם כתבים תיאר הנשיא את מאו כאישיות בעלת שיעור קומה והצביע במיוחד על העובדה שמנהיגה של סין „פתח את השערים, כדי שארה"ב והריפובליקה העממית הסינית יוכלו לפעול בעידן חדש".

מוסקבה — ללא תגובה רשמית

סוכנות הידיעות הסובייטית „טאס" פירסמה ללא דיחוי את הודעתה של פקינג על מות מאו צה טונג, אך ללא תגובה רשמית.

מומחים מערביים אמרו שיש לצפות שמוסקבה תגיב על הסתלקותו מהזירה העולמית של מאו בצורה מאופקת ומכובדת.

עוד אמרו המשקיפים כי יש להניח שמוסקבה לא תרצה לקלקל את יחסיה עם מי שיצליח לשלוט בפקינג לאחר מותו של מאו.

המשקיפים בבירה הסובייטית מצביעים על העובדה שבזמן האחרון פירסמה ברית המועצות פעמיים הודעות, שנתפרשו כמחוות של התפייסות כלפי המנהיגים הסיניים החדשים, לאחר מותו של צו אן לאי וסילוקו של סגן ראש הממשלה טנג הסיאו פינג.

באמצע החודש ינואר השמיע חבר ה„פוליטביורו" פיודור קולאקוב הודעה, שבה נאמר כי ברית המועצות מעוניינת בנורמליזציה ושיפור היחסים עם סין „למרות הכל".

בקהיר פורסמה הודעה, שבה מביע נשיא מצרים אנואר סאדאת את צערו העמוק על מותו של מאו. בהודעה המצרית נאמר כי מאו היה ה„אדריכל" של המהפיכה הסינית בחלון מאבקה".

ממשלת בריטניה מביעה צער

בלונדון פירסם ראש הממשלה ג'יימס קאלהאן הודעה שבה נאמר כי הממשלה הבריטית מביעה צער עמוק נוכח מותו של היו"ר מאו צה טונג „אחד מגדולי המנהיגים של מאה זו".

ההודעה הבריטית מתארת את מאו כאדם בעל חזון גדול, הוגה דעות המצוייד בתחושה היסטורית עמוקה.

בבריסל אמרו מומחי נאט"ו כי אין לצפות לשינוי במדיניות הסינית כלפי הברית הצפון אטלנטית בעקבות מותו של מאו.

ראש ממשלת יפאן טקיאו מיקי שלח מברק לממשלה הסינית ובו הביע את צערו על מותו של מאו. שר האוצר היפני מאסאיושי האוהירה, שביקר בפקינג ב־1972 הגיב על הידיעה באומרו: „אני חש שאיבדנו את הענק האחרון של המאה הזו".

פאריס: אישיות דומינאנטית

בפאריס אמר מנהיג המפלגה הסוציאליסטית פרנסוא מיטראן כי מאו היה „האישיות הדומיננטית של 25 השנים האחרונות".

מיטראן ציין כי נתקבל על ידי מאו לפני למעלה מ־15 שנה, בתקופה שבממשלת צרפת סירבה להכיר ברפובליקה העממית של סין.

באוסטריה אמר הקנצלר ברונו קרייסקי כי מותו של מאו הוא „סוף פסוק של תקופה היסטורית בתולדות הסינית".

סוכנות הידיעות המזרח־גרמנית א.ד.נ. מסרה על מותו של מאו בהודעה של חמש שורות, ללא כל דברי פרשנות.

מנהיגים סקנדינוויים השמיעו היום דברי שבח למאו צה טונג כמדינאי גדול, שרעיונותיו היו בעלי משמעות כלל־עולמית.

ראש ממשלת שוודיה אולוף פלמה אמר כי מאו היה אחד מבין המנהיגים הגדולים בתולדות המין האנושי. „חשיבותו של מאו צה טונג אינה מוגבלת לתנועה של סין" — אמר פלמה.

ראש ממשלת דנמרק אנקר יורגנסן הספיד את מאו באומרו „אחד מבין גדולי וחשובי המנהיגים של המאה שלנו". דברים דומים אמר ראש ממשלת נורווגיה אודוואר נורדלי.

ברומא אמר ג'וזפה סאראגט, נשיא איטליה לשעבר כי מאו צה טונג היה אחד מבין האישים הגדולים בזירה המדינית לא רק במאה זו אלא בכל הזמנים.

סינאטור פייטרו נני, נשיא המפלגה הסוציאליסטית, תיאר את מאו כאדם שהיה תמיד מסוגל להתחדש מהתחלה.

שר החוץ ממערב גרמניה הנס דיטריך גנשר שלח מברק לעמיתו הסיני, שבו הוא מציין שבהנהגת מאו זכתה סין להכרה בינלאומית ולמעמד מכובד בזירה העולמית.

טיטו — „אחרון הנפילים"

בלגרד, 9 (עי"צ יופי"ע) — הפעם הוא נשאר בודד. מותו של הגנרל פרנקו אשתקד, ומותו של היו"ר מאו היום, שהיה צעיר ממנו במעט, נשאר הנשיא טיטו מיוגוסלביה האחרון משורה של אישים יוצאי דופן שהטביעו את חותמם על מאה זו בין שנות ה־30 וה־70.

לאחר מותם של רוזוולט (1945) סטאלין (1953), צ'רצ'יל (1965), הו צ'י מין (1969), דה גול (1970), צ'אנג קיי שק (1974) היילה סלאסי (1975) וצ'ו אן לאי (1976), נשאר יוסיפ ברוז טיטו, שנולד ב־1892 בקרואטיה שהיתה אז אוסטרית, „אחרון הנפילים".

שישה רופאים פרטיים דואגים בקביעות לבריאותו של טיטו בן ה־84 אך נראה כי האיש עדיין חזק די הצורך, שכן השנה ערך שני סיורים מעייפים — אחד בן שלושה שבועות באמריקה התיכונה והאחר בקולומבו, לרגל ועידת הפיסגה של הארצות הבלתי מזוהות.

מת מאו צה טונג

(סוף מעמוד ראשון)

של אידיאלים שאינו יודע פשרות. הוא הפעיל את כוחות סין העממית בצידה של צפון קוריאה, תמך במרידות רבות ולא היסס להמרות את פיה של מוסקווה.

בשנות ה־70 נקטה פקינג מדיניות פרגמאטית יותר. היא זכתה למושב בעצרת האו"ם ובמועצת הבטחון ולבסוף קיבל מאו צה טונג את פניו של הנשיא ריצ'ארד ניקסון — פגישה שסימלה את סיום בדידותה של סין.

אותה שעה הידרדרו יחסי סין עם ברית המועצות. כשמדי פעם מתנהלים קרבות לאורך הגבול המפריד בין שתי המדינות. במקביל התנהלה מלחמת תעמולה בלתי פוסקת, כשפקינג מגנה את מנהיגי ברית המועצות כ„רוויזיוניסטים" ו„הצארים החדשים".

במרוצת הזמן כוננה סין העממית יחסים דיפלומטיים עם למעלה מ־100 מדינות ומדינאים מרחבי תבל החלו להגיע לפקינג, כשהם מבקשים לשוחח עם המנהיג שהפך לאגדה ולהצטלם בחברתו.

מאו חי חיי צנע, כשהוא מתגורר בדירה המצויידת ברהיטים לא יקרים בחברת אשתו הרביעית, צ'יאנג צ'ינג, שאותה נשא לאשה ב־1939.

מנישואיו עם צ'יאנג צ'ינג נולדו למאו שתי בנות — לי נא ומאו מאו.

מאו נולד ב־26 בדצמבר 1893 בכפר קטן שאו שאן, בחבל הונאן, כבנו של איכר אמיד יחסית, שהיה ידוע כקמצן. בשחר ילדותו ראה כיצד מוציאים להורג איכרים שהתמרדו, שעה שרעב פקד לעתים מזומנות את חבל הונאן.

לאחר שספג את תורת קונפוציוס בצורה המסורתית וביקר בבית ספר בקרבת מקום, יצא מאו לצ'אנגשא, עיר המרוחקת 112 ק"מ מכפרו, כדי להמשיך בלימודיו.

בבית ספר זה הוא הרחיב את ידיעותיו והכיר לא רק את הקלאסיקאנים הסינים אלא קרא תרגומים של יצירותיהם של הוגי דעות מערביים, וביניהם ז'אן ז'אק רוסו. ג'ון סטיוארט מיל ואדם סמית.

בגיל 25 סיים את הכשרתו למורה ויצא לפקינג, כדי לעבוד כספרן באוניברסיטה הלאומית. באותה תקופה הצהיר על הצטרפותו לתנועה המרקסיסטית והחל לפעול בארגונם של פועלים ב־1920. ב־1921 הוא השתתף בכנס היסוד של המפלגה הקומוניסטית הסינית, שהוא נמנה עם 12 החברים הראשונים של מפלגה זו.

הקרע עם צ'אנג קיי שק

כוחותיו של מאו מילאו תפקיד חשוב במאבק שניהל צ'אן קיי שק נגד הרודנים הצבאיים שהשתלטו על המדינה. אך בשנת 1927 פרץ קרע בין הקומוניסטים לתנועה הלאומנית בראשות צ'אן קיי שק, שהביא למלחמת האזרחים.

לאחר שאירגן התקוממות בהונאן ב־1927, נמלט מאו מכוח הקואומינטאנג. הוא התייצב בראש יחידה של פליטים והוביל אותה למקום סתר בדרום קיאנג סי. הצטרף אליו ב־1928 צו טה, ראל שקיבל אימונים בגרמניה, ועמד בראש התמרדות נגד צ'אן קיי שק.

אנשי מאו ואנשיו של צו התלכדו והקימו את הצבא האדום הרביעי, שזכה לכינוי „צבא מאו צו".

„המצעד הארוך"

ארבע פעמים ניסו כוחותיו של צ'אן קיי שק לסלק את אנשי מאו מהאיזור שעליו השתלטו ולבסוף ב־1934 הם הטילו עליהם מצור. החליט מאו על צעד, שהפך לאגדה בתולדות סין המודרנית. בשעות הלילה של ה־16 באוקטובר 1934 פרצו כ־100 אלף חיילים קומוניסטים את המצור והתחילו ב„מצעד הארוך".

מאו עצמו עבר את המרחק של 10,000 ק"מ ברגל, פרט לכמה שבועות שבהם היה חולה ונאלצו להוביל אותו על גבי סוס. בעיר ינאן, בקרבת החומה הגדולה התארגנו מאו ומחולות והחל גות כדינה סובייטית חדשה, כשהוא מפרסם תקנים, מייסד עתונים וארגן מחדש את צבאו.

ב־1936 הסכים צ'אן קיי שק לכרות ברית עם הקומוניסטים נגד הפולשים היפנים. שביתת הנשק בין הכוחות בעלי אידיאולוגיות שונות נמשכה במהלך מלחמת העולם השניה, אך במרס 1946 פרצה מלחמת האזרחים במלוא עצמתה.

השתלט על יבשת סין כולה

במשך תקופה מסויימת הצליחו כוחותיו של צ'אן קיי שק, שקיבלו אספקה מארצות הברית, וידם היתה על העליונה, אך מאו שקד בעקשנות על ארגון כוחותיו — שיטתה במיתקפה שהביאו לו ניצחון ב־1949. צבאו התקדם מצפון מזרח מנצוריה דרומה וכבש את מוקדאן ופקינג והמשיך עד לנאנקין, שנפלה לידי כוחותיו באפריל 1949.

ב־1 באוקטובר 1949 הוכרז מאו כיו"ר הרפובליקה העממית הסינית. מאו הקים דיקטטורה עממית דמוקרטית והביא בהדרגה לכך שסין גלת להתפתח למדינה תעשייתית וכי במרוצת הזמן תהפך למדינה סוציאליסטית ובסופו של דבר לחברה קומוניסטית.

פאהמי: לא נרשה להדיח את ערפאת מראשות אש"ף

קהיר, 9 (יופי"ע) — שר החוץ המצרי איסמעיל פאהמי הכריז היום כי מצרים לא תאפשר את הדחתו של יאסר ערפאת מתפקידו כיו"ר אש"ף.

דברי פאהמי נאמרו בתגובה על ידיעות בעתונות ביירות לפיהן מבקשים הסורים להדיח את ערפאת ולמנות במקומו הנהגה של שלושה אנשים, בראשותו של חאלד אל חאסן, אחד מעוזריו של ערפאת.

פאהמי אמר „כל הממשלות הערביות התחייבו לקיים את החלטות ועידות הפיסגה של אלג'יר (1973) וראבאט (1974), „אשר הכירו באש"ף כנציג יחיד ולגיטימי של הפלשתינים. כל הממשלות הערביות גם תמכו בהמשך כהונתו של יאסר ערפאת כיו"ר אש"ף", הכריז פאהמי.

דובר המקבלים אמר, כי הנשיא סאדאת הבטיח לפארוק קדומי יו"ר המחלקה הפוליטית של אש"ף, כי מצרים לא תאפשר „חיסול המנהיגות של התנועה הפלשתינית. מצרים תתייצב איתנה מול כל נסיון כזה ותסכל אותו בכל האמצעים", אמר הדובר.

המלחמה ב„גוש אמונים" מאתגר היחיד של תנועת העבודה הציונית

מאת שאול בייזליש

למזכירות העולמית של תנועת העבודה הציונית, אין אתגרים אחרים כלבד — מלחמה בגוש אמונים...

דיוני המזכירות מאתמול הוקדשו לצרכי המאבק בגוש אמונים ובתומכים בריעיונותיו, כפי שישתקפו בקונגרס הציוני הבא. בדיון, העלו המשתתפים, בתוכם מרדכי בר־און, ראש אגף הנוער והחלוץ בסוכנות, העומד לפרוש מתפקידו, סודרה על הצעות למלחמה ב„שיטה גוש־אמונים". הוחלט גם לבקש פגישה עם לשכת מפלגת העבודה כדי לתאם עמדות בנושא חשוב זה...

המרכז המאוחד אישר החוקה

(סוף מעמוד ראשון)

וכל סתבת תהא בעוכריה של התנועה.

ד"ר בורג: אין לקיים בחירות ללא חוקה

שר הפנים ד"ר יוסף בורג, חלק על עמדת השר רפאל ואמר כי אין ויכוח על עצם ענין קיומן של הבחירות בתנועה. הויכוח הוא אם לקיים בחירות אלה בצורה מסודרת לפי חוקה כפי שראוי למפלגה גדולה או בחירות „ללא חוקה" שתקבע את סדרי עריכתן.

שר הפנים שאל את ד"ר רפאל אם ניתן בקלות כזו לבטל את ההסתייגויות, מתעוררת שאלה מדוע הגישה סיעת ליכוד ותמורה את הסתייגויותיה.

בן מאיר: אין להתיר הצבעה למי שאינו חבר התנועה

ח"כ ד"ר י. בן מאיר, אף הוא תמך בהקדמה הדיון על ההסתייגויות לפני קביעת מועד הבחירות. בין היתר אמר בן מאיר כי דרושה לנו חוקה כדי להבטיח שאלה שהצביעו לפני מספר חדשים בבחירות פנימיות במפלגה דתית אחרת לא יהיו שותפים בהצבעה לקביעת דמותה ודרכה של מפלגתנו. סיעתו „למפנה" והמושבים תמכו בהצעת סיעת להתחדשות הצעירים למנוע זכות בחירה לוועידת התנועה מחברי אגודת ישראל.

סיעה מנהיגת, הביעה את התמרמרותן של חברות התנועה על כי בוועדת התקנון לא שותפה אף אחת מנציגויותיה של התנועה בדיוני הוועדה ובשל כך נתקבלו בה סעיפים הנוגדים את האינטרסים שלה. כמו"כ הסתייגה מההחלטה שרשימה שלא קיבלה 7 אחוזים לא תיוצג בוועידה ועודפי רשימה זו לא יועברו לרשימה הארצית.

בדיונים על ההסתייגויות נטלו חלק משה אונא, חנניה וינברגר, שכעין ראם, ח"כ א. אבטאבי, ח"כ א. אבו־חצירה, לוי ורמוס, ה. בן נתן, שמעון ראם, א. חן ציון, י. ג'יברלסאר, עו"ד אריה בריק, א. שפט, א. שפר, ד' גלם, י. צוויינבוים, ש. מכלוף, וי. פישלר.

בפתח הדיון, שנערך „בבית הרופא" בתל אביב, העלה היו"ר צ. ברנשטיין את זכרם של חברי המרכז שנפטרו — יוסף מימון ז"ל מבאר שבע, ישראל גונן ז"ל מחולון ואריה גלזר ז"ל משדה צבי. הנוכחים כיבדו את זכרם בקימה.

במהלך הדיון, פנה יעקב ראובן שרעבי, מעובדי חברת „עמידר" השובת מזה חדשים בפתח משרדי „עמידר" בתל אביב בהביעה, את ההתערבות לטובתו, במאבקו בעניני מעמד ושכר. ע. עמשלם, חבר הנהלת „עמידר" הבטיח להתערב ולהעלות את תביעותיו של שרעבי בישיבה הקרובה של הנהלת „עמידר". הוחלט שהעניין בכללותו יועלה לבירור בפגישה שיקיים אחד משרי המפד"ל עם שר השיכון, הממונה על עניני חברת „עמידר".

מודעת תנועת האשה הדתית לאומית

תנועת האשה הדתית לאומית מסרה הן בכתב לראשי התנועה והסיעות ולעתונות והן בע"פ שהיא יוצאת ברשימה נפרדת בשם רשימת תנועת האשה הדתית לאומית לקראת הבחירות לוועידה, כמו כן מפרסמת בעתון התנועה על פעולותיה בנידון. ולמרות האמור לעיל לא הוזמנה רשימת החברות לדיונים הבין סיעתיים על התוכן והצורה של הבחירות, פרט לדיון אחד שזומן ע"י הקבוץ הדתי. תנועת האשה הדתית לאומית רואה עובדה זו כיחס לא חברי.

כתוצאה מהמצב הזה לא הופיעה ב„הצופה" מיום ג' האחרון הצהרת רשימת תנועת האשה הדתית לאומית בין יתר הסיעות.

אנו רואות בזה התעלמות מגוף שהוא חלק בלתי נפרד של התנועה וכוחו איננה נופלת מזכותן של שאר הסיעות להופיע ברשימה עצמאית לוועידה.

אנו מציינות בצער שזוהי דרך לא מקובלת בחברה מתוקנת וזהו יחס לא בריא כלפי חלק פעיל וחשוב של התנועה.

מועדון עציון
מלון „פאל"
להווי ותרבות דתית
רח' הירקון 277 תל אביב
תכנית השבוע
מוצש"ק ט"ז אלול תשל"ו (11.9.76) שעה 21
הזמר גבי ברלין
לפני ואחרי התוכנית פיאנו־בר.
מחיר הכרטיס 10 ל"י בלבד.
יום א' י"ז אלול תשל"ו (12.9.76) שעה 20.30
רקודי עם בהדרכת לאה
מחיר הכרטיס 10 ל"י (כולל כיבוד)
יום ב' י"ח אלול תשל"ו (13.9.76) שעה 20.30
מועדון הזמר עם אפי נצר
מחיר הכרטיס 10 ל"י (כולל כיבוד)
תחבורה קו 5, 4

של המצפה

חוקה ומועד הבחירות

חוקת הבחירות לוועידות הארציות ולמועצות הסניפים של הפועל־המזרחי והמפד"ל, על פרקיה וסעיפיה, בצירוף הסתייגויות מרובות, העסיקה אתמול את צירי המרכז המאוחד של התנועה. שעות מרובות דנו בפרטי־פרטים של החוקה הן לגופם והן מתוך נקודות־מבט ציבוריות שונות. דוברי שלוש הסיעות במפלגה הדתית־לאומית, כל אחד מהן חיוותה דעתה לפי גישתה העקרונית והעניינית.

בחילוקי־הדעות על דיון בכל ההסתייגויות או רק בעקרוניות שבהן, הותקפו שתי גישות לגבי מועד הבחירות לוועידה. אחת, קדימה הבחירות, כהמקדם, „לריענון הכוחות והיחידים לקראת ההתמודדויות בזירת המדינה", ואחת, תחילה דיון על אור־דירה בחוקה לכל דיקדוקיה ובאישורה ייקבע מועד הבחירות והרכב הוועדות.

לאחר שאושר ברוב קולות דיון כלא בכל ההסתייגויות עלתה על הפרק הסתייגות, שלפיה, חבר רשמי של המפד"ל, ששמו מופיע בפנקס־בוחרים של מפלגה דתית אחרת, לא יוכל להשתתף בבחירות לוועידת המפד"ל. בשאלה עקרונית זו היו הדעות חלוקות. כל אחת ונימוקיה. ההסתייגות נתקבלה ברוב קולות.

בסיכום אישר המרכז את חוקת הבחירות, כשהוא קבע הכרעתו בכל הסתייגות לביטולה או לקבלתה. במושב הקרוב של המרכז ייקבע מועד הבחירות הפנימיות.

מעבר למחיצה הסיעתית לעניניה, המגמה הכללית של רבבות חברי המפד"ל והפועל־המזרחי, שהתנועה תופיע כשהיא מלוכדת מבפנים, מליאה יוזמה ויכולת לקראת הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות.

יושב־ראש מאו

מותו של מאו־צה־טונג, שליט סין על קרוב לשמונה מאות מיליון תושביה, הוא מאורע כביר לא רק בארצו אלא בעולם כולו.

היושב־ראש מאו, כתוארו הצנוע, כביכול, נעשה בעשרים ושבע שנות שלטונו אלילה של סין. פולחן־אישיותו הרקיע. לא רק כמנהיג מדיני וצבאי, אלא כעין מחוקק תורת־חיים לעמו, שאמרותיו ב„ספר האדום" נעשו דיברות למאות מיליוני הסינים.

מהפכן בעל אומץ רב, שנבחן ב„מיצעד הארוך", כרוחק של עשרות אלפים ק"מ, שבעזרתו סילק את הסגר של צבאות גנראלים סיניים ברובים, כבש שטחים נרחבים והקים את הריפובליקה הקומוניסטית העממית של סין. הוא קיים למעשה את אימרתו, ש„מנהיג אמיתי חייב לצעוד לפני ההמונים ולא לצלוע מאחוריו".

הלך לפני מחנהו, לחם באכזריות באויביו, שלפי הסבריו לוחמיו אינם אלא „נמרי נייר", השתלט על יבשת־סין העצומה, והחל לבנות סין תעשייתית, גרעינית, מעצמה מודרנית בעלת מערכת טילי־אטום גדולה. היא מתחילה למועדון מעצמות־על המעצמות שבעולם.

שנים רבות היתה סין הקומוניסטית סגורה בפני קשרים עם „העולם האימפריאליסטי", והיושב־ראש מאו שינן להמוני הסינים, ש„המהפיכה היא התמרדות אלימה מתמדת", שסופה לנצח את האימפריאליסטים לסוגיהם.

לפני שנים מיספר נפתחה חומת־סין בפני נשיא ארצות־הברית, נקשרו קשרים בין שתי המעצמות, וסין הצטרפה לאו"ם. הקשרים עם האימפריאליזם האמריקני באו במקום הקשרים עם האימפריאליזם הסובייטי. הריב בין הענק הסיני לענק הרוסי מאפשר את הדו־קיום בין המערב הדימוקרטי לבין שתי המעצמות הקומוניסטיות. הן כאחוזה באיבתן לישראל.

אישים משיעור קומתו משאירים אחר מותם חלל, שקשה למלאותו במדינאי מן הסוג הרגיל, מצב העלול לגרור זעזועים בצמרת השלטון ובשכבות העם.

העולם המדיני עוקב אחרי ההתפתחויות בפקין במות היושב־ראש מאו.

המועמדים מחזרים אחר הקול היהודי

ועידת מיסדר „בני־ברית" בוואשינגטון היא הבימה היהודית הראשונה שבה הופיעו שני המועמדים לנשיאות ארצות־הברית. כלי־תקשורת העירבים על אמירתו בהזדמנות אחרת, ש„מדינת הבריה. בנאומיהם ניסו להתכודד על הקול היהודי.

המועמד הדימוקרטי, ג'ימי קארטר, הבטיח אכיפת חוקים נגד החרם הערבי ומלחמה בטירור. בעוד שהירבה לדבר על הצורך במתן הכרעה לערכים מוסריים בסיכסוכים בינלאומיים, נאומו נחשב נאום פושר לגבי ישראל. באותו זמן תוקפים אותו עקרונות מוסריים", הרי מיעט להתחייב בסכסוך ישראלי־ערבי. ומתח ביקורת על מדיניות הממשל כיום, שלדעתו, „נעדרת ישראל היא העצמה של נבואה תנ"כית".

נאומו של שר־החוץ ד"ר קיסינג'ר התרכז בעיקר בסיכוי להסדר במזרח התיכון. „הידידות עם ישראל אבן־פינה במדיניות ארצות־הברית, אמר, והיחסים בין שתי המדינות הם בהרמוניה מוחלטת". כאשר שנאם נאום־תעמולה הרי גם הבטיח להביא באמצעים להסדר באיזור, כשהממשל יפעל לפי שני שיקולים יסודיים: עוצמת ישראל ומטרה משותפת לארה"ב ולישראל.

הנשיא פורד בנאומו הדגיש מה נעשה למען ישראל. ו„מה שתיעשה להבא אעשה יותר החלטי ויותר פרו־ישראלי". במשפט זה כיוון להוכיח, שעברו מעיד על עתידו במדיניותו המזרח־תיכונית. הבטיח שלא יהיה הסדר כפוי וכל הצעה תובא בתיאום עם ישראל. כמסתבר, ששלל בתכלית את החרם הערבי והודיע שילחם בחריפה הבורה בטירור. נאומו היה נמרץ יותר בגבנתו למען ישראל מנאומו של המועמד הדימוקראטי.

יש מרחק, כידוע, בין נאומי־תעמולה לפני הבחירות לעיצוב מדיניות מעשית. אך עובדה היא, שבבחירות אלה עלה משקלו של הקול היהודי, כששני המועמדים נואמים נאומים כמעט ציוניים, במיוחד בהזדהות כללית עם ישראל. נאומיהם הם עדות לכוחה הרב של יהדות ארה"ב ולמשקלה המדיני לגבי ישראל.

התפלגות בלשכת מפלגת העבודה ביחס ל„מסמך קניג"

מאת כתבנו לעניני מפלגות

לשכת מפלגת העבודה התפלגה אתמול ביחסה ל„מסמך קניג". חלק מהדוברים שלל את המסמך וכותבו, ואילו אחרים אמצו את תוכן המסמך ומסקנותיו, ואף שבחו את מחברו.

הדברים נאמרו במסגרת דיון שקיימה הלשכה בנושא יהוד הגליל. הדוברים התייחסו למסמך על אף ההכחשות החוזרות ונשנות של מזכ"ל המפלגה, מאיר זרמי.

את שולל המסמך ייצג ח"כ יוסי שריד. הוא אמר שאינו יכול להבין כיצד קניג, שצריך לזרום דהו־לאומי להרבע ספות יהודה ושומרון, ואשר פרישו של סיפוח כזה צירוף מיליון ערבים לשטחנו — מבקש מצד האחר שערבים יהגרו מן הגליל.

ח"כ דוד קורן ביקר קשות את אופן הפרסום של המסמך. לדעתו, מתבסס המסמך על עובדות, והמסקנות שלו ראויות לעיון (ואי־אפשר לבטלן.

מזכ"ל המפלגה הכחיש מכל וכל את הידיעות על פגישה שהתקיימה כביכול, בביתו של שר האוצר בין ראשי מפא"י לשעבר, ועל ויכוח שהתעורר בפגישה זו בינו לבין השר עופר. אותה ידיעה סיפרה על חילוקי־דיעות ביניהם בנושא החייאתה מחדש של סיעת מפא"י. גם השר רבינוביץ הכחיש קיומה של פגישה שכזו.

לקראת אולימפיאדת השחמט בחיפה

כ־600 שחמטאים ובכה מאות אורחים מ־50 מדינות יגיעו לאולימפיאדת השחמט בחיפה. בריה"מ וגרורותיה ויתר ארצות הגוש המזרחי וארצות ערב מחרימות את התחרויות. על כך מסר אמש ח"כ עדי יפה, יו"ר הוועד המארגן את האולימפיאדה, בטלוויזיה.

תגובת מ. עמית על זכרונות מ. דיין

דיין היה מוכן לשחרר את השבויים המצרים מבלי לקבל תמורתם את אסירי „הפרשה"

אלוף (מיל.) מאיר עמית, שהיה ראש ה„מוסד", טען אמש כי לאחר מלחמת ששת הימים היה משה דיין, שר הבטחון באותה התקופה, מוכן לשחרר 5 אלפים השבויים המצריים, מבלי לשחרר תמורתם את אסירי „הפרשה", שהיו כלואים במצרים.

בראיון, ששודר בתכנית „מבט" בטלוויזיה, הגיב מר עמית על זכרונותיו של מ. דיין, שפורסמו השבוע. מר דיין טען, כי בישיבות הקבינט הציע לא אחת דרכים לשחרור אסירי „הפרשה".

עמית אמר כי „באותו זמן התחילו שיחות בעמדה של הממשלה. משה דיין היה מוכן להחזיר את השבויים המצריים, מבלי להחזיר את אסירי „הפרשה". בעניין זה היו לי חילוקי דעות חריפים מאד אתו. ולא רק בנושא זה, למרות שבדרך כלל עבדנו תוך שיתוף פעולה והיינו תמימי דעים".

בתשובה לשאלה מה היו נימוקיו של דיין, אמר מר עמית: „הוא פשוט לא האמין, הוא אמר, שחבל על הזמן וחבל על הכסף, כי הנה בא החורף, ויהיה צורך להלביש את 5 אלפים השבויים.

בתגובה על דברים אלה אמר מ. דיין, כפי שנמסר באותו שידור, כי הוא מסרב להתווכח לראות בטלוויזיה מוסד, שבו אפשר לברר בצורה אובייקטיווית ונכונה נושאים מסוג זה. „ברצון רב אופיע לפני כל גוף מוסמך, שידבוק את הנושא, אם יתמנה", אמר דיין.

התאחדות המלונות תובעת תמריץ ייצוא כמו לתעשייה

מועצת התאחדות המלונות ב־ת"א החליטה בישיבתה אתמול להביע בפני הממשלה תמריץ של 2.2 ל"י לדולר יצוא, כמו זה הניתן לייצוא התעשייתי, במקום התמריץ של 97 אג' שמקבלים ה־מלונות כיום.

כמו כן החליטה המועצה, שהת־כנסה במלון „דן" בתל־אביב, לפ־נות לראש הממשלה יצחק רבין, לשר האוצר יהושע רבינוביץ ולשר התיירות משה קול כי יפתח מייד משא ומתן עם הנהלת התאחדות ה־מלונות כדי להסדיר את ענין התמ־ריצים, כדי שאפשר יהיה לקבוע לוח מחירים למלונות לשנת 1977. המועצה יפתה את כוח הנהלת ההתאחדות לנקוט בכל הצעדים ה־דרושים להשגת התביעות. בין ה־אמצעים המובאים בחשבון — הכר־זה על אי קבלת אורחים חדשים במשך יום אחד בכל המלונות ב־ארץ, סגירת חדרי אוכל ואמצעים אחרים.

נשיא התאחדות המלונות מר חיים שיף אמר, כי שרים וחברי כנסת רבים השתכנעו בצורך להשוות את התמריץ של המלונות לזה של ה־תעשיה, לאחר שהשתכנעו כי תע־שיית המלונות היא אחת מתעשיות היצוא הגדולות והחשובות כיום. „לא מובן, אם כן, מדוע אנו נתקלים בקושי כליכך גדול להשיג את ה־תמריץ המגיע לתעשיית יצוא זו, המספקת דולרים למדינה בקבו־צה כה גדולה", אמר הדובר.

מר שיף אמר להן, כי „זהו הדולר השוה ביותר המתקבל מן היצוא, בגלל הערך הנוסף הגבוה של 90 אחוז ומעלה. אין הצדקה לכך שמר־בית המלונות יתקיימו ללא רווחים, כך שגם אינם יכולים לשלם מס הכנסה". הוא הוסיף כי צפויה ל־ענף סכנת התמוטטות, נוכח התמריץ הנמוך, התפוסה הנמוכה של 55—50 אחוז והעליה הגדולה בתשומות היצור.

הוא דחה את הצעת שר התיירות מר משה קול, להעלות את המחי־רים, באומרו כי כל עלאת מחירים נוספת עלולה להרוס את הענף, החייב לעמוד בהתחרות קשה עם מדינות תיירות מובהקות באיזור הים התיכון. הוא הזכיר כי תעשיית התיירות הכניסה ב־1975 250 מיליון דולר, ומתוך זה הכניס ענף המלו־נות בלבד 85 מיליון דולר.

המכס חייב להחזיר הפרשים ליבואן מכוניות

שלטונות המכס חוייבו אתמול ל־החזיר ליבואן מכוניות הפרשי מכס בסכום של 372 אלף לירות, בצירוף ריבית של 22 אחוז וכן 14 אלף לי־רות שכר טירחת עורך דין.

בכך נענה השופט המחוזי ד"ר מאיר רובין בתל אביב לתביעתה של חברת ד. לובינסקי בע"מ, יבואני מכוניות פיז'ו.

חברת לובינסקי הגישה את התבי־עה נגד המכס בטענה ששילמה יותר מדי מכס בעד השנים 1966—1968. היא טענה שלא היתה אז סוכנת „פיז'ו" בישראל, אלא היתה סוכן לאיזור תל אביב והסביבה וקנתה את המכוניות מאת סוכן החברה ב־ישראל, אלברט כהן ז"ל, ורק אחרי מותו קיבלה את הסוכנות. לפיכך טענה כי חובת התשלום בימים ההם לא חלה עליה, ועל סמך זה דרשה להחזיר לה את הכספים ששילמה.

לעומת זאת טען נציג המכס בבית המשפט, כי חברת לובינסקי היתה שותפה ליבואן ולכן היתה חייבת בתשלום המכס.

השופט ד"ר רובין קבע כי א. כהן ז"ל לא ויתר על זכויותיו כסוכן בלעדי של חברת „פיז'ו" והסכים להגדלת היבוא לבקשתו של לובינ־סקי. לפיכך דחה השופט את הטענה שלובינסקי היה שותף ליבואן, ולכן חייב בתשלום המכס.

השופט חייב לפיכך, את המדינה להחזיר את עודף המיסים ששולמו.

נחתם הסכם עבודה בענף הדפוס

הסכם עבודה קיבוצי לשנים 1976 — 1977 בענף הדפוס והכריכה נח־תם אתמול בין איגוד פועלי הדפוס, הכריכה והקרטונז' לבין סקציית ה־דפוס והתאחדות התעשיינים. ההס־כם חל על כאלף עובדים המועסקים במפעלי דפוס שבעליהם מאורגנים בהתאחדות התעשיינים. על כך מסר המזכיר הארצי של איגוד פועלי הדפוס מאיר גולדשטיין.

בהסכם נקבעה תוספת שכר ב־שיעור 6 אחוז לשנת 1976 ו־3 אחוז נוספים לפחות ב־1977.

כמו כן סוכם על שינויים בתע־ריפי השכר, הוותק ותוספת המשפ־חה על בענף הג. כן סוכם על החזר הוצאות נסיעה לעבודה וממנה, הרח־בת מכסות חופשה והבראה וסוכם על השלום עבור ימי שמחה משפ־חתיים, תשלום עבור יום מילואים ראשון, השלמת פיצויי פטורין ל־מבוטחים בפנסיה מקיפה, מתן ארו־חה קלה על חשבון המעסיק בשעות עבודה נוספות, הגדלת ההפרשות לפנסיה, הפקדת פיצויי פטורין ו־תשלום עבור ימי אבל משפחתיים.

הסכם בין איגוד פועלי הדפוס לבין סקצית הצינקוגרפיות בהתאח־דות התעשיינים נחתם אתמול בראשי־תיבות. תנאי ההסכם זהים לאלה של הסכם פועלי הדפוס.

הנהלת מרכז השלטון המקומי חזרה בה מהתפטרותה

הנהלת מרכז השלטון המקומי החליטה אתמול לחזור בה מהתפט־רותה.

יו"ר הנהלת מרכז השלטון המ־קומי, מר פנחס אילון הציע להנהלה לחזור בה מהתפטרותה בעקבות סי־כומים והסכמים, שנתקבלו הן עם שר האוצר והן עם שר הפנים. מר אילון הבהיר שכתוצאה מסיכומים אלה נמצא הסדר לשיפור המימון הכספי של הרשויות המקומיות. כמו כן נמצאו פתרונות להזרמה שוטפת של כספים ממשרדי הממשלה, כשער האוצר נטל על עצמו את הטיפול בנושאי הכספים המגיעים ממשרד החינוך והתרבות.

בנוסף להסדרים הכספיים עומדת הממשלה ליישם את המלצות „ועדת השלושה" אשר עוסקת בעיקר בנושא המימון הכספי לשלטון המקומי. עוד מסר מר אילון שהממשלה עומדת להקים ועד מומחים אשר מתפקידו יהיה להציע רפורמה בשלטון המ־קומי ובמערכת יחסיו עם השלטון המרכזי.

כבר בשבועות האחרונים, אמר מר אילון, החלו משרדי הממשלה להז־רים כספים לרשויות המקומיות. הן כספי פיגורים של השנה הנוכחית והן כספי פיגורים מהשנה התקצי־בית הקודמת.

בתשובה לשאלה, אם דנה ההנהלה בענין „מסמך קניג", השיב מר אילון שבנושא „מסמך קניג" מטפ־לים גורמים פוליטיים. אין הנהלת מרכז השלטון המקומי עוסקת ב־נושאים פוליטיים והיא מטפלת רק בבעיות מוניציפליות של הרשויות המקומיות, ומשום כך לא היה כל מקום לעסוק במסמך זה.

הרופאים בדיוני הוועדה בהצעת החוק להתיר הפלות

בישיבת הוועדה המיוחדת שדנה בהצעת החוק הבא להתיר הפלות, בראשותה של ח"כ ח. גרוסמן, הו־פיעו היום משלחות מטעם ארגוני הרופאים והביאו הערותיהם והצעו־תיהם להצעת החוק.

בשם האגודה למילדות וגניקו־לוגיה הציע פרופסור שר, שהוועדה אשר תחליט על הפסקת הריון תור־כב מרופאים בלבד, כשלצידה עובד סוציאלי במעמד של יועץ. ועדה זאת אם תורכב משלושה חברים ולא משניים, כפי שמוצע בהצעת החוק, אם חבריה יהיו כולם רופאים, החל־טתה צריכה להיות סופית ואין מקום לערעור.

עם זאת הציע פרופסור שר להחמיר עם רופאים שיבצעו הפלות שלא על פי החוק ע"י הגדלת הקנס המי־רבי ל־50 אלף ל"י.

(בהצעת החוק נקבע עונש מאסר של 5 שנים שהקנס המקביל לו הוא 5,000 ל"י בלבד).

פרופ' שר חייב את השארת ה־קריטריון הסוציאלי בין הגורמים ה־מצדיקים להתיר הפסקת הריון. כמו כן עמד על הצורך שהפסקת ההריון אשר תיעשה במסגרת החוק, תיכלל בשירותי הבריאות הניתנים למבו־טחים במוסדות ביטוח הבריאות ה־קיימים.

לדעתו של פרופ' שר אין להתנות ביצוע הפלה בהסכמת הבעל. ב־ארה"ב, שם היתה הוראה כזו בחוק, היא נפסלה ע"י בית המשפט.

יו"ר ההסתדרות הרפואית ד"ר ל. ישי ציין, כי הוא רואה בחוק הזה חוק למניעת הפלות בלתי חוקיות. הצעת החוק מנוגדת את המצב ה־קיים. אשר בו תמורת תשלום ניתן לבצע הפלה ללא כל מסגרת חוקית.

מכונית אמבולנס — שי הצלב האדום לחברון

„הצלב האדום הבינלאומי" הע־ניק מכונית אמבולנס לסניף „הסהר האדום" בחברון. זה האמבולנס ה־רביעי, שהצלב האדום הבינלאומי נותן לערים בגדה.

נסיון לזהות פורץ ע"י סנדלים שהשאיר

בעקבות פריצה שאירעה ב־בית כנסת בתל אביב, מבקשים חוקרי המשטרה לזהות את ה־פורצים בעזרת זוג סנדלים ש־השאירו אחריהם.

הפריצה היתה בבית־כנסת „אוהל מועד" ברחוב שד"ל ב־תל־אביב. גבאי בית הכנסת התלונן במשטרה כי הבחין ב־פורץ שחדר למקום. הגבאי סי־פר כי רדף אחרי הפורץ, אך הלה נמלט מבעד לאחד החלו־נות. אלא שברוב חפזונו נטש במקום את זוג סנדליו.

הגבאי זיהה באלבום העבר־יינים חשוד אפשרי. נוסף לכך מצויים הסנדלים בידי המשטרה ובאמצעותם ינסו להגיע לזהות בעליהם.

השמטה

בידיעה „בעולם היהודי", ב־יום אתמול, נשמט ציון המקור לידיעות: עלון „בתפוצות", בהוצאת הקונגרס היהודי העולמי.

מפכ"ל המשטרה ש. רוזוליו יפרוש בסוף השנה מתפקידו

המפקח הכללי של המשטרה, רב ניצב שאול רוזוליו, הודיע אתמול בישיבת סגל הפיקוד הבכיר של המשטרה, כי יפרוש בסוף השנה מתפקידו, בתום 4 שנות פעילות.

במכתב, ששיגר לשר המשטרה, הטעים רב־ניצב רוזוליו, כי ראש המטה הכללי בצבא מתחלף מדי שלוש או ארבע שנים, מחמת העומס המוטל על כתפיו. לדעתו, טוב גם למפקח הכללי, במציאות של היום, לפרוש כעבור פרק זמן דומה. ל־פיכך הוא מבקש להשתחרר מן ה־שירות ב־1 בינואר 1977.

במכתב התשובה של שר המשטרה הוא מציין בין היתר את התארגנותה של המשטרה בחזית בטחון הפנים, וכן את היערכותה מול גילויי האלי־מות והפשיעות הכלכליות.

כתב עתים מציין, כי עם פרי־שתו של רוזוליו נראה, כי יחולו חילופי גברא מפליגים בצמרת ה־משטרה. המועמד בעל הסיכויים ה־רבים ביותר לקבלת תפקיד המפכ"ל הוא ראש אגף המבצעים במטה ה־ארצי, ניצב חיים תבורי. תבורי היה לפני כן מפקד המחוז הדרומי ומפקד משטרת ירושלים. התמורה בתפקידים תביא בודאי לפרישתם לגימלאות של כמה מן הקצינים הבכירים העומדים היום בראש החיל ולקידומם של קצי־נים צעירים.

שביתת מוניות באילת

אתמול בבוקר סגרו חברות המו־ניות באילת את משרדיהן, כתגובה על החלטת מועצת עירית אילת ל־אשר את המלצות ועדת התחבורה העירונית בדבר אישור 4 רשיונות נוספים למוניות בעיר.

ההחלטה בדבר סגירת המשרדים היא אחת משורת הצעדים עליהם החליטו בעלי המוניות.

מר יוסי חמו, מהנהלת חברת עב־רונה, מסר לכתב עתים, כי בעלי המוניות יגישו בעזרת ארגון ה־מוניות הארצי תביעה משפטית ב־בית הדין הגבוה לצדק כנגד עירית אילת. אם תוך 10 ימים לא תחזור בה עירית אילת מהחלטתה, יפ־טרו בעלי המוניות את הנהגים ה־שכירים, כ־150 במספר.

כתוצאה מסגירת המשרדים נגרם סבל בעיקר למאות האורחים בבתי המלון.

להשכיר

אולם לתפילה בחגים

במרכז הדר הכרמל, חיפה

טל' 64922

מבצע פרסום

כל מוסר מודעה בעתון „הצופה"

באמצעות פרסום „פרבר"

רחוב רבי עקיבא 45 בני־ברק

טלפונים: 798196, 782633

ובלילה: 780293

יקבל שי נאה בעל ערך

כל הקודם זוכה

פרסום פרבר

חניכי הפנימיה הטכנית של חיל החימוש זכו במילגות

מאת כתב צבאי

שלושה מחניכי הפנימיה הטכנית של חיל־החימוש, רוני אשש, בנימין סטריק ואייל אלוק, קיבלו מידי קצין חימוש ראשי, תא"ל ד"ר אלי־עזר ברק — שלוש מילגות לימו־דים על שמו של סא"ל פאול בר־ניקר ז"ל.

טקס חלוקת המילגות (בסך 800 ל"י כל אחת) נערך בפנימיה הטכ־נית של החייל, בנוכחות בני מש־פחת ברניקר, שהקימו את מפעל המילגות לפני 17 שנה. סא"ל בר־ניקר, ז"ל, היה ממקימי־היסודה של חיל־החימוש, ודברים לזכרו אמר מפקד הבסיס. כן נכחו בטקס הו־רי השוחרים המסיימים.

בפנותו לשוחרים, שסיימו לימו־דיהם בפנימיה במגמות השכלאות והמכונאות, אמר תא"ל אליעזר ברק, כי האירוע של סיום מספר מחזורי לימודים בפנימיה הוא חשוב, נוכח העובדה, שהמדינה חייבת להתמודד כיום בבעיה של כוח־אדם מקצועי גם בסוגיות צה"ל וגם בסקטור ה־אזרחי.

תא"ל ברק הדגיש, כי בהיותנו עם קטן, ההתמודדות יום־יום עם בע־יות תעשיה וטכנולוגיות חדשות, עלינו להקפיד על האיכות — יהי־איכות החילה בכוח־אדם: כחיי־לים כמפקדים ובבעלי־מקצוע. תא"ל ברק הדגיש, כי עם סיום לימודי השוחרים נוספו לצה"ל כמה עש־רות בוגרים, בעלי מקצוע מבטי־חים.

עובד הכנסת בן־גל נידון ל־8 חדשי מאסר וקנס

בית המשפט המחוזי בירושלים גזר אתמול שמונה חודשי מאסר ושלו־שים אלף לירות קנס על עובד הכ־נסת, צבי בן גל, שהורשע בסחר ברכוש גנוב. בן גל הורשע בבית המשפט על פי הודאתו ב־13 אישו־מים, הנוגעים לרכוש גנוב בערך של כארבע מאות אלף לירות.

פרקליטו של בן גל, עו"ד אריה אלהרץ, טען כי שולחו שיתף פעולה עם המשטרה, בניגוד לרצונו. הוא אמר, כי בן גל אינו פושע, וכי הת־חבר עם עבריינים רק בעקבות משבר נפשי, שנקלע אליו. הוא אמר, כי בן גל גילה הסכים לשתף פעולה עם המשטרה, גם הבטיח להופיע בבית המשפט כעד מדינה במשפטם של הפורצים.

במהלך הדיון התברר, כי יתכן שנתהוה לא ברירה היא אם סיפר בן גל לחוקריו את כל פרטי מעשיו ואת כל פרטי הרכוש הגנוב, עוד קודם שהתברר איתו העיסקה בקשר להופעתו כעד מדינה. לשם כך קרא עו"ד אלהרץ לדוכן העדים את רב פקד יעקב רוזה, ראש הלשכה לתפ־קידים מיוחדים של משטרת ירוש־לים. רב פקד רוזה ציין בדבריו, כי לאחר שנתהמה עם בן גל העיס־קה, אמר הנאשם כי „אם ישמע על רכוש גנוב בשכונתו, ידווח על כך למשטרה".

הקצין אמר, כי כלל לא הובן מד־בריו של בן גל, כי הוא מתכוון לרכוש שהיה קשור עליו, ומכל מקום התחבר בציבור עבריינים, כי בן גל לא סיפר למשטרה על חלק ניכר במע־לליו. אלהרץ הוסיף ואמר בשם שול־חו, כי הוא מתכוון למכור את די־רתו, כדי לפצות אנשים, שנפגעו בסחר הרכוש הגנוב.

בן גל ביקש מן השופט רחמים ו־אמר, כי הוא מצטער על כל צעד שנעשה. לשאלת השופט מדוע לא דיווח מלכתחילה למשטרה על כל ה־רכוש שסחר בו ענה, כי היה שרוי בהלם.

בגזר דינו ציין השופט, כי הוא מכיר בכך, שבן גל מתחרט על מע־שיו, וברור לו כי יהיה צפוי לאיו־מים בעתיד. אך עם זאת ציין, כי ה־עבירה שהואשם בה חמורה ביותר, ולכן גזר עליו את עונש המאסר ואת הקנס הגבוה.

התחדשו הלימודים בבית הספר „בן צבי" בכפר סבא

הלימודים בבית הספר „בן צבי" בשכונת עליה בכפר סבא חודשו אתמול בבוקר, לאחר בירור נוסף שהתקיים בירושלים.

בבירור השתתפו חברי ועד הור־רים של ביה"ס, ראש עיריית כפר סבא זאב גלר וחברי הוועדה בראשותו של ד"ר יעל פאונר, שמונתה ע"י מנכ"ל משרד החינוך אליעזר שמואלי לבדוק את הסיבות להשבתת הלימודים בבית־ספר זה.

כזכור השבית ועד ההורים את בית־הספר במחאה על כך שחלק מן ההורים בשכונת אליעזר השכנה, שילדיהם היו צריכים להירשם ל־כיתה א' בית־הספר בשכונת־עליה, בהתאם לאיזור הרישום שלהם — שלחו את ילדיהם לבתי־ספר אחרים.

ההסכם לחידוש הלימודים הושג לאחר שהעיריה התחייבה לא רק לטפל במקרים שהתעוררו בפתיחת שנת הלימודים תשל"ז אלא לפעול בהיקף רחב גם בעתיד, כדי שכל הילדים באיזור רישום זה ילמדו בביה"ס בן־צבי ולא בבתי ספר א־חרים, אם בכפר סבא עצמה ואם במקומות אחרים.

נתגלה סם

מנת הירואין, כדורי חיוה וחשיש נתגלו ברשותו של אדם המוכר ל־משטרה.

האיש נסע בלילה במכונית השיי־כת לו, עורר את חשדם של אנשי הבולשת שפתחו במירדף אחריו. ליד רמת־גן השליך החשוד חבילה מן המכונית וניסה להמשיך בברי־חתו — אך הדבר לא עלה בידו והוא נלכד.

כאשר נפתחה החבילה על ידי החוקרים נמצאו בה הסמים, והוע־לה חשד כי האיש שימש בלדר לעסקי סמים ותפקידו היה להעביר את החומר לאחרים.

מתה כתוצאה מעודף סמים

אשה בת 30 מיפו הידועה כמת־מכרת לסמים, מתה כתוצאה מנטי־לת מנה גדולה מדי של סמים מסו־כנים.

ידיד המתגורר עימה הבחין ס־מוך לחצות הלילה כי היא אינה מראה סימני חיים והזעיק רופא, אשר קבע את מותה.

נבחרה הנהלת איגוד העתונים היומיים

באסיפה השנתית של איגוד ה־עתונים היומיים, שנערכה בתל א־ביב נבחרה ההנהלה בהרכב: ש. הימלפרב, נח מוזס, א. קראוס, י. קרני, גוטמן רבינוביץ, צבי רענן ועמוס שוקן.

מפעל להפצת חשיש נחשף בחן־יונס

מפעל להפצת חשיש נחשף בחן יונס ונעצרו 3 ערבים.

המקום נתגלה בעקבות תפיסת 23 ק"ג חשיש, בתוך טנדר שהסיע פוע־לים ערבים בכביש אשדוד ליד כביש גהה. בבדיקה נתברר כי זהו חשיש מסוג גרוע, שהיה מעורב ב„חינה". המשטרה העלתה את הסברה כי המדובר בכנופיה סוחרי סמים ה־מפיצים חשיש מסוג גרוע באיזור תל־אביב, ומקומות אחרים בישראל.

שני השודדים שנעצרו בטנדר נח־קרו על ידי המשטרה. כוחות משט־רה מלווים כלבי גישוש יצאו לחאן יונס. הם הקיפו את הבנין שבו אמור היה להמצא המפעל. במקום נתגלו 6 סוליות חשיש מובחר.

מעצר לחשודה בעסקי סמים עם אמנים

דירה ברחוב הקליר שימשה מקום קשר לאמנים להכנת סמים — טען אתמול חוקר משטרה בשעה שביקש לעצור את חווה מרגיל, בת 23, כ־חשודה בעסקי סמים.

איש המשטרה אמר בבית משפט השלום בתל אביב, כי החשודה הת־גוררה ביחד עם חברה שכבר נעצרה לפני ימים מספר ביחד עם הכלחין מוזאל קראוס. לדבריו, קיימת עדות של שכנים אשר סיפרו כי מידי ערב היו אמנים שונים נכנסים לדירת ה־בחורות. גם הבחורות היו נראות יוצאות ונכנסות כששקיות בידיהן. החשד הוא כי היו אלה עסקי סמים. החוקר אישר, כי הזמר אריק איינש־טיין נעצר לחקירה במהלך חקירה זו לאחר שנתגלו בדירתו פרורי חשיש וצוואר בקבוק המשמש ל־עישון סמים. איש המשטרה רס"ר אלי דרדז טען, כי הזמר שוחרר על ידי חוקרי מרחב הירקון לאחר ש־הועבר אליהם על ידי אנשי יחידת הסמים. החוקר אישר עוד, כי נער־כו חיפושים אצל אנשים נוספים, אולם איש לא נעצר.

בדירה ברחוב הקליר 22 נמצאו אמנם רק 2 גרם חשיש, אולם ה־חוקר טען כי החשד הוא ששם היה מקום ריכוז של צרכני הסמים מק־רב חוגי האמנים.

בג"צ קבע: בי"ד קראי מנוע מלדון בעניני מעמד אישי

בית המשפט הגבוה לצדק קבע אתמול, בפסק דין עקרוני, כי בית הדין הדתי הקראי מנוע מלדון ב־עניני מעמד אישי של הקראים.

בכך נענה בית הדין לעתירתו של יהודי קראי, שביקש לקיים את הליכי תביעת הגירושין, שהגיש בבית דין רבני.

בפסק הדין מתח בית המשפט בי־קורת קשה על המצב שנוצר, לפיו חיים כיום הקראים בישראל ללא חוק ומשפט בעניני המעמד האישי. השופטים התחבטו בשאלת הפתרון למצב זה וקראו לכנסת למצוא פת־רון כזה בדרך של חקיקה.

המדובר בפרשה של סיכסוך בין בני זוג קראים המעלה בכל חריפותו את בעיית השיפוט בעניני אישות של הקראים בישראל. יוסף סיהו ואשתו אילנה נישאו ב־1974 באש־דוד כמנהג הקראים ונרשמו כנשו־אים במרשם האוכלוסין על יסוד תעודת נישואין שהוצאה להם על ידי רב קראי. ב־1975 פרץ סכסוך בין בני הזוג והשניים פנו לבית הדין הקראי, הודיעו לו כי הסכימו להתגרש וביקשוהו לפסוק להם גט.

אולם לא חלף זמן רב ויוסף סיהו שינה את טעמו והגיש תביעת גירו־שין לבית הדין הרבני האזורי בתל־אביב. פרקליטו עו"ד קורינלדי הודיע לבית הדין הקראי כי אין הוא מוס־מך לדון בעניני גירושין ונישואין וכי מרשו מבטל את פנייתו אליו ביחס לגט.

בהמשך דבריו הציע השופט פת־רון, לפיו יוכל יהודי קראי, המבקש להתיר את נישואיו ואינו מסכים לשיפוט בית דין רבני, לפנות לבית המשפט המחוזי, שלו קנויה הסמ־כות לדון בדיני אישות.

כן הציע השופט מציאת פתרון בדרך של חקיקה לבעיית שיפוט ה־קראים בעניני נישואין וגירושין.

השופט שרשבסקי הסכים אמנם עם הפיכת הצו להחלטי, אולם ל־דעתו בית המשפט המחוזי אינו מוסמך לדון בעניני נישואין או גירושין של קראים וזהו תפקידם של בתי הדין הרבניים.

השופט י. כהן הצטרף לדעת חברו השופט לנדוי.

אב נעצר באשמת אחזקת נשק בעקבות הודעת בתו

פרשה שבמהלכה הודיעה אשה צ־עירה למשטרה שאביה מחזיק נשק בחנותו — נגולה אתמול בבית ה־משפט המחוזי בתל אביב. עם זאת הסכימה הבת לחתום על ערבות כדי לשחרר את האב ממעצר.

האב, אריה צימבלר בן 45 מרחוב ז'בוטינסקי בתל אביב, הובא את־מול לבית המשפט המחוזי. בכתב אישום שהוגש נגדו ייחסה לו הת־ביעה החזקת תת מקלע קרל גוס־טב ב־30 באוגוסט השנה בחנות ברחוב בן יהודה 119 בתל אביב. ב־עת הדיון בבית המשפט הוברר ש־התביעה אינה מבקשת להחזיק את צימבלר במעצר, אבל שופט השלום סירב לשחררו והורה להעמידו לדין בתוך תקופת מעצרו.

עו"ד גורית אחיסוב מפרקליטות מחוז תל אביב הגישה את כתב ה־אישום, כפי שהורה שופט השלום. עם זאת אמרה התובעת, כי אין לה התנגדות שהאיש ישוחרר בערבות.

השופט דב לרין בבית המשפט המחוזי בתל אביב הסכים לשחרר בערבות את הנאשם, ואז הובהר שבתו צפורה, היתה זו שהודיעה למשטרה על הנשק. עם זאת הסכימה גם ל־חתום על ערבות בסך 10,000 ל"י ל־שחרור אביה.

דוכני ירקות בבאר שבע עלו באש

20 דוכנים בשוק הירקות של באר שבע עלו ביום ה' אחה"צ באש.

מאות רבות של אנשים היו אותה שעה בשוק, אך איש לא נפגע כ־תוצאה משריפת הדוכנים העשויים מקרשים, שקים וברזל. בעלי הדו־כנים וכמה קונים שהיו בשוק, יחד עם כוח של מכבי אש ומשטרת באר שבע, עסקו בכיבוי השריפה בקושי. מכבי האש התקשו למצוא במקום ברזי מים לחיבור הצינורות שלהם.

מפקד משטרת באר שבע, רב פקד אברהם מלכא, מסר לכתב עתים, כי לפי הנתונים שבידיו אין מדו־בר בהצתה, אלא בשריפה מקרית. יצויין, כי רוב בעלי הדוכנים ב־איזור שנפגע הם ישישים או מקרי סעד ועבריינים שוקמו.

מאסר עולם לראש כנופיית שודדים משומרון

בית המשפט המחוזי בשכם דן ל־מאסר עולם ראש כנופיית שודדים מקומית, שפעלה בשומרון אשתקד והטילה אימה על התושבים. ראש הכנופיה סמיר בראק מטול כרם הורשע ברצח הקשישה פטמה ג'ראר, בת 70, בעת ששדד את ביתה. שני חבריו בכנופיה נידונו למאסר עשר ושבע שנים. בית המשפט המקומי הקל בענשם של השניים האלה בג־לל היותם קטינים.

לוח הצופה

● סגל קונה הכל היטים טלויזיות מקררים מערכות חשמליות 982267 .863784

● מורה מיספסת הימניה דתית 32 בינעיית בבחור דתי רציני ת.ד. 3071 ראשון לציון.

● מורה דתית מעבר אירופה מעוניינת בשידוך עם מסודר עד 38. לפנות ת.ד. 5307 חיפה.

● בבני ברק למכירה 2½ חדרים 3 כיוונים הרצוג 11 ,786363 פרדס.

● דירה 3 חדרים + פ"א רשי־פורים ביצחק שדה 76 ק"ג משפחת סלה.

● דרושה פקידה בתחילה 18־25 לקבלת קהל ועבודות משרד, משרה מלאה (3 פעמים כפוצל) עבודה אחראית, אפשרות קידום. ידיעת אנגלית הופעה נאה ובטחון. ת.ד. 33230 תל־אביב.

● מעוניינים לקנות דירה בבני ברק 4 חדרים קומה א' או ב' .782372

● בבני ברק בבן זכאי דירת 3 בהדרת כיוונים מצויינים. אפשרות להרחבה .795061

● למוסד תורני דרושה מזכירה לישורים: כושר גיסות פעולה, הת־מצאות משרדית זריזה, הופעה צנו־עה כולל גרב"ם חובה. לפנות: ת.ד. 158 חדרה או בטל. 063—24480 בצרוף פרטים מלאים.

● „אלורדה" פאות אופנה הדי־שה. להשיג בסלון אילנה — גולד־שטיין, דיזנגוף 125 .24596

לוח ירושלים

● למכירה 2 חדרים + פ"א מרפסת סגורה בלינקולן 13, טל. .233731

● בגבעת מרדכי 3 (1 קטן) נוף, מרפסות סגורה 67411 אחה"צ.

● דרושה מטפלת דתית לתינוקה בשעות בוקר לבורה, רמות אשכול .813843

● חזן צעיר ומנוסה מעונין ב־מקום תפילה להגיש טל. ,817131 ירושלים.

ירושלים

תכניות האיגוד של אקדמאים דתיים

בישיבה האחרונה של איגוד האק־דמאים הדתיים מסר דר. ש. ז. כהנא, יו"ר האיגוד, על שורה של תכניות שעומדים לבצע בתקופה ה־קרובה בין השאר יסודרו חוגים מיו־חדים ללימוד משותף במחשבת יש־ראל.

תל־אביב

בית הכנסת „תפארת צבי" (רח' ברקן כהן 9)

ביום שני י"ח אלול מתחדש שי־עורו בתלמוד של הרב ישראל מאיר לאו, עם פתיחת הלימוד במסכת בבא בתרא. השיעור מתקיים בי־מים שני וחמישי בשעה 5 אחרי ה־צהרים.

בחוג הנוער הדתי תל־אביב בשבת בשעה 5.15 אחה"צ מסיבה עונג שבת וסעודה שלישית בבית המרכז הקהילתי רח' סבולנסקין 2 פינת בן יהודה 86 בהשתתפות הרב ישראל מאיר לאו והחזן בנימין אונגר.

בית הכנסת הגדול

השבת, בבית הכנסת הגדול בתל אביב, אלנבי 110, יעבור לפני ה־תיבה החזן מר יאיר סובר. מנחה 5.30 שחרית 8.00 בכל ימות השבוע תפילת שחרית 6.30.

יריות אזהרה במרדף אחר חשוד

יריות אזהרה נורו אתמול בלילה במהלך מירדף אחר שני צעירים שנמלטו מאנשי משטרה בחולון.

אנשי המשמר האזרחי הבחינו ב־מכונית פרטית גנובה שנסעה בצו־רה מסוכנת בחוף ימה של בת ים. אחד מאנשי המשמר האזרחי ירה יריות אזהרה, אולם החשודים הג־בירו את מהירות ריכבם וניסו להי־מלט — עד אשר נבלמו לבסוף ע"י ניידות שהוזעקו למקום.

במכונית נמצאו שני נערים כבני 15 ו־16, תושבי חולון והרצליה. הם הועברו למפלג הנוער ואילו הרכב הוחזר לבעליו.

נענש על סירוב למכור נפט

מחלק נפט מטירת כרמל נידון אתמול בבית משפט השלום בחיפה לחודשיים מאסר על תנאי, לאחר ש־הורשע בסירוב בלתי סביר למכור נפט, שהוא מיצרך בר־פיקוח.

הנאשם הובא לדין לפני שופט השלום מיכה לינדנשטראוס. הוא הואשם בכך שבחודש דצמבר אשת־קד סירב למכור לתושב המקום פח נפט, ללא כל נימוק סביר. השופט ציין כי יש לראות בחומרה את ה־התנהגותו של מחלק הנפט וגזר עליו חודשיים מאסר על תנאי.

נענש על גניבת אקדח ממעבידו

שומר שהורשע בגניבת אקדח מ־מעבידו ובהחזקת נשק שלא כחוק — נידון אתמול בבית המשפט ה־מחוזי בחיפה ל־6 חודשי מאסר ב־פועל ו־18 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים.

הנאשם נורמן גולד, תושב נצרת בן 30, עבד בחברת השמירה ש.א.ש. הוא הועמד לדין בפני השופט א.ד. בר והודה בפניו כי גנב ממעבידו אקדח „ובלי" ותחמושת, מבלי ש־היה רשאי להחזיק נשק כחוק.

חשוד בגניבת מזומנים ממתנדבים

כחשוד בגניבת מזומנים, בעיקר ממתנדבים בכמה קיבוצים, נעצר השבוע דניאל אמסלם, שהוא חסר כתובת קבועה.

בפני שופט השלום צמירם דנצ־ברג טען בי"כ משטרת אשקלון, ש־האיש חשוד בגניבות ביד מרדכי, באשדות־יעקב ובמלון בתל־אביב. עוד טען שהחשוד הוכרז לעבריין נמלט ע"י בית משפט בסנציה.

השופט ציווה לעצרו ל־8 ימים תוך התחייבות מצד המשטרה להבי־או לדין תוך תקופת מעצרו.

במפלגה ובתנועה

פעולות ארגון ותיקי התנועה בירושלים

הרב חיים פינקלשטיין ידרוש מחר, ש"ק, בשעה 03.30 אחה"צ, ב־ביהכ"נ היכל שלמה. על הנושא: „פרשת השבוע לאור ימינו". מרכ־זת השיעורים מטעם הארגון — הה' צפורה נוזיק.

הרב זלמן דרוק ירצה מחר ש"ק בשעה 4.30 אחה"צ, בביהכ"נ של היכל שלמה, על הנושא: „מוסר היהדות לאור פרקי אבות".

ר' משה גבירצמן, יו"ר ארגון ותיקי התנועה בירושלים, ילמד את השיעור בחומש ובפרשים, מחר, ש"ק, בשעה 7.30 בבוקר.

הקהל מוזמן.

המפד"ל הפועהמ"ז בת"א

במועדון קריה שלום בערב שבת ב־8 שעור בדף היומי — הרב י. שולמן ב־9 שעור במדרש — הרב ד. זייד.

בשבת בבקר שעור בפרקי אבות — מר י. פישכן. ב־12 שעור ב־מסכת חגיגה — הרב סגל.

— שבת אחה"צ ב־4 מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצה הרב י. שולמן.

במועדון סניף נוה שרת ב־11 ש־עור במדרש — י. ש. שפירא.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל ב־4 שעור תורה — הרב מ. זהבי.

בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלום א' ב־4 שעור תורה — הה' יצחק רבי.

בביהכ"נ נוה נתן רח' המעפילים ב־4 שעור תורה — ר' זכריה כהן.

בביהכ"נ זכרון קדושים ביפו ש־עור בפרשת השבוע לפני קבלת ש־בת — הרב אלעזר הגר.

במועדון רמת ישראל דם המכבים 19 שעור בפרשת השבוע ב־2.30 שעור בגמרא ב־3.30 — מר א. ארג־ברג.

בביהכ"נ בר אילן ב־10 שעור ב־מסכת בבא מציעא — הרב עזרא בר שלום.

בבית ישעיהו צלנוב 18 ב־11 ש־עור במסכת בבא מציעא — הרב מ. נוף.

באהל שם בלפור ב־11 שעור על תפילות ישראל — הרב ד"ר ש. ז. כהנא.

בביהכ"נ הפועהמ"ז בהמשך שיינ־קין שעור במדרש רבא אחרי ק־בלת שבת.

שעור בגמרא במסכת פסחים לפני מנחה — הרב מרדכי בהרב.

בביהכ"נ שערי שמים רח' המע־פילים ב־1.30 שעור בפרשת השבוע — הרב כ. כלאכי.

בביהכ"נ מגדל עוז רח' ראשל"צ לבנה ב"ב שעור באורח חיים — הרב י. כלאכי.

במועדון שכ' התקוה רח' עבאס 3 בשעה לפני מנחה מסיבת עונג שבת על פרשת השבוע ירצו מר דוד הלשה ומר כהן בצלאל.

בחוה"מ סוכות יתקיימו אי"ה טיו־לים בענין פרטים והרשמה במשר־דנו אחד העם 108 טל' 234175; 228042; 245660.

סניף המפד"ל חיפה

שיעורי תורה: בביהכ"נ הפועל מ"ז בבית התנועה ברח' החלוץ 59 בשבת ב־7 בבקר שיעור בגמרא, ע"י החבר מנחם המר, ב־10.30 שי־עור ברמב"ם ע"י החבר מאיר אור־יין. בכל יום ראשון ב־6.30 בערב שיעור בגמרא ע"י החבר מנחם המר.

בביהכ"נ בשכון הפועהמ"ז בקרית אליהו בשבת בשעה 10.00 שעור ב־גמרא ע"י החבר יצחק לבנון. אחה"צ שעור בגמרא ע"י החבר ישראל פולקבץ בכל ימות השבוע לפני תפילת מנחה שעור במסגרת לימוד הדף היומי ע"י הרב־בהרב ליבר.

בביהכ"נ המרכזי בקרית אליהו בשבת ב־3.30 שעור רמב"ם ע"י החבר דוד אורבך. בביהכ"נ המרכ־זי בקרית אליעזר בימים א' וה' ב־17.30 שעור רמב"ם ושעור עיו־ני בספרי הנביאים בהדרכת דוד אורבך.

בשבת בבית הכנסת „מקור ברוך" בשעה 10.00 מסיבת עונג שבת דר־שה על פרשת השבוע ועניני ד־יומא ע"י הרב רפאל טולדנו. פינת שפירא 3.

בית הכנסת נצח ישראל

בית הכנסת לנוער בביה"ס „יב־נה — נצח ישראל" לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת נרות בשבת בבוקר בשעה 8.15

לפני התפילה בשעה 7.30 שעור בתלמוד ע"י הרב ישעיהו גגר רבו של ביה הכנסת.

לפני הקריאה לימוד משניות ל־זכרם של תלמידי ביה"ס שנפלו.

תנועת האשה הדתית הלאומית ירושלים

עונג שבת בשכון הרי פישל פרשת השבוע הרב אליעזר רקובסקי. עיו־נים בתפילה הגב' שושנה הולצברג בבית הכרם בגנסיון מרגוע פרשת השבוע הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית המחוז לתרבות

השבת פר' „כי תבוא" יתקיים יום עיון ושבת חברה ברמות שפירא ל־חברי מושב אזיעזר בשיתוף המר־כזה האזורית עמק־לוד, והמחלקה לתרבות תורנית.

ירצה הרב כ. הייסנר רבה של בית מאיר על ימי התשובה.

האברך יהושע בשולמי מישיבת מרכז הרב — לקראת הימים הנו־ראים.

הרבנית חוה באורי — מנהגי ראש־השנה.

תנועת האשה הדתית לאומית המחוז לאירגון

שבת

בני ברק — במועדון ברח' ביסג־בוים מסיבת עונג שבת בשעה 4.30 בדיוק. ירצה הרב מנגס — הימים הנוראים במקורות ובימינו.

ימי עיון יתקיימו בסניף רמת גן במוצאי שבת ובימים ראשון ושני (13.9.76—11).

גן יבנה — ביום ראשון כ"ד בא־לול (19.9.76) בשעה 8.00 בערב יר־צה הרב צוברי — לקראת הימים ה־נוראים.

חיפה — ימי עיון יתקיימו בימים ראשון שני ושלישי י"ז — י"ט ב־אלול.

נתניה — ביום שני י"ח אלול (13.9.76) בשעה 6.00 בערב תתקיים ישיבת ההנהלה בהשתתפות הה' יהו־דית פולק — חברת ההנהלה הארצית ויו"ר סניף רמת גן.

רמת גן — ביום שני י"ח אלול (13.9.76) בשעה 6.00 בערב תתקיים ישיבת ההנהלה בהשתתפות הה' יהו־דית פולק חברת ההנהלה הארצית ויו"ר סניף רמת גן.

הרצליה — יום שלישי י"ט אלול 14.9.76 בשעה 7.30 בערב במועדון החברה (בית שפירא) ירצה הרב זכ־ריה הנצמי — יסוד המקורות והתש־שובה.

החברות מוזמנות.

המחוז לקליטה חברתית של עולים

שיחות וכנסים לקראת הימים הנו־ראים — בנעימות חסידיות, שי דבש והפתעות.

במשמר כניסת כי תבא — יתארחו 25 משפחות עולים בבתי המשפחות באלון שבות. בליל שבת — יתפללו ויסעדו בישיבת הר עציון, שיחה עם הרב יהודה עמיטל. בשבת יתפללו יסעדו וישיחו עם המשפחות המאר־חות ב־4 הולכים לכפר עציון סיור מודרך בקבוץ עם הח' הרבר, שיחה עם הגן עורת על „שמחה לארצך וששון לעירך".

ראשון לציון — בשבת קודש יעלה לתורה בן משפחת עולים ברוסיה, הנער למד והודרך ע"י החנך גוגוט. הקידוש בבית כנסת האזורים האח־רים ארגנו ע"י הח' ברוריה באיבר. סייעו בתקציבים — ועדת הקליטה העירונית באמצעות מר הורביץ. ה־גשנו שי לבר מצוה — תפילין, טלית וחמשה חומשי תורה ב־50 אחוז סייעו משרד הדתות.

תל אביב מעון עולים קסם רח' בן יהודה 15, מסיבת עונג שבת עם ה־חזן ישראל פרגס. שירה ושיחה על פרשת השבוע.

במעון עולים „הירקון" 66 מסיבת עונג שבת עם החזן יצחק ספרא. שירה שיחה על פרשת השבוע.

במוצש"ק

רמת גן בבית האוזה כנס התעו־ררות לקראת הימים הנוראים, ירצה הרב נחום קוק, הופעה להקת שיר הסר בפרקי הזוית, נעימות חסידיות ושירי ירושלים בבוד מסורת. ברכות: ה' ילין סגן ראש העיר, יו"ר ועדת הקליטה יהודית פולק. מנחה — הגה לוצקי.

יום ראשון

ירושלים במבשרת. שעור ביהדות ושיחה לקראת הימים הנוראים ד"ר אברהם ברנר פיסיקאי באוניברסיטה העברית.

יום שני

בחיפה בבית משפחת קגנוב נוה־שאנן — שעור במורה נבוכים ושי־חה לקראת הימים הנוראים — הרב שאר ישוב — רב השכונה.

אשקלון בשיכון הרבנים ירצה הר־רב הורביץ על התשובה וילמד עי־קרי דינים לקראת הימים הנוראים ארגנה אהובה גאלדור.

אשקלון — בשיכון עתיקות כנס התעוררות ירצה אליעזר בשן — ל־עולים מבוכרה וגרוזיה — ארגנו חברות נשואות יצחק.

יום רביעי

אשקלון — עולים מבוכרה וגרוזיה יעלו לירושלים להתפלל והשתחוה על קברי אבות יבקרו במערת המכ־פלה בקבר רחל לקר הכותל המערבי ארגנו חברות נשואות יצחק.

נתיבות — שעור בפרשת השבוע אולפן לעברית יהודה, במועדון.

יום רביעי

רחובות בקרית משה במועדון, שי־חה לקראת הימים הנוראים.

תל אביב מעון עולים קסם שעור ביהדות ע"י מר יוסף זבידוביץ ב־שעה 7.30 בערב.

תל אביב — מסיבת התעוררות ב־הל כביר, ציונף 5, דירה 30, הנכחת הציה רווגבלום, הרצאה הרב נסע לנדמן, שירה בליווי נגינה שקלית מוחלי. דברי פתיחה — גבי קסל־ברנר.

יום ג'

ברכת השייטים אולפן לעברית ר' יהודה גבי רחל שולמן.

בתל אביב רמת הטייסים כנס הת־עוררות, ירצה הרב אורבך רבה של רמת חן. פרקי חזנות נעימות חסידית בלווי מוסיקלי.

בכרמיאל קליטה לוד כנס התעוררות ירצה הרב נגוני חג ונגונים חסידים תלמידי ישיבת נחלים הלוחות עד דבש ופירות כתנת וצד הכושר אר־גנה פסיה אונגאר וחברות הכושר. חלוקה ספרים לר"ה יום הכיפורים — מובאות ממקורות פרקי הגות ודי־נים.

נתניה חברות מחוגים שהגיעו ב־שנה האחרונה יבקרו בבתי עולים ל־ברכם ולהבאה כי דבש ופירות, לק־בוצות עולים דוברי צרפתית, אנגליה וכבריה"מ.

רעננה — בשיכון עולים מגדל תשוהה צ. בן נון — שי מסורתי.

רעננה בשיכון עולים שכונת שרת תשוהה צ. בן נון שי מסורת.

בני יהוד — אשדוד במעינית ה־עולים בשכון פתיבן — כנס התעו־ררות — שיחה — חלוקת שי.

המחלקה לעליה וקליטה של הפועל המזרחי — מועדון לעולה החדש — קרית הרצוג בני ברק ביום שני י"ח באלול 13.9.76 ב־בית משפחת אולשטיין רח' גניחוב־סקי 26 קרית הרצוג, חוג לעולים צעירים מברית המועצות.

מ־8.00—9.30 בערב שעור לתנ"ך הרצאה מר ישראל ברנד.

מ־9.30—10.30 בערב שיחה בנו־שא „כהשקפה יהודית" המרצה הנ"ל.

מ־6.00 עד 8.00 בערב — באותו יום ולפי הכתובת הנ"ל — ייעוץ והדרכה לעולים חדשים בבעיות הקליטה ע"י מר אליהו אולשטיין.

תורנות בתי מרקחת

ירושלים: „מאחר" — רח' יפו 46 טל. 233592. „אל זהרא" — רח' אלזהרא טל. 283543.

תל־אביב: „פרנקל" — רח' המלך ג'ורג' 38 טל. 223721. „ברק" — רח' ז'בוטינסקי 109 טל. 446682.

חיפה: „עליה בת־גלים" — רח' עליה 44 טל. 523062.

חולון: „רבה הנביאי" — רבה הנשיא רח' אלי כהן 1.

בת־ים: „רבת הנשיא" — רבת הנשיא רח' אלי כהן 1.

רמת גן: „הן" — רח' ז'בוטינסקי 99.

בני ברק: „חן" — רמת־גן רח' ז'בוטינסקי 99.

הרצליה: „גולדשטיין" — הרצליה פתוח בכר דה שליט.

נתניה: „הדסה" — רח' הרצל 24 טל. 23223.

תורנות בתי מרקחת בשבת

ירושלים: „מעלות דפנה" — רח' מעלות דפנה בנין 129 טל. 81184.

תל־אביב: „צפון" — רח' יהודה המכבי 33 טל. 449995. „נצח ישראל" — רח' נצח ישראל 11 טל. 226545.

חיפה: „בלפור" — רח' מסדה 1 טל. 6622289.

חולון: „גני בת־ים" — בת־ים רח' הנביאים 3 טל. 885671.

רמת גן: „ארז" — בני ברק רח' המכבים 43.

בני־ברק: „ארז" — רח' המכבים 43.

הרצליה: „קרמר" — הרצליה רח' סוקולוב 18 טל. 984353.

נתניה: „גבע" — רח' שער הגיא 14 טל. 22695.

באר־שבע: „רמב"ם" — שכון ד' מרכז.

תורנות בתי מרקחת במוצאי"ש

ירושלים: „בית הכרם" — רח' בית הכרם 19 טל. 521089. „אל שעב שתגידידה" — בתוך שער שכם טל. 283034.

תל־אביב: „הרופא" — רח' דיזנגוף 217 טל. 223488. „פרנקל" — רח' המלך ג'ורג' 28 טל. 223721.

היום

יום ו', ט"ו אלול תשל"ו, (10.9.76)

פ' תבא

הפרק: בחיה ז—ה"; המשנה: מעשרות א, ז—ח; הדף שקלים ג; ההלכה: קצש"ע ר"ס—ל ט—ד; שבת: הפרק: נחמיה ט—י; המשנה: מעשרות ב, א—ב; הדף: שקלים ד; ההלכה: קצש"ע רל ז—ט.

שידורי ישראל

חדשות

מהדורות חדשות בגלים א', ב', ו־צ' משודרות כדי שעה מ־6 בבוקר עד 1 בלילה.

זמני חדשות

7.05	(ב)	הבוקר הזה
8.05	(צ)	זמן הבוקר
13.00	(ב)	בחצי היום
17.05	(צ)	זמן הערב
19.05	(א)	היום הזה
23.45	(צ)	זמן חצות

רשת א'

[illegible]

רשת ב'

[illegible]

גלי צה"ל

[illegible]

טלוויזיה כללית

[illegible]

מוצאי־שבת

רשת א'

[illegible]

רשת ב'

[illegible]

גלי צה"ל

[illegible]

טלוויזיה כללית

[illegible]

בעל תפילה

פנוי לימים הנוראים

לפנות

טל' 533540 בשעות הערב

11.9	האלמנה העליזה
13.9	טוסקה מאת פוצ'יני
14.9	האלמנה העליזה
16.9	דייגי הפנינים מאת ביזה
18.9	האלמנה העליזה
20.9	די פלדרמאוס מאת שטראוס
22.9	האלמנה העליזה
26.9	האלמנה העליזה
28.9	דייגי הפנינים
29.9	הספר מסביליה מאת רוסיני

בנוצ"ש 11.9.76

הבימה

הקאמרי

ת"א

הצופה

עתון יומי

HATZOFE DAILY

המערכת וההנהלה: תל־אביב, רח' הגבעה 66, טל. 35421; ת"ד 2045. השתן בנק הדואר 41144 ✱ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148 טל. 234910, בערב טל. 528344 30609 ✱ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 3, טל. 663628 דפוס הצופה בע"מ. ת"א, רח' הסנגר 66, טל. 31554.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות והפרסומים

יערכו בדיקות לאימות שכר הלימוד המודרג

משרד החינוך והתרבות החליט לערוך גם בשנת הלימודים החדשה בדיקות מדגמיות של שאלוני שכר לימוד המודרג, שמולאו על־ידי ההורים עבור ילדיהם בבתי־הספר התיכוניים. הבדיקות נועדו לבדוק אם הצהרות ההורים על הכנסותם הן אמיתיות, שכן לפי הצהרה זו נקבע שיעור ההנחה בשכר הלימוד לתלמידים.

מנהל המחלקה לשכר לימוד מודרג, מר אברהם טוה, מסר אתמול כי מבצע בדיקת השאלונים נערך לראשונה בשנת הלימודים הקודמת. במסגרת המבצע נבדקו 1,200 שאלונים, שברבים מהם היו הצהרות כוזבות. משרד החינוך חסך הודות לכך 1.5 מיליון ל"י מתקציבו.

בדיקה אימות שאלוני שכר הלימוד של ההורים מתבצעת על־ידי חברת מודיעין.

נדחתה שביתת מוכרי העופות

מאת סופרנו הכלכלי

שביתת מוכרי העופות, שנועדה ליום א' הקרוב נדחתה.

ההחלטה על דחיית השביתה נתקבלה באסיפה של ענף העופות בהתאחדות הסוחרים. באסיפה דיווח מזכיר ההתאחדות, מתי סרלוק, על פגישה של "בכביל" משרד החקלאות, ... אילנד לדחות את השביתה. הוא הבטיח כי תוך זמן קצר "יצומצם" הפער בין מחירי העופות הקפואים והטריים. כזכור, הכריזו הסוחרים שביתה בשל פער גדול זה הפוגע את פרנסתם. העופות הקפואים נמכרים במחיר סובסידיה גבוה כה שאין הן לבשר הטרי. וכן בעדיף הציבור לקנות את העופות הקפואים המסובסדים בעיקר ע"י רשתות לשיווק ולא סוחרי העופות. כיום הפער מגיע עד ל־7 ל"י לקילוגרם.

ח"כ אברהם מלמד לישיבת מועצת אירופה

ח"כ אברהם מלמד יו"ר סיעת המפד"ל בכנסת יצא אתמול בביקור בכפוס, "אל על" בדרכו לשטרסבורג להשתתף בישיבת מועצת אירופה. לאחר מכן יצטרף ח"כ מלמד למשלחת הכנסת בראשותו של ח"כ יצחק נבון שתשתתף בוועידה הבין־פרלמנטרית השנתית במדריד בירת ספרד.

מנהלי בתיה"ס נקראים להנהיג משטר של חסכון

משרד החינוך והתרבות יצא אתמול בקריאה למנהלי בתי־הספר להנהיג משטר של חסכון במוסדותיהם. הקריאה פורסמה בחוזר מנכ"ל המשרד, מר אליעזר שמואלי, שהופץ בכל מוסדות החינוך במדינה.

המנכ"ל קובע, כי על בתי־הספר מוטלת החובה להשתתף במאמצי הממשלה והציבור לייצוב מצבה הכלכלי של המדינה, הן על־ידי חינוך לחסכון בקרב התלמידים והן על־ידי ביצוע פעולות חיסכון בניהול ואחזקת בתי־הספר.

המחנכים מתבקשים להעמיד את התלמידים על הצורך לנצל את יום הלימודים במלואו על־ידי מניעת איחורים והיסורים, ריכוזיות והפרעות. אל יבוזבזו הכספים והרבה האנשי הוועדים ירשות התלמיד לחינוכו ולהתפתחותו.

הדבור על שליחות הספרים. לחסוך בנייר (שימוש בשני צדי הדף ובכל דפי המחברת). לכפה פשטות־חוץ (להימנע מתלבושת ראווה, בהוצאות יתירות בחגיגות ובמסיבות). לטיפול בעבודה האחזקה, הניקיון והגוי של בית־הספר, כדי לצמצם את ההוצאות.

כן נתבקשו המנהלים לחסוך ברכישת ציוד לימודי וריהוט, לנצל את הציוד הקיים ולשמור אותו, לחסוך בהדפסות ובשיכפולים, במים ובחשמל, בהוצאות לחגיגות וכיבוד.

רק במאמץ משותף של ייעול וחיסכון ניתן יהיה להתגבר על הקשיים הכלכליים של הכל והפרט נאמר בחוזר.

קצין בטחון במפעל נפצע במהלך נסיון שוד

קצין בטחון של ביהח"ר "נקודי" (חברה בת של "אוסם") ברחוב השומר 22 בבני ברק נפצע אתמול בצהרים, במהלך נסיון־נפל לשדוד כספים של המפעל.

קצין הבטחון רפאל ליצקי בן 55, יצא את המפעל, המייצר איטריות ומוצרי מזון סמוך לשעה 12 ושלושים בצהרים. הוא היה בדרכו לסניף בנק כדי להפקיד שם כמה אלפי לירות.

כאשר התרחק מן המפעל נחסמה דרכו לפתע על ידי גנדר. במקביל הגיחה לקראתו מכונית מדגם "פונטיאק" שמספרה 115—300, ופגעה בו. הקצין קפץ הצידה ונתקל באבן המדרכה, ותוך כדי כך נפצע בידו. שתי המכוניות נמלטו מן המקום והשודדים לא הצליחו להוציא את תיק הכסף שנשא עימו קצין הבטחון.

מיד עם היוודע נסיון השוד הוחשו למקום כוחות משטרה ומחסומים הוצבו בדרכים המובילות לאזורי תל אביב ורמת־גן.

במקביל יצאו בלשי משטרה אל בתיהם של השודדים אפשריים כדי לברר אם הם בבתיהם.

מניחים כי השודדים עקבו אחרי קצין הבטחון וידעו את הרגליו.

בהתערבות ביה"ד הארצי לעבודה

סכסוך העבודה במפעל "אלקו" נסתיים בפשרה

בהתערבות בית הדין הארצי לעבודה הוחלט אתמול על סיום סכסוך העבודה ב"אלקו", הודות לפשרה שהושגה בין הצדדים.

כזכור השביתה הנהלת המפעל את העובדים בעקבות הסנקציות שנקטו העובדים. מועצת פועלי רמת גן פנתה לבית הדין האזורי לעבודה וביקשה לחייב את המפעל להפסיק את ה"השבתה" שלא בקשתה נדחתה. על כך הגישה מועצת הפועלים ערעור לבית הדין הארצי לעבודה בירושלים, וביום ה' התקיים הדיון בערעור.

במהלך הדיון הציעו נשיא בית הדין הארצי לעבודה צבי בר ניב, השופטים ש. קובובי ו. ינון ונציגי הציבור ה. איילון וי. אורנשטיין, כי הצדדים יסכימו ביניהם על פשרה.

בעקבות התיעצויות של פרקליטי הצדדים עו"ד מנחם גולדברג שייצג את המפעל, ועורכי הדין יעקבי וקלימרו שייצגו את העובדים, הוחלט לבסוף לקבל את הצעת הפשרה.

"ההשבתה" תסתיים ביום ראשון הקרוב לאחר שהצדדים התחייבו לקיים את ההסכמים הקיבוציים החלים על הצדדים ויו"ר ועד העובדים הצהיר, כי ועד העובדים ימלא אחרי ההתחייבויות מועצת הפועלים. השאלה שעודן תלויות ועומדות בין הצדדים תתבררנה במשא ומתן בין המפעל ומועצת הפועלים, ואם תהיינה שאלות שנויות במחלוקת — יובאו להכרעה של שניים, אחד נציג ההסתדרות ואחד נציג התאחדות התעשיינים.

שוחרר איש העסקים שנעצר בפרשת הכספות

איש העסקים שנעצר בפרשת שוד הכספות, ואשר שמו נאסר לפרסום מחשש לבטחונו — שוחרר אתמול בערבות בבית משפט השלום בתל־אביב.

החשוד נעצר לפני 4 ימים לאחר שחשבון בנקאי בשווייץ על שמו נתגלה בין כספי יוסף אפשטיין, החשוד גם הוא בפרשת הכספות.

אתמול הודיע חוקר המשטרה פקד שמואל קורנבלאו, כי האיש בבדק ב"מכונת אמת" ואם כי החקירה טרם נסתיימה, אין צורך בהמשך מעצרו.

ב"כ החשוד עו"ד יוסף הוסה־כהן הביע מחאה על כך שלמרות צו קודם של בית המשפט, לא מילאה המשטרה הוראה להביא לחשוד רופא לשם קבלת טיפול רפואי.

השופט אריה אבן ארי הורה לשחרר את החשוד בערבות של 50 אלף לירות שתמומש על ידי הפקדת ניירות ערך.

בנוסף לכך הורה השופט לחייב את מפקד בית המעצר באבו כביר לנמק בכתב תוך 3 ימים מדוע לא מולאו הוראות בית המשפט בדבר בדיקה רפואית לחשוד.

שוחררה חשודה בגביית צ'ק לא־לה

מזכירת בית ספר לנהיגה מאשדוד, בת 19, נעצרה כחשודה בפדיון צ'ק על סך שלושה אלפים לירות שמצאה במשרדה, ואתמול שוחררה בערבות אחרי שהואשמה כחוק.

הנהלת משרד הדתות וחבר העובדים

משתתפים בצער של

מר אברהם גליק ומשפחתו

במות אמו ע"ה

בבנין ירושלים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד

המועצה הדתית ירוחם

משתתפים באבלו הכבד של

הרב דוד מלול שליט"א

הרב המקומי ירוחם

במות עליו אחותו

יהי רצון שלא יוסיף לדאבה עוד

פרץ משה, יו"ר המועה"ד
הבריה ועובדיה

מורה לבנוני שאושפז ברמב"ם יצא ל"חופשת מולדת"

מורה לבנוני שהה מאושפז בחמשת החודשים האחרונים בבית־החולים רמב"ם בחיפה, לאחר שנפצע בקרבות עם המחבלים, יצא אתמול ל"חופשת מולדת" לראשונה מאז פציעתו.

הוא ישהה עשרה ימים בכפר מולדתו קליעה ואחר־כך יחזור ארצה להמשך הטיפול.

כתב עתי"ם בחיפה מוסר כי המורה בן ה־25, שביקש להשאר בעילום־שם, נפגע בעת הפגזה ברגלו.

הוא הועבר ארצה ואושפז ברמב"ם. אולם הפציעה היתה קשה והרופאים נאלצו לקטוע את הרגל מעל לקרסול.

במשך כל תקופת היותו בבית החולים דאגה לו העדה הנוצרית בעיר וסיפקה לו את כל מחסוריו. הם גם דאגו לכך כי בני משפחתו יבואו לבקרו.

שלשום הגיע אביו של הפצוע כדי לקחת את בנו לחופשה ראשונה מאז נפצע. לאחר סיומה יחזור לבית החולים.

תלמידי ישיבה סיימו קורס טירונות שיריון

מאת כתב צבאי

טקס הסיום של קורס מקצועות־טנקים נערך אתמול בבית־הספר לשריון, איש־שם בארץ. במיסדר החגיגי שולבו גם מסיימי טירונות־שריון, כולם בני "ישיבות", המשלימים עתה את קורס מקצועות השריון. הקורס הכשיר מאות אחדות של שריונאים חדשים, תותחני־טנקים, קשרים, נהגי־טנקים, מכונאים ואחרים. עתה יישלחו הבוגרים ליחידות־השדה ויקבלו לידיהם את הכלים. מפקד גייסות השריון, אלוף משה פלד, העניק ל־18 חניכים המצטיינים של כל המגמות בקורס תעודות בוגר.

בדבריו בפני הבוגרים, המתהללים ובני המשפחות הרבים אשר באו לטקס, אמר אלוף פלד, בין השאר: "אתם מצטרפים למשפחה הגדולה והמפוארת של לוחמי־השריון. אתם מצטרפים אל המגינים על בני־משפחותיכם ובתיכם. זוהי זכות גדולה, כי השריון הוא סיפרם של האנשים האמורים, אשר ברגעים גדולים היו לגיבורים. אתם חיל, ההולך אימים על האויב, שלמד להכירו על בשרו וחיזוקכם ירחיק כאיהנו את המלחמה".

בתום המיסדר, הופיע טנק זעיר מקושט בדגלי השריון ואנטנה עצקית, והחל להוביל את מצעד־ההצדעה. היה זה ה"הוצ'קיס" — טנק אנגלי ישן, אשר היה הראשון שרכשה ישראל בתחילת מלחמת השיחרור והאחרון מסוגו, הנע עדיין — אולי בעולם כולו. טנק זה שופץ והוכן במיוחד למיסדר זה.

עירית קלקיליה סרבה לשלם מ.ע.מ. לחברת חשמל

הנהלת עירית קלקיליה דחתה את־כול פה אחד דרישה לתשלום מס ערך מוסף, שדרשה ממנה חברת החשמל הישראלית על צריכת החשמל בעיר בעד חודש אוגוסט.

עירית קלקיליה הסכימה להתחבר לרשת החשמל הישראלית והוטל עליה לשלם סכום חודשי קבוע בעד כל הצריכה בעיר בסכום של 95 אלף ל"י לחודש. העיריה התחייבה בזמנו לגבות מתושבי העיר בעד צריכת החשמל.

העיריה העבירה לחברת החשמל המחאה בסך 95 אלף בלבד, וסירבה לשלם גם את מס ערך מוסף, שנתווסף לחשבון.

ראש העיריה תאג' אמין אל נאסר אמר לכתב עתי"ם בגדה, כי קלקיליה ככל ערי הגדה דבקה בהחלטת לשכות המסחר שלא לשלם מס ערך מוסף בכל צורה שהיא.

חשוד בהעלמת הון והכנסות — שוחרר בערבות

איש עסקים מבאר שבע החשוד בהעלמת הון בסך חצי מיליון לירות ובהעלמת הכנסות בסך כ־320 אלף לירות — שוחרר אתמול ממעצרו בערבות של 800 אלף לירות.

החשוד נעצר על ידי מחלקת החקירות של מס הכנסה בירושלים. בא כוח המחלקה אמר לשופט יצחק בנאי, כי החשוד העלים 500 אלף לירות מהצהרת ההון שהגיש לפקיד השומה. לדבריו הודה האיש בכך בעת חקירתו ע"י שלטונות מס הכנסה, ואף גילה השמטת הכנסות מצידו מגביית ריבית בשנת 1973־74.

מאסר על מתן מחסה למחבל

בית דין צבאי בחברון דן את מחמוד אל־דבבנה מהכפר תרקומיה לשתי שנות מאסר לאחר שהורשע במתן מחסה למחבל, שהיה מבוקש במשך תקופה ממושכת על ידי כוחות הבטחון. המחבל נעצר בחודש מארס השנה ועמו גם הנאשם.

ראש הממשלה ביקר בנמל חיפה

מאת סופרנו בחיפה

ביקורו של ראש הממשלה י. רבין אתמול בחיפה החל בתקלה שאירעה ברכבת שבה נסע מתל־אביב בעת הגיעו לשפיים מתל־אביב לתחנת בת־גלים.

הקטר נבלם, בעת הגיעו לשפיים והרכבת התעכבה למשך 20 דקות עד שהקטר הוחלף באחר ופמליית ראש הממשלה יכלה להמשיך לחיפה.

מתחנת בת־גלים יצא מר רבין ומלוויו לסיור בנמל, שם שמע סקירה מפי המנהל החדש של הנמל מ. הרל.

פועלי נמל חיפה יפתחו היום במו"מ על השכר

מנהל הנמל אמר כי פועלי חיפה יפתחו היום במו"מ נפרד על תנאי השכר, ללא קשר עם פועלי נמל אשדוד, שם ישנם חילוקי דעות בין ועדי העובדים. מסר כי רשות־הנמלים מוכנה לשנות את מבנה השכר, להקטין את הפרמיות עד כדי שליש אך רק כתמריץ לתפוקה ולהגדיל את שכר־היסוד.

ראש הממשלה המשיך בסיורו בחברת "צים" ועל סיפונה של האניה "אלוף" ושמע סקירה מפי מנכ"ל החברה יהודה רותם על מגמות והתפתחויות בספנות הישראלית. שר התחבורה גד יעקובי מסר במעמד זה, כי ערך השירותים של הספנות מסתכמים השנה ב־550 מיליון דולר והערך המוסף מסתכם ב־125 מיליון דולר.

הגיעה מלכת איטליה לשעבר

מי שהיתה מלכת איטליה האחרונה מרי יוזה, רעייתו של אומברטו שויתר על כסא המלכות בגמר מלחמת העולם השניה, הגיעה אמש בדרך האויר לישראל לביקור פרטי קצר.

המלכה לשעבר, המתגוררת כיום בשוייץ, הוזמנה ארצה על ידי הנדבן היהודי ליאונרד כהן, והיא תשתתף בשבוע הבא בטקס חנוכת בית הספר החדש של "אורט" שהוקם בתרומתו של מר כהן.

מר כהן היה בנמל התעופה בן גוריון יחד עם ח"כ אברהם יפה, ראש שמורות הטבע, כדי לקבל את פניה. בתה של המלכה אליזבט, נמצאת אף היא בארץ.

הגב' מרי יוזה היא בתה של מלכת תאם אליזבט מבלגיה והיא אחותו של המלך ליאופולד, מלכה לשעבר של בלגיה, ודודתו של המלך הבלגי הנוכחי בודואן.

לימונטה

ספט חדיש נגד כתמים

תנועת האשה הדתית לאומית

המדור לקליטה חברתית של עולים

בשיתוף: עם משרד החינוך — המחלקה לתרבות תורנית

שבת עיון וחברה לעולים מברית־המועצות באלון שבות

בפרשת "כי תבוא" ט"ו ט"ז באלול תשל"ו

בתכנית:

יום ששי

קבלת שבת ותפילת ליל שבת — בישיבת הר עציון, סעודת ליל שבת עם בני הישיבה.

8.30 שיחת הרב יהודה עמיטל ראש ישיבת הר עציון שאלות ותשובות.

שבת בבוקר

תפילה בבית כנסת באלון שבות. סעודת שבת וטיול להכרת השכונה. ישיבת הר עציון והמרכז החינוכי — עם המשפחות המארחות.

5.15 סיור מודרך בקבוץ כפר עציון החב' ורבר.
הח' חנן פורת, חבר הקבוץ מראשי גוש אמונים, ישוחח על "שמחה לארצך וששון לעירך. העולים שואלים".
סעודה שלישית — עם חברי הקבוץ.

מרכז ההסברה

שירות הפרסומים

הפצת פרסומים

תעשה מעתה בירושלים ברחוב ינאי 6

בשעות העבודה של משרדי הממשלה

בנק המזרחי המאוחד בע"מ

קרנות נאמנות

	מחיר יחידה	מחיר פדיון
סלע	195.37	190.63
שחם	145.91	142.41
חלמיש	114.96	ב.ד. 112.15

המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

רבני ירושלים נערכים לקראת הימים הנוראים

מאת סופרנו בירושלים

כנס של רבני ירושלים שהוקדש לדיון בהערכות הרבנים לקראת הימים הנוראים נערך אתמול בהשתתפות ראשי המועצה הדתית בירושלים. בכנס נשמעו הרצאות ולאחריהן נערך דיון שנטלו בו חלק ראשי המועצה הדתית ורבני השכונות.

בתום הדיון נתקבלו ההחלטות הבאות:

הכנס פונה לציבור בימי הסליחות והרחמים להתעורר לתשובה ולהתכנס בבתי־הכנסת לתפילות ולמעשים טובים.

הרבנים נקראים להרתם לפעולות הדרכה והסברה והתעוררות בציבור.

הכנס מחזק את לשכת הרבנות ומערכת הכשרות בירושלים לשמור על עצמאותה ופונה לכל הגורמים לשמור על מסורת ישראל שכל ענייני הרבנות והכשרות יהיו רק במסגרת הרבנות המקומית.

מאמצים ידי ראשי המועצה הדתית בהבטחותיהם להקמת מבנה דת בירושלים ופונה לאבות העיר להענות בדחיפות לפתרון הבעיות הקשות של בנייה מבנה דת הדרושים בירושלים וכן מבקש ממשלת ישראל להקצות משאבים לאמצעים הדרושים למטרה זו.

הכנס מוחה נמרצות על הנסיון להקים בירושלים עיר בתי־כנסת שלא ברוח היהדות המקורית והשורשית.

הכנס מוחה על הקמת בית־ספר קונסרווטיבי בדמות בית־ספר מסורתי בירושלים, מבקשים מהגורמים המוסמכים לחזור בהם מפעולה זו, ופונים לכל הרבנים בעולם וראשי הציבור נגד זה שיחדור נטע זר בירושלים.

הכנס מבקש מראש העיר והעיריה לבטל את תכנית סלילת הכביש החוצה את השכונות הדתיות בצפון העיר העלול להרוס את צביון השבת בשכונות אלו, וכן להמנע מהתכנית להקמת אצטדיון הספורט באזור צפון העיר.

בנק המזרחי המאוחד ישתתף בצעדת ירושלים

בנק המזרחי המאוחד יופיע השנה לראשונה עם קבוצה שלו ב"צעדת ירושלים", שתיערך החודש בבירה.

בצעדה תשתתף קבוצה של גברים וקבוצה של נשים, בתלבושת מיוחדת שהוכנה לצורך זה.

"צעדת ירושלים" השנה תהיה של יום אחד ובמסלול של 25 ק"מ.

א־ש־ם ומוסדות

— הרב יצחק שמידמן מראשי הסתדרות המזרחי והפועל המזרחי בארה"ב וראש הישיבה ומתיבתא "תורת חיים" בניו־יורק ורעייתו הרבנית הגיעו לארץ לתקופת החגים.

זכו בהגדלת הפ"ס

בסך 500,000 ל"י זכה המספר: 467069.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר 668105.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 239310.

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים 281723 407940.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים הבאים: 039963 126433 154079 212031 291014 318422 473181 573048 599234 608409.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 06365 31055 31325 32686 48638 48866 73029 77478 94097.

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 17338 28530 40121 43325 43787 56016 78624 91754 96157 99142.

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 5496 6392 6446.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 0202 0269 0774 1067 1159 1358 1499 1738 2075 2239 2528 2646 3190 4089 4211 4508 4764 5062 5251 5822 5876 5912 5946 6204 6292 6513 6601 6683 6984 7589 7616 7745 8121 8215 8436 8826 8972 8984 9167 0212.

בסך 8 ל"י זכו הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה 9.

נדחתה השביתה בבית הספר הממ"ד בגבעת מרדכי

מאת סופרנו בירושלים

השביתה בבית הספר הממלכתי־דתי בגבעת מרדכי בירושלים שנועדה ליום ראשון נדחתה. על כך החליט אתמול ועד ההורים של בית־הספר.

ועד ההורים נענה בכך לפניית האגף לחינוך דתי במשרד החינוך והתרבות להשהות לפי שעה את השבתת בית־הספר על מנת לאפשר לאגף הדתי למצוא פתרונות הולמים לבעיות בית־הספר.

ועד ההורים התנה את הסכמתו לדחיית השביתה במציאת פתרונות בתוך שלושה שבועות והודיע שאם בתוך תקופה זו לא תפתרנה הבעיות ייאלץ ועד ההורים לנקוט באמצעים.

ועד ההורים דחה בתוקף את ההחלטות המתחמקות של עירית ירושלים ותבע תשובות ענייניות לטענות ההורים בקשר להשלמת הפיתוח והבניה בבית־הספר וסביבתו וכן בקשר לסדרי רישום תקינים.

הגיעו כמרים ופרופסורים מספרד

קבוצה של עשרים כמרים ופרופסורים ספרדיים הגיעו לישראל להשתתף בסמינר, שיערך מטעם הועד הבין דתי בישראל ויפתח היום בירושלים.

את הסמינר מנהל ד"ר נתן לרנר, מנהל הקונגרס היהודי העולמי, מפעל משותף לוועד הבין דתי בישראל ולמרכז ללימודים יהודיים נוצריים שבספרד.

במרכז הדיונים מושגים של עם, לאום, ארץ ומדינה במסורת היהודית ובמסורת הנוצרית.

ברמת גן דרושה אשה לטפול ב־2 ילדים
גילאי 3—5
הולכים לגן + משק בית
מ־1.30—7.30 טל' 725523

לנבדי ר' שמואל שמואלי נ"י
שא ברכה להתמנותך לר"מ בישיבת כפר־הרואה
תזכה להעמיד תלמידים גדולים בתורה ויר"ש
כבא מנחם גולדברג, חיפה

לקראת החגים!!

10% הנחה!!

על קורס כתיבה במכונה

לנרשמים בתאריכים 5 עד 30 בספטמבר

אינך חייב להתחיל ללמוד מיד, כדי לזכות בהנחה — עליך להרשם במשך תקופה זו

הנחה מיוחדת לתלמידי ישיבות

■ למד כתיבה במכונה באנגלית או בעברית (שיטה עיוורת) תוך 12 שעות בלבד — בשיטה אורקולית בינלאומית היחידה בישראל!

■ הצלחה מיידית מובטחת!

● השיטה שבשימוש צה"ל ●

סייט אנד סאונד חנוך

תל אביב. רח' אלנבי 98, טלפון 624281 (8—20)

ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 5, (8—13) (15.30—19.30)

סגורים בימי שישי

האוניברסיטה העברית בירושלים

רישום מועמדים ללימודי מוסמך ותעודה

לשנת הלימודים תשל"ז (1976/77)

בפקולטות/בתיה"ס המפורטים להלן תימשך ההרשמה עד ליום 30.9.76:

הפקולטה למדעי הרוח
• מדעי היהדות
• המכון ליהדות זמננו
• לימודי אסיה ואפריקה
• פילוסופיה
• היסטוריה ולימודים רגיונליים
• גאוגרפיה
• המכון לארכיאולוגיה
• שפות וספרויות
• אמנויות
• המרכז לבלשנות שימושית

הפקולטה למדעי החברה
• דמוגרפיה
• יחסים בינלאומיים
• כלכלה
• מדעי המדינה
• סוציולוגיה ואנתרופולוגיה תרבותית
• סטטיסטיקה
• קומוניקציה
• מנהל עסקים
• מנהל ציבורי
• גאוגרפיה

ביה"ס לספרנות וארכיונאות

ביה"ס לעבודה סוציאלית
• הכשרת מנהלים למרכזים קהילתיים

• הכשרה לניהול חינוכי־חברתי למעונות־יום במרכזים קהילתיים

הפקולטה למתמטיקה ולמדעי הטבע

ביה"ס למדע שימושי וטכנולוגיה

הפקולטה לחקלאות
• ביוכימיה וביוכימיה
• גנטיקה והשבחה
• בעלי חיים
• כלכלה חקלאית ומינהל
• קרקע ומים
• הגנת הצומח
• הורטיקולטורה — בוטנאות
• גידולי שדה וירקות

הפקולטה למשפטים

המכון לקרימינולוגיה

הפקולטה לרפואה
• מדעי הרפואה הבסיסיים
• רפואה חברתית, בריאות הציבור
• אופתלמולוגיה
• נאורוביולוגיה

ביה"ס לרוקחות

סדרי הרישום:

בעל תעודה ממוסד להשכלה גבוהה בארץ, יפנה אישית או בכתב ל"אקדמוף", ת.ד. 41, גבעת־רם, ירושלים, ויקבל את ה"מדריך לתלמיד החדש" וטפסי רישום תמורת —.8 ל"י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא יישלח המדריך).

מועמד ללימודי "מוסמך" או תעודה בפקולטות/בתיה"ס: מדעי הטבע, רפואה, רוקחות, עבודה סוציאלית, ספרנות וארכיונאות — חייב לפנות לפקולטה/ביה"ס לשם ייעוץ וקבלת טפסי ההרשמה.

בעלי תעודה ממוסד להשכלה גבוהה מחו"ל, יפנו למשרד לתלמידי חו"ל, הר־הצופים, ירושלים.

תלמיד ותיק באוניברסיטה העברית, יפנה בקשתו למשרד לקבלת תלמידים (טפסים ניתן לקבל במלק"ת ובמזכירויות הפקולטות/בתיה"ס).

דני בלץ־נחום בייטל מציגים

"עם ישראל חי"

ערב שירה חסידית עם הרב

שלמה קרליבך

ולהקתו

הופעת פרידה בישראל

תל-אביב היכל התרבות

מוצש"ק 11.9 ב־8.45 אורחים שלישיית גגה

כרטיסים ב"הררי", קסטל, יוקי, כנף, אוניון ויתר המשרדים. לחיילים בקפין העיר ת"א. ובערב המופע בקופת היכל התרבות

משרד ההפקה: דיזנגוף 66 ת"א טל. 297193-289835

ב"ה

ביום ד' כ' אלול תשל"ו (15.9.76)

בשעה 5.30 אחה"צ — יתקיים אי"ה בישובנו

חנוכת בית הכנסת והכנסת ספרי תורה

ספרי התורה נתרמו ע"י

הרב אדלשטיין, ראש ישיבת קרית שמואל

והנדיב מר נפתלי פנט

הטקס יתקיים ברוב עם

ובהשתתפות

מרן הראשל"צ הרב עובדיה יוסף שליט"א

הציבור מוזמן

בית אלון מורה

רק לשומרי שבת

למכירה בפתח־תקוה בסביבה דתית

ברחוב שפירא 22

דירות לוקסוס

3 - 4 - 4½ חדרים

סוכה לכל דירה • בוידים כפולים

• מעלית • טלפון פנים וחוץ •

פרטים: הח' פ.ר.ג.ו.ן. בומש ולוסקי בע"מ

טלפון: 903958, מ־17.00—19.00

המכון לחקר ירושלים

אנציקלופדיה לתולדות חכמי ארץ ישראל

כרך שני (יאשיהו — נתנאל)

מאת

יעקב גליס

המחיר —.50 ל"י

בהזמנות נא לפנות:

"מכון לחקר ירושלים", ת"ד 5382 ירושלים

הופיע הספר שרבים ציפו לו

"אל המקורות"

אוצר מאמרים בהשקפת היהדות ובהלכות אקטואליות לקט נבחר מתוך חוברות "מחשבת" מסווג יפי מדורים

כ־350 עמודים גדושי תוכן בנושאים: אמונה, קיום מצוות במאה ה־20, תפילה, שבת ומועדים, סיפוריהם על בעלי־תשובה, עם בחירה, ארץ ישראל, האשה ביהדות, תורה ומדע, "כפיה דתית" ועוד.

כפר עזר היוני לכל מרצה, מחנך וצעיר דתי הרוצים להרחיב אופקים ביהדות.

מחיר הספר —.30 ל"י

*

בהזמנות לפנות:

לבית "מורשת אבות" רח' וילקומירר 22, ת.ד. 363 בני-ברק.

מוסד ציבורי דתי מחפש

מזכירה למדור

שעות העבודה: מ־8—1 או 9—2

נא לצלצל: 440316 בשעה 12—9, חדר 322

798822 בשעה 7.00 בבוקר או בשעות הערב

משרד הסעד

השרות למען הילד (אמוץ ילדים)

רח' לובנשטין 30, תל-אביב

מודיע:

לרגל עומס מיוחד, נדחית קבלת פניות חדשות לקבלת ילד לאמוץ עד ל־15.10.76!

לאחר מועד זה רצוי לקבוע מועדי פגישה מראש במספרי טלפון — 611961, 611962. עם הפונים הסליחה.

הנהלת השרות

בין עובדות להפרזות

מאת משה אישון

ראש הממשלה, מרבה לבקר את כל מי שטוען שהמצרים ...ים את הסכם הפרדת־הכוחות בסיני. הוא רואה בפירסומים ...ין זה — הפרזה, כהגדרתו. ולא זו בלבד, אלא גם כשהמדובר ...סוקים על עיסקות־נשק בין ארצות ערביות לבין ארצות־הברית ...צות אירופיות, סובר מר רבין, שמנפחים את העניין.

...עוד שמדובר בהערכות, אולי ...להסכים עם ראש הממשלה ...כותיו מבוססות יותר, כי הרי ...תו מידע נרחב, בעוד שבידי ...ור מידע הגלוי לעין בלבד. ..., כאשר מדובר בעובדות, אין ...בגדר של הפרזות. מי שטוען ...יזים בהצגתן, פשוט מהעלם ...יאות.

...הבטחון, עבד השבוע על בימת ...ת ופירט אחת לאחת, את ההפ־ ...של הסכם־הפרדת־הכוחות ב־ ...על ידי המצרים. הם השתמשו ...קים, לכורות שזה אסור לפי ...ם. הכפילו ולעתים ואף שיל־ ...ת מספר הגדודים בצד המערבי ...התעלה, חרף המגבלות הקבו־ ...כתובות והתותים בהסכם. הם ... סוללות טילים שטווח הירי ...מגיע אל תחומה הריבוני של ...ל. ארוכה היא רשימת הפגיעות ...ב, מצד מצרים.

...י, כאמור, הודה בגלוי שר ה־ ...בעת נאומו בכנסת. שר ה־ ...אמנם הוסיף שאלה: האם ...הזות כוחות בסדר גודל של ...קילומטר עלינו להכריז מל־

...לתו של שר הבטחון אינה ...ת את ההפרות של ההסכם. ...ף אינה עונה לשאלות המתבק־ ...מאליהן: מדוע עלינו למעט ...ית ההפרות של ההסכם על־ידי ...ים?

...שמצביע על הפרת ההסכם, ...ממליץ בו־זמנית להכריז מל־ ...או לבטל את ה...סכם. הוא ...ן על עובדות ובהריע עליהן. ...ה, גם מבשלה ישראל כתריעה ...; בשיחות שר הבטחון קיים ...פקד כוח החירום של האו"ם, ...ל סילאסוואו עלו ענינים ...לא אחת ולא שתיים, הגנראל ...ין ירושלים לקאהיר, כדי ל־ ...את ההדורים. היו אף מקרים ...אל היה שותף לתלונות יש־ ...ת על סמך העובדות שקיבל ...מפקדי כוח החירום של האו"ם.

...נשאלת השאלה: מדוע להס־ ...ת העובדות, למעט מחומרתן ...להתייחס אליהן כהווייתן?

...עובדות

...זו הפעם הראשונה שה־ ...מפירים הסכמים. במשך תשע ...מאז מלחמת ששת הימים, ...גו להזיז כוחות, להתחפר ב־ ...להסכם וכו'. לא אחת שלמנו ...קר, בשל מדיניות התעלמות ...ית. נקח לדוגמא את ימי מל־ ...ההתשה, כאשר המצרים — ...לה, הזיזו סוללות טילים, אל ...עלה. הזזה זו שהשלמנו עמה, ...לכתחילה, הרי בדיעבד, על־ ...שראל מחיר גבוה מאוד.

...האדישות שאחזה בנו ערב ...יום־הכיפורים, כאשר המ־ ...מערכן ומחשיבותן של הרמ־ ...המצרים סללו לאורך קו ה־ ...עלתה לנו במחיר דמים.

...ן, נכון: אין ליצור מאניקה. ...אין גם למעט מערכן של ...בכלל, בשביל מה דרושות ...ת הגברצות של ראש הממש־ ...למעט מערכן של עובדות?

...מעדיפים שנשיא מצרים ...סאדאת, או שר המלחמה שלו ...גמאסי יכחישו את ההאש־ ...שראליות ויוכיחו שלא היתה ...רת הסכם. מכל מקום לא ...עשות את מלאכתן של המצ־

...מזה, כל העניין בהכרח ...גיחוך: בו בזמן ששר הבט־ ...ביק את מפקד כוח החירום ...ם ומגיש לידיו מחאות נגד ...המפירה את ההסכם, מרבה ...הממשלה בהמעטת ההפרות ...מי ההפרדה ע"י המצרים מי ...יפוא, להתייחס ברצינות ל־ ...בשעה שאישים רמי דרג, ...את המחאות שהם עצמם ...בפתי־יד?

...ה ראייה נכונה

...שראש הממשלה נקט ...כדי להדוף את ההתקפות ...ונשנות של האופוזיציה, ...ם יעילותו וכדאיותו מבחינה ...ובטחונית, של הסכם הפרדת ...בסיני. ככל שהביקורת קשה ...לפיו, כן הוא רואה חובה ...להגן על ההסכם וממילא ...פרמולות לא כל כך מוצ־ ...הצדקתו.

...צריך בין הערכת ההסכם ב־ ...לבין התייחסות לעובדות. מי ...על ההפרות החוזרות ונש־ ...הסכם הפרדת־הכוחות לא ...שהוא נבנה עם המהנה ה־ ...ת הסכמי ההפרדה שנחתמו ...ת.

...להזד, וההפרות של ההסכם

...לתימנות עם חסידי ההסד ...לראות בו „רע במיעוטו", ...מי שרואה בו „התישג ה־ ...ותר הטוב ביותר שידענו ...אינו חייב לזלזל בהפרת

מסיתים ומגמותיהם

הפולמוס שפרץ לרשות הרבים עם הדלפת „מסמך קניג"

מאת יהודה עזריאלי

הפולמוס הפוליטי שנפתח השבוע בהיסטוריה של תגובות על המסמך הקרוי על־שם קניג, המציע דרכי טיפול במיגזר הערבי, העלה גם גל „יתושים" עוקצניים, שאין להם דבר ויריצה יסודית על המת־ רחש בתחום רגיש זה. למעשה, לא חידש המסמך הרבה, לפחות במצבור העובדות המספרים והמגמות המתפתחות בקרב בני־המיעו־ טים. אבל הוא מדהים בריכוזיות הגבוהה של הנתונים ובחשיפת עובדות ומחשבות, שמטעמים מפלגתיים, לעתים צבועים ודו־פרצו־ פיים, לא העיזו „הערביסטים" המקצוענים להעלותם עד כה בפומבי.

התהליכים של התחזקותה של רקייח למשל, והפעילות בתאיה החברתיים והמפלגתיים. כקיני הסתה נגד המדי־ נה, היו ידועים עוד לפני „יום האד־ מה" ב־30 במרץ, ולפני הנצחון ה־ אדום בעיר הנצרת. ההשתלטות היתה יסודית, תוך ליבוי מאוויים לאומניים, המתפתחים על קרקע פו־ ריה של עליית רמת־המחייה ואי־ תלות בעסקנים ובאנשי שלטון מחוז, ועל רקע הנעשה מעבר לגבול, מ־ אידך.

אשמת העסקנות ה„ערביסטית"

בניתוח הצלחתה של רקייח, עוד לפני כשנה, כתב גילאל אבו־ טעמה, ראש המועצה המקומית ב־ בקה אל־גרבייה, כי אין לתלות את הקולר במפלגות הציוניות שהשתתפו בבחירות, ובהתגברות המאבק של אשי"ף במסגרת האו"ם, ואפילו לא בתסיסה הפנימית של האקדמאיים הערבים, הפקעת קרקעות וקשיי תע־ סוקה וקיפוחים אחרים העולים מתוך המפגש היום־יומי עם המיעוט ה־ ערבי. הבעיה העיקרית, לדברי מנ־ היג ערבי מקומי, צעיר ומשכיל, היא העסקונה המקצועית שמטפלת בהם מאז קום המדינה, כמעט ללא תחלו־ פה ואי הבנה למצבם האמיתי.

המישטר הערבי נשתנה מאז הקמת המדינה, כאשר המנהיגות נטשה את הערבים והותירה אותם ללא משענ־ לים. ראשי חמולות ובעלי קשרים אצל השלטונות השתלטו על הציבור. ראשי חמולות ושייכים ביצרו את מע־ מדם, ובאמצעותם הצליחו העסקנים המפלגתיים לצבור את הקולות הנחו־ צים ביום הבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות. עד ביטול הממשל הצבאי בשנת 1960, נוצרו ונרקמו דפוסים של יחסים, שקשה היה לשנותם עם הצמ־ חות דור חדש. תמיכה עוררת וחסרת טעם בהנהגה הוותיקה המאי־ סה, לדעתו של גילאל אבו טעמה, המייצג בעניין זה מיגוון חברתי רחב ברחוב הערבי החדש, את השלטון היהודי ומיאוס זה בא לביטוי בהצ־ בעה בנצרת. הוא שולל בכל וכל כאילו עליית כוחה של רקייח נבעה בעיקרה מהשפעת גורמים חיצוניים. המחדל הוא פנימי. לדוגמה, הגוף המרכזי, ההסתדרות הכללית, שמ־ צודתה פרושה בכל הכפרים הערביים עם עשורות מרודגים, פרצלת בתק־ ציב שנתי של כשלושה מליון ל"י, ש־90 אחוז ממנו מיועד להוצאות קבועות, כמו משכורות, אש"ל וכדו־ מה. במקום פעילות ענפה ועשירה, שהיתה מעסיקה את בני הכפרים ב־ תרבות ובהסברה חיונית, אין כסף לפעולות, והמודרגים משותקים, פרט לערבי בחירות.

המסמך שהוגש לצמרת „העבודה"

האחראיים בממשל חרועותיו ה־ שונות, על המיגזר הערבי, אינם טו־ בים יותר מבחינת קשריהם, כישורי־ הם וגישתם, בהתמודדות המתמדת עם אוכלוסיית המיעוטים במדינה, ו־ הם פועלים בדפוסים מיושנים.

במסמך אחר, שלא זכה לפירסום סנסציוני והותנו של ישראל קניג בו, ואשר הוגש לדיון ולעיון ראשי מפלגת „העבודה", לקראת הכנס ה־ גדול שנערך בבית־ברל ביולי השנה, נאמר בפירוש, כפי שציטט ראש־ הממשלה יצחק רבין: „חלק מהציבור הערבי במדינה חש שאינם שייכים למישטר הערבי, אלא לרוב ערבי ב־ אזור, שטרם השלים עם קיומה של מדינת־ישראל". המסמך האמור תו־ בע לעבור מטיפול בסמוי הרגעה ב־ מיגזר הערבי ל„טיפול שורש". הרקע לכך, מבחינה אלקטוראלית, חיזוק מעמדה של רקייח שכוחה עלה מ־11 אחוזים, מכלל המצביעים הערביים בכנסת הרביעית, ל־37 אחוז בכנסת השמינית. לעומת מפלגת „העבודה", שכוחה ירד מ־74 אחוז ל־41 אחוז. במקביל התחזקה האוכלוסיה הערבית מבחינה כלכלית, והערבי הצעיר זו־ קף את גוו, על כל המשתמע מכך. אם רוצים, במספרים: עם הקמת ה־ מדינה, למדו רק 32 אחוז מגילאי בתי־הספר בקרב הערבים. כיום — 92 אחוזים, לעומת 60 אחוז בירדן, 40 אחוז במצרים, 20 אחוז באלג'יר ו־15 אחוז בסעודיה. בהוצר החקלאי היה גידול של 600 אחוז. בחמש מ־ כונה חקלאית עבדו אצל הערבים בשנת 1948, יש כיום *1700 מכונות*. הציבור הערבי במדינה נהנה בחופש הבטוי, בחופש העתונות וחופש ה־ התארגנות, כפי שלא נהנה אף מי־ עוט (ואפילו רוב ערבי) בארץ שב־ נה, באיזור הים התיכון. בסך־הכל עלתה רמת החיים של בני־המיעוטים בארץ פי 12, מאז קום המדינה.

הצד שני של „המטבע הטובה"

זהו צד אחד של „המטבע הטובה". בציבור הערבי. הצד השני של המט־ בע הוא שלילי. כי בקביל הרעו *החיסים ובעיקר מאז שנת 1967*, ו־ עוד יותר מאז מלחמת יום־הכיפורים, ישנה ההדרדרות בשילוב וביחסים שבין שני העמים. המסמך של מפ־ לגת „העבודה" טוען גם כמו ב„מסמך קניג", כי שבירת החוק רפואה, אבל יש להחילו בקרב הערבים עם פנים מסבירות... לאחר שהוא ממליץ על שורה של הסבות ויוזמות לפתרון בעיית מעמדם של הערבים, קובע ה־ מסמך שיש לפעול לא בפתרון של קסם כהפבכי, אלא באצבעים ראי־ שונים בתהליך ארוך וקשה. ...על־ ידי יצירה נכוחה קבועה בישובים הערביים ועידוד מנהיגות חדשה. ב־ עיקר יש לחייב את האורחים של בני המיעוטים בשירות אזרחי. כגו: הוראה והדרכה בכפרים, שירות ב־ מרפאות (איפה שר־הבריאות הדואג לבנות דהיות שיתגייסו לשירות אח־ יות?!), משמר אזרחי וכדומה. גם מסמך זה עומד על „הסחף המהפכה השלילית המתהלית בישוב הערבי, שיש להסותה לפסים חיוביים, ל־ השוות את גביית המסים, ולהשהית שלטון מקומי תקין"...

מאחורי מליצות אלה עומדת מצי־ אות חיים אכזרית שגם מטיפי השי־ לוב האמיתי, הדוגלים בכיבוד הייחוד הערבי, בתחום הדתי, התרבותי וה־ חברתי, אינם יכולים להתעלם ממנה. עדיין נוכסים גרעיני השנאה השס־ נא, שהתפרצו במאורעות „יום ה־ אדמה". גם גורמים הקרויים מתונים נסחפו עמם. זכור התזכיר שניסו ל־ חבר 11 חברי הוועד של ראשי ה־ ראשויות המקומיות הערביות בכינו־ סם ב־17 ביוני השנה, ביניהם ראשי *עיריות שפרעם, טמרה ובקה אל־ גרבייה*, שבו דרשו מראש הממשלה „זכויות מלאות לבני העם הערבי". התזכיר נדחה על הסף. אבל הוא ביטא עמדות שעדיין רוחשות מתחת לפני השטח.

חודשים אחרי ההתהוממה של „יום האדמה" ניסו קיצונים ערבים לחסל חשבונות, להדיח ראשי מועצות מ־ קומיות ונציגיהם, שהוקעו כבוגדים ברחוב הערבי. רוחות של איבה ר־ נשטפה נשבו בכפרים כמו טראבה, דיר־חנה וסכנין, שם שוחחו בגלוי על צה"ל, שהוא צבא דיכוי וכיבוש, הרוצח ילדים ונשים בדם קר. ואילו לא כאורעות הדמים בלבנון וירידת קרנם של המחבלים, מעבר לגבול הצפוני, קשה לדעת היכן היו מתגל־ גלים הדברים אצלנו. בני הכפרים המשרתים במשטרה או בצבא, מכו־ נים „בוגדים" ו„סוכנים זרים", והם מסורה להשפלות, יחד עם המשפחות. כולם מתלוננים שהשלטונות חסרי אונים ומניחים למופקרים להשתולל, מבלי להת גיבוי למתונים...

מדיניות „היד החזקה" היתה במקומה

חצי שנה לאחר מאורעות הדמים בכפרים הערביים, מודים כל הגורמים כי מדיניות „היד החזקה" של כוחות הביטחון, היתה במקומה. בעקבות ההשתכרות באה ההתפכחות, כפתגם ערבי מסורתי. מאז שקטו המסיתים, לפחות על פני השטח. רקיח פרסמה, אחרי שורה של התייעצויות, גלוי דעת שבו נקראה האוכלוסיה הערבית להימנע ממעשים פרובוקטיביים. אם כי היו חילוקי דעות מהותיים בעניין זה בקרב חברי הועד להגנת אדמות הערבים, והיחסים התחדדו ביניהם.

אפשר להאריך בנתונים מספריים, להרבות בעובדות ולהציג שורה של הוכחות, עד כמה טוב לערבים בישר־ ראל, עד כמה התקדמו בחינוך והש־ תלבו בעבודה. הבעיה נשארה עקרו־ נית, מדינה שיש בה רוב ליהודים ואיננה דו־לאומית, ולא תהיה כזו. ישנה חברה ערבית, שעלינו לחיות איתה. אבל זוהי אין ברירה, מציאות שנכפתה במודל של חיים משותפים בארץ־ישראל, כל עוד לא יצליחו הערבים במלחמותיהם לשנות את המצב לרעה, כפי שניסו שכנינו. גם אין מגמה לכפות על המיעוטים דרך חיים לא־עצמאית. אבל על הערבים לקבל כמה הנחות יסוד נגדיות ב־ בלתי־מתפשרות: יהודה של ארץ־ ישראל הוא העם היהודי, הפתוחה ל־ בניו בתפוצה מכוח זכותה ההוקית ההיסטורית. כל פעולה נגד מטרה זו, תפגע בערבים עצמם. היסוד לחיים משותפים הוא הכרה בייחוד החיים הלאומיים־רוחניים של העם היהודי בארץ־ישראל, לנצח. העם היהודי הפך רוב במדינה שהקים, לא מכח כיבושים, אלא מכח אמונה, ותהליך הסטורי עקרוני ורציונלי, כאחד. הכרה ערבית בכך, תסייע להם, ל־ חיים טובים ועצמאיים יותר כבני מיעוטים. מצבו הפיזי של הערבי ה־ ישראלי, המשתפר בקצב של מאות שנים בכל עשר שנים, הוא תוצאה ישירה של הדומיננטיות היהודית ב־ ארץ. כל המציע להתעלם מהפרות חוק, כמו בנייה בלתי־חוקית והשת־ תלטות על אדמות מדינה, נותן יד להחרפת המתחים והניגודים הפני־ מיים, שיתפוצצו „ביום אדמה" נוסף. חובותיה של המדינה אל בני־המיעו־ טים, הם כאל אזרחים, ועליהם להת־ נהג כאזרחים שומרי חוק וסדר. אלה אכסיומות יסוד כה ברורות, שחלק מ־ הפוליטיקאים וכהגוני מפלגה שכבר נטפסים כבראה לאוורת בחירות, שכחו זאת השבוע בתגובותיהם על „מסמך קניג". הם מתעלמים מעוב־ דות יסוד של מדינת־חוק כי ההת־ ארגנות לשמה, על „הערביות" של הקרקעות בגליל, היא תופעה שיש בה אי־השלמה עם קיומה של מדינת היהודים. ומוטב גם לפושקי השפתיים הללו להבין שהמיעוט הערבי לא ייבנה מחורבנה היהודי של ישראל, וככל שהיחסים בין יהודים וערבים יהיו גלויים יותר ייטב למדינה ו־ להם.

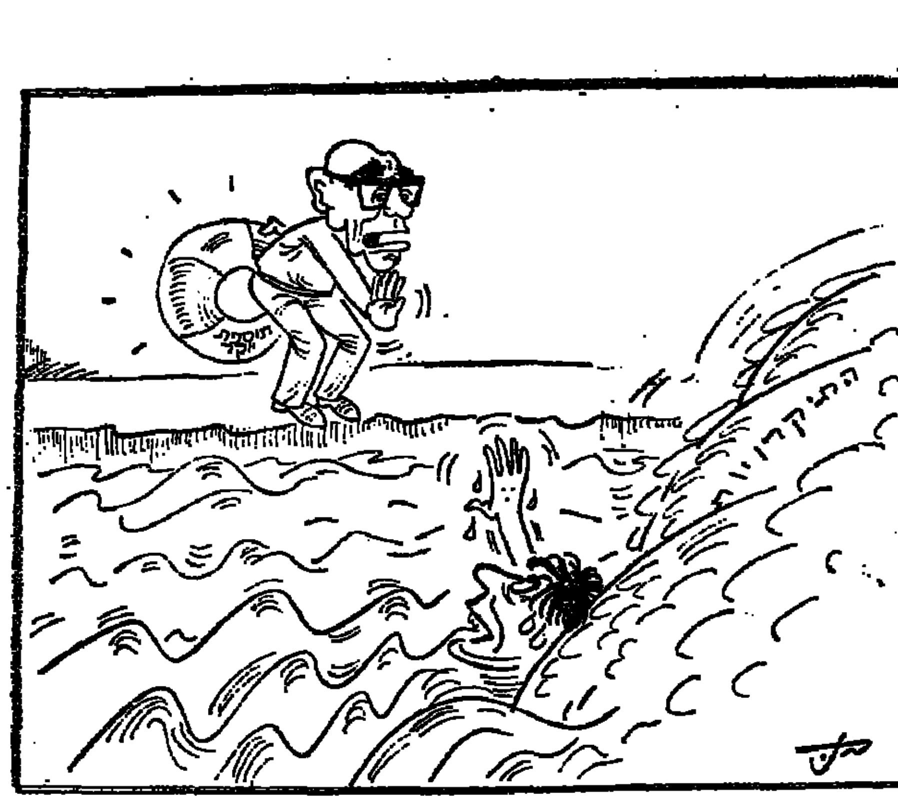

עת לעיסקות...

רשמי מסע בבריה"מ (א')

בין מוסקבה לטביליסי

מאת מ. בר־אי

הנר המבקר כיום בברית המועצות זקוק לא רק לאשרת כניסה שבה יצויין בפירוש לאיזה ערים כניסתו והייתו מותרת אלא שעליו לעשות סידורים מפורטים עם „אינטוריסט" (חברת התיירות הממלכ־ תית הסובייטית) לגבי כל לינת לילה, נסיעה ותנועה, בתקופת שהותו בבריה"מ, בטרם הדרוך רגלו על אדמת מדינה זו. הוא נדרש גם לשלם לפני צאתו לבריה"מ את דמי ההארחה במלונות (לינה ושתי ארוחות ליום) ואת דמי הנסיעה לכל מסעותיו ותנועותיו לכל תקופת שהייתו.

כמעט כל התיירים הרבים הפוקדים בחודשי הקיץ את ברית המועצות עושים זאת במסגרת סיורים מאורג־ נים או סידורים מיוחדים של „אינ־ טוריסט". אלה האחרונים שולטים כמעט על כל זמנם ותנועותיהם של האורחים הזרים ומותירים להם זמן מועט בלבד לשוטט באורח חופשי בערים הנכללות במסלולי סיוריהם. בגלל קשיי לשון והתמצאות נוהגים מרבית התיירים לנצל רק במעט את השעות „החופשיות" העומדות לרשו־ תם וזאת כדי „להסתובב" ברחובות הסמוכים לבית מלונם ולהציץ לכמה חנויות.

„אינטוריסט" עורכת לזרים סיורים בערים, באתרים היסטוריים, במוזי־ אונים, בכנסיות (שבשיפוצן או שי־ קומן עוסקים בערים רבות), בבניני פאר שונים ואף במוסדות ובמפעלים שעליהם גאות המשטר. סיורים אלו מתוכננים, עד לפרטי פרטים, בקפד־ נות ובתבונה רבה ומודרכים על ידי צעירות נאות ומשכילות השולטות היטב בשפת קבוצת התיירים שעליה הן ממונות. הן עושות מלאכתן ב־ כשרון וביעילות וניכר שיש להן נסיון רב בשליטה בקבוצות של זרים. התרשמויות התיירים והאורחים מה־ מערב, הבאים לביקור קצר בבריה"מ, מתנאי ואורח החיים של תושבי ברי־ ה"מ היא שטחית מאוד ובדרך כלל אינה חורגת ממה שהשלטונות הסוב־ ייטים מעוניינים להראות לזרים.

מדענים מול „אינטוריסט"

מבחינה זו היה הקונגרס הבינ־ לאומי האחרון, על האירועים השו־ נים (סימפוזיונים וסיורי לימוד) ש־ היו קשורים בו, הזדמנות מיוחדת במינה למאות מדענים מערביים, מנוסים בההייה על קנקנם של גור־ מים גיאוגרפיים אנושיים, עירוניים וכפריים, לסייר בחלקים שונים של בריה"מ. אירועי קונגרס זה שנמשכו כחודש ימים (מאמצע יולי ועד אמצע אוגוסט) היו פרושים על אזורים רבים במרחביה הענקיים של בריה"מ הסיורים (לעתים תחת לחצם של המדענים שהשתתפו בהם ובניגוד לתיכנון המקורי) הגיעו לאתרים ו־ לשטחים שזרים אינם מגיעים אלי־ הם. נוצרו גם אפשרויות טובות לשוטט שעות ארוכות ברחובי ערים רבות ולהגיע לפרברי עוני ולמקומות שבוודאי אינם לכבוד למשטר, עם תום העשור השישי לקיומו. כן אפשר היה לבוא במגע עם התושבים (במדה שהצלחנו להתגבר על מח־ סומי הלשון) ואף להכנס לבתיהם ולעמוד מקרוב על תנאי חייהם. לי כיהודי ישראלי היה יתרון ברור בכישור זה כי המגע עם יהודים מקומיים, באמצעות בתי הכנסת ו־ אירוח בבתים פרטיים, הקל מאד על ההתוודעות למציאות בחיי ה־ תושבים ובבעיותיהם. אנשי „אינטו־ ריסט" אירגנו וליוו את כל סיורי הקונגרס, לאירועיו השונים, ואת תנועות הגיאוגרפים הזרים, אך קבי־ עת תורי הסיורים וההדרכה בהם היתה בידי גיאוגרפים סובייטיים, ש־ במקרים רבים גילו גמישות בשינוי מסלול הסיורים בהתאם לשאלות המשתתפים בהם. לפרקים נתעוררו ויכוחים בין אנשי „אינטוריסט" ל־ בין המדענים הממונים על ה־ סיורים. בסיורים בהם נטלתי חלק היתה כמעט תמיד ידם של האחרו־ נים על העליונה. אין ספק בכך שבמקרים רבים עוררנו את מורת רוחם של השלטונות משסטנו ב־ פרברים הנחשלים והעלובים ביותר של ערים באוזבקיסטן ובטג'יקסטן או בקאווקאז או שהבאנו לעצירת ה־ אוטובוס שעה שעבר בכפר דל ו־ באזור חקלאי מפגר, אך יאמר ל־ שבחם שלא מנעו מאתנו להסט גם בכה שבוודאי זורע אור שלילי על „השגיו" המשטר.

תורים ארוכים בפתחי החנויות

אחת התופעות הבולטות ביותר ש־ אתה נתקל בהן כבר בשעותיך ה־ ראשונות במוסקבה הם התורים ה־ ארוכים המשתרכים ליד חנויות שו־ נות. תורים אלו מצויים בכל חלקי העיר, אך הם ארוכים במיוחד ליד ובתוך חנויות גדולות ובתי „כל־בו" הגדולים שבלבה של מוסקבה הדוחק רב במשך כל שעות היום. דרושה מדה רבה של סבלנות והתמצאות כדי לערוך קניות. קניית חולצה רקומה ב„גום", הוא בית ה„כל־בו" הענק שממול לקרמלין, הצריכה כ־ שתי שעות ודחיקות בשני תורים ארוכים. במיוחד התורים ארוכים ליד חנויות או מחלקות לממכר נעלים ולצרכי הלבשה לנשים, אך יש ל־ מוצאם גם ליד חנויות לממכר ירקות ומצרכי מזון. מכת התורים שהיא חלק בלתי נפרד מהנוף היום־יומי של מוסקבה נעדרת לגמרי בכרכים גדולים באסיה המרכזית הסובייטית ובקאווקאז. בטאשקנט, בסאמרקאנד, בטבילסי ובערים רבות אחרות אין רואים תורים. אין גם דוחק בבתי ה„כל־בו" הגדולים. מאחר שריבוי התורים במוסקבה היא תופעה שלי־ לית המדוקרת אפילו לעיני התיירים, החולפים באוטובוסים על פני חוצות הבירה, רואים מדריכי „אינטוריסט" חובה לעצמם להבהיר על שום מה קיים „בום" זה. הם אומרים כי ל־ מוסקבה נוהרים, לצורך קניה, לא רק אורחים מסביבתה הקרובה של הבירה אלא מכל רחבי בריה"מ. ב־ עיקר גדולה הנהירה למוסקבה ב־ חודשי הקיץ, בעונת החופשות. מע־ רכת השיווק הנועדת למלא את צרכי אוכלוסיה בת 10—12 מיליון נתונה בעונה זו ללחץ קונים גדול הרבה יותר. יתכן שיש מידה מסוימת של אמת בטענה זו לגבי בתי ה„כל־בו" הגדולים במרכז מוסקבה. אך אין בכך נימוק סביר לגבי תופעת ה־ תורים בפרברים וברחובות צדדיים שהבאים מחוץ למוסקבה אינם פוק־ דים אותם.

בולמוס קניות

בשיחות עם בני מוסקבה הוסבר לי שהסיבה העיקרית לתורים היא הצורה הבלתי יעילה שבה מתנהלות החנויות, הסדרים הלקויים בהן וכן אי יציבות ואי רציפות באספקת מצרכים וחפצים רבים שהאזרחים זקוקים להם. „אתה יוצא לרחוב ו־ רואה תור ליד חנות נעליים. מתברר לך שיש להשיג בה סוג מסויים של נעליים שידוע שיש פרקי זמן שאין להשיגם. אתה מתייצב מיד באותו תור, כמוך עושים רבים אחרים ה־ עומדים לקנות נעליים שאין דרו־ שות להם כיד, אולי רק בעוד כמה חודשים ואולי רק בחורף הבא. מה שניתן להשיג היום יתכן שטוב לא ימצא בחנויות במשך שבועות רבים ואפילו חודשים" — מסבירה, בעת מפגש בביתה, אשתו של מדען סובייטי. אפילו מצרך כתפוחים ה־ מצוי בעונה זו בשפע אין להשיג בכל יום (בוודאי לא באיכות נאותה) בחנות הקרובה למצרכי מזון. גבינות מצריכות מופיעות למספר ימים ו־ אחר כך נעדרות שבועות רצופים ב־ מדפי החנויות. התושבים קונים מצ־ רכים וחפצים שאינם דרושים להם, בוודאי לא מיד. קיים בולמוס של קנייה מצרכים שאין רציפות ב־ אספקתם. בחוגים רחבים שוררת פסיכוזה של קניית חפצים שקשה להשיגם גם כשאלו אינם דרושים. המשפחה הממוצעת חייבת להקדיש מספר שעות בשבוע (לפי גירסה אחת 5—6 שעות ולפי אחרת הרבה יותר) לעמידה בתור כדי לרכוש את הדרוש לה. כל המתלוננים על „מכת התורים" הדגישו שהמוכן להתרוצץ ולחפש בחנויות שונות וכן להקדיש זמן לעמידה בתור יכול להשיג את כל הדרוש לו לחיי יום יום. למעשה, אין מחסור לא במזונות ולא במרבית מוצרי הצריכה האחרים התואמים את הרגלי הצריכה של האורח הסובייטי.

הכנסותיה והוצאותיה של המשפחה הממוצעת

המחירים שהם גבוהים מאד יחסית לרמת ההכנסה הממוצעת בבריה"מ ובהשוואה למדינות המערב, אינם מהווים גורם בולם לגבי בולמוס הקניות. נוכח רמת השכר הממוצעת של העובד במוסקבה נשמעת תדירות השאלה מניין לאזרחים כסף כה רב לקניות. אחד מכלכלני אוניברסיטת מוסקבה הסביר לי שבידי אזרחים רבים „כסף פנוי" מספיק להזנת בולמוס הקניות אף של חפצים בלתי חיוניים. לדבריו ההכנסה הממוצעת של תושב מוסקבה היא כ־190 רובל לחודש (כ־450 ל"י לפי השער הרשמי). לרוב משקי הבית הכנסה גבוהה הרבה יותר משום ששניים מבני המשפחה עובדים. שכר הדירה נמוך מאד ובדרך כלל אינו עולה על 8—10% מההכנסה. כל הפרופיסורים של אוניברסיטת מוסקבה שביקרנו בבתיהם משלמים שכר דירה חודשי בגובה 20—25 רובל (לפי שער ה־ חליפין הרשמי ערכו של הרובל, כיום, כ־11 ל"י), שכר דירה זה (שטח הדירה כ־60 מטר מרובע) כולל חשמל, גז, חימום, טלפון ועוד. בעד דירות קטנות יותר בבתים יש־ נים משלמים רק 10—15 רובל ל־ חודש. מרבית התושבים סיגלו לעצ־ מם הרגלי תזונה המוכתבים על צריי־ כה של מזונות זולים, יחסית, באופן שההוצאה על מזון אינה „אוכלת" אצל משפחות רבות יותר מאשר כמחצית הכנסתן, מה שמותיר חלק ניכר מההכנסה לצריכת קניות בבתי ה„כל־בו". זאת לגבי משפחות שאינן להוטות אחרי משקאות אלכוהוליים. שכן רבים מוציאים על „וודקה" יותר מאשר על שכר דירה ויש שמוציאים יותר מאשר על מזון. אגב, האלכו־ הוליזם גם הוא נגע בולט מאד ועוד נחזור לעסוק בו. לאורח הסובייטי פיתויים מעטים להפקיד כספו בתוכ־ ניות חסכון אלא אם הוא שואף לרכוש דירה ב„בית קואופרטיבי" (מעין בית משותף) או מכונית ואלו מהווים רק אחוז קטן מכלל האוכ־ לוסיה. כך, לפחות טוען הכלכלן הנ"ל.

טביליסי יותר משגשגת ממוסקבה

תושבי טביליסי, בירת גרוזיה, ש־ בה יושבים כמיליון נפש, עושים רושם יותר אמיד ומשגשג מאשר המוסקבאים. תנועת המכוניות ה־ פרטיות בחוצותיה גדולה בהרבה מ־ אשר במוסקבה. נאמר לי שמספר המכוניות הפרטיות ל־1000 נפש ב־ טביליסי גדול בכפליים מאשר ב־ מוסקבה. אספקת המזון עשירה יותר מאשר במוסקבה. קיימת תנועת קוי־ נים ערה בבתי ה„כל־בו" ובחנויות, אך אין תורים. בטביליסי הרבה חנויות קטנות, בתי מלאכה יצרניים קטנים ואפילו רוכלים. ניכרת פעילות רבה של מסחר זעיר „פרטי". הצרכן אינו כבול למערכות השיווק ה־ ממלכתיות. כך, למשל, אין כל קושי להשיג בטביליסי כל סוג נעליים, אתה יכול אפילו להזמין לעצמך את הנעל הרצויה לך באחת הסנדלריות שברחובות הצדדיים היוצאים משד־ רות רוסטבלי („רחוב הראשי" של העיר). מצב דומה קיים בערים אח־ רות בגרוזיה, כגון קאוטאזי, ארכביה וצוה. הסביבה החקלאית העשירה של טביליסי מספקת לה דרך השווקים ה„פרטיים" של אכרים ורוכלים שפע של ירקות, פירות, מוצרי חלב,

(סוף בעמוד 6)

יומן ניו־יורק

„מבצע אנטבה" הצית אש בין סאטמר לליובביץ

מאת ד"ר הלל זיידמן, סופר „הצופה" בארצות הברית

המבצע המזהיר של צה"ל להצלת יהודים הנתונים בצרה ובשביה, מידי מרצחים ערביים־גרמניים, הצית אש בין חצרות ליובוביץ וסאטמר. אמנם גם עד כה, לא שררו יחסים טובים בין שתי החצרות, אבל מאז שהאדמו"ר מליובוביץ הביע דעתו ברבים בשבחו של צה"ל שקידש שם שמים ברבים בפעולתו המזהירה לשחרור החטופים היהודיים גברה המתיחות. אנשי סאט־ מר תוקפים את הרבי, מפרסמים כרו־ זים וגילויי דעת נגדו ונגד צה"ל. חוצ־ פתם הגיעה עד כדי כך שהם מרשים לעצמם לכנות את חיילי צה"ל כ„רוצ־ חים" וכ„שופכי דם"...

מחלוקת זו, יותר נכון עמדת סאטמר עוררה רוגז רב בקרב הציבור היהודי כולו. עם זאת נחלקים לגבי דרכי התגובה. יש אומרים: חייבים להגיב בחריפות. ויש אומרים — התגובה הטובה ביותר היא אי־התגובה. לדעת אלה, הפאמפלטים של סאטמר, הכרוזות שהם מדביקים על הקירות ומה שהם כותבים בעלונים שלהם המתקראים „עתונים" — הם־הם התגובה הטובה ביותר. כי מי שקורא את הדברים — את דברי ההשמצה והבלע, רואה מיד את פרצופם האמיתי של הסאטמרים...

שורש המחלוקת

כפי שציינו — המחלוקת בין שתי החצרות אינה חדשה. בכל זאת תהיה, מדוע פרצה דווקא עתה ההתקפה המרוכזת של סאטמר על ליובוביץ. התשובה היא: שורש המחלוקת הוא אידיאולוגי. בעוד הרבי מליובביץ מקרב את הישראלים ומת־ ערב וגם מעורה באופן מעשי בחיי מדינת ישראל, הרי הרבי מסאטמר שולל תכלית השלילה את עצם קיומה של „מדינת הציונים הכופרים".

למעשה קיימת זהות מלאה בין סאטמר לבין „נטורי קרתא". אולם יש כאלה, הסבורים שלא רק מטעמים אידיאולוגיים אנשי סאטמר פתחו בהתקפה האנטי־חב"דית. בעיקר רוגזם — אומרים — על השמצה ההולכת וגוברת של חב"ד בעולם.

אולם תחילה נפנה לכרוז שהם פירסמו נגד אלה שרואים ב„מבצע אנטבה" קידוש השם.

בכרוז שהדביקו בבתי־כנסת, הם מכריזים ש„רוצחי הנפש הפקירו את דמם ר"ל, של אחב"י שהיו נתונים בצרה ובשביה, ובסכנה איומה ר"ל..."

עתה עליכם לנחש מי הם „רוצחי נפש שהפ־ קירו את דמם של אחב"י"? לדידם אלה הם החיילים הישראלים שחרפו את נפשם להציל יהודים. הם „שהפקירו את דמם של אחב"י", כדברי הכרוז, המצביע על גבורי ישראל אלה — כדי שלא להשאיר שום ספק, מודגש בכרוז „המכ־ נים את עצמם בשם מצילים"...

אבל הקצף יצא בעיקר נגד „המחניפים לרש־ עים" (הווה אומר, לגבורי ישראל שהצילו את החטופים באוגנדה) „והמהללים אותם ואת מע־ שיהם, בהזכירם שם שמים בזה"...

בעלונים - הם פירשו למי חיציהם מכוונים. למעשה אין צורך בפירוש. הרי גם רביים ורבנים אחרים, מכלל החרדים ביותר, הודו לה' על הנס ושבחו את גבורתם של המצילים, חיילי צה"ל — ומי לא הרעיש שמים מפעולה זו? — אבל, כאמור, עיקר החיצים הם נגד ליובוביץ.

הדברים שחלק מהם בלבד הבאנו לעיל, כי אין להעלות על הכתב את דברי הגידוף והנידוי, השמצה וקטרוג, שפירסמו ראשי „התאחדות הרבנים" מחוגי סטמר, והפיצום במודעות בבתי־ כנסת.

זעם הקהל

מובן שדברים מעין אלה עוררו רוגז וזעם בכל החוגים החרדים. לא כולם עמדו על פשר ההתקפה, ועל מטרותה, שהיא האדמו"ר מליובאביץ ופעו־ לותיו. כי הרי הקיטרוג חל למעשה על כל אחד ואחד שברך על הנס באנטבה, ומי לא מלאו לבו ששון, חדווה ושמחה לשמע המבצע והצלחתו בעזרת ה'?

אגודת הרבנים הגיבה בקריאה ליום התעוררות בערב ר"ח אלול לרגל נס הצלה באנטבה.

במקומות הקדושים הסירו את הכרוז בזעם. אבל כאשר דיברו על תגובה, סברו רבים, שיש דווקא להשאיר את הכרוז על הקירות, מפני שדברי השמצה אלה הם בעצמם התשובה הניצחת ביותר והגינוי העצמי שאין גדול ממנו. „יקראו היהודים מה שאלה פלולים לכתוב — ויוציאו את משפטם הם. על הקטרוג הזה על גבורי ישראל, ועל כלל ישראל המקיים אותם ואת פעולתם.

ואמנם לא היה אף יהודי מכל אלה שקראו את הכרוז שלא חרק שן מרוב כעס וחרון, וגם מצער, — שעד כדי כך סנוורו עיני יהודים מסויימים.

המניעים לקטרוג

כאשר בביהכ"נ של „אגודת ישראל" בו התפ־ פללתי, טענו נגדי קהרים רבים שחובה להגיב, לרדוף את ההשמצה, לגנות, להוקיע, — לא היה לי מנוס אלא ללמד זכות, לפחות על אי־אלה בין החתומים על הכרוז. ראשית, הסברתי הם אינם לוחמים נגד צה"ל, אלא נגד ליובביץ'. שנית, המניע לא היה אנטבה, כי אם התרחבותן של פעולות חב"ד להפצת תורה ויהדות, המעוררת כאמור, קנאה.

שלישית, לפחות כפי שניים שחתומים על כתב ההשמצה שמעתי דברי התפעלות בהתרגשות יתירה להצלחת המבצע. הם הירבו לשבח ולהלל את הגבורה ואת הגבורים, תוך הודאה על ניסי ה' וחסדיו כי רבים.

משמע שמסכנים האלה היו נאלצים להיכנע ללחצים, לאיומים, ויש לרחם עליהם, כי בסתר לבם יודעים את האמת, אף שהיו מוכרחים למרוד בה.

רביעית, אחדים מבין החותמים נמצאים מחוץ לעיר, מחוץ למדינה, ויש אומרים שמלאכתם נעשתה בידי אחרים, הווה אומר, שלא הם חתמו... וישנן ראיות ונביות עדות לזה...

אשר לחותמים מישראל אי אפשר אחרת. שכן התאריך שהודפס בכרוז הוא „חמשה באב תשל"ו", פה ברוקלין". ואותו מתנוסס על הכרוז על החתומים „הבידי"ץ דפעיה"ק ירושלים ת"ו: הרבנים (ר"י הויים, ר' מ"א פריינד, ר"א דושינסקי, ר"י ראבינאוויץ ור' ב. ראבינוביץ — שכולם היו באותו יום בישראל ואיך יכלו לחתום ב־ ברוקלין?

קושיא זו מחווירה מול הקושיא על ההתקפה עצמה, שעוררה זעם וגם מורת רוח גם של רביים ורבנים.

האדמו"ר מליובוויץ מתעלם בדרך כלל מהתה־ קפות נגדו. וזה משני טעמים. ראשית, מניין יקח פנאי לתגובות? הרי הוא עסוק למעלה ראש בתכניות והוראות, למבצעים תורניים ובהדרכה במישרין וגם בפקוח על הגשמתן. אין דעתו ושפתו פנויות להתווכח, עם מלעיגים, מלבד שהוא מוכיר, ומקיים את מה שהתורה השולחן ערוך בנידון זה בסימן של „אורח חיים".

המניע: קנאה

שנית, הרבי יכול להרשות לעצמו להתעלם ולא להגיב בשל מעמדו וכל ההתקפות אינן מצליחות לפגוע בו כמלא נימה.

אותה עת שהדביקו כתבי פלסתר נגדו על קירות שיבלעך מעטים בוויליאמסבורג (שלא האריכו ימים, ואף שעות, על הקירות, כיוון שהוסרו משם במהרה) פורסמה ב„ניו יורק טיימס" בהבלטה רבה כתבה ארוכה כמסופרו בישראל על חגיגת בר־מצוה בכפר חב"ד ליתומי חיילי צה"ל שנפלו במלחמות ישראל. בכן, איזה ערך יש לכתב פלסתר ה„מגנה" את המאמינים ב„נס אנט־ בה" לעומת חלוקת כבוד ע"י גדול העתונים האמריקאניים לפעולה יהודית מעין זו שבוצעה בחגיגת בר־מצוה בכפר חב"ד?

ואם המדובר בנושא זה יש להזכיר שתנועת חב"ד ומעשיה היא היחידה שמזדהים עליה ב־ אמצעי תקשורת בשעה שמתעלמים מארגונים כמו אגודת הרבנים וכיוצא.

הרבי יצא מגדרו

אולם הפעם יצא האדמו"ר מגדרו והוקיע את הגינוי בדברים חריפים ובפומבי. הוא הזכיר שמנהיגים של חוגים אלה, ניצלו בשעתו ע"י ציונים, והביעו להם תודה והכרה, וחוגגים גם הצלתם בחג הודאה.

הרבי לא הזכיר בפירוש את ד"ר קסטנר. אבל העתון „אלגעמיינר זשורנאל" פירסם את הפרשה. האדמו"ר אמר, שבעוד שהמצילים בהונגריה עשו זאת בעד כסף, או כבוד הרי חיילי צה"ל חירפו נפשם להציל יהודים, לא למען כסף או כבוד, אלא לשמה, וקידשו את שם שמים.

בקבלת פנים נרגשת לנכי מלחמה ישראליים אמר הרבי: שמסירות נפשם של אלה למען ישראל היא אף גדולה מזו של אלה שנפלו במלחמה. משום שאלה הקריבו את נפשם פעם אחת במשך שעה קלה בעוד שהנכים סובלים כל חייהם למען העם והארץ.

גם האדמו"רים מבובוב, מבוסטון, ומבליזויזב דיברו בהערצה, ובשבח וההודאה לעי"ת על נס אנטבה, ועל אלה שהיו שליחי ההשגחה, וה' הצליח את דרכם, חיילי צה"ל.

האדמו"ר מקלויזנבורג (העומד, אגב, לשוב ארצה בקרוב) הגיב בסיפור חסידי דלהלן: מעשה בהרב מאפטא, זצ"ל. שבחלומו ראה שיהודי אחד בעירו יהיה שכנו בגן־עדן. מצא את האיש, הוא אדם פשוט מאד, ושאלו: במה כוחך גדול? ענה היהודי: גם אני בחלומי... בעמדו לפני בית־דין של מעלה — כך חלמתי — שמו על המאזניים את העבירות שלי, והן לא היו מעטות. אבל פעם הזדמנתי בדרך מול עגלה שנהגה יהודי אחד, והסוסים השתוללו, והיתה סכנה שבעל העגלה יתגלגל לתהום יחד עם הסוסים ועגלתו. באתי לעזרתו והצלתיו. והנה בא מלאך אחד ושם את היהודי הזה שניצל על־ידי, יחד עם הסוסים ועם העגלה, על כפות המאזניים ומשקלם הכריע לכף זכות, וכה זכיתי בדין.

סיים הרבי: כמה גדולה כוחה של הצלת יהודי אחד...

صورة عن الأصل

עיטורי סופרים וספרים

לנוכח המבוכה הרוחנית

מאת ש. קורא

כמבקר הספרות, ברוך קורצווייל, שהלך לעולמו לפני ארבע שנים, קנה־הבידה לביקורתו איכותי־ערכי יחד. במסתו על סופרים ותיקים וצעירים, שרובן כונסו בשיספר ספרים, תוך כדי ניתוח חיבוריהם בשירה ובפרוזה מבחינה אמנותית הוא דן בהלכותיהם האידיאיים וההגותיים.

כיהודי דתי, שומר תורה ומצוות, היה ראשון בשיעור קומתו בין מעריכי הספרות העברית החדשה, שביקורתו הספרותית־חברתית בסיסה דברי יחזקאל: „והעולה על רוחכם היה לא תהיה אשר אתם אומרים נהיה כגויים כמשפחות הארצות לשרת עץ ואבן". בצוויית דעת יהדות ותרבות־עמים, בביחוד בתחומי ספרות והגות, בעל אבחנה עיונית מעמיקה, וגוזז בבירוריו ובמסקנותיו, היה חידוש בהופעתו בביקורת הספרות העברית. חידוש בהערכה, בשיטה ובצורת ההבעה.

עתה יצא לאור ספרו „לנוכח המבוכה הרוחנית של דורנו" (פרקי הגות וביקורת, ערך הקדים מבוא כיבת שוורץ, בפירסומי יד קורצווייל, אוניברסיטה בר־אילן, תשל"ו). אוסף רצנזיות, מאמרים ונאומים, המוחלקים למדורים: „המחשבה היהודית בעת החדישה", הערכה והארות לספרו של נתן רוטנשטרייך בכם זה; מרטין בובר, הדמות והגיגה, דברי הערכה לאיש וספריו התחייגות בהשקפותיו; על אישים והגותם, כמו מאמרים לדיבוקו של יצחק ברייער, הגובות למשנתו של פ. רוזנצווייג והערכה על ר' שמואל ביאלובלוצקי; היגוך הדור ותרבותו, הרצאות בבעיות חינוך ונוער, האוניברסיטה הדתית ויעודה, וחילופי מכתבים בינו לבין ד. בן־גוריון.

אילו המחבר עצמו מביא דבריו לדפוס כן הכתם ברירתו היתה קפדנית יותר לגבי התוכן והצורה. לא כל בה שנתפרסם בכתבי־עת ובעתונים בפרקי־זמן שונים יש להכניסם בספר, ובוודאי לא כמות שהם, ללא כל שינוי. כאן יש לחסר וכאן להוסיף. במקום אחד למחוק את המיותר ובמקום שני להרחיב את היריעה. אך אלה הם דבריו ויש ענין לקראם. בביחוד בדיוניו הפובליציסטיים בבעיות קיומיות.

במאבקו „בית־הספר ותנועת־הנוער", מפירסומיו הראשונים, לפני שלושים שנה ומעלה, הירהוריו מבוטאים בלשון הססנית, כאופטת, כבציר דיוניו האידיאל ההומאניסטי והאידיאל התורני בחינוך העברי בארץ. כבר בזמן ההוא ראה את „הקרדום לחפור בו", הכבגה הקארירייסטית, בבסיסה של הסכלה הומאנית. אין דעתו נוחה גם מהאידיאל החינוכי של תורה כפי שמשתקף בחינוך הדתי־לאומי בזה ובחינוך החרדי־קיצוני כזה.

בסברו, יש בריחה מפני התמודדות עם בעיות, זו שגורמת לסכסכה בחינוך ובהכוונת תנועות־הנוער, הוא מנסה להציע את פתרונו:

„הגיע הזמן שנחפש מזיגה חדשה של שני האידיאלים החינוכיים הגדולים. מן הדין שתהיה תוצאה רוחנית של תפיסה עמוקה, אורגאנית, בבני הצילביגת התרבותית. בתי־ספר תיכוניים והאוניברסיטה צריכים לשוב ולהיות דרך ובמרה באחת. ואין לשכוח מסורת עמנו, שראה בתקומות של תורה, בירביגות, את הדרך ואת התכלית: ללמוד וללמד תורה לשמה. אצילות רוחנית ורמה מוסרית נעלה למסורת חינוכית זו".

בימים הרחוקים ההם, בטרם קום המדינה, נדמה היה לו, כנראה, שיש סיכוי „להקיפת פריחה תרבותית חדשה". אך בתקופת המדינה, כשבעיות־שורש עלו לראש התור, ראייתו נתרחבה והעמיקה, ביקורתו התעצבה, והתבטאותו נעשתה תקיפה וגם מוחצת.

„היש דרך לעצמאות תרבותית?" — הוא שאל בהרצאתו בפני בוגרי בית־הספר הריאלי בחיפה, ונקודת־מוצאו: ידיעה כרוניקאלית, שהרב הראשי ביקר באחד הקיבוצים בצפון, ובין השאר שאל לתאריכי חג הסוכות וחג הפסח. הידיעה מסכמת: „הנערים בגיל 16—15 ידעו רק לענות, כי זה חל בתשרי וזה בניסן, אך לא ידעו את התאריך המדוייק. הם לא ידעו לצטט פסוק על מצוות מנוחת השבת. לא ידעו מהו הדיבר הראשון של עשרת הדברות".

באותו פרק זמן נערך כינוס ארצי לתנ"ך, פרופ' יגאל ידין הרעיש ברכישת „המגילות הגנוזות", ובפי נואמים וכותבי מאמרים התגלגלו המליצות: עם התנ"ך, עם הנביאים. נצח ישראל, מלכות ישראל השלישית וכיוצא. באותו זמן היו גם כמה משפטים באשמת מעשי־רצח. הוא משתמש בעובדות ובמליצות אלה כדי להוכיח את הניגודים בין המציאות היומיומית לבין המלל המזוייף. עם התנ"ך מחוייב לכבד את ילדיו דעתו תורה, נביאים וכתובים. עם נצח ישראל בדין שיחייב את עצמו להאמין באלוקיו. מושגי עולם המסורת הדתית אינם אורנאמנטיקה סגנונית לצרכי פרסומת. הוא שלל, כידוע, את האתאיזם המוסרי של אחד־העם, אך קיים ממנו, כדבריו, „נביאי העסקנות האתיבראסלית, סוחרים מיסטיקאים, בעלי בשורה נעלה חסרת תוכן".

הספרות העברית, שניתקה את עצמה מן היהדות של אמונה ותורה, הציעה תחליפים תילוגיים במקומה. הללו זרים לדור הישראלי הצעיר, היום כבר אינם שואלים „לאן" מפני שלדידם אין לאן ללכת. בימי כנסים ארציים לתנ"ך והמגילה־מאניה של ידין, הוא אומר, נתפרסם שיר של אחד הבולטים כבין המשוררים הצעירים בארץ ובו הפיסקאות: „מה שמצדיק יותר מכל את הבדידות, את היאוש הגדול, את הנשיאה המוזרה בעול, היא העבודה הפשוטה, החזקה, שאין לנו בעצם לאן ללכת".

יש בפיו דברי־הערכה למדינה, להתיישבות, לצה"ל, למוסדות מדע וחקר, שממלאים משימות נכבדות בתחומיהם, אך בכל אלה אין עדיין נקודת־גיבוש לתרבות יהודית עצמאית: „התיתכן אצלנו תרבות כזו אם היא חסרה זיקה עמוקה לספירה הדתית? אל לנו לתת לרעיון המדינה ליהפך יורש האידיאה האבסולוטית של היהדות, אידיאה האלוקית. עם ישראל לא חזר לאדמתו כדי להקים משטר שהוא ואריאציה נוכית של אחד מפולחני האלילות המודרנית. חברה בריאה, עם בריא ומדינה הם כלי־קיבול בלבד לרוח האלוקית. כל שאינו חי באור אמת זו מתנכר לרוח תרבותנו. יהדות חיה, שארציותה אינה משכיחה את האידיאה האבסולוטית, היא הדרושה לנו".

העירבוביה בין עם־הארצות המדהימה של נוער חילוני בדעת יסודי היהדות, לבין הריקוד הבלאכותי סביב עתיקות ארכיאולוגיות, בין חילוניות נוקשה בחיי יומיום לבין השימוש במושגים דתיים לצרכי עסקים. כגון „ואשא אתכם על כנפי נשרים" כשלט לבית־חרושת ניבר, וכדומה, בין גילויים קשים בחיים החברתיים־משקיים לבין שפע מליצות על צדק ויושר. עירבוביה זו מדאיגה אותו ביותר. אביתו הובעה אבחנה והבדלה במושגי היסוד של החשיבה, בקניית דעת תורה, בעשיית מצוות, בהליכה לקראת שלימות.

הוא דן ברותחין את „מהות היהדות" של דובר ריפורמי, ד"ר ליאו בק, שבספרו עשה „בחירה" מן היהדות החיה לפי השגות הקרובות לנצרות. מן הצד השני אינו מוצא את מבוקשו בהגות הדרושית של רבנים ממזרח־אירופה. נראה, שלא הכיר כראוי את ספריהם של גדולי תנועת החסידות, תנועת המוסר, תנועת הציונות הדתית, כבספריהם של הוגי־דעות דתיים עצמאיים בגישתם. הוא לא הדר לבית מדרשו העיוני של הרב קוק. כעגלו נע בהיקף המצומצם של אנשי־הגות דתיים ביהדות גרמניה. הוא כותב:

„פ. רוזנצווייג, ובדרגה אחרת, יצחק ברייער, הם הוגי־דעות אותנטיים ביותר של היהדות במאה העשרים. מאליפות ביותר הן נקודות־הקירבה שבין הוגה־דעות היחיד, בעל שיעור־קומה של האורתודוכסיה, לבין הפילוסוף הקיומי, הליבראלי וקונסרווטיבי כאחד של יהדות גרמניה. לשניהם משותפת השנאה לקרתנות יהודית... כביבין מאוחדים רוזנצווייג וברייער ביחסם לחוק, היינו, בקבלת עול המצוות המעשיות, עובדה שעוררה ויכוח בין רוזנצווייג לבובר, שניהם אינם מאמינים הבינים. כאידך, ברייער שהיה מושרש עמוק יותר בתוך ההווייה היהודית, השׂ ביותר שאת בגבוי סתום, שאליו הגיעה היהדות והתגהל בסוף ימיו בתוך המיטאפיסיקה היהודית, דרך שלא עלה על דעת זקנו, ר' ש"ר הירש. ברב פתרון זה קירב את ברייער לקצה גבול האורתודוכסיה. רוזנצווייג, כמושרש יותר מברייער במסורת הפילוסופיה המערבית, שלל כל מגע עם המיסטיקה, לחם בה ושם יהבו על יהדות קיומית. רוזנצווייג, לאינערוך חשוב יותר כפילוסוף כברייער".

בקטע זה יש יותר רמז מפשט. אך גם מאמריו על רוזנצווייג וברייער, שכונסו בספר, בחלקם רצנזיות על חיבוריהם ובחלקם דברי הערכה־והספד כלליים. אין בהם מיצוי משנתם וחידושיה. האם בדבריהם יש תשובה לשאלות בתחום היהדות? לכך אינו משיב. הערכתו על ר' שמואל ביאלובלוצקי, הלמדן הליטאי, היא יותר הספד בעיצוב דמות־דיוקן.

בשיחותיו על אוניברסיטה דתית ויעודה הוא מברר את דרכה של היהדות הדתית במדינת יהודים חילונית, מציאות חדשה, שהוגי־דעות קודמים כמעט שלא עסקו בה. בהיקף כל־עולמי, ימי האטום, עידן משברים טוטליטאריים ואימת שואה, תקופתנו היא של הסתר פנים. הישראליות החדשה יצרה אתגר ליהדות: כיצד היא מקבלת פני מדינה שלפי הרכב רוב אוכלוסיה חילונית באורחותיה? זו בשבעות ההיאבקות של הציבור הדתי לגוונה על דמות המדינה. לכל מהגה והגהה בקרבו ראייה פנימית משלו שלפיה קובע את זיקתו אליה על כל התחייבויותיה. המחבר בדבריו הבגשישים אינו מתמודד להשיב תשובות לשאלות המרכזיות, אלא מהווה דעתו, שאוניברסיטה של יהדות דתית הפתוחה למדעי העולם, בצירוף לתורה, בהישגי הישיבה היא עשויה „לכוון את הזמן האנושי אל הזמן האלוקי ולהקנות כתודעה ליהדות את מימדה העל־זמני, המיטא־היסטורי".

באוסף המאמרים יש הירהורים בקול של יהודי דתי חושב, תגובות ביקורתיות, שאלות נוקבות, שבצירופם מעוררים לעיונים בבעיות שעה ונצח.

פירושי התורה לאבן עזרא

מאת מ. ארנגרפלד

יצאו פירושי התורה לר' אברהם אבן־עזרא על־פי כתבי־יד והדפוסים הראשונים, עם מבוא וביאורים מאת אשר וייזר, שלושה כרכים, ירושלים, מוסד הרב קוק, תשל"ז.

בעוני ובמחסור חי ר' אברהם אבן־עזרא ובנדודים היו ימים רבים. עם זאת היה מהיר־כתיבה וכשרונו גאוני. עשרות ספריו שרדו לנו מיצירתו הגדולה, מקיפים את כל מקצועות הספרות והמדע שהיו ידועים ומקובלים בזמנו.

הוא אחד האישים המופלאים והמקוריים ביותר שקמו לנו בימי הביניים, שהאיר את עיני בני דורו ועיני הדורות הבאים בחיבוריו בחקר הלשון העברית ודקדוקה ובפרשנות המקרא ומחקריו במדעים הכלליים הקנו לו שם כמתימטיקון, תוכן ואסטרולוג ובקי באיצטגנינות. גם כרופא והוגה דיעות העמיק בתורה הביטחונית של המספרים מיסוד של פיתגורס. אך ראשו הנעטרה הילת השירה בשלל גווניה ועטרת אחוזיתה.

כנס שירתו הסוערת לא הניחה לו לשבת במקום אחד והיא טלטלה אותו מארץ לארץ ומעיר לעיר בכל חלקי תבל, כך לא נתן לו כשרונו הצמא לדעת ולגילוי אופקים חדשים, להתרכז בנושא אחד ולמצותו עד תומו, והמפרש בחקר יצירה אחד למשנתו ר' לחזור בכוח ההשראה שלו לתוך רזי כל החכמות.

*

חכמת המסכן

רנ"ק בספרו „מורה נבוכי הזמן" הקדיש לבירור שיטת הראב"ע באלוקות ובסתרי התורה והנבואה את השער הי"ז בשם: „חכמת המסכן", שבו כינס וריכז את כל הרעיונות הפילוסופיים בפירושו למקרא וביתר ספריו המרוכזים בחלק בספרו הפילוסופי „יסוד מורא". וכמה הצריך אותו ח.נ. ביאליק: (ב„שירת ישראל" עמ' 60) „חוקר חריף בתורת הלשון, פרשן פשטן ר' מבקר חשוב ושנון בכתבי הקודש, חכם גדול בפילוסופיה ובתכונה ובחשבון. השתעשע לפרקים בכתיבת דברי שיר, אבל עורך פיוטי מיוחד אין לשיריו. כוחו יפה רק בחרוזי מכתמים. עקיצתו עקיצת עקרב ר' היתוליו — חצים שנונים. פירושו לתנ"ך — אין כמוהו לביקורת החריפה ולפשטנות בכל פירושי התנ"ך בעברית. אחריו לא קם עוד בישראל פרשן מבקר כמוהו".

בפירושו למקרא היה אבי הפרשנות הסיגנטית, שאצלה אנו מוצאים ביאורים פילולוגיים ופילוסופיים, ביקורתיים ופשטנים, פשט ודרוש ורמז והכול לפי סדר ותכנית ושיטה.

הראב"ע סיכם את הפרשנות המקראית של החכמים שישבו בארצות האיסלם. כיוון שברוב המקומות בדורו לא שמעו את הלשון הערבית, כתב את ביאוריו בעברית וספרותנו זכתה על ידי כך לפירוש עברי גאוני, שאין ערוך לו עד היום הזה. פירוש שהוא מיוחד גם בצורתו ובסגנונו המצומצם והמלוטש, גם בחריפותו ובעמקותו, ומצויין בבקיאתו ובלמדנותו. נפלא בטוב טעמו, בחושו הלשוני ובאומץ לבו.

אם כי פירושו הוא בעיקר ברוח השיטה הפילולוגית, הרי יש בו גם הרבה פרשנות פילוסופית, ובעיקר במקומות אלה, אהב להלביש את פירושו ביאור סודי. וסודותיו מכילים ביאור פילוסופי נסתר, נוסף על ביאור הנגלה של הפשט.

יש להעלות על נס את עמלו של ר' אשר וייזר שטרח ואסף את כל פירושי הראב"ע על התורה המפוזרים בכתבי יד ובדפוסים עתיקים וכינסם בשלושה כרכים. כיסוד לנוסח של הפירוש לראב"ע לתורה שימש לו הצילום של כתב יד פריס מספריית סרבונה, נוסח שבו שינויים רבים מן המקובל מאירי עינים וכשם שהשתמשו בהוצאת „מרגליות טובה" העתיקה בשלושת הפירושים הקדמונים שבה, כן הפנה תשומת לבו לנוסחאות של פירוש הראב"ע המובא בפירוש הרמב"ן על התורה, ולנוסחאות של מקראות גדולות הוצאת וארשה ולהוצאתו של ש. ז. נטר, ובמחקרים של שד"ל, שי"ר, רצ"ק, ישי"ר, כהנא, ורוזין ווייסמן. מאיר עינים הוא פירושו של וייזר לדברי הראב"ע המובאים בכל דף מתחת לטכסט.

*

ארבע דרכים

הראב"ע כתב פירושים לתורה („שיטה ארוכה" ו„פירוש קצר") לנביאים ראשונים לישעיהו ולתרי־עשר, לתהילים, לאיוב, לחמש מגילות ולדניאל. בהקדמתו לפירוש התורה הוא כותב: „ולא אשא פנים בתורה, ואחפש היטב דקדוק כל מלה בכל מאודי, ואחר כך אפרשנו כפי אשר תשיג ידי"... בהקדמתו לתורה, מונה הראב"ע ארבע דרכים בפרשנות ר' היא שיטתו בפרשנות המקרא. הוא התנגד לפירושים האליגוריים־הפילוסופיים שהיו מקובלים אצל המפרשים המשכילים מימות פילון ורב סעדיה גאון ור' יצחק הישראלי ור' שמואל בן חפני, כן דחה את פרשנותם של השכלתניים, שמטלו להסביר את דברי התורה וסיפורי מעשי נסים, בהתאמה אל חוקי הטבע וסתר את פרשנותם של הצדוקים והקראים.

כן יצא נגד המפרשים את המקרא על דרך הדרש. בפירושו למקרא, העמיק בכללי דקדוק הלשון והעיקר על פי השיטה הדקדוקית מיסודם של אבן ג'נאח ושל חיוג, בניגוד לרש"י, שנמשך אחרי שיטתו של מנחם בן סרוק, שבה החזיקו חכמי צרפת ר' איטליה. כאן מרובות ועמוקות ידיעותיו, לא רק בביאורי המלות כי אם גם בהבנת העניינים וביכולתו לסלק את הקושי שבהרבה מקראות סתומים, אלא שלפעמים נאלץ לסתום את דבריו ולערפלם בכוונה תחילה, מבואר וייזר והערות הבאות מתחת לטקסט של המקור, מאלפים מאוד ר' מאירים את עיני המעיין בספר.

חכמה יוונית במימשל ובחברה

מאת י. עמוס

אלכסנדר פוקס, מדינה וחברה ביוון, מחקרים בתולדות יוון הקלאסית וההלניסטית, מוסד ביאליק, תשל"ו.

אלכסנדר פוקס, פרופיסור להיסטוריה עתיקה באוניברסיטה העברית בירושלים, חולק לקוראיו מבקיאותו הרבה בבעיות המדיניות והחברה ביוון העתיקה. מן המחקרים ניתן ללמוד, כי המאבקים המדיניים והסוציאליים, שנתרחשו לפני אלפיים וחמש מאות שנה, טמנו בחובם את הגרעינים של המלחמות ושל המהפכות בזמננו, לרבות האידיאולוגיות וההשקפות של הצדדים הלוחמים. ה„פוליס", העיר־המדינה היוונית, נשאה בעולן של בעיות הקיום הכבדות, אשר מדינות גדולות וקטנות בזמננו עמוסות בהן לעייפה.

ה„פוליס" היתה גוף אזרחי ריבוני, בעל סמכות מלאה בכל ענייני המדינה הכפוף לחוקים הנקבעים על ידי אזרחיה. ענין האזרחות היה לתושבי ה„פוליס" לא רק ענין של חובות וזכויות, אלא עניין של עשייה ופעילות והשתתפות בכל העניינים הציבוריים. אלפי אזרחים שימשו במשרות חברתיות ושיפוטיות, והמוסד העליון היה אסיפת העם, שבה שותפו בה כל האזרחים. אספה זו ריכזה את הסמכויות המחוקקות, המבצעות והשיפוטיות. המשרות המדיניות נקבעו בהטלת גורל והוגבלו לשנה אחת. אך היו משרות מקצועיות מובהקות כגון פיקוד הצבא, גזברות המדינה ואחרות שהנושאים בהן נבחרו בהצבעה אישית באספת העם.

*

גופים פוליטיים

פרופ' פוקס מסביר, כי במאה החמישית לפני ספה"נ נתגבשו באתונה גופים פוליטיים הדומים למפלגות של ימינו. היו אלה האולגארכים הקיצוניים, הדימוקראטים והמתונים, שמקומם הפוליטי והחברתי היה בין האוליגארכים והדימוקראטים. האוליגארכים נשענו על העשירים, על שרידי האצולה ועל „הנוער הנוצץ". מטרתם היתה לכונן שלטון הרכוש, שהוא הכוח. הדימוקראטים מלשון „דימוס" — העם — היו הכוח הנגדי שנאבק אתם, ואילו המתונים בקשו להגביל את כוחם של שתי הקבוצות הקיצוניות ולקיים מודוס ויונדי של קיום יחדיו על יסודות דימוקראטיים. בעיקר נלחמו כנגד „הדימאגוגים", אשר אריסטופאנס העיד עליהם: „תונות לך כל התכונות של מנהיג העם, קולך גס, מוצאך בזוי, איש השוק אתה, הרי זה מה שנהוג לגבי מנהיגות המדינה". המפלגה הדימוקראטית ריכזה, בלשון זמננו, את הפרולטאריון העירוני, שדגל באקטיביזם ביחסי חוץ, ונעזר בצבא, לשם עשיית כיבושים והשגת נצחונות בשדה הקרב.

המאבקים בין המפלגות עסקו בבעיות פנים ומדיניות חוץ, כאשר הסכסוכים בין המנהיגים יוצרים כעין „קואליציות" של ממשל לתקופות קצרות וקצרות יותר. מן המאה החמישית נעצר בהיסטוריה של יוון האיזון המדיני. הטירור והאנטי טירור שלטו בערבוביה. אך במאות השנים שקדמו לכיבושה של יוון בידי מלכות מוקדון עדיין נתקיימה הדימוקראטיה היוונית שרירה וקיימת.

*

אנשי רוח במדיניות

תשומת לב מרובה מקדיש פרופ' פוקס ליחסם של אנשי הרוח לפוליטיקה בימי המלחמה הפילופונסית. הוא מוכיח כי הגדולים והידועים שבין הסופרים נטו למפלגת המתונים, כאשר ראו בה את היסוד הבריא ביותר בחברה היוונית. הוא מביא ראיות מכתביהם של אוריפידס, סוקראטס, אריסטופאנס וההיסטוריון תוקידידס. כל אחד מהם, לפי דרכו, ראה „בתקופת הסער והמהפכה", כי טוב במשטרים את משטר „המדינה הנבונה של הדימוקראטיה והאוליגארכיה". בפרק מיוחד ומאלף, שהוקדש ל„משפטו של סוקראטס ולפוליטיקה האתונאית" מסכם פרופ' פוקס, כי סיבת הבאתו של סוקראטס לדין היתה פעילותו — פעולתו המדינית־מוסרית.

חלקו השני של הספר כולל מחקרים על חברה וכלכלה ביוון הקלאסית המאוחרת וההלניסטית. המאבקים הסוציאליים מוגדרים בידי המחבר כ„מאבק חברתי־כלכלי ומהפכה חברתית־כלכלית". במאה השביעית והששית לפני הספירה היה קיטוב כלכלי רב שגרם לנסיונות לחולל תמורות, הן על דרך החקיקה והן על דרך האלימות. לאחר מכן באה רגיעה יחסית בזכותו של מעמד בינוני חקלאי מבוסס. במאה הרביעית לפני הספירה מתחילה שורה של מהפכות, שהיו חלק מן ההיסטוריה של יוון עד לכיבושה בידי רומי במאה השנייה שלפני הספירה.

המאבקים נגרמו בגלל דלדולו של הקניין הקרקעי הקטן, בגלל היווצרותו של קניין קרקעי מקיף, והתפתחותו של משק „דמוי קאפיטאליסטי בחרושת היוונית". חוק הירושה קבע חלוקת הנכסים בין כל הבנים והבנות במקום העברתם לבן הבכור. המלחמות הרבות פגעו במשקים הקטנים, שהוצעו למכירה ונקנו בידי הון, שמקורו במסחר, בחרושת ובהלוואות ברבית. כך נתהווה מעמד של בעלי קרקעות עשירים מזה ועבדים חקלאיים מזה. בתי המלאכה הקטנים והגדולים התבססו על עבודת עבדים. באותם הימים חלו גם התפתחויות בסחר הימי הבינלאומי, שהביאו להשקעות במסחר ובחרושת. כך צמח פרולטריון כפרי ועירוני של עבדים. ההגירה לארצות המזרח, עם כיבושיו של אלכסנדר מוקדון, הקלה על חלק מן האוכלוסיה הרעבה. אך המלחמות שניהל הצבא הרומי, מאחר יותר, על אדמתה של יוון תרמו לדלדולה הנוסף של האוכלוסיה, כל הגורמים האלה חוברו יחדיו והיוו רקע של תסיסות חברתיות ומהפכות, שמספרן מגיע לשבעים.

*

תודעת המהפכה

גלים של זעזועים חברתיים היו פוקדים את חלקיה השונים של יוון. מחזותיו האחרונים של אריסטופאנס ו„ספר המדינה" לאפלטון מעידים על תודעת המהפכה במוקדי הקיום החברתי. אפלטון כתב, שאין המדינה אחת אלא שתיים, „אחת של עניים ו־אחת של עשירים, ושתיהן דרות בכפיפה אחת וחורשות רעה אחת על חברתה". הארץ היתה מלאה מעשי רצח, הגליות, גזילת רכוש, שמיטת חובות, חלוקת קרקע מחדש והחלפות שלטון המלאות דמים. הדרכים שקקו המונים רעבים הנעים ונדים ומבקשים פת לחם. סופרים יוונים נתנו דעתם לרעה חולה זו והעלו הצעות ודרישות משיתוף הזולת ברכושו של האדם ועד כיבוש טריטוריות חדשות ליישובם של הפרולטארים. התסיסות החברתיות לוו במהפכות מדיניות, בטירור ובאנטי־טירור. המגמה הכללית היתה לחתור לקראת שוויון כלכלי וחברתי.

במחקרים על נושאים מיוחדים מסביר פרופ' פוקס את הבעיות החברתיות להלכה ולמעשה ואת השתקפותן במקורות של הימים ההם. אחד המחקרים עוסק במלחמת עבדים ובסכסוכי עבדים בחיים במאה השלישית לפני הספירה.

הרבה דברים ניתן ללמוד מספרו של פרופ' אלכסנדר פוקס, ואחד הלקחים הוא, שמערכת הקיום החברתי והמדיני בימינו לא הביאה עמה חידושים רבים. אם מעיינים בהתרחשויות המדיניות והסוציאליות ביוון העתיקה, מוצאים בתוכם את כל הנגעים ואת כל הפגעים המלווים את האנושות בכל שנות קיומה. אותן הבעיות ואותם חיפושי התרופות, ואותה עמדה של אנשי הרוח, היודעים להתרומם לגובה מוסרי ואנושי. — אך שומע אין להם ומאזין אין לדבריהם. וסופו של סוקראטס ודמו של זכריה הנביא שהיו להם דוגמאות רבות בדברי הימים, מעידים לעולם ולכל הדורות, מה גדול כוחם של השליטים האוחזים ביד השלטון, מה גדולה היא שרירות־לבם ומה רבים חלליה.

— כתבי דוד ילין: אגרות, כרך ב', תרע"ד—תשי"א, כינס, ערך הקדים מבוא והערות ד"ר ישראל קלויזנר, בצירוף מפתח כללי לשני כרכי האגרות מאת אהובה ריקארד ילין, הועד להוצאת כתבי דוד ילין, הוצאת ראובן מס, ירושלים, תשל"ו.

— המרגליות של שקספיר, מאת רות נבו, עברית אריה אבנר, הוצאת ספרית ע"ש י"ל מאגנס — האוניברסיטה העברית, ירושלים, 391 עמ'.

— קלעת אל־סינה בסיני, ניתוח היסטורי ארכיטקטוני, מאת שמואל תמרי, הוצאת אוניברסיטה בר־אילן, רמת־גן, תשל"ו.

— משגב לדך, קי"ב שנה לבית־החולים הראשון באה"י, מאת ראובן קשאני, תשל"ו.

— השחר הלבן, רומן מחיי האסקימוסים, מאת ג'יימס יוסטון, עברית י. לוריאל, הוצאת נ. מזרחי, תשל"ו, 280 עמ'.

— הזקן המופלא, מסע ממלחמת העולם השנייה, מאת נחיל נוס, עברית גילה אוריאל, הוצאת מ. מזרחי, 271 עמ'.

— הקירקס, רומאן, מאת אליסטר מקלאן, עברית אליעזר כרמי, הוצאת מ. מזרחי, 255 עמ'.

— קרן שבש, מאת נורמה קליין, הוצאת מ. מזרחי 191 עמ'.

— בית המקרא, כתב־עת של החברה לחקר המקרא בישראל ושל המחלקה לחנוך ולתרבות בגולה, העורך ב"צ לוריה, תשל"ו.

— על לישראל, חדושים למסכת ברכות, מאת הרב ישראל גרבר, תשל"ו.

— אור תורה, ירחון תורני, גליון מנחם־אב תשל"ו, הוצאת ישיבת כסא רחמים, בני־ברק.

— שרשרת הזהב, קובץ סיפורים, מאת משה בינגוּם, הוצאת סרקלין, תשל"ו.

— הרגילים בתחביר, תחביר בעשרה פרקים וכמאה תרגילים, מאת מרדכי רוזן, הוצאת עם עובד, תשל"ו.

לפרשת השבוע

תבוא

ולקחת מראשית כל פרי האדמה (כ"ו ב')

קח עוטר מפרי האדמה, גרעין של הזרע יכול לצמוח אחרי שנרקב לגמרי, כן האדם יכול לעלות ולהגיע לשלימות אחרי שמגיע לבחינת עפר (כנסת יחזקאל).

*

ולקחת מראשית כל פרי האדמה ושמת בטנא

האדם צריך לקדש ראשית של כל הדברים, ואז ה' לא ימסרו ביד היצר. ולכן תחלת השנה מתקדשת על־ידי ראש־השנה, תחלת החודש על־ידי ראש חודש, תחלת היום על־ידי שחרית, וגם תוכף כשקם משנתו צריך לקדש המחשבה ראשונה ולאמר: „מודה אני". על־ידי זה נמשכת הקדושה על כל היום, החודש והשנה. והוא הרשום לעמך נתת, זמן קודש לכל תולדותיו; פרוש, לעמך הראש־ההתחלה, ממנו חונתו שנת גרשה, שהם לקדושה, והקב"ה עזר לנו לקדש הדבר כולו. ובזה יבואר, ולקחת מראשית כל פרי האדמה, שעל־ידי שיקדש ראשית הפרי תוכל לקחת את כל הפרי, התולדות שאחר־כך (תשואות לר' גרליץ מלוניץ).

*

ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם (כ"ו, ג')

אמרו חז"ל (ר"ה, כ"ה) יפתח בדורו כשמואל בדורו. כי השלים בדורו כל מה שהשיג ממנו, כשמואל בדורו (מי תשלה, נצבים).

ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם.

כתוב (משלי, י', כ"ז): „יראת ה' תוסיף ימים, ושנות רשעים תקצורנה". הכוונה, שאם האדם לשנים רבות, הרי דאגות לא יוכל לעבוד ה' כראוי על־כן צריך לראות ליום ההוא בלבד. וזהו: יראת ה' — יכולה להיות רק „תוסיף ימים", ולא שנים. הרשעים, הדואגים לשנים — „ושנות רשעים תקצורנה" (יערות דבש). וכן נאמר חזיום בפסוק: „תמות נפשי מות ישרים" (במדבר כ"ג, י') במה רשעים אמרו לו, שאינם יודעים שימותו מחר, חוזרים בתשובה, אבל הם חושבים שיחיו זמן רב, ולא יוכלו לגבור על יצרם.. וזהו: „ותהי אחרי לפני מיתתי" (אבות) כי אם יחשוב שימות מחר לעמוד בתשובתו. וכן כתוב „ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם" ואמרו חז"ל: לך אלא כהן שבימיך" — שילמד לבני־אדם דעת רק על הימים; וכן: „ואברהם זקן בא בימים" (בראשית כ"ד, א'), שהיה דואג רק על היום. „ויהיו דברי אלה... לעשותם" עבור דבר יום ביומו" (ויקרא כ"ג, ל"ז); למנות ימינו כן נדע, ונרננה ונשמחה בכל ימינו (תהלים צ', י"ב) — כל הכוונה שהיה במדרגה שהם הדואגים רק בכל יום ביומו. וכן: „הגדתי היום לה' אלקיך" — שאינו דואג רק על היום בלבד (תכלת מרדכי). וכן להוסיף לפרש עפ"י הנ"ל הכתוב בפ' שתנו (כ"ט, ג') „ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע, עד היום הזה" — כלומר: אין להגיע למדרגת לב לדעת, לראות וכו', אלא כשמשים מדה של דאגה רק ליום בלבד (שיין יו"ד).

*

ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת (כ"ו י')

יש להתבונן שעד כאן הכל בלשון נסתר: ונצעק אל ה' אלוקי אבותינו, וישמע את קולנו וכו', וכאן מסיים בנוכח: „אשר נתת לי"? והגם שכל הבקשה הן בנוכח ונסתר, אבל במסקנה הרי הן להפך: תחלה בנוכח ברוך אתה ואח"כ בנסתר: אשר קדשנו — וכבר נאמר בזה הפשט, כי הקב"ה הוא נגלה מצד מעשיו ופעולותיו, ונסתר מצד עצמו. לכן כאשר הכהן לוקחים פרי בורינו ורואים יכולתו, אנו מתחילים בנוכח, אחר־כך מסיימים בנסתר, כי מצד עצמו נעלם — אבל הרי התחיל בנסתר ומסיים בנגלה? וניתן לבאר, כי שגלות מצרים היתה בסוד הדעת, שלא היו יודעים את השם, כמו כל הדורות הקודמים שלפני אברהם. עד שבא הוא והאיר לעולם, בקרוא בשם ה', וכן היו אחר־כך כל הדורות היו שקועים בטומאה האמונה בכוכבים ומזלות, עד שהוציא בה' גדול ממשלתו ושידד מערכות השמים ביציאת־מצרים, והודיע לכל העולם גלגלות־שמים. וכן ההתגלות היה כאשר באו לארץ הקדושה. ולכן כל הארם מספר על העבר, נאמר בלשון נסתר, כי הכל היה בהעלמה; אבל — „ועתה" בעת שאני בארץ הקדושה — „הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה", להודיע שהכל משלו ויום לה', לראשון לראשית — אמר: „אשר נתת לי" — בנוכח, שכבר נגלה יכולתו אלקותו לכל באי עולם (אגרא דכלה)

*

ויצו את העם ביום ההוא (כ"ז, י"א)

כתוב: „והאמין בה' ויחשבה לו צדקה" (בראשית ט"ו ו') אברהם אבינו המשיך את אמונה בה' גם לדורות באחרים. וכן כאן: „ויצו את העם ביום ההוא לאמר", כלומר: צוה את העם שיהיו אמונת השם בלבם, וזה ההוא „לאמר" — שלא רק ליום ההוא, ולא לעמוד על (אור לשמים).

ליקט: שלמה הקלמן

מהירהורי אלול

מאת טוביה פרשל

מוסרים בשם רבי מנחם מנדל מקוצק שהיה מפרש את הפסוק „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח): בתוכם נאמר, ולא בתוכו — ללמדך שכל אדם חייב לבנות את המשכן בלבו, והקב"ה שוכן בתוכם [1].

הרעיון שלב האדם ההולך בדרך הישר, מכון הוא לשכינה, מהלכים לו בישראל משנים קדמוניות.

היו שהפליגו ואמרו כי מעון השכינה בארץ, עיקרו, לא במשכן, לא במקדש, אלא בנשמתו של האדם הוא. וכך כותב ר' משה אלשיך בפירושו לפסוק האמור: „הנה שמעתי לומדים מכאן כי עיקר השראת השכינה באדם הוא, ולא בבית, מאומר בתוכם, והוא מרבה לדון בעניין מתוך הדגשה „כי נשמתם (של ישראל) הם המשכן האמיתי" [2].

חמש מאות שנים לפניו, כתב רבי שלמה אבן גבירול באחד מפיוטיו:

שכינתך שכנה בתוך לבות
סגולתך בנים וגם אבות [3]

ושורשיו של אותו רעיון נעוצים בעבר הרחוק, הרחוק מאוד. כאלף שנים לפני רבי שלמה אבן גבירול, כתב פילון האלכסנדרוני בחיבורו „על החלומות" (ספר א, פרק כג):

„בתוך דעתם של אלה שהיטהרו עד תום מהלך שליט־העולם, בלא רעש, לבד, בלתי־נראה, כי כך הובטח לחכם במאמר אלוקים: „והתהלכתי בתוככם והייתי לכם לאלוקים" (ויקרא כו, יב)... על כן התאמצי נשמה, להיות בית אלוקים, היכל קודש, מקונם יפה ביותר".

---

1) א. י. גרינברג, „עיטורי תורה", כרך ג', עמ' 210.

2) יש עוד מפרשים המסיקים מן „בתוכם" בפסוק הנ"ל כי השכינה שורה בגופותיהם של ישראל. פירושו של רמי"ם מקצק: „ועשו לי מקדש — יעשו לי מקדש בגופם בלבבם, נמצא כבר ב„שפתי כהן" להמקובל ר' מרדכי הכהן וב„נחל קדומים" הנזכר לקמן. ועיין דברי הרב מ. מ. כשר בנושא זה ב„תורה שלמה", כרך כ, עמ' כא, סימן פו (ב). הוא מזכיר שם בין היתר דברי המדרש הגדול, המובאים להלן בהערה ג, ופירוש החיד"א ב„נחל קדומים". עיין בזוהר תרומה (קמח, ב) „...ומנא ידעינן דהא קב"ה אתרעי ביה בשוי מדוריה ביה. כד חמינן דרעותא דההוא בר נש למרדף ולאשתדלא אבתריה דקב"ה בלביה ובנפשיה וברעותיה, ודאי תמן ידעינן דשריא ביה שכינתא..." (מנין אנו יודעים כי הקב"ה רוצה בו ושם מדורו בו. כשאנו רואים שרצונו של אותו אדם לרדוף ולחזור אחרי הקב"ה בלבו, בנפשו וברצונו, ודאי שם יודעים אנו כי השכינה שורה בו). ועיין כל העניין שם.

3) „שירי קודש לרבי שלמה אבן גבירול" (מהדורות ד. ירדן), כרך ב, ירושלים תשל"ג, עמ' 485. עיין המשך הפיוט שם. דב ירדן מעיר: השווה מדרש הגדול לשמות כה, ג—ו (מהדורות מרגליות תקסט-תקע): „...ובוחן לבות וכליות (תהלים ז, י) אמר הקדוש ברוך הוא כיון שאני בודקן ומוצא אותן מלאים שלמים אני שוכן בתוכם דכתיב „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (שמות כה, ח)". עיין שם כל דברי המדרש.

דמויות צבעוניות

מאת אברהם בלאט

בספרות הלטינו־אמריקאית בולט שמו של חורחה־לואיס בורחס כאחד הסופרים הנודעים, שרב־לשוניותו הפכה אותו לבן־בית בתרבויות עולם, ולסופר ה„פתוח" לזרמים חדשניים וקלאסיקאים גם יחד.

בעולמו הקוסמופוליטי עלו חדשים לבקרים תורות פילוסופיות, סיפורים על גאוצ'וס והגות מיטאפיזית כמקשה אחת, הבאים להשתחרר מסכסכות. ולהציב מדיום שבאמצעותו הוא יוכל לרדת אל נבכי החיים. במשך השנים יצאו לבורחס מוניטין בשל תפיסתו המיתית, וכבר עשרים שנה מאז נתעוור, עדיין מכהן כפרופיסור באוניברסיטאות. נולד כסופר ארגנטינאי, אך באופן מהותי הוא בן רוח של סופר עולם שסיפוריו והגיגיו מפרנסים את הדמיון הרומנטי האבירי. סיפורי בורחס יכלו להיכתב בימי הביניים כשם שהם יפים לזמננו. הם אבסטראקטים, כשם שהם לפעמים ריאליסטיים ואפילו נטוראליסטיים, ולרוב אינך יודע להבחין ולקבוע, זו בדייה פיקטיבית או סיפור אותנטי, הכובש אותך במיסתוריון שבו.

זה אולי כוחו של סופר, בעל שאר רוח המחשבה האסתטית והפילוסופית משמשת אצלו תשתית לבנייני הספרותי שאין לשייכו לעידן אחד. ב„גן השבילים המתפצלים" היינו נתונים לכושר חשיבה אנאליטי וארודיציה רחבה, לניסוח פרדוכסים מדהימים של יסודות גיאומטריים ופסיכולוגיים ששמשו דגם של מחשבות שטנות ואסתטיאציה. מסקנתו של הסופר היתה שכל העולם הוא ראי של חידות בו הדברים הזעירים ביותר ביקום, עשויים להיות אספקלריות נסתרות של הדברים הגדולים ביותר.

*

„הדו"ח של דוקטור ברודי"

כזה בורחס המספר, ובעיקר הפילוסוף. בקובץ הסיפורים שלפנינו * נתון בורחס ראשו ורובו בעולם של פולקלור, ריאליזם וצבעוניות. בניגוד למערכת נתונים מעורפלים, אנו חיים כאן בעולם קונקרטי של מעשיות וגבורי מעשה, בעלי תווי היכר מובהקים לארצם, של חבורות ואנשי זרוע שבסים פרימיטיביים והיסטוריה יוצאת דופן בסיפורים אלה קובע קריטריון ה„איך" ולא ה„מה", ורבה בהם הצפייה במקום ההפתעה. בניגוד לסיפוריו ההגותיים של בורחס, ואולי כריאקציה להם, נטש הפעם הסופר את שביליו הלאבירינטיים, והתייצב על קרקע אפורה של מציאות ארצו.

ב„אני מאמין" הספרותי שלו, שמקדים את הנובילות שלו, קובע, שסיפוריו אין תפקידם למשול משלים או לדרוש דרשות, כי אם לשעשע או להרעיד נימי נפש, אבל לא לשכנע. כוונתו לכתוב סיפור פשוט בהיותו מודע שאין בעולם דף אחד, מלה אחת, שיהיו כאלה, שהרי בכל דבר כלול היקום שתכונתו הבולטת היא המורכבות. „אמנות הכתיבה היא מיסתורית — כותב חורחה בורחס — דעותנו בנות חלוף, ואני מעדיף את הגירסה האפלטונית של המוזה על זו של אדגר פו שחשב או דימה לחשוב שכתיבת שיר היא פעולה כפעולת השכל. במשך שנים רבות חשבתי שאגיע לכתיבת דף משובח באמצעות שינויים והידושים. עתה משעברתי את גיל השבעים אני מאמין שמצאתי את הקול שלי".

זו איפוא המסגרת שהסופר הארגנטינאי הגדיר את אמות המידה האמנותיות שלו. ולאורן הוא כותב על עיבורה של בואנוס איירס, על עניים ובריונים, ונזהר ממשפטים מסורבלים או בהדגשי יתר.

קובץ סיפורים זה שכתוב ומתורגם בלשון גבישית ומנופה, ספק אם הוא עונה על דרישות או קביעות אלה של הסופר, בעיקר מכיוון שהוא הרגוני, ונושאיו אינם חצובים בתוך עומק הקרקע. המהפך התימאטי למן המורכב אל המרכיב האנושי הפשוט של מעשים שהיו, אירועים אלה בהווה או במסבאה שהפרים לנו על יחסי אנוש בין בוקרים, על קנאות קשותה ושכירי יום. ה„זאנר המציאותי רחוק מריאליה פנטסטית, כי בעצם הוא מבוסס על סוח אלים שעטיפתו הרומנטית או האבירית אינה מחפה על אכזריותו.

חורחה בורחס מתאר ההרחשויות אקוטיות של בלתזר אספינוזה שבא לבלות עונת קיץ בלה קולוראדה ולפתע עלה הנהר על גדותיו והוא נשאר מנותק מן העיר. אסף את העובדים שכירי היום לבית האודנים, והביאם בסוד בשורת האמונה, אשר בעקבותיה הלכו אחריו כתועים בדרך, וכאשר המים שככו וצפור נתנה קולה, הם אף צקרו את צריף מגורם כדי להציב ציון לאמונתם החדשה.

*

נעימות יהודיות

לחורחה בורחס יש נטיה או יחס מיוחד ליהודים, ולאחר מלחמת ששת הימים קבל את פרס ירושלים. בקובץ זה הוא משרטט את דמותו של דון סאנטיאגו פישביין שדן לחובה את הציונות, כי לפי סברתו היא תהפוך את היהודי לאדם רגיל הקשור למסורת אחת ולמולדת אחת בלי המורכבות והניגודים המעשירים לרוחו עתה.

גבור יהודי זה הוא מעין חלק אינטגראלי של „מערבוך" כאשר בהיותו נער נזדמן לו בדרכו פראנציסקו פראריו שהגן על כבוד אמו ודודתו בהיתקלם בחבורה של פרוחחים. ומאז הוא נמשך אליו כמצוות והתפתחה ידידות מיסתורית ביניהם. קשר זה הפך ליותר מזיקה כאשר בצסרה על ידי הגבור לשתף פעולה עם כנופיית פושעים, אלא שאז ניתק עצמו דון פישביין מכנו ופנה לשלטונות כדי לגלות את המבצע ולהוכיח אזרחות טובה.

במשמעות סיפור זה אין לגזור הנחות לשבט ולחסד באשר לנקודה היהודית; אך כל התימאטיקה של קרב בנוסח „המערב הפרוע" מתמיהה ביותר, ואת לאור הפנייה למן מחקרים ומיתוסים פילוסופיים עד למימד הפרימיטיבי. קרב התרנגולים. קרב הגברים — זוהי תמונת מציאות שהיתה נפוצה במאות האחרונות והיא נשארה לגיטימית בלטינו אמריקה, ועד היום היא משמשת גולת הכותרת ביחסי לוחמים, של גבר מול גבר ופלדה מול פלדה. גבורי מעשה אלה, בני הגאוצ'וס, שחיפשו את תהילתם ומצאו את מותם המאקאברי, צויירו ביד אמנים אצל בורחס בסיפורו „דו קרב" כאשר השנאה ואהבת תגה הגדול. מנואל קארדוזו וכרמן סילביירה היו שכנים וחלקותיהם סמוכות זו אצל זו. כל חייהם קיימו יריבות ונסרוך שנאה זה אל זה וכאשר ביתהם נבנצה במלחמת האזרחים נותרה הקשיחות עד הסוף. את הגאוות האבירית שפקדה אותם כל השנים מביא בורחס לכדי פארסה ברצונו להוכיח את האבסורד.

*

דו־קרב בין ידידות

„דו־קרב" אחר, אבל סמוי יותר מתאר הסופר בין שתי ידידות מארתה פיסארו וקלארה מיגרואה, שאינגר כי אם התמודדות בין שני סגנונות באמנות. בעוד מארתה ציירה דיוקנאות ובתים עתיקים בסגנון הרנסנס בחרה קלארה באבנגרד בציירה אבסטראקט. קלארה זכתה בפרס ואילו מארתה מונתה כציירה לכינוס אמנים. שתי הנפשות צויירו בכיוונים נוגדים, והדו־קרב האינטימי נמשך במידת היושר המושלמת, אם כי סבורים היו שאין ניגוד בין המסורת והחדש, בין הסדר וההרפתקה, ומה שקרוי עתה בפינו מסורת, אינו אלא מרקם של הרפתקאות במשך מאות בשנים. כמאבק זה נבלם עם פטירתה של קלארה כאשר חברתה הכירה שבמות הזה גם חייה איבדו את משמעותם, וכי מעודה לא הרגישה כה חסרת תועלת.

בורחס מגולל פרשיות חיים ללא מוסר השכל, ללא תיחכום „כמעט לא משאיר איזה רמז או הרהור נוסף של דו משמעות בהסתפקו במציאות המדוברת. נזכרים כאן רודנים וגנרלים שהם חלק מתולדות אמריקה הלטינית, ומאורעות אשר באוירם דמויות של ממש. את הקובץ חותם ה„דו"ח של דוקטור ברודי" שהוא גם כותרתו של הספר כולו. דו"ח זה הוא מעין כסה על שבט שהתגוון ונתקל בחת תרבות של „בני יאהו" שאין להם משכנות קבע, אלא חיים במעבה שיחים ומתפלשים בעפר ונהנים מן הזוהמה. דו"ח זה מספר על מלכים ורופאי אליל על תכונותיהם ודרכי תגובתם. סיפור זה על כל המורכב שבו המאהר את סוד חכמתם, לשונם, וחזותם יכול לשמש גם מעין אליגוריה על האנושות כולה. כשם שהוא יכול להצביע על הרפתקאות מיסיונריות אשר שליחם הרחיק לכת על פני יבשות וימים כדי להחזיר לכל מקום ולמלא עליזות יעודיה של בשורה אלוקית. ו„אני תפילה — מסיים הדו"ח — שממשלת הוד מלכותה לא תתעלם ממה שדו"ח זה מעיין להציע.

*

אתה מסיים לקרוא ומעביר לפני עיניך את כל אותה גלריה של דמויות צבעוניות פולקלוריסטיות המוצגות בידי בורחס, ואז אתה שואל עצמך בספקנות רבה: האם אמנם סיפורים אלה מהווים מיפנה ביצירת הסופר הנודע, ואפשר להציגם כיצירות מופת המיתיות?

*) „הדו"ח של דוקטור ברודי", מאת ח.ל. בורחס. עברית: צ. וולובסקי, ת. פלג, בהוצאת „ספריית הפועלים" תשל"ו.

בימי תשובה

„וכל עוד רוחי השב, אברך (ד') אשר יעצני, ונתן באזני קשב, לחזקני ואבצני, צור, אשר תנשמה לו, והגיה — מעפלי, לחזות בנועם ד' ולבקר בהיכלו."

(רבי יהודה הלוי)

תשובה — שיבה אל המקוריות, אל הראשיות

התשובה היא שיבה אל המקוריות, אל הראשיות, היא מחברת את נפי־החיים אל השורש, אשר משם הם יוצאים.
בנשמתנו הלא טהורה היא, חלק אלוקה ממעל. רבת־חייב היא ...רה העליון, רבת־אורה ורבת־תפארת. אבל גדלה ותפארתה, חוסנה ...ה, גלוי הוא בעולם הרוח העליון, אולם כאשר התחילה להתקשר ...ים של החיים המעשיים, ונתאגדה עם הגוף וכל כחותיו — נצטמצמה ראגותיו וטרדותיו, ונסתבכה בסבכי מלחמת חייו הקשים. אף כי ...רק בזה עלתה בידה, להרשים את רשמי פעלותיה על עולם ...ם, על עולם של חיים קשורים בתנאים של חיותיות ועצבה ...ית, אבל ענפיה נתפשטו בהכרח במורד כזה, עד שהסתגלה...

שיחות הראי"ה. פרק נ"ח

...לוקטו וסודרו ע"י הרב משה צבי נריה

...ז המעלים ותוכן החיים המוגבל בהגבלת בשר ודם. ומתוך כך ...כאורותיה, והועם זיו אורם, ובתוך המחשך הזה, באים כל דרכי ...ה הרבים אשר בחיים האנושיים.
והננו נקראים אל התשובה, הבת־קול היוצאת מהר חורב ומכרזת ...רת „אוי להם לבריות מעלבונה של תורה", היא המכה גלים ...בינו, ובזמן לזמן — וביחוד בימי התשובה — הננו „שמים אל ..., כי „עת לעשות לד'", וכבר הגיע הזמן לשוב בתשובה. כלומר, הזמן לקשר את הענפים של החיים המתגלים בכל העליליות. בכל ...עלים, בכל התכונות ובכל המדות, אשר לנו, אל מקור שרשם, ...זוהרתה של הנשמה, אל ראשית הוייתה, אל אצילות כבודה ומקור ...חייה — „שובה ישראל עד ד' אלקיך".

*

...כבקרה הנשמה בגוף האיש היחידי, ככה הוא מקרה הרוח, רוח ה' ...ל תנועה בקרב עם שלם.
על ידי הכפשת האורה, אשר באה בעקב התחברותה המוכרחת של ...ת התחיה הלאומית שלנו, אל החמריות הארציות, הננו שרויים ...ה ודלדול־כח, עד אשר גם התוכן המעשי בעצמו סובל הוא ...ות.
ומתוך המועקה הגדולה, מתוך צפצפת המכאוב של הירידה למט..., הננו קוראים כבת־קול היוצאת מחורבות ציון וירושלים, אל ...וכה, אל השיבה של התנועה הלאומית כולה, עם כל ענפיה, אל ...יותה, היותר ראשונה, אל הוד אצילותה ואל הדרת קדושה, „ואם ...ב ישראל נאם ד' — אלי תשוב", „וגדולה תשובה שמביאה גאולה ...אה לעולם".

שכלול החמרי של האומה
...ח הרוחני של ישראל עם־קדוש"

„כשם שיצר השם יתברך באדם, את הגוף ואת הנשמה, — — ...ית השלמות היא, שיהיה הגוף אמיץ ומפותח כראוי. והנשמה ...יאה והחזקה המשוכללת, מושכת אחריה בכוחה האדיר. את ...כחות הגוף האמיצים והחזקים, לתכלית השכל הטוב והזהיר, שהוא העליון ברוך־הוא בעולמו, כן הכין הקב"ה בישראל את שני הכחות: הכח המקביל לגוף האנושי — מצמיח ושכלול החמרי האומה, שהוא הבסיס הנכון לכל התכונות הגדולות והקדושות ...ראל מצויים בהן; והכח השני — המקביל לנשמה, והוא הענין ...יחד לישראל שעל זה נאמר „ד' בדד ינחנו" (דברים ל"ב, יב), ...וניות הבאה מצד תורת־ד', הקדושה העליונה המיוחדת לישראל ...קדוש". („החומר והרוח בגאולת ישראל" — ירושלים, השל"ג — (5—9).

...ארת התשובה מתוך זוהר תחייתנו הלאומית"

..חפץ כביר טמון בנשמת עמנו, לראות את תחייתנו הלאומית ...לבת ומתקרבת אלינו, בכל כליל־הודה, בכל תמונה ושלמותה, ...והרה הדורה. — —
וכשאני מקשיב הד־קול של חשבון־הנפש, של הבעה חיה של ...בה, של הגברה לרוחנית קדושה, הבאה מתוך זרמי התחיה — הרי ...שב חי, הנני מרגיש עוצם ועוז, גודל ורוממות, התשובה ניצבת ...פני ביפעת־תפארתה והדר־כבודה.
התשובה — מלה זו היא הגאולה, והיא תגאל איתנו. — — ...ת התשובה החיה והמשכלת, מוכרחת לבוא מתוך זוהרה של תחיי... הלאומית — — תשובה של חיים, תשובה של דעה של מחשבה ...רגש, תשובה של רעיונות ומעשים" (מתוך „אגרות הטהרה").

...ל פגם סופו לתיקון"

„כל פגם סופו לתיקון, ומובטחים אנו בבירור, שיבואו ימים ...טוב הבריאה לקדמותה, „טעם העץ יהיה כטעם הפרי" — — ...ה החיים המעשיים לא יהיו גורמים לחציצה בעד הגרעם של האור ...יני האידיאלי" („אורות התשובה" פרק ו', אות ז).

...שה דורות של „חבלי משיח"

...לצותת רבא אשר אמר „ייתי (המשיח) ולא אחמיניה", הגיב רב ...ואמר „ייתי ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה" (סנהדרין ...ב').
...מה טיבו של משל מוזר זה, „בצל גללי חמורו" של משיח? וכי ...מצא רב יוסף משל יותר כתאים לתיאורה של אותה תקופה, למצב ...ד של ימי „חבלי־משיח"?
...אלא לפנינו כאן הגדרה מדוייקת של שלשה דורות־ירידה: — א) התמרנות עצמה — „חמוריו" של משיח; ב) הזוהמה שהיא התמרנות, היינו השקיעה בתוך הגלגל. שהוא התוצאה של חיי ...ודוהה, ללא־סייג וללא־רסן; ג) צילה של הזוהמה, היינו הדרגה הנמוכה ביותר: הריקנות, חוסר האחיזה במשהו, התהייה שבאפס. הגללים הבאים אחרי שהזוהמה והלכלוך עוברים כבר על גדותיהם („ואוי לה לאנושיות כשהיא סרה מן הדרך הישרה — — כשהיא בניזה את הרצון בנטותו, וכל עמלה רק למלא את התאוות הרצוניות שהן זרמות כנוזל גפריח, וכל מיני־גיהנום שולטים בהן" — „אורות התשובה", פרק ט"ו, אות ב).

וזהו מה שאמר רב יוסף „דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה" — שהוא מוכן לסבול את כל הצרות הרוחניות האלה, אפילו לשבת בצללי הזוהמה של התמרנות, ובלבד שכתוצאה מכל הירידות הללו תופיע סוף סוף התנערות, העליה והגאולה.

*

ולאחר שהאיר לנו מרן הרב זצ"ל את דברי רב יוסף האמורא, מוסברים ומאירים אל עבר־פנינו דברי מדרש־התנאים, בספרי פרשת האזינו: „שמנת, עבית, כשית — אלו שלושה דורות שלפני ימות המשיח"..

ומצאתי שבעוד היות מרן הרב זצ"ל בחוץ־לארץ, הזהיר אותו מדרש־תנאים זה, ובקטע של מכתב אל חותנו הגאון האדר"ת ז"ל, שנכתב בשנת תרמ"ט, ונתפרסם ע"י מו"ר הגרצ"י קוק שליט"א ב„הצופה" ח"י חשון תשל"ה נאמר:

„אגלה אוזן הדרת־גאונו מר שיחי', אף על גב דמן־הסתם לא חדת היא לו (אין זה חדש עבורו), דמסתפינא (מפחד אני) מהך דספרי האזינו, ותמלא ארצו וגו', הוא בסמך על הפסוק שמנת עבית וגו', שהוא ג' דורות לפני ביאת המשיח, ואדוני יבין מחשבתי. מכל מקום יעשה הקב"ה למען שמו ויקרב קץ ישענו, ונשגב ד' לבדו במהרה בקרוב".

משה רבינו ואליהו הנביא

משה־רבינו —..מאיר באור התורה, ואליהו־הנביא — מאיר באור הטבע הישראלי הטהור. — — משה רבינו הוא המתחיל, ואליהו הנביא הוא הגומר.
משה ואליהו יתחברו יחד באומה כולה, ובכל אחד מישראל. ושניהם גואלים הם, שניהם משיבים „לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם".

המהדורות המנוקדות של „אורות התשובה"

זכות גדולה נתגלגלה להנהלה הארצית „בני־עקיבא" — הוצאה חדשה של „אורות התשובה" בניקוד מלא, בכותרות־משנה ובפרוש קצר (תל־אביב, תשט"ו).

וזכות עוד יותר גדולה נתגלגלה לראש ישיבות בי"ע „אור עציון" (מרכז שפירא) הרב חיים דרוקמן שליט"א שההדיר את „אורות התשובה" בפעם החמישית (ירושלים, תשל"ו) בתוספת מלוקטות מ־כתבי־יד קדשו של מרן הרב זצ"ל ועוד כמה וכמה מעלות טובות.

*

„על ידי הנקודות מתגלה כח־החיים של האותיות" — כך שנה לנו מרן זצ"ל בספרו המופלא „ראש־מילין" (עמ' ג'). האכן המעיין בספר אשר לפנינו, מרגיש מיד כי אורות התשובה מוארים כאן באור חדש, כי חיוניות חדשה בוקעת ועולה מן השורות המופלאות.
כותרות־המשנה ממצות את תוכן כל סעיף, והפירוש הקצר מקל על ההבנה, ואף מסייע לא־פעם במראה־המקומות ובהבאות הקצרות. הכל יחד מאיר עינים ומאיר לבבות, ולמאירים — תודה וברכה.

את „אורות התשובה" צריכים ללמוד בלי־גבול"

ספר קטן־כמות ורב־איכות זה, היה חביב מאד על מחברו, ואף הוא עצמו היה לומדו בימי־אלול, מיד אחרי תפילת־שחרית.

ומסר לי תלמידו, הרב פינחס המבורגר שליט"א ששמע מפי מרן הרב זצ"ל שאמר:

„על אורות התשובה עבדתי הרבה. מי שיסתכל בו כהוגן ימצא אור על כל מלה ומלה".

ובמוצאי יום־הכפורים, תרצ"ד, שמעתי מפיו הטהור: „את אורות התשובה צריכים ללמוד בלי גבול"...

*

כל אמנם כן, אורות התשובה זורעים אור חדש על מושגי החטא, ענשו ותשובתו. פגיעתו הקשה של החטא היא בעיקר בניתוק האדם משרשי הויתו, ממקור חייו, מאור נשמתו. וזה גופו העונש הקשה ביותר.

ומאידך גיסא כוחה של תשובה בגאולת החוטא ממחשכיו בהחזרתו לעולמו ולשורשו, בהקרנתו. החזקה באור ההויה האלקית, החיה והיוצרת.

מושג התשובה מקפל בתוכו את כל רזי ההויה — „התשובה קדמה לעולם" והיא גם „המביאה גאולה לעולם".
לא בריחה מן העולם והחיים יש כאן, אלא „דוקא מתוך התשובה האמיתית, הטהורה, צריכים לשוב אל העולם ואל החיים" (פ' י"ד, ל).
אל „שער התשובה" מוביל כאן שער „הארות הקדושה" (פ' ב' א), שער „אימוץ הרצון" (פ' ט', ז) שערי „פתחי הבינה" (פי', ג) ו„התעצמות העוז הגופני" (פ' ד', ט).

מרן הרב זצ"ל שיקע בספר זה, את עוז אמונתו יחיה הלוהטת, את שירת נשמתו לא־ל חיו, והוא מתגלה כאן כ„משורר התשובה, משורר החיים, משורר התחיה, משוררה של הנשמה הלאומית ההולכת להגאל" (פ' י"ו, ה).

*

יהי נא הספר הזה למורה־דרך לרבים, לקרובים ולרחוקים „ילמד דור התחיה את התשובה בעוצם נפש, בתבונה חיה ורעננה" (פ' י"ו ה) „ומכעמקים אל מרומי התשובה העליונה יובאו" (פ' ד', יא).

שאלה ותשובה

לימוד תורה שב"פ לבנות

מאת הרב חיים־דוד הלוי

שאלה: „האם בזמנינו מותר ל־למד בנות דתיות (שכבר סיימו ביה"ס תיכון) תורה שבעל־פה". וכמפרש דבריך הוספת לפרש בלת „זמננו": לעת כזאת כאשר העולם מלא תפילות, ונחוץ להד־ביק בלמוד התורה גם לבנות במיוחד לאלה שלומדות למודים אחרים ברמה גבוהה. ולא תהא תורה שלנה שלנו וכו'. ועוד: כשום עת לעשות וכו'".

עד כאן לשון השאלה.

תשובה: מקור ההלכה היא במס' סוטה (כ') כמחלוקת התנאים. בן עזאי אומר חייב אדם ללמד את בתו תורה וכו' ר' אליעזר אומר כל ה־מלמד את בתו תורה כאילו מלמדה תיפלות.

בתחילת דברינו נציין, שלעומת „חיוב" אדם ללמד בתו תורה, שב־דברי בן־עזאי, לא באה כלת „איסור" או כל לשון שלילית אחרת בדברי ר' אליעזר, אלא כל המלמד... כאילו וכו', שעדיין אינו לשון איסור, אלא שורת רוח.

אלא שהרמב"ם ראה בדברי ר' אליעזר צווי שלא ללמד הבת תורה. וכך לשונו: „ציוו חכמים שלא ילמד אדם בתו תורה. מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונת להתלמד, אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן" (הל' תלמוד־תורה פ"א הי"ג).

סיים הרמב"ם: במה דברים אמו־רים בתורה שבעל־פה אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחילה ואם למדה אינו כמלמדה תיפלות.

רצונך להשתמש בנוסחת הטור ב־דברי הרמב"ם שהיא הפוכה מזו ש־לפנינו, אינה נראית, כשום שקרוב לודאי שיש בדברי הטור טעות סופר. וכמו שכתב מרן הב"י (על דברי ה־טור בסי' רמ"ו) וציין הנוסחא שב־דברי הרמב"ם כפי שהיא בפנינו ו־סיים: „וכן מוכיחים הדברים". ולא הוצרך אף לפרש כדרע, כדבר הכובן כאליו, כי איך אפשר ללמד תורה שבעל־פה ללא תורה שבכתב שהיא יסוד הכל, ועוד כיצד אפשר שלא ללמד כל יסודה אמונת ה' ותורתו, כפי שבאו בתורה שבכתב.

ועוד הוכחה פשוטה שגירסת הטור היא טעות־סופר, כאשר נגרר מקור דבריו, מהיכן הוציא הרמב"ם חילוק זה בין תורה שבכתב לתורה שבעל־פה שלא נזכר בדברי מחלוקתם של התנאים במס' סוטה.

והנה גם בשו"ע (יו"ד סי' רמ"ו) נפסקה הלכה זאת. הגר"א ציין (ב־אות כ"ה) מקור לדברי הרמב"ם מ־המבואר במס' נדרים (ל"ה ע"ב) לגבי המודר הנאה מחבירו, בדברי המשנה: ומלמדו מדרש הלכות ואג־דות, (שהם תורה שבע"פ) אבל לא ילמדנו מקרא, אבל מלמד הוא את בניו ואת בנותיו מקרא, ע"כ. הרי מבואר שצד ההיתר בלמוד הבנות הוא מקרא, וזה מקור דברי הרמב"ם והמכוון שזו הגירסה הנכונה.

לכאורה נראה בבירור שאסור ל־למד בנות תורה שבעל־פה.

אבל, כבר הוכיחה המציאות ש־רבות בנות עשו חיל ולמדו תורה ההליכו, וכבר העתיק מרן החיד"א („בשם הגדולים מערכת ר' ד"ה רב־ניה) בשם רבינו שמשון, שאשה נז־כרה בברייתא ־חולקה עם התנאים (בתוספתא דכלים פרק ד' דבבא־מציעא) וציין כחידוש למצוא אשה בגבול התנאים. הוסיף שם החיד"א שאותה אשה היתה ברוריה אשת רבי מאיר וציין לעיין במס' פסחים ס"ב ועירובין נ"ג). עוד האריך שם וציין שהרשב"ץ גדול המורים הביא תירוץ בשם רבנית אחת, ובנו של הסמ"ע מביא שני דינים שחידשה אמו הרב־נית, ציין עוד ספרים שרבניות שאלו שאלות וכו' עיי"ש באורך.

אמנם, הרוצה לדחות כל זה יכול לדחות בקלות, שכל האיסור אינו אלא על האב שלא ילמד בתו תורה. אבל לא מצאנו מעולם איסור על האשה שלא תלמד בעצמה. יתכן ש־כל אלו למדו בעצמם תורה.

אלא היא עצמה קשה ביותר: מ־דוע נאסר לימוד תורה על האב שלא ילמד את בתו, ולא נאמר איסור מפורש על הנשים שלא תלמדנה. הלא החשש שיוציאו דברי תורה ל־דברי הבאי קיים בין כך ובין כך.

מכאן נראה לי להמציא חידוש ב־הלכה זאת, ומכנה פתח היתר ללמד הבנות תורה.

ובתחילה נקדים שבסיס כעם ה־איסור כפי שבא בדברי הרמב"ם, דיו להוכיה שאין האיסור מוחלט, שכן כתב: „מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונת להתלמד, וכו'" וכלה „שרוב" אומרת דרשני, משום שיש איפוא מי־עוט שראויות ללמוד תורה, ואין חשש שיוציאו דברי תורה לדברי הבאי מכאן שכאשר יודע לנו בוודאות שאשה זאת רצונה ללמוד תורה בכוונה, ודעתה שליבה ויציבה, הרי נתברר שאין היא שייכת לרוב שאסור ללמוד תורה.

עתה יובן, שהאיסור חל על האב ללמד בתו תורה, והיינו מן הסתם, בנותיו הקטנות, שאין איש יודע את כוונתן ויציבות דעתן, ואין כל ביט־חון שכאשר תגדלנה לא יצמח קל־קול מלימוד זה. אבל כאשר גדלה הבת, ובגרה בשכלה ומגלה רצון כנה ללמוד תורה ממש, הרי הוכיחה שאין היא שייכת לאותן „רוב" נשים שאין דעתן מכוונת להתלמד.

אוסיף את הניכוק שהוזכרת בדברי שאלתך „בזמננו" ו„במיוחד לאלה שלומדות לימודים אחרים ברמה גבוהה". נראה שבזמנים הראשונים כאשר היתה האשה עקרת־בית נרידא, והבנות לא למדו כל עיקר, היה קיים חשש שלימוד התורה, שכולה חכמה, ועליה נאמר „אני חכמה שכנתי ערמה" (ראה בגמרא סוטה כ"ב) תג־רום אולי נזק לאותן נשים שהיו מרוחקות בכל חכמה אחרת, ולא התירו ללמדן אלא דינים הנחוצים להן בלבד. אבל בזמננו שלומדות לימודים כלליים בכל הרציונות ה' ראויה מה יגרעו דברי תורה.

לכן, בנות הרוצות ללמוד תורה שבעל־פה בבתי־ספר תיכוניים, ש־עצם לימודן שם, מוכיח על בגרות שכלית ורצון לימוד וידע, מותר ל־למדן תורה, שהיא סם־חיים לעוסקים בה, וקיום מצוותיה, שנועדו „לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה".

„ארץ צבי"

(ספר שו"ת להרב אריה־צבי פרומר)

מאת א. צבי גבעון

ר' דב פרומר מקרית שמואל שקד שנים רבות להוצאת ההדורה השלישית של הספר „ארץ צבי", שאלות ותשובות, שכתב דודו רבי אריה צבי פרומר זצ"ל, אב"ד דקאזיאלוב ובאחרונה ראש ישיבת חכמי לובלין. הספר, רב־תוכן, צולם מחדש בדפוס „אות" באלף עותקים.

ההדורה הראשונה הופיעה בפולין בשנת תרצ"ט (1939) ממנה נשארו עותקים בודדים בלבד. כי רובם אבדו בזמן השואה. בשנת תשכ"ד (1964) הוציאו תלמידיו הקרובים את המה־דורה השניה בניו יורק. כעת יצאה מהדורה שלישית מחודשת, שלה מ־צורפות הגהות רבות של המחבר בכתב יד, שטרם פורסמו ולא היו ידועים עד כה.

אחרי השואה טיפל משרד הדתות בהעברות ספרי קודש רבים מפולין ארצה. ביניהם נתגלה הספר „ארץ צבי", שהיה ברשותו של המחבר, ואליו הוסיף מידי פעם לפעם חידו־שים בהערותיו בכתב יד. הספר הוכ־נס למדרשת „בני ציון" בירושלים בטיפולו של מנהל הספריה מר ש. דביר, שמכנו קבל דב פרומר את הספר של דודו בהשאלה, כדי להוד־ציאו מחדש. עיקר הטונה היה ל־הביא לדפוס ולהוציא לאור את הה־גהות בכתב היד.

עם קבלת הספר פנה להרבה אנ־שים, רבנים ותלמידים של המחבר וביניהם להרב האדמו"ר מסוכוצוב, רבי חנוך בורנשטין זצ"ל, שאמנם הספיק לפענח רק חלק מכתב היד אבל לא להשלימו. אחר כן טיפל בפענוח בנו הרב־האדמו"ר שליכה בורנשטין זצ"ל, שנספה בתאונת דר־כים בגיל צעיר. גם הוא הספיק ל־גלות מספר הגהות ולהביאן בדפוס של מכונת כתיבה. מר פרומר פנה גם למוסדות שונים ובקש עזרתם ל־הדפיס את הספר בצורה מושלכת, שלא יחסר תג אחד מהערות של ה־מחבר.

מאחר שהדבר לא עלה בידו, הח־ליט לצלם את הספר כמו שהוא עם כל ההערות בכתב יד, שבקשה אכ־גם למעניין בו לקרוא ולהבין את התוספות בכתב היד. יש לקוות ש־יכצאו כעת כהתלמידים הרבים ב־ישיבת חכמי לובלין בארץ ובחו"ל שינסו לפענח את כתבי היד ולהעבי־רו ללשון מובנת.

בספר „ארץ צבי" מרוכזים שאלות מגדולי התורה של התקופה, האדמו"ר מגור, ר' אברהם ויינברג מזוארשה ר"יש קארניצר מזאווירצע, ר' יחיאל ניימן מאלקיש, ר' מוטיל גרשם מ־לודז, ר' קלמן האמיידים מקטוביץ, האדמו"ר מסוכצוב בעל „שם מ־שמואל", האדמו"ר מבאיאן, ר' צבי חנוך הכהן, הגאב"ד מבנדין ועוד, שכיהנו בשעתם כרבנים בערי פולין.

נודע כגדול בתורה וביראה גם מ־חוץ לגבולות פולין, יש ב„ארץ צבי" שאלות מרבני מערב אירופה, כגון ר' יצחק ישראל פיוקרסקי, אבד"ק בצד־ריך. אפילו ראש ישיבת חכמי לובלין, מהר"ם שפירא זצ"ל, יזום לימוד דף היומי, פנה לר' אריה צבי פרומר בשאלה בנוגע דין הבכור בזמן הזה.

שאלות ותשובות מועסקות לא מעט בבעיות האקטואליות של התקופה ה־יהודית ככקיל לפי האמרה: „כח דהיתרא עדיף". כשהתעורר ענין של אפיית מצות במכונות, חידוש סכני בשעתו, נקט בעל „ארץ צבי" עמדה לקולא. כשהופיע ה„גראמאפון" נש־אלו אם יוצאים ידי חובה בשומע ברכה דרך המכשיר. שאלה אחרת, האם צריכים לברך ברכה לפניו ול־אחריו, כשהחולה ניזון דרך מלאכותי בשפופרת בגרון. עם התחלת התחבו־רה האוירית התעוררה השאלה ה־הלכתית בקשר לטיסה באווירון, הי־אם מותר לכהן ליסע למרחקים, כש־אפשר שיעבור בדרך על גבי קברים. רבים ומגוונים הן השאלות ותשובות בספר.

למהדורה החדשה נוסף פרק הכולל תולדות המחבר, רבי אריה צבי פרד־מר, לפי מאמרו של ישראל אריליך, נתפרסם ב„הצופה" (כ"א בשבט ש.ז.) לסיום המחזור החמישי של לומדי המשנה היומית שבעל „ארץ צבי" היה היוזם, כמו כן הציב ה־מהדיר ר' דב פרומר מצבת זכרון ליקירי נפש שנספו בשואה, החל מ־סבו ר' חנוך פרומר וכל יוצא צא־צאיו, ומשפחת רעייתו לבית פרייד־ליך. ר' אריה־צבי פרומר היה מ־קרבנות השואה בהשמדת גיטו וארד־שה.

* יצא לאור *

— מפתח לשאלות־ותשובות מאת ר' אליהו מזרחי ור' אליהו אבן חיים, ערוך בידי יעקב גלר, הוצאת המכון לחקר היהדות במזרח באוני־ברסיטה בר־אילן, תשל"ו 222 עמ'.

— במראות הצובאות, שירים, מאת שלמה אבין, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשל"ו, 46 עמ'.

— בוטקי, מומי וכל השאר.. מאת אסתר טייכמן־לוין, הוצאת הקיבוץ המאוחד, תשל"ו, 208 עמ'.

— ירושלים שבלב, ספורים מקוריים מחיי יהודי תימן, מאת עזרא כהן, 156 עמ'.

אוניברסיטת תל־אביב

פרס דו־שנתי
למחזאות יהודית
קלאסית
ע"ש יחיאל ליבר

קרן יחיאל ליבר למחזאות יהודית קלאסית ליד אוני־ברסיטת תל־אביב תעניק מדי שנתיים פרס בסכום של כ־40,000 ל"י עבור יצירה דרמטית על נושא מן ההיסטוריה היהודית, המסורת היהודית ו/או הפולקלור.

אין הגבלה לגבי הלשון בה תיכתב היצירה הדרמטית וכל סופר או מחזאי מן הארץ או מחוץ לארץ יכול לשלוח את יצירתו בשלושה עותקים לפי הכתובת:

„פרס ליבר למחזאות יהודית קלאסית"
הפקולטה לאמנויות
אוניברסיטת תל אביב

הפרס לא ינתן עבור יצירה שזכתה כבר בעבר בפרס אחר.

ועדת השופטים רשאית לציין בהערכה או בהוקרה גם יצירה שלא זכתה בפרס, מבלי שהדבר יחייב אותה התחייבות כלשהי. ועדת השופטים אינה חייבת להחזיר את היצירות שהוגשו לה, ליוצרים או למציעים. כמו כן, אין הוועדה חייבת לנמק החלטותיה שלא להעניק את הפרס למועמד כלשהו.

הפרס יחולק בפעם הראשונה באביב 1978, ועל היצירות להגיע לוועדת הפרס לא יאוחר מ־30.12.77.

אופים ורופאים

מאת אהרן קווה

לא במקרה דומים שמות אלה זה לזה דמיון רב, כי תכלית מע־שיהם אחת.

ריק הרחוב ורוטט באשמורה האחרונה. האדם טרם קם לסבלו־תיו, לדאגותיו וגם לתקוותיו. עדיין לא בקע השחר, עדיין נש־מעת לפעמים צווחת עוף לילה ולאחריה — דממה.

אחד הקדים לקום ובצאתו ל־תוך האופל והדממה הרגיש בדי־דות רבה כמו יחיד הוא בתבל כולה ובעוברו באחד הרחובות בירכתי עיר עלה באפו ריח טוב ומרנין, הוא ריח הלחם הנאפה.

על סף המאפיה בחוץ ישב האופה חגור סינורו הלבן, מחכה לגמר אפיית הלחם ולרדייתו בינ־תיים הוא נח ממלאכתו.

דמות האופה בסינורו הלבן, קול הצרצר שנשמע בהפסקות מתוך המאפיה, הריח הטוב מ־ריחות ופני השמים שהחלו להב־היר הפיגו מלבו את רגש הבדי־דות.

*

אחרי חצות. הרחוב דומם דמ־מת אופל ושנת. הבתים אפלים וחלונותיהם כעיני סומים. הכל סגור על מסגר. אין נפש חיה. האדם נם שנתו ונח מסבלותיו, מדאגותיו. אך יש גם ובשנתו לא נח לבו.

אחד מאחר לשוב לביתו, הולך ברחוב הריק, הרוטט ושומע צע־די עצמו. ריק הרחוב וריקה נפ־שו. הוא ממהר בלכתו, בורח מן הבדידות השוממה בחוץ, אבל מנפשו הריקה אין הוא יכול לב־רוח, והנה מגיע לאזניו קול צע־די אנשים בטרם יראם. מקרן הר־רחוב יוצאים ובאים שני אנשים, האחד — רופא שהובהל לילד חולה והשני — אבי הילד. בפני האב דאגה רבה ובפני הרופא רצינות עליונה.

כך שוקדים שניהם, האופה ו־הרופא, וטורחים למען האדם ו־לטובתו גם בשעות שניתנו לשי־נה. האחד טורח באשמורה הא־חרונה להכין למענו לחם, וה־שני מוכן בכל שעה משעות הל־לילה להקל מכאוביו ולהביא לו ריפאות.

אנחה

ברחובות הכרך, בין הבתים הג־דולים, ארגיש מחנק, לא מחוסר אויר אלא מחוסר מרחב. דרוש לי המרחב שהוא מרחיב את הד־דעת ונותן בלב רגש רוממות, אולם מן השכונה המרוחקת, מ־קום מגורי, ניתן לראות את ה־שמים למרחביהם, את ההרים ה־רחוקים, וגם בלילה, ליל ירח, אפשר לראותם מתנשאים כתף אל כתף, והירח רומז על הגים.

לעתים רחוקות הנני שוהה ב־עיר. כשבאתי לשם, לבית מחזה ועברתי ברחוב שקט, ללא חנו־יות וריק כמעט מאדם, שמעתי אנחה מאיש שהלך לפני, אנחה עמוקה. עמדתי מלכת כדי שלא ירגיש בי ולא יחשוב שאנחתו הגיעה לאזני.

אנחה זו ליוותני בדרכי לבית המחזה, שם ראיתי את ראשי ה־אנשים, בשורות הראשונות, מוא־רים מן האור החוזר שעל הבמה נטויים בהקשבה למתרחש בה.

השחקנים היו בינוניים. את ה־חסר מילאו בריקודים רבים. ב־רקיעת רגלים על רצפת העץ, ברעש. ואני הוספתי ושמעתי את אנחת האיש שכאילו נבלעה בי, כי מה כל זאת לעומת אותה אנחה שאדם נאנח לעצמו ב־אפלת רחוב ריק? מי ידע אנח־תו? אולי מצוקת נפש. אולי מח־סור ואולי גם זאת וגם זאת, ש־הם שניהם אחוזים וקשורים לרוב זה בזה.

בצאתי בתום ההצגה למציאות הממשית הרגשתי הקלה כתמיד בשובי למציאות האמיתית. הש־עה היתה מאוחרת. בתי הכסתר יהו סגורים כולם. עברתי על יד מאפיה ממנה נדף ריח לחם ב־אפייתו, ריח טוב מריחות. האופה חבוש כיפה לבנה עמד על יד פי התנור שהמז על ימי הילדות ומנעמיהם וזכר טוב זה לא הש־כיח את האיש ואנחתו.

ריח הלחם

בשעת בוקר מוקדמת עלה ל־אוטובוס רוכל, מוכר מיני מאפה. בהכניסו תחילה את סל הנצרים המכוסה היטב, לשמור על חומם ועל ריחם של דברי המאפה, ר־הוא צעיר ודל־גוף.

האנשים, רובם ליבם לא היה טוב עליהם ורוחם סרה. הם הבי־טו בו בעין לא טובה וכרגיל מתעטפת העין הרעה בכסות ר־דיפת הצדק „לא רוצה לעבוד".

הוא הרגיש במבטי התרעומת וצימצם עצמו בפינה, ובכל זאת עלה ברעתו לנסות מזלו כאן. גבר בו הרצון למכור. הוא הסיר את המיכסה מן הסל וריח חם וטוב התפשט בחלל המכונית והעלה זכר מבראשית, באמור אברהם אל שרה „לושי ועשי עוגות".

ריח טוב זה הסיב לרוח האנ־שים ועורר בהם תיאבונם, מהם קמו וביקשו מן המאפה הטוב. מקרוב ראו היטב את פניו. פנים רזים, מעוררים רחמים ודנו אותו לכף־זכות.

היהודי בשירה הרוסית

מאת י. עציון

לפני זמן מה הופיע בניו־יורק ספר מיוחד במינו — אנתולוגיה של שירה בשפה הרוסית „הסנה איננו אוכל", בעריכתו של אלכסנדר דונאט, ובהוצאת האוניברסיטה של ניו־יורק. האנתולוגיה מוקדשת לנושא היהודי בשירה הרו־סית החל מאמצע המאה הי"ח, שבה הופיעו לראשונה ניצני הספרות הרוסית החדשה ועד ימינו אלו. המהדיר ליקט בשקידה רבה מאות שירים (ברוסית) של יותר מ־150 משוררים רוסיים ויהודיים.

השירים מסודרים לפי הסדר הכרונולוגי של המחברים ומחולקים לשלושה מדורים — המאות ה־17—18, המאה ה־19 המאה ה־20. כל מדור מוקדם במבוא, שבו עומד המהדיר בקצרה על התפתחות דמות היהודי בספרות בתקופה הנידו־נה. כן ניתנים באנתולוגיה פרטים ביאוגרפיים מצומצמים על כל סופר וסופר. לא תמיד מציין המהדיר במפורש אם הסופר הוא רוסי או יהודי, ואם כי לרוב אפשר לנחש זאת לפי השם הפרטי או שם המשפחה, הרי ישנם אחדים שלגביהם פרט חשוב זה אינו ברור. מאידך גיסא, לעתים מגלה המהדיר (ובצדק) את השם היהודי המסתתר מאחורי הפסיבדונים הסלאבי. במיוחד יש לציין לשבח את מפתח השירים לפי נושאים, כגון שירים תנ"כיים (מחולקים לפי ספר התנ"ך), שירי אהדה ליהודים (של לא־יהודים), שירים אנטישמיים, שירי ציון, שירי השואה ועוד.

מוטיבים תנכיים

בעניין השפעת התנ"ך על ספרויות אירופה כבר נכתב הרבה. מן הקובץ שלפנינו נראה בעליל כי נושאים ומוטיבים תנ"כיים קנו להם שביתה גם בשירה הרוסית. יותר ממאה שירים על נוש־אים תנ"כיים ועשרות נוספים, שבהם הוכללו מוטיבים תנ"כיים, הובאו בקובץ. כמעט כל השי־רים של המשוררים מהמאות ה־17 וה־18, שהובאו בקובץ, הם על נושאים תנ"כיים שונים, במיוחד תרגומים חופשיים או חיקויים של מזמורי תהילים (בהם גם מזמור קל"ז — „על נהרות בבל"). אך נושאים ומוטיבים תנ"כיים מצויים גם ביצירתם של משוררים רוסים מהדורות שלאחר כך, כולל התקופה הסובייטית, כגון אצל המשורר הסובייטי הידוע אלכסי סורקוב („אל תבכי רחל", עמ' 359) ואף אצל משוררים שכבר נולדו בתקופה הסובייטית, כמו יבגני ויניקורוב, יליד 1925 („אדם הראשון" — עמ' 434), או יוסף ברודסקי, יליד 1940 („יצחק ואברהם" — עמ' 453) (ברודס־קי היגר אחר־כך למערב, התרחק מהיהודים ומציו־נות ואף התקשט בצלב פרבוסלאבי).

כידוע, היתה השהות ברוסיה אסורה על היהו־דים במשך מאות בשנים (רק בשלהי המאה הי"ח, לאחר החלוקות של פולין, נפגשו הרוסים עם היהודים פנים אל פנים ואף זאת באופן מוגבל, בשל גזירת „תחום המושב". אמנם, כפי שמציר אלכסנדר דונאט, נשתמרו בשירה העממית הרו־סית זכרונות עמומים על המאבק הפוליטי עם היהודים־הכוזרים בימי התהוות הממלכה הרוסית במאות התשיעית והעשירית. הענק האגדי „ז'יד־דובין הגבור" הבא מארץ הז'ידים (היינו, ארץ כוזר), מנוצח בדו־קרב קשה על ידי הגיבור הרוסי האגדי המפורסם, איליה מורומץ. אך בעיקר נצטיירו היהודים בעיני הרוסים כרוצחי ישו, מחד, וכרודפי־בצע ונושכי־נשך, מאידך. מוטיב זה מופיע כבר אצל סימאון מפולוצק, נזיר מ„רוסיה הלבנה" ומחנך בבית הצאר אלכסיי, אביו של פטר הגדול, ששיריו פותחים את הקובץ. המשוררים הרוסיים, אם התפעלו והושפעו מה־תנ"ך, לא רצו לראות שיש קשר בין עם התנ"ך היהודים שבימיהם.

נגד ה„ז'ידים"

למשל דרז'אוין, שנחשב לגדול המשוררים הרוסיים של המאה הי"ח ושחיבר עשרות שירים בהשראת מזמורי תהילים, היה — בעת ובעונה אחת — שונא ישראל מובהק. אותו יחס ליהודים נמשך גם במאה הי"ט. פושקין, גדול משוררי רוסיה, שהקדיש את אחד משיריו היפים ביותר לדמותו של „הנביא" התנ"כי, תיאר בחזהו „האביר הקמצן" את היהודי כנושך נשך ומוסק רעל. דונאט גם מצטט מזכרונותיו של פושקין, שאצלו ז'יד ומרגל הם מושגים חופפים. ברצוני להעיר שזהות בין יהודי ומרגל שבאה לביטוי גם בכתבי לרמונטוב, גוגול וטורגנייב, נעלמת, אמנם, בהדרגה במחצית השניה של המאה ה־19 מן הספרות הרוסית, אך נשארה קיימת בתודעת הציבור הרוסי, ובמיוחד בתודעת שליטיו, עד היום.

די להזכיר את גירוש האוכלוסיה היהודית במלחמת העולם הראשונה על־ידי המצביא ניקו־לאי ניקולאיביץ' ואת — עלילת־הרופאים בימי סטאלין והמשפטי פראג שבהשראת שליטי רוסיה הסובייטית בדורנו.

במשך המאה הי"ט נשתנה בהדרגה היחס ליהו־דים בשירה הרוסית. אמנם המשורר מהקדם כמו ניקראסוב, שכאב את כאבו של האיכר הרוסי המשועבד והמדוכא („למי טוב לחיות ברוסיה") מתאר עדיין את היהודי אך ורק כרודף־בצע. („כשיש כסף אין צרה / כשיש כסף אין סכנה / כה שרו הז'ידים"... עמ' 127). אך בו בזמן התחילו להישמע גם קולות אחרים. למשל, לב מיי, משורר ידוע בשעתו שהיה בן גילו של ניקראסוב ושכתב הרבה על נושאים תנ"כיים, מתמרמר בשירו „היהודי" על הבינוני הפראי הזה, כלשונו, המודבק לאותו עם שה' הוביל אותו במדבר ע"י עמוד אש וענן (עמ' 143). במחצית השניה של המאה הי"ט כבר הופיעו משוררים יהודיים שיצרו בשפה הרוסית. אופייני מצד אחד ג. מינסקי (השם האמיתי וילנקין) שכתב, בהסתמכו על ישעיהו כא, יב: „אל תצ־עקו... זה רק חלום, וזהו נביהה בטרם שחר" (ע' 183). הוא עצמו עזב את עמו והתנצר כתוצאה מאימי הפוגרומים. מצד שני, המשורר בעל הרגש הלאומי העז שמעון פרוג, הפך תחת השפעת הפוגרומים לציוני נלהב.

משוררים יהודים רוסיים

האהדה ליהודים אצל טובי המשוררים הרוסים, כגון סולוגוב, בונין, אנה אכמאטובה, — גוברת והולכת בראשית המאה הכ'. מופיעים גם משו־ררים יהודים־רוסים נוספים, כגון שמואל מרשק ואיליה ארנבורג. אצל שניים אלה, שתפסו אחר כך מקום נכבד בספרות הסובייטית, מוצאים אנו בשירי הנעורים שלהם רגשות ציוניים. בשירו „פלסטינה", שנכתב ב־1915, קובל מרשק על כך שהשבים לארץ המובטחת נתקלים באיבת השכ־נים (עמ' 301). ארנבורג קורא בשירו „אל העם היהודי" (שנה 1911): „חזור לשדות המולדת ירושלים, שבהם ידעת אושר בימי נעוריך" (עמ' 320). אך נשמעו גם קולות אנטישמיים ארסיים, כגון בורינין (עמ' 233).

עניין מיוחד יש למצוא במשוררים של התקופה הסובייטית, שברובם אינם ידועים כל־כך מחוץ לרוסיה. אמנם לא תמיד מציין המהדיר אם המשוררים שהוא מביא משיריהם יצרו ברוסיה או בגולה הרוסית הלא־קומוניסטית. בתחילה קפצו המשוררים היהודיים־הרוסיים בהלהבות אל תוך גלי המהפכה הסוערת. אחדות העמים הקומוניס־טית נראתה להם כשחר עולה, המבשר את סוף הלילה השחור של הדיכוי הצארי והפוגרומים של דיניקין, פיטליורה ומאכנו. הם השליכו מאחורי גום את הישן, את העבר היהודי: „אם דרוש, את בית הכנסת השב / אצית בכל צדדיו" (מיכאל סבטלוב, עמ' 381). הם התעלמו מצערם של האבות — „בני אינו נושא את שמי / ויש לו פנים אחרות / ואותו שהכני ופרעות פרע בי / הוא קורא אחיו תאומו" (עמ' 382). גם מהצד הלא־יהודי נשמעו קולות הגבנים בחריפות את האנטישמיות בימי הצארים, שכל תכליתה להכניס פירוד בין העמלים, כדי להמשיך בניצולם. שני משוררי המהפכה הידועים, דימאן בידני וולדימיר מאיאקובסקי פירסמו שירים חריפים נגד שונאי היהודים (עמ' 286, 325). אך המהדיר מציין ששירו של מאיאקובסקי נגד האנטישמיות שוב לא הוכלל בקובצי כתביו שהופיעו לאחרונה.

תגובות לשואה

תגובת המשוררים היהודיים וגם כמה לא־יהודיים על השואה שפגעה ישירות ביהדות רוסיה, היא חריפה ועזת ביטוי, הרבה יותר מאשר תגובתם של משוררים, יהודיים ולא־יהודיים, בארצות־הברית, שהיו רחוקים ממקום המעשה. עשרות שירים בקובץ מבטאים את הכאב והזעם על פשעי הנאצים ואת הטראגדיה האיומה של השמדה. אפילו משוררת ליטאית צעירה, שנולדה ב־1943, וויאולטה פאלצ'ינסקאייטה, הקדישה שיר נרגש לערמות הנעליים, ששרדו במחנות הריכוז (עמ' 460). משוררת מהגולה, מרגריטה אליגר (ילידת 1915, בעלת פרס סטאלין), אינה יכולה להבין „מדוע? עבור מה?" (עמ' 414). אך פאול אנטוקולסקי (יליד 1896, נכד הפסל המפור־סם), נזכר ב„שבט ישראל העתיק" (עמ' 350, עברית במקור הרוסי).

באבי יאר

אך לא רק השואה פגעה עמוקות בנפש המשו־ררים היהודיים־רוסיים. האנטישמיות הכבושה של הרוסים מצאה לה ביטויים חדשים במלחמה ול־אחריה („היהודים נלחמו בטשקנט"...). שירו המפורסם של יבטושנקו, „באבי יאר", עורר סער רוחות וחילופי דברים חריפים, שמצאו ביטו־יים בכמה שירים שבקובץ. על האנטישמיות הסובייטית החדשה, המוסוות כאנטי־ציונית, מגיבים כמה משוררים, מהם אנונימיים (עמ' 424, 428). כאשר המשורר ס. ליפקין העיז לפרסם שיר המוקדש לעם החי אי־שם באסיה „י"" (ישראל) (עמ' 400), הוא הצטדק בתשובה להתקפות עליו, כי לא התכוון לישראל אלא לאיזה שהוא שבט — טיבי.

הקובץ מסתיים בשירו של פעיל־העליה ישי אברבוך „פרידה מרוסיה" (עמ' 463), שבו עושה המשורר הצעיר את חשבונו הסופי עם הארץ שבה גדל ומתרבותה ינק. לדבריו כבר בגן הילדים נודע לו שהוא גם ז'ידונק (יהודון קטן) ובזה הוא „אשם" כלפי כל אלה שאינם יהודים. בהדרגה צמחה בו ההכרה כי רוסיה זו הגדולה, שאת תרבותה ספג בכל נימי נפשו והוא אוהב אותה עד היום, אינה מולדתו, וכי אמו האמיתית היא ארץ היהודים. בשיר זה מצא לו ביטוי מתאים השם שבו בחר מר דונאט לקובץ — „הסנה איננו אוכל". האש הזרה של התבוללות ולהבות־האש של השחיטות והרדיפות לא יכלו לרוח היהודית של יהדות רוסיה, השואפת כעת בכל עוז לשוב למקורה.

יד הרב הרצוג
...כון התלמוד הישראלי השלם

...פרים חדשים

משנה זרעים עם שינויי נוסחאות
מכל כתבי־היד וקטעי הגניזה של המשנה עם השוואות לנוסחאות שבספרי ה„ראשונים", בירורים ומבואות, בעריכת הרב ניסן זקש ז"ל, ועם ציונים לראשונים בעריכת הרב צבי שפירא.
ח"א: 420 עמ' עם 64 פקסימליות. המחיר — 70.— ל"י
ח"ב: 512 עמ' עם 48 פקסימליות. המחיר — 70.— ל"י

תלמוד־כתובות עם שינויי נוסחאות
מכל כתבי היד וקטעי הגניזה של התלמוד עם השוואות לנוסחאות שבספרי „הראשונים" ועם שנויים לרש"י ע"פ כתבי יד ועם מסתיש השלם. הערות, בירורים ומבואות בעריכת הרב משה הרשלר.
ח"א: דפים ב—כב, 504 עמ' עם 46 פקסימליות. המחיר — 70.— ל"י
ח"ב: כד — סוף המסכת, עומד להופיע במהרה
בדפוס ובהכנה: תלמוד סוטה, יבמות ועוד.

פירוש הריטב"א השלם לנדרים
על פי שני כתבי־יד עם הערות והארות מאת הרב ניסן זקש ז"ל. 470 עמ'. המחיר — 60.— ל"י

פסקי הרי"ד ופסקי הריא"ז
על כל הש"ס, מתוך כתבי־יד שטרם נתפרסמו מעולם, עם הערות והארות ומבואות מהרב אברהם ליס והרב אי־ווהרהיימר.
ח"א — ברכות ושבת; המחיר — 60.— ל"י
ח"ב — עירובין, פסחים, יומא, סוכה; המחיר — 60.— ל"י
ח"ג — ביצה עד סוף מועד; המחיר — 50.— ל"י
ח"ד — יבמות וכתובות; המחיר — 60.— ל"י
ח"ה — בבא קמא. המחיר — 50.— ל"י
יתר הכרכים בדפוס ובהכנה.

...כון התלמוד הישראלי השלם
יד הרב הרצוג, בית וגן, ירושלים
*
מכירה ראשית: — בימ"ס גיטלה, כילו 4, תל־אביב

[illegible] الأصل

ראש ממשלתה החדש של צרפת ומדיניותו המזרח־תיכונית

מאת ד"ר י. נפתלי

כל אימת שקמה ממשלה חדשה בצרפת, מתעוררת מיד אצלנו השאלה וכה תהיה עמדתה כלפינו? האם שינוי בראשות הממשלה יביא גם לידי שינוי ביחס לישראל? בדרך כלל נוטים גם להסס בעברם של חברי הנבחרת החדשה, אם היו לשרים החדשים ידידים יהודים ומה היתה עמדתם כלפי ישראל בעבר.

אולם, הוכח — ולאו דווקא בצרפת — כי ידידים שלנו שינו עמדתם כלפינו כשהם הגיעו לשלטון. ידועה האימרה בפאריס: "יש לנו ידידים רבים בין שרים לשעבר ומתנגדים בין ידידים לשעבר שהם בשלטון כיום". אם דב"ים אלה חלים על מדינאים קל וחומר לגבי טכנוקראטים המגיעים לשלטון, כי הם רק מבצעים מדיניות הנקבעות מלמעלה, על ידי נשיא המדינה.

כאשר ראש הממשלה ז'אק שיראק ניסה לגלות קצת יותר עצמאות בעיצוב המדיניות, נתבקש ע"י נשיא המדינה ואלרי ג'יסקאר לפנות את מקומו. כך קרה גם בימי הנשיא ג'ורג' פומפידו, כאשר ידידו וראש ממשלתו ז'אק שאבאן־דלמא החל לנהל מדיניות סוציאלית עצמאית — הוכרח להתפטר.

הממשלה הצרפתית החדשה, פרט לכמה מדינאים שנשארו בה לפליטה, מורכבת בעיקרה מטכנוקראטים מכל המפלגות עם ראש הממשלה החדש ריימון באר בראשם. אם ניתן לקוות, שמדינאים ישנו את הקו המדיני בו נקטו במשך זמן מסויים, הרי לטכנוקראטים רק דרך הכדאיות לפניהם. בכיוון, שבעינינו אנו כדאי לה לצרפת להתקרב לערבים, הרי אין כל ספק, שהטכנוקראטים ילכו בדרך הזו ולא ינסו לשנות אותה מטעמים רגשיים או מדיניים. בפרט, שהדרך זו נקבעה על ידי ממשלות הקודמות אשר מדינאים קבעו אותה ונשיא המדינה הקובע את מדיניות ארצו, הוא עצמו מדינאי פרגמאטי ורואה את העולם באספקלריה של כספים.

נקמה מחד וצער מאידך

הרחקתו של ז'אק שיראק מהנהגת השלטון לא עוררה צער אצל היהודים וידידי ישראל, כשם שעלייתו של ריימון באר על כס ראשות הממשלה לא גרמה לשמחה אצלנו.

שיראק ידוע כפרו־ערבי מובהק, לא מפני שהיה שונא ישראל ואהב במיוחד את הערבים, אלא מפני שהיה נתון בבולמוס של חיפוש הונים מסחריים בארצות ערב. הוא לא השאיר עבודה זו לשר החוץ או לשר המסחר, אלא הוא עצמו עשה זאת, כדי להוכיח עד כמה הוא מעוניין בשיפור המצב המסחרי של ארצו. בעניין זה היתה לו שפה משותפת עם נשיא המדינה, שהוא איש כספים מובהק ושימש שנים רבות כשר הכספים בארצו.

שיראק עלה לגדולה על ידי בגידה במנהיגות של מפלגתו. הוא נחשב בראשית צעדיו כאחד מנערי פומפידו שקרב אותו ונתמנה לתפקיד מכוני, שר החקלאות, אבל לא הסתפק בכך ושאף לתפוס מקום במנהיגות המפלגה הגוליסטית, בעזרת הנשיא פומפידו, שרצה ביקרו. עם מותו של פומפידו, הודיע ראש הממשלה לשעבר ז'אק שאבאן־דלמא, שפוטר מתפקידו ע"י נשיאו מפני שהתחיל לנהל מדיניות סוציאלית עצמאית, כי הוא מועמד לנשיאות המדינה וקבל את ברכת המנהיגות הגוליסטית. הוא זכה לכך מפני שתפס מקום במנהיגות תנועת הגו"ל בעת הכיבוש הנאצי ואחרי המלחמה היה שר כמה פעמים ושנים רבות נשיא בית הנבחרים.

לעומתו התייצב כמועמד לנשיאות המדינה ואלרי ג'יסקאר ד'אסטן, ראש הריפובליקאנים העצמאיים, שהיה שותף זוטר בממשלות דה גול ופומפידו. בימיו של דה גול היה כמה שנים שר הכספים, רק כשניסה להביע דיעה בלתי פוטר בתפקידו, וחזר לממשלה בימיו של פומפידו. לפי כל הנתונים צריך היה שאבאן־דלמא לקבל יותר קולות ממתחרהו ג'יסקאר ד'אסטן, כי מפלגת הגוליסטים היתה גדולה פי שלוש מזו של הריפובליקאנים העצמאיים. אלא, שהצעיר שיראק יצא בגלוי נגד שאבאן דלמא, פילג מפלגתו ואירגן צעירים גוליסטים להתייצב לצדו של ג'יסקאר ד'אסטן!

כאשר ג'יסקאר ד'אסטן קיבל בסיבוב הראשון בבחירות לנשיאות המדינה יותר קולות ממתחרהו הגוליסט הוותיק, לא היתה ברירה לגוש הלאומי כולו אלא להצביע בעד ג'יסקאר ד'אסטן כדי לחסום את הדרך לנשיאות המדינה בפני מועמד השמאל כולו — הסוציאליסט פראנסוא מיטראן. כפי הנראה היו גוליסטים, שלא הצביעו בעד ג'יסקאר ד'אסטן, כי הוא גבר על מתחרהו השמאלי רק ברוב של אחוז וחצי.

הנשיא הנבחר ידע להכיר תודה לשיראק הצעיר ומינה אותו לראש ממשלה. במעשיהו זה הוא נתן גם סיפוק לגוליסטים, הלוא בסופו של דבר אחד מחבריהם הוא ראש ממשלה, כאילו השלטון נשאר בידיהם. בינתיים ביסס ראש הממשלה החדש את מעמדו במפלגתו הוא, המנהיגות הותיקה השלימה עם העובדא, שקם דור גוליסטי חדש, יותר פרגמאטי ובכל זאת נשאר נאמן לעקרונות של דה גול ושיראק נבחר למזכיר של המפלגה.

חיזוק מעמדו של שיראק בתוך מפלגתו גרם לסכסוכים בינו לבין נשיא המדינה. תחילה ידע ראש הממשלה, שהמכשבת שלו הוא הנשיא, בזכותו הגיע למעמד המדיני. לכן, שמע בקולו של הנשיא וראה את תפקידו כמבצע מדיניות, כלומר תפקיד יותר טכני ממדיני. אולם, כאשר זכה לעלות בבעלות מנהיגות המפלגה הגדולה המרכיבה את הממשלה נדמה היה לו, שיוכל להיות עצמאי ולכוון את המדיניות של ארצו. כמובן, מצב דברים זה לא מצא חן בעיני הנשיא עד שהגיע לידי קרע בין השנים ושיראק מוכרח היה להתפטר, כי לפי חוקת הרפובליקה החמישית שקבע דה גול עצמו — נשיא המדינה הוא הקובע את מדיניות ארצו.

התפטרותו של שיראק גרמה למצב של "יהודי", בעיקר אצל המנהיגות הותיקה של הגוליסטים. היו כאלה שישמחו על כך והדבר שימש לקח לקריריסטים צעירים לא להתמרד במנהיגות, כי לא תמיד יוכלו להתקיים על חשבון העזרה מאחרים. מאידך, כאב להם בכל זאת, שנשיא המדינה הציז לפטר ראש ממשלה משלהם והשלטון נשמט מתחת ידיהם. וזהי ירידה במעמד הגוליסטים בארץ, אף על פי שאחוז השרים המגיע להם לפי גודל מפלגתם, נשמר גם בממשלה החדשה.

אומנם, נשיא הריפובליקה ויד ימינו שר הפנים מישל פוניאטובסקי מנסים להמתיק את הגלולה ולומר, שלא היתה כוונה לפגוע בגוליסטים, אלא מדובר במצב כלכלי קשה ולכן הועמד בראש הממשלה כלכלן ידוע ובלתי מפלגתי. אבל גוליסטים רבים טוענים, שניתן היה למצוא כלכלן בעל שם גם בין שורותיהם. מכאן ההתמרמרות הגוברת אצלם.

הביקור במצרים

ראש הממשלה החדש ריימון באר, הודיע לאחר מינויו לתפקידו, כי יבקר בקרוב במצרים, כי לקודמו היתה הזמנה לבקר בארץ הזאת והוא יעשה זאת בקרוב. ההודעה המהירה על הביקור הזה אומרת דרשני. כי יש לה השלכה מדינית שקופה ביותר.

כידוע, קיימים כיום שני צירים בעולם הערבי. האחד, הציר קאהיר, ריאד—טהראן, השני הציר אלג'יר—טריפולי—בגדד ודמשק נמצאת על פרשת דרכים. מצד אחד קיימת האיבה בין אסאד לבין סאדאת מאז מלחמת יום הכפורים וההסדרים שעשתה מצרים עם ישראל. מאידך סוריה איננה מצטרפת לציר השני בגלל תמיכתו באש"ף בלבנון והסכסוכים הנובעים מכך עם עיראק, שלשלחה צבא לגבול הסורי.

לצרפת — אינטרסים בארצות של שני הצירים. היא כרתה חוזים רבים, בעיקר בעיסקות נשק עם מצרים, סעודיה ואיראן, אבל יש לה גם אינטרסים רבים בלוב, באלג'יריה ובעיראק. בזמן מסויים ועד קרוב מלפני שנה נדמה היה, שהנטייה היא התקרבות גמורה בין צרפת ואלג'יריה. בפרס דובר לא לפני זמן רב על הקמת אירגון עמי הים התיכון ע"י צרפת ולאלג'יריה יהיה מקום כבוד בו. הדבר נעשה גם בעידודה של ארצות הברית, כי האמריקנים חששו מפני התקרבות יתרה של אלג'יריה לרוסיה, מה עוד, שדובר גם שאלג'יריה מוכנה למסור בסיסים ימיים לרוסיה תמורת נשק.

אולם, בזמן האחרון הצטננו היחסים בין צרפת לאלג'יריה. המצב בלבנון גרם לכך, ששליט אלג'יריה בומדיין תקף בגלוי את צרפת במגמה של חידוש הקולוניאליזם, כי נשיאה הודיע שמוכן יהיה לשלוח כח שיטור ללבנון, כלומר — השתלטותה מחודש של צרפת על ארץ המנדט שלה לשעבר. יתר על כן, צרפת מואשמת שהיא מספקת נשק לפאלאנגות הלוחמות בפלשתינים. הודעתו של ראש ממשלת צרפת החדש, שהוא יבקר בקרוב במצרים מהוראשת, שארצו מצדדת כיום את הציר קאהיר—ריאד—טהראן, בפרט שמתן שכרו בצדו, כי העיסקות הגדולות ביותר נעשו עם איראן ועם סעודיה.

יותר על כן, הלקוח החשוב בציר השני בצרפת היא לוב והיא גם ממשיכה להיות לקוח טוב. הלוא היא קשורה בחוזים של רכישת כלים מלחמתיים בצרפת, בעיקר בחלקי חילוף למיראז'ים. טייסים שלה מתאמנים בצרפת ומתן עדיפות לציר השני לא הכלכל בהרבה את היחסים עם לוב, אם כי שמדובר בביקור של ראש ממשלת צרפת בארץ השנואה מאוד על קאדאפי, שליטה של לוב.

היחס לישראל לא נשתנה

השינויים בראשות הממשלה בצרפת לא עוררו אצלנו ענין רב מבחינת יחסי ישראל—צרפת. הוכח, לא רק מפני שהדבר כתוב בחוקה, אלא מפני שלמעשה נשיא המדינה שומר בהקפדה על סמכויותיו וכי הוא ורק הוא לבדו יכוון את מדיניות ארצו.

ידוע, כי בעבר לא היו לג'יסקאר ד'אסטן מגעים רבים עם יהודים. באזור בו הוא נבחר לבית הנבחרים, כמעט שאין יהודים, ככה שלא היה זקוק לקול היהודי להיבחר. כשר האוצר שנים רבות, נפגש פגישות גם עם בנקאים וכלכלנים יהודים בתוקף תפקידו, אבל מגעים מיוחדים עם אישים יהודים, עם קהילות יהודיות לא היו לו. ידוע גם, שאביו הצדיק את ישראל בעת מלחמת ששת הימים וייתכן שעשה זאת מתוך התנגדות לדה גול שהזהיר את היהודים לא לירות את הירייה הראשונה. ההתנגדות לדה גול נבעה מתוך היחסים של בנו עם דה גול, שהוכרח להתפטר מתפקיד של שר האוצר וחזר לתפקיד זה אח"כ בימיו של הנשיא פומפידו.

גם במסע הבחירות שלו לנשיאות המדינה היה ג'יסקאר ד'אסטן זהיר מאוד בנוגע להבטחות לישראל, בזמן שמתחריו הגוליסט שאבאן־דלמא ומועמד השמאל פראנסוא מיטראן היו נדיבים יותר ממנו בהבטחות כלפי ישראל. יד ימינו של הנשיא, שר הפנים מישל פוניאטובסקי, ידוע כידיד נאמן של ישראל בעבר, הוא ביקר בארץ אחרי מלחמת ששת הימים והתפלא כמראה עיניו בארץ. גם הוא התקרב לערבים, אם כי שלא השמיע כל הזמן מלה נגד ישראל.

הוא ידוע כאיש אלג'יריה צרפתית בעבר. בזמנו אף הציע חלוקת אלג'יריה דוגמת חלוקת פלשתינה ולהקים באלג'יריה מדינה ערבית ומדינה צרפתית באזורים המאוכלסים ברוב של צרפתים ואירופים. בכל זאת, לפני כשנתיים ערך ביקור באלג'יריה וחזר משם עם חוזים מפתים בכיסו. כשנשאל ומה בדבר עמדתו הקודמת בעניני אלג'יריה ומה בדבר ידידותו לישראל, ענה: מטרת נסיעתי לאלג'יריה היתה כלכלית ביסודה והצלחתי במשימתי וחזרתי עם חוזים טובים משם.

מכיוון, שהממשלה החדשה בצרפת מורכבת בעיקרה מטכנוקראטים, מהמשמרת הוותיקה של הגוליסטים, נתמנה רק שר אחד והוא אוליבייה גישאר כשר המשפטים, הרי מדיניות הממשלה תהיה לפי שיפור המצב המסחרי והכלכלי, במובן זה יש לערבים להציע לצרפת הרבה יותר מישראל.

גם שר החוץ דה גירינגו הוא טכנוקראט, דיפלומאט מקצועי. בתור שכזה הוא נזהר כמובן מלהשמיע הצהרות רעשניות על מדיניות ארצו וימלא את רצון נשיא המדינה.

הואיל וגם ראש הממשלה עצמו הוא טכנוקראט מובהק ובלתי מפלגתי, בלי אמביציות מדיניות ולא משפעת מפלגתית, הוא ידע שעיקר תפקידו לשפר את המאזן המסחרי והכלכלי של ארצו לכן, גם הוא ימנע מהכרזות מדיניות בכל אופן הוא יעשה זאת פחות מקודמו, שראה את עצמו כאיש מדיני. מאידך, יכול להיות, שהוא יעשה יותר מאמצים להתקרב לערבים, כי רק המצב הכלכלי והחוזים המסחריים לנגד עיניו.

✱

ובכן, פחות הצהרות נגד ישראל, אבל יותר התקרבות מעשית לארצות ערב — זאת תהיה כנראה המדיניות של הממשלה הצרפתית החדשה. יתרה מזו, למרות ההודעה הרשמית של נשיא המדינה במלאת שבוע ימים לכינון הממשלה החדשה, שלא יחול שינוי במדיניות. סבורים בפאריס שבכל זאת יחול שינוי: נטיה פרו אירופית חזקה יותר. הלוא ראש הממשלה החדש ריימון באר היה שנים רבות נציג ארצו במוסדות השוק האירופי בבריסל והוא מייחס ערך רב לחיזוק שיתוף הפעולה עם הארצות החברות בשוק הזה.

מכיוון, שארצות מערב אירופה מתאמצות להתקרב לערבים, לא רק מפני שהן תלויות בהם בעניני הדלק, אלא גם מפני שמטעינות בהקות של פטרודולארים בארצותיהן, הרי חיזוק היחסים עם ארצות מערב אירופה, פירושו = התקרבות יותר לעמי ערב.

ציור ישראלי יציג ביוון — על נושאים יהודיים

כמעט ולא שמענו בשנים האחרונות על צייר ישראלי המציג מיצירותיו במולדת התרבות העתיקה. הפתעה נעימה זאת יעשה לקהל היהודי והלא־יהודי הצייר הישראלי חיים סביצקי.

יליד בארנוביץ'—פולין, למד בחדר ובישיבה. בשנים 1936—9 למד באקדמיה לאמנות בווילנה. אחר עלייתו לארץ בשנת 1939 התפרסם סביצקי בזכות תכנון הביתנים הרומנים הצרפתיים בירידים בינלאומיים; חבר באגודת הציירים והפסלים. ציוריו מוכרים בסגנון האבסטרקטי והניאו־אימפרסיוניסטי. בין היתר הציג בגלריה 220 בתל אביב, בגלריה מיני־סטור בלונדון והשנה בסקארסדאל בניו יורק.

ליוון החליט לשלוח ציורים בעלי נושא יהודי, חסידי וגם ציורים הקשורים לנוף הישראלי.

תהיה זאת סנונית ישראלית ראשונה המציגה ביוון. ציוריו יוצגו בקרוב בקהילה היהודית של אתונה אח"כ בסלוניקי. לפתיחת התערוכה במלון פאר בפיראוס יוזמנו אנשי ציבור יהודים ודמויות מוכרות מחיי האמנות והתרבות בבירת יוון.

המצוי והרצוי בהערכות מדיניות

מאת אליהו חן־ציון

מדיניות אינה "מדע מדוייק", באשר היא מותנית, לא רק בנתונים עובדתיים אובייקטיביים של יחסי־כוחות, זמן ומרחב, אוצרות־טבע, התפתחות כלכלית, יחסי מסחר וכו'. בין הגורמים הנוספים המשפיעים על מדיניות עמים ומדינות יש מקום לציין את דעת־קהל עולמית ומקומית, צורת וסוג המשטר הפנימי, המושפע ישירות מהתחשבות בדעת הקהל, מוסר העמים, טיפוח זכויות הפרט, יחסים בין מדינתיים, ועוד.

לעתים, מושפעת הדרך המדינית מיחסי־אנוש ורגשות בלתי־רציונאליים. התגשאותם של "נשיאי" מדינות ומנהיגי עמים, המוכנים להקריב עמיהם, כדי לשמור או להגביר יוקרתם. האם בעולם הגדול זו דרכה של מדיניות, על אחת כמה וכמה במדיניות המזרח התיכון. בו הופך הגורם האי־רציונאלי כדומיננטי ועובדות היסוד הפוליטיות והכלכליות הינן גורמי משנה בלבד, המשפיעות על התפתחות המאורעות של מדינות האיזור.

לשווא יחפשו חכמי־מדינה "צירים" או "גושים" של מדינות המתגוששים ביניהם על השפעה ושלטון באיזור, שהצטיינו בעמידות ברת־קיימא. לפני זמן קצר היה "ציר" או אפילו "איחוד" בין מצרים לבין לוב. והנה — בטרם יבשה הדיו — הפכו הללו עוינים והגיעו עד סף מלחמה ביניהם. לעומת זאת, אירן ועירק — הללו רכזו כוחותיהם הצבאיים וחיכו לתרועת המלחמה באיזורי המריבה בבאב־אל־מנדאב, והנה לפתע — בבוקר לא צבוע — התמר ביניהן הסכם ידידות ושיתוף פעולה, תוך כדי הקרבת העם הכורדי על "מזבח האהבה" בין שתי המדינות.

בין ירדן וסוריה

הבה נפנה מערבה ונראה את אשר ארע בין ירדן לסוריה: ב־1970 פרצו שריוני הצבא הסורי, במסווה של צבא מתנדבים פלשתיני, דרך רמות הגלעד, בנסיון לכבוש את ירדן, או — לפחות — לשם מתן גיבוי לכוחות השיינים את המלך חוסיין בתוך ממלכת ירדן, ולולא ריכוז הכוחות של צה"ל בגולן, שאיים על אגפו של הצבא הסורי, היה עולה הדבר בידי הסורים. כיום קיימת ברית צבאית בין סוריה וירדן ושני הצבאות — כתף אל כתף — מרוכזים בגבול עירק — האויב המשותף. לשתי המדינות הללו, שרק אתמול־שלשום לחמו ביניהן.

עתה מנסים אנו לחזור לצפונות המאורעות בלבנון, הסמוי בו רב על הגלוי. אין פתרונים והסבר לתופעות המשנות — חדשות לבקרים בשדה הקרב הפוליטיקה אשר בארץ הארזים. האף־על־פי־כן חוזרת השאלה לקדמותה, כיצד יקרא המדינאי את "מפת הקרב המדיני" במזרח התיכון, כיצד יכוון צעדיו המדיניים במבוך המדיני.

נראה לי, שבסופו של דבר יש לחקור ולהבין היטב את בעיות היסוד של המדינות ולהתעלם, במידת־מה, מבחינה מסודית — מהתופעות המשנות — לבקרים. אם בחיזור ל"ידידות" המצרית־לובית אשר הגיעה עד כדי כהנות להכרזת איחוד בין שתי המדינות, הרי מלכתחילה, כל בר־בי־רב חייב היה להבין ולדעת, כי זו לא תקום, גם לא תוכל להתקיים.

מצרים איבתה "הטבעית" של לוב, באשר מצרים עומדת בפני "התפוצצות" אוכלוסין ואין לה משאבים ואוצרות־טבע — לעומת לוב שהינה דלת־אוכלוסין ורוויה נפט, העושר ומרחבי ארצה "קורצים" למצרים ומהווים אבן־שואבת להם. האין סיבה טובה יותר לזרעי מלחמה ופורענות ביניהן. תופעה דומה, בחלקה, קיימת בין מצרים וסודן. על־כן, אין לראות את הידידות הקיימת ביניהן כידידות ברת־קיימא.

אין גם להאמין בהסכם הניכוי בין אירן ועירק, שטחי החיכוך נרחבים ביותר. "הפתיון" של העם הכורדי שהוקרב על מזבח "השקט" בין שתי מדינות אלה, משביע את היריבים לתקופה קצרה בלבד. ועל־כן רוגע מימי באב־אל־מנדאב הנו עליון בלבד. השכבות העמוקות יותר של מימי באב־אל־מנדאב. הנו עליון התפרצות כלפי מעלה ביום מן הימים.

ותשבגי, שבהסתכלות מעמיקה — נבוא למסקנה כי האפשרות והסיבות של מלחמה בין עירק וסוריה קטנות יותר, מאשר האפשרות שסוריה תנסה "לבלוע" את ממלכת ירדן, כדי לממש את חלומותיה לחזור לפארה הקודם של "סוריה הגדולה". אין, איפוא, לראות את "הידידות" הנוכחית הקיימת בין סוריה לירדן, כדבר שיש בו ממש, אלא — תופעה חולפת למרות ש"בריתות" למיניהן עד תקומנה ותתרקמנה חדשות לבקרים.

הסבך הלבנוני

הבעייה הלבנונית נראית — ממבט ראשון — כסבוכה ביותר. הכוחות הלבנוניים המוסלמים, בראשותו של ג'ונבלאט, בשיתוף עם כוחות אש"פ לוחמים בכוחות הפלגות הנוצריות, בכוונה להכריעם ובכך לחסל את יתרונות השלטון, שהיו להם עפ"י ההסכם שנכפה ע"י הצרפתים עם הקמת המדינה הלבנונית. בשלבים הראשונים של המאבק נתקבל הרושם, כי ידם של כוחות השמאל המוסלמים ואש"פ על העליונה. העולם הנוצרי ראה את הטבח הקשה בנוצרי הלבנון. העזרה הצבאית לא עמדה ביחס שווה לגודל הסכנה שריחפה על ראשם. לולא ההתערבות הסורית המפתיעה — במידה מסויימת — לטובת הכוחות הנוצריים — היו המוסלמים משיגים את מטרתם.

הסורים החליטו על תמיכתם בנוצרים לא מתוך "אהבת מרדכי", כמתבר, הסורים לא ויתרו על חלום "סוריה הגדולה", מאידך, הם ראו שהניצחון הפוליטי של השמאל המוסלמי ואש"פ בלבנון אינו משרת את האינטרסים שלהם. החליטו, איפוא, הסורים, להתערב במידה ובשיטה, אשר ימנעו הכרעה צבאית בצד הנוצרים. (הבה נזכור, כי הקמת הארגון הצבאי "אל־צעיקה" — אשר, אמנם, היה במסגרת אש"פ — בישר זה מכבר את נטייתה של דמשק לתמוך באש"פ — רק במידה והשפעתה תהיה מכרעת).

נשאלת, איפוא, השאלה היכן מיקומנו ומה המשמעויות אותן אנחנו צריכים להסיק במסגרת המבוך הפוליטי והצבאי במזרח־התיכון. לא אכנס, במאמרי זה, למכלול הבעיות על מקומה של מדינה יהודית בתוככי מדינות ערביות, אלא לצעדים הפוליטיים שעלינו לנקוט בימים אלה.

אין ספק, כי זכינו לאתנחתא ולפסק־זמן, מבחינת הלחצים הפוליטיים והצבאיים שיופעלו נגדנו.

העולם הערבי מסוכסך בתוכו, כפי שלא היה מעולם: סוריה ועירק מרכזות צבא אחת נגד רעותה. ירדן, אף היא, נרתמת לעגלתה של סוריה. מעורבת "בבוץ" הלבנוני. מצרים ולוב, אף הן, על סף מלחמה. מצרים, סודן ולוב מנסות לעורר מרידות, כל אחת בארצה של השניה. סעודיה ממתינה בעמדותה וקורצת פעם למדינה זו ופעם לאחרת. לבנון נמצאת במלחמת אזרחים עקובה מדם.

ארצות־הברית, מחד־גיסא, וב... המעצמות, מאידך־גיסא, תפסו עמדות המתנה", ובינתיים ... עושה רצונן של המעצמות, אף הן אינן הולכות ב"תלמים".

זאת ועוד: ארצות־הברית נמצאת ערב בחירות לנשיאות — איש איננו מסוגל להתנבא ידו של מי תגבר — של פורד, או של קרטר.

פורד של היום — עשוי, אם עלול, להיות, "לא אותו פורד" בשל נסיבות חדשות המתהוות והולכות בארצות־הברית. קרטר — אם ייבחר — עמדותו ביחס למדינת ישראל לוטה בערפל.

✱

שיקולים אלה מחייבים אותנו ליצור עובדות בעלות משמעות בשטחים המשוחררים, אשר יהוו גורם בעל־חשיבות בכל הכרעה פוליטית, שאנו עלולים לעמוד בפניה.

זו השעה ליצירת עובדות פוליטיות צבאיות והתיישבותיות. אם היתה לנו כיום הנהגה בעלת השראה ואומץ־לב פוליטי, הנהגה בעלת יכולת ראייה לטווח רחוק — הריהי חייבת לנצל תקופת רגיעה זו ולהטיל את כל כובד משקלה, אמצעיה הארגוניים והכספיים להקמת מערכת נרחבת של התיישבות ביהודה ובשומרון (אם כי מתוכננת וסלקטיבית) וכן באזורים הרגישים של רפיח ואל־עריש ובמרחבי הגליל הבעיתיים.

לצורך זה יש מקום לנצל את יחידות הנח"ל וארגונים התיישבותיים אחרים ולהעמיד לרשותם את כל העוצמה.

חוששני אני מאד, כי אם "רבי" המדינה לא ידעו להעריך נכונה את ערכה של תקופה זו ולא ינצלו כראוי את הימים שעוד נותרו לנו — בחוזר ונאשים איש את רעהו במגנון הגליל של ימים עברו, מבחינת "היה ביום ההוא" "הוי" — מ־

בין מוסקבה לטיבליסי

(סוף מעמוד 3)

עופות וכיו"ב בדקי ובאיכות שאינם מגיעים למוסקבה.

השוק בטאשקנט

גם בטאשקנט (1.5 מליון תושבים), בירת הרפובליקה האוזבקית, שאינה נראית כה "עשירה ומשגשגת" כטבילסי, מספר רב של חנויות קטנות, בתי מלאכה יצרניים ורוכלים לרוב, אין תורים והתושבים משיגים את כל הדרוש להם ללא קושי. בשוק הגדול בסגנון "באזאר" מזרחי, שבלב העיר, מציעים מאות כפריים ורוכלים שפע תוצרת חקלאית במחירים נמוכים בהרבה מאשר בחנויות במוסקבה. שוק זה מגוון מאד לא רק בסוגי התוצרת המשווקים בו אלא גם בגופו האנושי. אוזבקים, טאג'יקים, טורקמנים, קירגיזים ועוד בתלבושתם המסורתית ממלאים את חוצותיו. מצב דומה שורר בסאמרקאנד ובערים אחרות, באותו אזור, בהם ביקרתי. אגב, בשווקי טאשקנט וסאמרקאנד נתקלים בקבצנים (בעיקר זקנים) והם מהווים חלק מנופם ואפיפיוניזם המזרחיים. מדריכי "אינטוריסט" ואף מארחינו אנשי האוניברסיטאות המקומיות הכחישו בתוקף את קיומם של קבצנים בעירם.

במרבית הבתים, במוסקבה ובערים אחרות, בהם ביקרנו שמענו תלונות על המחסור הקשה בסוגים מסויימים של ספרים ובתקליטים של מוסיקה קלאסית. קשה מאד להשיג ספרים בשפות מערביות אף מיצירותיהם של סופרים הנחשבים ל"חיוביים" מנקודת ראות קומוניסטית. אף גם ברוסית קיים מחסור בספרים בתחום הספרות היפה (בקריאה ובתרגום), בעיקר יצירות של סופרים מודרניים, וכן ספרי מדע פופולארי, ספרי ילדים ועוד. ספרים ותקליטים זולים בבריה"מ. בעובדה שאזרחי בריה"מ מרבים לקרוא אתה נתקל בנסיעותיך ברכבת התחתית במוסקבה, ובשאר אמצעי התחבורה הציבורית בבירה הסובייטית ובערים אחרות. מספר האנשים הקוראים ספרים תוך כדי נסיעה גדול בהרבה משראיתי בכל ארץ אחרת. המחסור בספרים מהסוגים הנ"ל ובתקליטי מוסיקה קלאסית הוליד "שוק שחור" באלו, שבו המחירים מופקעים מאד. סיפרה לי אשתו של מדען מפורסם במוסקבה שביקשה, באחד השבתות, לקנות לנכדה ליום הולדתו את "עליזה בארץ הפלאות" (ברוסית) או ספר דומה, לאחר שביקרה בחנויות ספרים רבות ולא השיגה את הספר קנתה אותו בכתובה "פרטית" מסויימת, שקיבלה מידידים, במחיר 10 רובל. מחירו הרשמי של ספר זה הוא 1.2 רובל. התקליטים של יצירות קלאסיות מסוימות, המבוקשות מאד, ניתן להשיג ב"אורח פרטי" במחיר 15—10 רובל, שעה שמחירם הרשמי הוא כ־2 רובל.

במוסקבה תחבורה ציבורית מעולה

מרשימה מאד ביעילותה, במהירה, בנוחיותה ובניקיונה מערכת התחבורה הציבורית במוסקבה, טבילסי, טאשקנט ובכל שאר הערים בהן שהיתי. הערכות הזות שמעתי מפי גיאוגרפים מערביים ששהו בלנינגראד, קייב, חרקוב, באקו ועוד. פרט לשעות השיא בתנועה; בבוקר ולפנות ערב (שגם בהן אין תורים ארוכים ואין המתנה ממושכה), ניתן להגיע לכל פינה במוסקבה ובערים אחרות, באמצעות תחבורה ציבורית במהירות ובנוחיות. תמורת מספר קופיקות (ברכבת התחתית ובאוטובוס — 5 קופיקות, בטרוליבוס — 4 ובחשמלית — 3. קופיקה — 11 אגורות) אתה יכול לנסוע לכל אורכה או רוחבה של מוסקבה או של עיר אחרת. על הרכבת התחתית במוסקבה שהיא המהודרת והמסודרת שברכבות התחתיות בעולם, כיום, כבר סופר הרבה. בטבילסי בנוים רכבת תחתית בשיטה ובהידור הדומים לאלו של מוסקבה. קו אחד של רכבת תחתית זו כבר פועל. אולם גם האוטובוסים ושאר כלי התחבורה הציבוריים ממלאים את צורכי האוכלוסיה בצורה נאותה. מוניות קשה מאד להשיג בשעות שיא התנועה. בטאשקנט ובערים אחרות באסיה התיכונה הסובייטית ובקאוקאז מקיימים נהגי המוניות נסיעות "שירות" בנוסח מקומי.

יומן אפריקה [ב]

אדיס אבבה – "פרח חדש"

מאת אהרן כהן

הטיסה מניירובי לאדיס אבבה, בירתה של אטיופיה, נמשכת כשעה וחצי. השם חבש — אינו מקובל יותר לכינוי שמה של ארץ זו. מקפידים לקרוא לה בשם אטיופיה. כאשר המטוס נוחת בשדה התעופה באדיס אני נוכח שנפרדתי סופית מן הקיץ הישראלי. ראשית יולי — התחלת החורף באטיופיה. אמנם מקדם אותי מזג אוויר נעים, אך האטיופים המקבלים את פני מזהירים אותי מפני הגשמים הממשמשים לבוא. בכל יום, בשעות קבועות של הצהרים, נפתחים ארובות השמים באטיופיה ו"מונסונים" כבדים יורדים על הארץ בכמות בלתי מוגבלת.

"פסטיבל אגמבה" נמשך גם כאן. חיוכים וטפיחות על השכם והפעם גם באיטלקית ובאמהרית: "כל הכבוד לישראל". לישראלי אין בעיות במכס, ובבחינת בקורת הגבולות. הכל ממהרים לצאת בלי עכובים מיותרים.

אמנם אין לנו יחסים דיפלומטיים עם אטיופיה, בכל זאת אני מרגיש בכל צעד ושעל, בעיקר בין שכבות ה"עמך" — אהדה ניכרת לישראל.

עם הכניסה לעיר אני מקבל את הזעזוע הראשון — עוני בלתי ישוער בכל פינה. עוני הממלא ממש את הרחובות. כאילו נתקבצו ובאו לכאן כל עניי העולם. מכל הגילים ובכל הצורות. ילדים יחפים נפוחי בטן מרעב, נשים מצומקות הנושאות תינוקות, וישישים בעלי עיניים בולטות עם בגד דל העוטף בקושי את גופם הרזה. הם באים מכל הכיוונים, מתנפלים על התיירים ומקיפים אותם בתחנונים: "אין לי כסף" — "אני רעב" — "תן לי לחם". ילדים מגמגמים באנגלית עילגת: "אין לי אבא", "אין לי אמא", "עזור לי". בכל צומת דרכים הם פורצים לעבר המכוניות ומן החלונות שולחים ידיים כחושות בשר לבקשת נדבה. טוב שצבע הרמזור סוף־סוף מתחלף ואפשר לברוח מן המקום. מאז מקרה זה — בכל פעם שנדלק אור אדום ברמזור — זה נדלק גם אצלך. אור אדום המזהיר מפני העוני והדלות הקיימים גם היום בעולם מתקדם כל כך.

הקיסר הודח — דיוקנו נשאר

אדיס שוכנת על רכס הרים בגובה של למעלה מ־2000 מ'. בחלקים מרכזיים של העיר, ניכרים עקבות של עיר מודרנית. רובע יפה במיוחד הוא איזור מגורי הדיפלומטים. כל שגרירות שוכנת לה בכבוד כשהיא מוקפת גינה מטופחת ועצים רבים. נקיון למופת. בניה מודרנית עם כבישי גישה לכל בית. שערי ברזל, בכניסה לבית לצרכי בטחון. איזור של וילות הבולט ביופיו סמוך לשדה התעופה. בדרך הראשית המובילה לעיר. ארמון הקיסר הנמצא במרכז העיר, מוקף אף הוא עצים וירק, אך הוא סגור בפני מבקרים. חיילים אטיופים מקיפים אותו מכל עבריו ושומרים על כל כניסותיו. הקיסר היילה סילאסי — שהיה עד לפני כמה שנים "האיש החזק" באטיופיה הלך לעולמו, אך תמונתו ניבטת אליך מכל שטרות הכסף והבולים אשר המשטר החדש לא הספיק עדיין להחליף ונאלץ להשתמש בישן עד שיופיע החדש...

"האריה", סמלה המסורתי של אטיופיה נמצא במקומות שונים בעיר, בצורה של פסל או עיטור — תחריט לקישוט בניין ציבורי. הוא מעטר בהבלטה את דפנות המטוסים של חברת הטיסה הלאומית של אטיופיה. אתה מגלה "מגן דוד" בצורות שונות, כסמל או קשור לשרשרת, בדרך כלל עם צלב במרכזו, זהו הסמל הלאומי של אטיופיה. לעיתים הוא מופיע מצוייר על ראשו של האריה. הוא נפוץ מאוד בחנויות המוכרות מזכרות לתיירים. כידוע, הקשר של אטיופיה עם העם היהודי מבוסס על האגדה של מלכת שבא אשר ביקרה אצל שלמה המלך. מספרים כי בעיר אקסום, שהיתה בעבר בירתה של אטיופיה, קיימת כנסיה עתיקה בשם "ציון". לפי המסורת האטיופית, מונחים בה עד עצם היום הזה, "לוחות הברית", אשר הביאה אתה לחבש מירושלים. ספור זה נפוץ בספרות החבשית והוא בא להדגיש את הקשר בין מלכות חבש ומלכות יהודה. בגלל המצב הבטחוני המעורער באטיופיה והזית אריתריאה המתנהלת גם באיזור תיגרי, סמוך לאקסום, אי אפשר היה לי לבקר בעיר ההיסטורית עתיקה זו.

האטיופים מדגישים בכל הזדמנות, באמנות הציור או הפיסול ובתרבותם בכלל — את הקשר שלהם עם מלכת שבא. דמותה של המלכה מצוירת כקדושה נוצרית בעלת כנפיים. היא מופיעה בצורה אחידה בקישוטים באולמות הציבוריים של בתי המלון, או בתקרות של הכנסיות השונות. באטיופיה יש אוכלוסיה של קרוב ל־30 מיליון איש, מחציתם קתולית נוצרית ומחציתה מוסלמית.

הארץ נראית כפורחת מבחינה חקלאית. הדבר בולט יותר לעין כשעוזבים את אדיס בכיוון לגונדר בצפון אטיופיה, מרחבי ירק ועצים המזכירים את נופיו של הגליל העליון. פרות ועדרי צאן בכמות עצומה ממלאים את השדות. אנו יוצאים לבקר בשוק הגדול של אדיס הנקרא בשם "מרקטו" (שוק — באיטלקית). המוני אדם מצטופפים בין השבילים. שוב נראים אנשים לבושי סחבות המציעים את סחורתם המונחת על גבי הבדן, ברצפה. בולטים ביופיים הבדים האקזוטים של מזרח אפריקה, ריקמות נדירות, עבודת יד במחירים זולים ביותר.

פה ושם נראים פקחים המופקדים על הסדר והנקיון. בולטת היוזמה של המשטר החדש לשפר את המצב. הרוכלים מוכרים קמעות מכל הסוגים המונחים על האדמה הרטובה מן הגשם. התחיל לרדת בחוזקה. אתה מביט על השעון מגיעה השעה הקבועה של ה"מונסונים". זה יכול להמשך חמש־שש שעות ללא הפסקה. הפגישה הראשונה שלך עם ה"מונסונים" המק... קאים". חדשים יולי אוגוסט — עונת הגשם באטיופיה. גשמים עזים אלו ילוו אותי במסעותי בארץ זו. בלי מעילי גשם ובגדי חורף מתאימים — אבל תמיד עם מטריה מתוחה האטיופים מפני הגשמים. מטריות צבעוניות יש להפליא משמשות אותך רק בדרך אל הכנסיה. שורה של מטריות מונחת לפני הכניסה ומקומות גם נעלים, כדי לא ללכלך את המחצלות של הכנסיה.

הנשים הולכות לכנסיה עטופות בחלוק ה"שמעי" המסורתי, בעל רקמות עשירות מעשה מחשבת.

אדיס אבבה — באמהרית "פרח חדש". "אבבה" פירושה באמהרית — "חדש", קרבה יש בה למלה העברית "אביב". שגיליתי אחר כך, הרבה מלים עבריות בשפה השמית העתיקה אמהרית, או לשפה העתיקה יותר ה"געז".

שבת באדיס

בליל שבת, כמו בניירובי, אין תפילה בהכנסת היחידי בעיר. כאן יש סיבה נוספת לעובדה שאנשים נמנעים לצאת לרחובות בשעות הערב. מאז המהפכה נגד הקיסר יש עוצר ברחובות. חיילים מסתובבים בעיר ועוצרים את המשוטטים בה אחרי התחלת ה"עוצר". נשארו גרים כמה עשרות פלשים וקומץ קטן של יהודים. האחרונים הגיעו לכאן מאסמרה, ובין אסמרה ועדן המרחק קטן ולכן נוצר קשר בין שתי הקהילות היהודיות.

בפעם האחרונה שיהודי עדני יכול היה לצאת את עדן היה ב־1967 לפני פרוץ מלחמת ששת הימים. אחרי תאריך זה, נאסר עליו לבקר בה יותר. נמסר לי שלא נשארו היום יהודים בעדן. חלקם נמצאים בישראל ורובם נמצא באנגליה ובארצות אחרות של אירופה. יהודי עדן מקיימים את ה"מנהג" בשבתות וחגים. הם מחזיקים רכוש רב אשר בא להם בעמל כפם ותקוותם הגדולה כי המשטר החדש לא יחרים את רכושם. לאחדים יש בתים, מגרשים ובתי מסחר. הם מקובלים על בני סביבתם, ודוברים אמהרית ובעיקר אנגלית ואיטלקית. הם נחשבים לאזרחים ותיקים בעיר. מהם שגרים כאן כבר דורות ואף למעלה מזה.

בשבת בבקר, קרוב לשעה 10, אני מוצא את היהודים בחצר התחתונה של ביהכ"נ כשהם ממתינים למנין. יחד עם חברי, אשר גם הוא יש... אנו משלימים את המנין. התפילה היא בנוסח של יוצאי עדן. ביהכ"נ נמצא בעליית גג קטן בעל ריהוט פשוט. עזרת הנשים מכילה מספר מצומצם של מקומות. בארון הקודש יש 3 ספרי תורה מעוטרים במעילים נאים וכסף תימנים טיפוסיים. המתפללים בתום העמידה. אחדים מהם צעירים, כולם יליד... הם מדברים עברית רהוטה. לדבריהם, מכל ... עדן נותרו היום באדיס 6 משפחות בלבד. עזבו לאנגליה או לישראל. הם מחזיקים ומקפידים לאכול בשר כשר. רוב המצרכים אליהם מישראל — כשר למהדרין. בשעת... קופסאות בשר של חברת "אינקודה". אך ... זה כמה שנים שנסגר מפעל זה באטיופיה. משונה לשמוע זמירות שבת, כפי ששמענו בביתם של מארחנו יוצאי עדן, בתוך אדיס ... המזורה כל כך לתייר ישראלי.

עם תום התפילה מזמין אותנו לביתו ... צעיר, מן הבודדים שעשה דרכו ברגל ... האחרים נוסעים ברכב. אשתו ילידת ... ילידי אסמרה. הם מדברים בגעגועים רבים ... הארץ ואנו מגבירים געגועים אלו ... הישראלים. סעודה של שבת מתובלת ב... מקומיים ותימניים גם יחד. בגשם שוטף ... השעה הקבועה, אנו נפרדים מבעל הבית ... דרכנו הארוכה בחזרה למלון.

גונדר — בדרך לפלשים

אני טס כשעתיים מאדיס אבבה לגונדר. טיסה מזכירה לי כאילו ישבתי בבטן ... בדרך לאי שם רק בלי תנור מלא...

"דקוטה" מדגם ישן. אני יושב על ספסל הצמוד לדפנות המטוס. הדיילים מעבירים לנוסעים באקרובטיקה מעולה. נסיעה לא ... מכל הבחינות. המטוס מטלטל עצמו בקושי ב"כיסי האוויר". אנו עולים ויורדים אתו ... היינו בנדנדה. סוף־סוף נוחתים בשדה התעופה של גונדר. נוחתים ממש על גבי שדה. אין ... ואין סמונים. בית עלוב מציין את בית הנתיבות ... אתה בולט כתייר היהודי שמגיע בטיסה זו ... הסבלים שבמקום מקיפים אותך ומציעים שירותם. גונדר נמצאת על רכס הרים בגובה 2270 מ'.

היומן של פיסלוביץ ממשיך ללוות אותי ב... של הפלשים. אני קורא בו בדרכים ומתפעם מן הדמות המופלאה של החוקר ... גילה את שבט הפלשים לדורנו.

פיסלוביץ מספר כי בילה את יום הכפור בגונדר. הוא מתאר כיצד יצאו לקראתו הפלשים והוא עייף ויגע מן הדרך הקשה. כידוע יצא ... גבי פרידה מאסמרה לגונדר במשך שבוע ... אחדים.

"הם לקחו גרעיני תבואה ופזרו אותם על בתיהם, ועל הקרקע מסביב להיות למאכל לעוף השמים. הם רואים במנהג זה ביטוי לרעיון כי חובה של האדם לדאוג למזונות הבריות החלשות ממנו, במיוחד בשנה שהוא עצמו ... מרעב. ואז הם פונים איש אל רעהו בשאלה — מה שלומכם בני ישראל? וכלם עונים — שלום".

אני נזכר מנהג יפה אחר של הפלשים ... הם ספרו לי עליו בכפר באמבובר הוא ... בראש השנה. לפני כניסת החג, הם קוטפים פרחים ושולחים את הילדים לבתי הקרובים ומברכים אותם בברכת שנה טובה.

✱

פיסלוביץ מספר ביומנו כי גילה את ... הפלשים מסביב לעיר גונדר. עד היום מתגוררים רוב הפלשים באיזורים הסמוכים לעיר ... כותב כי מאז שהגיע לגונדר "במשך חודשים הייתי מבודד לגמרי מבני העולם ... מאז עברו כ־70 שנה. בדידות זו נשארה ... שינוי גם היום, מאז שהגעתי לגונדר ... לאמבובר. הייתי מבודד כחודשיים ימים מן העולם החיצון.

הראשון לציון ביקבי ראשל"צ

הרב הראשי לישראל, הראשון־לציון הרב עובדיה יוסף, ערך השבוע ביקור ביקבי ראשון־לציון של "כרמל מזרחי". במסגרת ביקורו עמד על סדרי הכשרות הנהוגים במקום. התעניין בנוהלים שנקבעו בעת קליטת הענבים בימי הבציר וכן בכל יתר התהליכים הקשורים בייצור יין ומשקאות חריפים.

ראשי אגודת הכורמים, המנהל ד"ר א. אוסטשינסקי, סגנו מ. מאיר, רב היקב הרב י. ונובסקי, מנהל השיווק הארצי מ. רונטל, מנהל היצוא מ. בר ועוד, הסבירו לראשון לציון הגר"ע יוסף ביצור פועל היקב, תוך כדי סיור מקיף במתקניו השונים.

הרב הראשי הביע שביעות רצונו מסדרי הכשרות. הוא הודיע למארחיו על מתן הכשר קבוע למשקאות "כרמל מזרחי" לחג הפסח ולכל ימות השנה.

ישראל ודרום-אפריקה

מאת יעקב אדלשטיין

אש ממשלת דרום אפריקה בין פורסטר וד"ר הנרי קיסינג'ר השבוע בציריך, בסדרת שיחות גורליות על עתידה של דרום ה ועתיד רודזיה, נוכח המהומות שפרצו במדינה זו בין שחורים ם, ונוכח מלחמת הגרילה שפרצה בין רודזיה לבין שכנתה יק. קיסינג'ר פתח במסע זה, שהוא ראשיתו של „מסע דילומטי" ציאות הסדר בין מדינות אפריקה לדרום אפריקה, מתוך לימוד המר באנגולה, כאשר בעקבות יציאה חפוזה של השלטון וגאלי שהתמוטט, ובהעדר שלטון יציב, בתמיכת המערב, נפל ן באנגולה ובמוזמביק, לידי קבוצות שמאליות, הקשורות עם ועם ברית המועצות.

ג'ר רוצה לחזור על התרגיל תיכוני, שבעקבות מציאת זבני או לפחות ארוך בחסות ז. מכילא מתרחקת השפעת ה. אילו פורטוגאל היתה מפר- שלטונה בצורה מסודרת, ו- דוד כוחות מקומיים יציבים, צורך בכשלון כוחות קוב- נגולה. גם במקרה של רודזיה אפריקה, סבור קיסינג'ר שהס- את ארה"ב, יכול להשיג שתי בבת אחת, לחזק את מעמד באפריקה ואת מעמד ארה"ב, ק את השפעתה של ברית ה- ויחד עם זה, למצוא פתרון בעיה הבעיקה: שלטון המי- בן על הרוב השחור. שיקול ו לקיסינג'ר, לחזק את מעמדו של ארה"ב ולחזק את מעמד של פורד על ידי הצלחות דיפ- ז, לאחר הבקורות הקשה ש- שליו בעצרבה הבחירות לנ- הנוגעת למדיניות „הדטאנט" ה בשלטון הרוץ.

ות ניתוק היחסים בין ישראל יצות אפריקה, לאחר מלחמת יפורים נפרקו המחסומים ש- ת ההתקרבות בין ישראל ל- סריקה בתחומים שונים. שב 'אל הייבת דבר לארצות אפ- והדפיסו את המדיניות הפרו ללא פרובוקציה מצד ישראל. ין מדינות אפריקה יכולות כלפי ישראל על מדיניותה. ואלה שומות עדיין מן הבחינה ת שלה ולא מן הבחינה המ- האם יכולה ישראל להרשות מן הבחינה המוסרית, לחזק שון הלבנים בדרום אפריקה, ו בחוקי ה„אפרטהייד" כלפי ם, דבר שהעם היהודי סבל כל שנות גלותו, והתנגד בכל מדיניות כזו. אמנם התשובה וגם בלעדי ישראל יש בכח דרום אפריקה לשלוט הואיל בכל ספינות טילים ממקורות בשם שהוא מקבל מתקן בר- רפה, כך שאספקת ציוד צבאי אין בה כדי לשנות דבר. ז, עומדים המעצורים המוס- ציבים סימן שאלה גדול.

ת היחסים בין ישראל לדרום עומדים בסימן של חילופי ם. תחילה היססה דרום אפ- קשור יחסים דיפלומטיים עם מחשש לתגובה ערבית. לכן ות כאן אפילו קונסוליה. ב- ום עדיין היתה דרום אפריקה ניחסי מסחר תקינים עם מ- דינות ערב, ואפריקה השחורה טרם התעוררה בשנותה וטרם קיבלה עצמ- אות. בשלב יותר מאוחר, התחלפו היוצרות. עם יסוד מדינות אפריקניות עצמאיות ועם הקמת הארגון לאחדות אפריקה שבו חברות מדינות ערב, נוצר לחץ על מדינות ערב לנתק יחסיהן עם דרום אפריקה. ואמנם נותקו היחסים. אלא שאז התפתחו היחסים בין ישראל לאפריקה, ושג- רירויות ישראל נפתחו ברוב ארצות אפריקה. דווקא בתקופה זו היתה דרום אפריקה מעוניינת לקשור יח- סים עם ישראל. ואילו ישראל סברה שהזמן אינו מתאים לכך. היה חשש שיחסים כאלה יתפרשו לרעה בארצות אפריקה, אף שישראל קיימה בפר- טוריה בכל השנים וכן החזיקה קונ- סוליה ביוהניסבורג. לכן ביקשה יש- ראל לחכות עד לעיתוי נוח ודרום אפריקה הסכימה.

במשך השנים חללו נוצרו כמה אי הבנות בין דרום אפריקה לישראל, הן בגלל הצבעותיה של ישראל ב- עצרת האו"ם נגד משטר ה„אפרט- הייד" בדרום אפריקה, והן בגלל הצ- הרות ישראליות נגד ה„אפרטהייד" שהיו מיותרות ומזיקות, והן בגלל תרומה ישראלית לארגון לאחדות אפריקה, למען ארגוני מחתרת אפ- ריקניים, שנתפרשה כתמיכה ישרא- לית בארגון מחתרת שחור נגד של- טון הלבנים בדרום אפריקה. תרומה אומללה זו שניתנה ללא שיקול ד- עת מספיק, הוחזרה על ידי הארגון לאחדות אפריקה שסירב לקבל אותה ובכך קיבלה ישראל סטירת לחי מ- דינות משני הצדדים.

בשלב השני, הסכימה ישראל ל- פתיחת קונסוליה דרום אפריקנית ב- תל-אביב, ולאחר מלחמת יום הכיפו- רים, עם ניתוק היחסים בין ישראל לבין מדינות אפריקה, הפכה הקונ- סוליה לשגרירות והיחסים הדיפלומ- טיים בין שתי הארצות הגיעו לנור- מליזציה.

יחסי המסחר בין שתי הארצות היו מפותחים למדי גם קודם לכן. בזכות יהודי דרום אפריקה שהם יהודים חמים מאד ומבטאים בתוקף רב את יחסם לישראל. ממשלת דרום אפריקה בכל הנוגע להעברת כספי המגבית ממדינה זו לישראל, למרות שמדיניו- תה היא למנוע הוצאת כספים למדי- נות אחרות. כלומר, היו בידי ממש- לת דרום אפריקה אפשרויות לסנק- ציות נגד ישראל על שמדיניותה אינה כקו מתאים לה. אבל היא לא ניצלה אפשרויות אלה.

מקורות זרים מדווחים כי ישראל תמכור לדרום אפריקה ספינות טי- לים, בתוספת גוש הבלתי מודחים בקולומבו, גינתה ישראל יחד עם צרפת, על מכירת נשק לדרום אפרי- קה, אף שישראל משלם לא הודתה במכירת נשק לדרום אפריקה.

שתי מדינות אפריקניות, לסוטו ו- סוזילנד, הקשורות לדרום אפריקה, לא ניתקו את יחסיהן עם ישראל, בעת שכל מדינות אפריקה ניתקו את היחסים. זאת משום שמדינות אלה מקיימות יחסים עם דרום אפריקה ד- אין טעם לנתק את היחסים דווקא עם ישראל הרחוקה.

בשלב זה אין סיכוי לכינון מחדש של יחסים בין ישראל לארצות אפ- ריקה, רק אם חמש מדינות תתאחד- נה ביחד לחידוש יחסים כאלה, כי אז יש סיכוי למבצע מעין זה. רוב מדינות אפריקה חוששות להשאר בודדות במערכה. אפילו מדינה כמו אתיופיה, הנלחמת במחתרת פנימית הנתמכת על ידי מדינות ערב, אינה מעיזה לחדש את היחסים עם ישראל. עם זאת יש יחסים בלתי רשמיים עם כמה ממדינות אפריקה. מומחים יש- ראליים עדיין משרתים במדינות אפ- ריקה תחת חסות האו"ם או תוך קשר מסחרי. נציגים קונסולריים ישרא- ליים יושבים בחסות שגרירויות אח- רות שקיבלו לידיהן את הטיפול ב- יחסים עם ישראל. אך אין ישראל חייבת דבר לארצות אפריקה בכל הנוגע ליחסיה עם דרום אפריקה.

במצב זה נשארת איפוא השאלה המוסרית. האם ישראל יכולה לנהוג כמו כל המדינות, שרק האינטרס ה- מדיני והכלכלי לנגד עיניהן? והלא כך נוהגות מדינות רבות כלפי יש- ראל, כאשר הן רואות רק את האינ- טרסים שלהן במדינות ערב עשירות הנפט והפטרו דולרים? אפשר לומר כי בעולם מושחת זה של ראיית אינ- טרסים בלבד, אין מדינה כמו ישראל יכולה לנהוג אחרת ולהתגמד בעק- רונות מוסריים. הנה מדינה כהולנד שתמכה בישראל מן הבחינה המוס- רית, גילתה רגישות לרגל ביקורו של ראש ממשלת דרום אפריקה בישראל. ויש אומרים שישראל תאבד את מעמדה בקרב המדינות הסוציאליס- טיות באירופה המערבית, המתנגדות למדיניות האפרטהייד. והיא תשלם מחיר יקר עבור פגיעה בתדמיתה. מ- כל הטעמים הללו, אין קברניטי ה- מדינה אומרים דבר בענין היחסים עם דרום אפריקה ומעדיפים מצב של שתיקה.

בדרום אפריקה עצמה, ראו זה ש- נים את מאבקה של ישראל, נגד ה- השפעה הרוסית במזרח התיכון ונגד מדינות ערב הקיצוניות כחזית אחת וכראשית המאבק של דרום אפריקה מול גורמים אלה ביבשת אפריקה. המלחמה במזרח התיכון השכיחה ב- מקצת את המלחמה שצריכה היתה להתחיל באפריקה. אבל נראה ש- מאבק זה יהיה בלתי נמנע. ישראל המבודדת בעולם, מול הרם ערבי, ד- מול חישובי אינטרסים של מדינות מערביות דמוקרטיות, מתפתלת ב- יחסיה עם מדינות שונות וביניהן דרום אפריקה. היחסים עם דרום אפ- ריקה, עטופי חששות, הם חלק מ- התפתלות זו.

התשובה וערכה

מאת אהרן הלוי פיצ'ניק

השנה החדשה והימים הנוראים עומדים בשער. חודש אלול נקרא חודש התשובה והרחמים, ואנו זוכ- רים עוד מימי נעורינו בעיירות ה- קטנות באירופה, איך בחודש זה היו מתכוננים ברצינות, בפחד ו- במורא, לתשובה ולמעשים טובים, עד ששגור היה בפי העם לאמר: „אפילו דגים שבים רועדים מאימת הדין, כשבא ירחא אלול". יש גם אימרא חסידית על מאמר חז"ל: „אחורי ארי ולא אחורי אשה (ברכות סא) מול חודש אב הוא אריה ו- מול חודש אלול בתולה, והזיל לומ- דים אותנו להתחיל בתשובה ומעש עוד מחודש זה ולא לחכות עד חודש אלול. ואנו, לצערנו, גם בהחודש אלול עוד לא מוכנים לתשובה שלמה ולוואי שנעשה זאת בימים הנוראים עצמם...

לעצם הביטוי של „תשובה", אף שהוא המוטיב הראשי, המוטו ההכ- לית של הימים הנוראים ותפלות ה- שנה החדשה, בכל זאת הננו מהקשים בהגדרתה: תשובה למה ועל מה „תשובה", הרי משמעה לשוב, לחזור, וצריכים לדעת בדיוק למי ולמה לחזור? אמנם בעלי המוסר האריכו את הדיבור על „שובה של „תשובה", במובן של „שובה ישראל עד ד' אלוקיך", לשוב לעצמך, למקורך, ל- טבע שלך, כי דאלקים עשה את ה- אדם ישר ורק במשך הימים הוא מתעקם ומתגוון ויש לחזור, לשוב למקור, להתיישר ולהתייצב לפני מלך העולם הנקי כפיים ובר לבב. גדולי החסידות תיארו את תקיעת השופר של ראש-השנה באופן דומה: התקיעה הראשונה היא ישרה, כי האדם נולד ישר מטבעו, אח"כ שב- רים, הולך ומתעקם ותרועה הרי הם יבבות וגניחות ממה שעובר לאדם בחייו, והמטרה היא כמו התקיעה האחרונה להיות שוב ישר הולך, לשוב למקורו ולטבעו.

כמו-כן מגדירים גם את עניין ה- תשובה במובן „אקטואלי" של שיבת ציון. התשובה הכי-מתאימה לאיש הישראלי היא לשוב למולדתו, לארץ- ישראל, כי כל ישראל דעתם לחזור ובגולה אין קיום לעצמנו, כי הדר בחו"ל-לארץ כאילו עובד עבודה זרה (כתובות קי') ובגולה יש ביטול תורה כי אין תורה כתורת א"י, וכיוון שגלו ישראל ממקומם אין לך ביטול תורה גדול מזה (חגיגה ה). ולוואי שאחינו בתפוצות ילמדו לקח מהגדרה זו.

*

ערך התשובה וחשיבותה, היא אם מתלווים עמה גם מעשים טובים. לקראת השנה החדשה וימי הדין צריכים לפשפש במעשים אם הם טובים והגונים לבוא עמם לפני המלך. קודם כל צריכים לכלול עצמם עם הכלל, לא לפרוש מן הציבור, ולאהוב את כל איש מישראל כנפשו, כי אם הוא חלק מהכלל שהוא תמיד טוב, ועל זה דרשו הזה"ק: „אפס קצהו תראה", אצל היהודים אפשר תמיד למצא חסרונם, אבל הכלל הוא תמיד טוב — „וכולו לא תראה"...

אהבת ישראל כשלעצמה, היא מן הערכים הכי חשובים בזמננו. ישראל אומר מרן הרב קוק זצ"ל הוא יסוד בבריאה, כמו מוסדות הארץ. מלבד ארבעה היסודות: דומם, צומח, חי, מדבר, יש יסוד חמישי: ישראל, ועל-כן יש לאהוב ולהוקיר את כל אחד מישראל לבנו ההובו של המלך ולהשתדל לטובתנו. ואם האהבה הי- תה כללית, האחד לטובת השני, ב- מילא היתה מגיעה לכל אחד ואחד, ומזה היה נהנה גם הפרט וגם הכלל.

הרב זצ"ל פיתח העלה גם רעיון חדש, שמה שנאמר בבקורות שמותר לשנוא את האפיקורסין האוסים מ- דרך הישרה, משמעות הדברים ש- צריך לשנוא את הרע שבתוך ה- אנשים הללו ולא חלילה את האנשים עצמם; להפך: צריכים לאהוב ו- לרחם על האנשים הללו, לקרבם ולא לרחקם, ועי"י יעזבו את הרע ו- יתקרבו לדרך הישרה.

הבעש"ט הקדוש, גם הוא אמר על הפסוק: „לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחיך" (דברים כב, א) אם התורה צוותה על שור אחיך שאסור להתעלם ממנו, על אחת כמה וכמה אחיך בעצמם הנדחים, שאסור להתעלם מהם ויש לקרבם בזרועות פתוחות ובדרכי נועם ולהשיבם ל- אחינו בני ישראל ולאביהם ש- בשמים.

*

ההתקשה היא על דרכי נועם ועל אהבה גלויה שצריכים לקרב בהם את התועים ואת התינוקות ש- נשבו. יש בימנו אנשים שאולי כוונתם רצויה אבל מעשיהם אינם טובים, והם חושבים שבשבט ברזל ישכנעו את הנוטים מדרך הישרה להזור למקורם, ולא כן הדבר. עדים אנחנו שאנשים כאלה גורמים לא פעם לחילול השם ככש, ועל כגון אלו אמרו חז"ל: אל תיקרי משנאי אלא משניאי, ונאמר בזוהר הקודש: אסור להתפלל על מיתת הרשעים, שאלמלא תרח לא היה אברהם...

אמר לי רב גדול כשהוא הולך ב- רחוב, אם לא היה מתבייש, הוא היה מוכן ומזומן לנשק ולחבק את הילדים שהוא פוגש בדרכו, שהרי הצר הצורר השמיד יותר ממליון ילדי יהודים הי"ד, שחשב שהכחיד אותנו מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד. והנה עזרונו ד' ברוב חסדיו ויש לנו מדינת ישראל חזקה וילדי ישראל צועדים בגאון בחוצות ארצנו, וכל ילד בפרט וכל איש בישראל בכלל יקרים ואהובים לנו ומהווים קידוש שמו יתברך, האין אנו צריכים להתבונן בזה ולאהוב אחד את השני ולחזק אחד את השני, כדי לקדש שם שמים ושם ישראל?

הדברים אמנם אמתים וצודקים, אלא שאנו חיים בעתות בצרה, ב- כתת גדול ובמצוקה חומרית ורוח- נית. אמר גדול אחד על מאמר חז"ל: ואהבת לרעך כמוך — זה כלל גדול בתורה", שאמנם בתורה זה כלל גדול, אבל בחיים הדברים הפוכים לצערנו, כי איש את רעהו חיים בלעו! אם חז"ל אמרו שלשון-הרע או אבק לשון הרע, אין אדם ניצל ממנו בכל יום, קל וחומר לימינו אלה שלשון-הרע ורכילות שולטים בנו בכל תקפם ואין צדיק בארץ שלא יחטא ולא יכשל בהם...

ואם מדברים אנו על תשובה ו- מעשים טובים לקראת הימים הנור- אים וימי הדין, בודאי שקודם-כל שומה עלינו להסיר מלבנו את ה- שנאה לישראל, יהיה כי שיהיה, את הפילוגים והמחלוקת שבינינו ובעיקר את פינו ולשוננו מדבר רע, מרכילות ומהשמצות נגד משהוא, לקיים את הכתוב: שומר פיו ולשונו, שומר מצרות נפשו (משלי כא, כג).

*

גדולה תשובה אמרו חכמנו. ב- גמרא יומא פ"ו אפשר למצא רשימה גדולה על ערך וחשיבות התשובה שמקרבת את הגאולה, שבזכותה אפילו זדונות נעשות לו כזכיות ויש אפילו שבשביל יחיד אחד שעשה תשובה, מוחלין לכל העולם כולו בשבילו. יש לעיין שם היטב ולראות איך שהקב"ה יושב ומצפה שישראל יעשו תשובה ויוכל לספק להם את כל הטוב הצפון לצדיקים.

ואם שואלים מהי תשובה ולמה לשוב כנאמר למעלה, הרי התשובה על מהות תשובה זו היא פשוטה מאד בלשון הכתוב (תהלים לד, טו): „סור מרע ועשה טוב". בארבע מלים הללו כלולה כל התורה כולה על רגל אחת בעניין התשובה, לעקור מקרבו את הרע ולהתמסר למעשים טובים. אמנם משני הצדדים של פסוק זה בתהלים ישנם שני דברים בשלש מלים כל אחד שהם תנאי קודם ל- מעשה התשובה והם: „נצור לשונך מרע" מצד אחד ומצד שני: „בקש שלום ורדפהו".

„חפץ חיים" זצ"ל ביסס רוב הספרים שלו על הפסוק הזה של: מי האיש החפץ חיים... ומי שידע והכיר את הסבא קדישא הזה יודע עד כמה שהוא מסר את נפשו הטהורה בעד שמירת הלשון, עד כמה שהתרחק ממחלוקת אפילו לשם שמים, ועד כמה שהוא ביקש והפ- ציר מכל אחד להתרחק מלשון הרע ורכילות עד קצה האחרון. יש להזהר מאד שלא להתפס לחטא ועוון זה דווקא בשם האידאלים של ה„חפץ חיים"...

ובכן, אם מדברים על הגדרת ה- תשובה וערכה, אין צורך להרחיק לכת ולחפש במקורות על הלכות התשובה ומהותה, כי רבים הם. אר- בעת המלים הללו של „סור מרע ועשה טוב" הם הגדרה מתאימה, בשפה ברורה ובנעימה. אנשים מר- גישים אם יעמיקו חשוב במלים הללו וישתדלו למלא אחריהם בכוונת ו- בשלימות, ימצאו בוודאי את מבו- קשם. ויזכו בכל הברכות הטובות לשנה ובחודש הבאה לקראתנו ל- שלום.

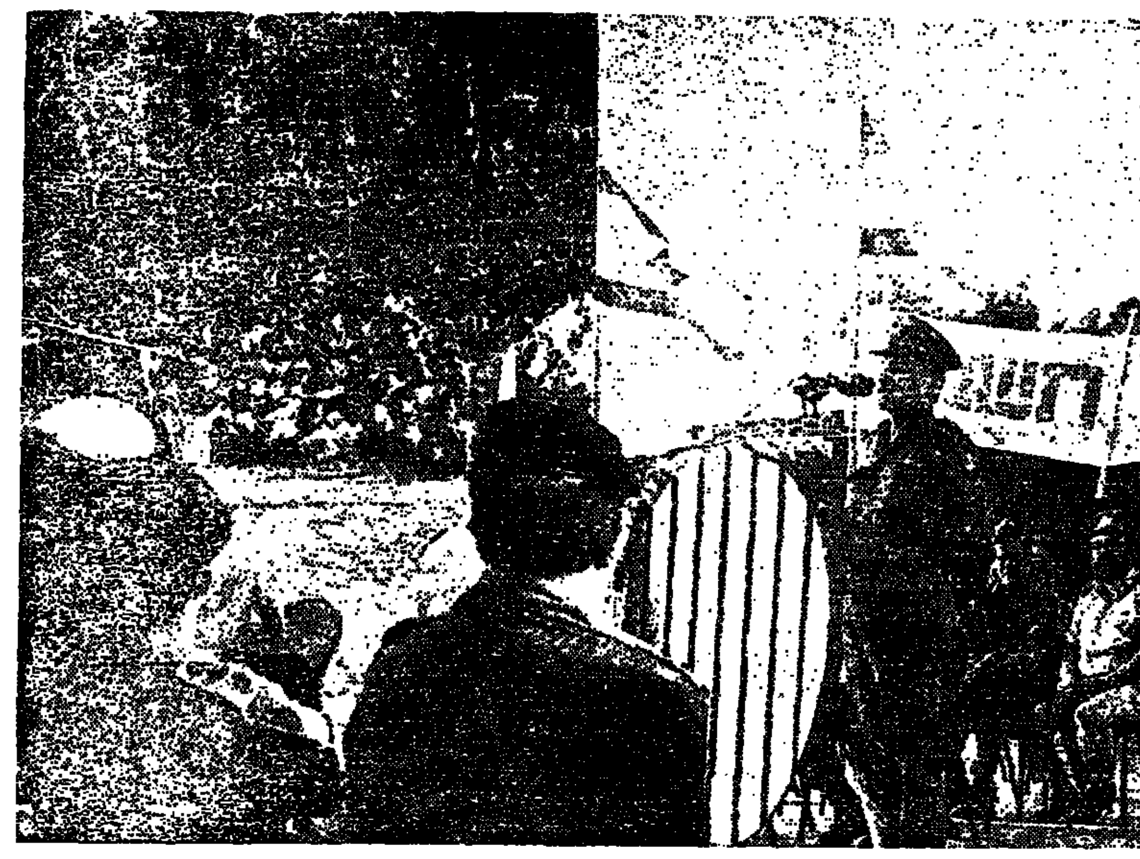

מסע התעוררות

מראש חודש אלול ועד יום הכיפורים נערך בצה"ל מסע התעוררות, שעיקרו שיפור המידות והמעשים. מסע זה מוגדר בצה"ל כ„תמרון רוחני". הוא מקיף את כל היחידות, במחנות ובבסיסים וכן ביחידות השדה לאורך הקווים מהחרמון, דרך בקעת הירדן, סיני ועד מפרץ שלמה.

בצלום: סגן הרב הראשי לצה"ל תת-אלוף הרב גד נבון, נושא את דברו בפני אלפי חיילים ומפקדים בכירים, בפתיחת המסע, באחד הבסיסים המרכזיים של צה"ל.

תת-אלוף הרב נבון העלה על נס את רוחו של צה"ל. ציין את מסירות הנפש וקידוש השם שמגלים לוחמי ישראל מדי יום-ביומו. „חיילי צה"ל — אמר — בד-בבד עם התעוררותם לקראת הימים הנוראים, ימי הסליחות והרחמים, נושאים את לפיד ההתעוררות בחלוצים העוברים בפני העם כולו".

אשר ידלין מקופת-חולים אל לשכת נגיד בנק ישראל

מאת ברוך אדלר

„מוטו הנגיד", שנערך בחדשים האחרונים, בא השבוע לסיומו, עם אישור מועמדותו ע"י הממשלה, של אשר ידלין, כנגיד בנק ישראל, במקומו של הנגיד הפורש משה זנבר. מסע הלחישות, שבמהלכו הועלו שמות רבים של מועמדים לכהונה הרמה, בא לקיצו, אך במקומו החל מסע לחישות אחר — נגד המועמדות של ידלין, ששמו לא הוזכר בכלל בין המועמדים הרבים שבשמם נקבו עד שבוע זה.

ההחלטה על מינויו של ידלין — שעליה נודע כבר יומיים לפני ישי- בת הממשלה, שבה אושר המינוי ללא התנגדות, פרט לזו של השר גדעון האוזנר — באה כהפתעה מוח- לטת. שמות רבים הוזכרו ברשימת המועמדים לתפקיד הכלכלי המרכזי של המדינה, אך שמו של ידלין נפקד ממנה. לכהונת הנגיד השלישי של בנק ישראל — אחרי הראשון, דוד הורביץ, והשני, משה זנבר — לא היה הפעם מועמד טבעי, מוסכם ומקובל על דעת הכל והתוצאה מכך היתה העלאת שמות של מועמדים רבים. למעשה, רוב השמות שהוז- כרו כתריסר במספר, היו רק קומ- בינציות וב„הלוצות הגבוהים", ש- בהם מחליפים על מינויים מסוג זה, לא היו אלה מועמדים רציניים. בין היתר דובר על ראשי „בנק ישראל" — המנכ"ל ד"ר אליעזר שפר, מנהל מחלקת המחקר ד"ר צבי זוסמן והמפקח לשעבר על ה- בנקים, ד"ר מאיר חת. אולם, היה ברור כי לא יקחו לתפקיד הרם מישהו מתוך הבנק עצמו, כי כל מינוי כזה ישרור תסיסה בתוך הבנק ובעקבותיו היה עלול לבוא גל של התפטרויות. מועמד אפשרי אחר היה דוד כוכב, לשעבר עובד בכיר בבנק ישראל, שמילא לאחר מכן תפקידים כלכליים מרכזיים, כעובד האו"ם, יועץ כלכלי של מערכת ה- בטחון וכיום סמנכ"ל בנק לאומי.

סירובו של דוד גולן

המועמד הרציני ביותר, שאתו דיברו גם על קבלת התפקיד, היה דוד גולן. מנכ"ל הבנק הבינלאומי הראשון, שמילא קודם לכן תפקי- דים מרכזיים במשרדים הכלכליים ולפני פרישתו מהשירות הממשלתי היה מנכ"ל משרד המסחר והתעשיה. גולן היה המועמד המתאים ביותר, הן בגלל הרקע הכלכלי שלו, כש- במשך שנים רבות עבר מיגוון רחב של תפקידים, והן בשל הרקע ה- אישי שלו — כושר מינהלי, תקי- פות, מנהיגות וכישורים אחרים ה- דרושים לתפקיד של נגיד בנק יש- ראל. אולם, הוא לא נענה לפניה מאחר והנהלת הבנק לא רצתה ל- שחררו מתפקידו. הוא לא היה חייב אמנם, לבקש רשות מהבנק או להיע- נות לבקשתו לא לפרוש, אולם הוא הרגיש חובה מוסרית כלפי הבנק, ההולך ומתפתח בקצב מהיר ותופס מקום נכבד בצמרת הבנקאות הי- ישראלית. התפתחות זו נזקפת ב- חלקה הגדול לזכותו והוא חשש ש- פרישתו תפגע בבנק.

עם סירובו של גולן לא היה בעצם מועמד רציני לתפקיד וככל שהתקרב מועד ההחלטה שעליו הודיע שר ה- אוצר, הגו יותר ויותר מיהו זה שיזכה בתפקיד.

ההפתעה של מינוי ידלין

ההפתעה היתה מוחלטת כשהתברר שהבחירה נפלה על ידלין, המזוהה כאישיות פוליטית, שצמחה מקרב הסקטור ההסתדרותי ובתפקידו ש- לפני האחרון, כמזכיר חברת העוב- דים, הוא היה בעצם ממונה על הבנק ההסתדרותי — בנק הפוע- לים. עד כה לא נבחרה אישיות פו- ליטית לתפקיד ודוד הורביץ, עם היותו איש תנועת העבודה לא היה מזוהה עמה. על כל פנים בכל שנות כהונתו הרבות לא מילא אצלו הנושא הפוליטי כל תפקיד כלשהו והוא התנשא מעל לשיקולים המפ- לגתיים. הבא אחריו, מ. זנבר, לא היה בכלל אישיות פוליטית. הוא בא משדה הכלכלה, כשהוא ממלא תפקידים כלכליים מרכזיים — יועץ כלכלי לשר האוצר ויו"ר מועצת ה- מנהלים של הבנק לפיתוח התעשיה. כתפקידים אחרונים לפני מינויו כ- נגיד. ידלין, לעומת זאת, עם היותו אף הוא איש כלכלה, לא זה היה שטח הפעילות שלו ובמשך שנים רבות הוא עסק יותר בעסקנות צי- בורית — מזכיר הסתדרות עובדי המדינה, מזכיר חברת העובדים ו- באחרונה כיו"ר מרכז קופת חולים. הנסיון הכלכלי המעשי שלו הוא מועט ואין לו כל רקע בבנקאי.

הממשלה סמכה את ידה על המינוי הן משום שלא היה מועמד אחר והן משום שהיא סברה כי ידלין יוכל למלא את התפקיד הקשה והצדין, שעם היותו תפקיד כלכלי טהור הוא גם תפקיד הדורש תכונות של איש ציבור, שבהן נחון בשפע א. ידלין. ההנחה בממשלה היתה כי את ה- עבודה המקצועית של בנק ישראל — פיקוח על הבנקים. ייעוץ כלכלי, הנפקת מלוות ומטבע וכו' — ימלא הצוות המקצועי הטוב של הבנק, ואילו הנגיד ינחה אותם ויקבע את המדיניות הכללית. זה יאפשר לידלין להתמסר לצד הציבורי של תפקיד הנגיד, המכוון להיות ה„שוט" וה- מוסד המפקח על המשכל בתחום הכלכלי. מבחינה זו בחירתו של ידלין היא ללא ספק מוצלחת.

העימות עם י. בן-אהרן

אמנם, א. ידלין מוכר כמי שידע להסתגל לכיוון שבו נושבת הרוח ובזמנו, למשל, לא הצטרף לפורשי מפא"י, שיסדו את רפ"י, למרות שהיה קרוב אליהם קירבה גלוית ו- רעיונית. אי-פרישתו זו והשארותו במפא"י, הועילה לו בהמשך הקרי- רה והיא שעזרה לו לקבל את התפ- קידים המרכזיים שהוא מילא לאחר מכן. התפקיד של נגיד בנק ישראל דורש עימות מתמיד עם מבצעי ה- מדיניות הכלכלית ובבחינה זו יש חשש כי הוא יהיה חייב לאלה שמינו אותו לתפקיד, ובראשם שר האוצר, י. רבינוביץ, שעמו יצטרך להכנס לעימותים בהוקף הפקידה. ידלין יכול להיות גם תקיף והוא הוכיח בעבר, כי הוא לא חושש מפני התמודדויות. בעת ששימש כמזכיר חב- רת העובדים הוא התעמת לא אחת עם הממונה עליו — מזכיר ההס- תדרות ויו"ר חברת העובדים, י. בן- אהרן. ההשקפות הכלכליות-חברתיות של השניים לא תאמו וידלין התבטא לא אחת בפומבי, והוכיח זאת גם במעשים, כי למרות שעמד בראש משק העובדים הוא הזדהה בנושאים רבים עם הסקטור הפרטי. דבר זה אף הביא את בן-אהרן להתבטא ב- חריפות נגד „הידלינים האלה". בין השניים אף הוחלפו אגרות חריפות.

ה„אני מאמין" הכלכלי-חברתי של ידלין

ההשקפה של ידלין היתה שמשק העובדים צריך להתנהג ככל משק וההגה לרווחיות צריכה לעמוד ב- ראש הסולם. הוא תקף לא אחת את פריון העבודה הירוד של העובדים ובמדיניות שלו כלפי תביעות שכר, מבלי שהעובדים יתנו תמורה נאותה בעבודה. הוא לא היה שונה מראשי המשק הפרטי. בתקופת כהונתו כ- מזכיר חברת העובדים חל שידוד מערכות במשק הפועלים ומפעלים שונים נכנסו לשותפות עם גורמים פרטיים. הוא סילק גם מנהלים ותי- קים של מפעלים הסתדרותיים, כבני „דור המייסדים" והחליפם בצעירים נמרצים שחונכו על ברכי תורות ניהול מתקדמות.

את כושר הניהול שלו הוכיח ב- שנים האחרונות, שבהן שימש כיו"ר מרכז קופת חולים. כניסתו לתפקיד זה היתה מלווה בסערת רוחות וב- התנגדות עזה מצד הרופאים, ש- תבעו כי לתפקיד זה ימונה רופא. ידלין לא נרתע ונכנס ל„גוב ה- אריות" והוא יוצא ממנו בשלום, כשלזכותו נזקפים הצלחות גדולות בניהול קופ"ח. לפחות מבחינה אר- גונית. הוא הצליח להעביר החלטות מהפכניות לשינוי המבנה של מרכז קופ"ח — לצמצומו להכפר קטן של אגפים, שבראשם עומדים אנשי מע- שה ולא כפי שהיה בעבר — אנשים שכושרם הוא בעסקנות ציבורית. הצלחות היו לו גם במאבקים הרבים עם הרופאים, האחיות, עובדי ה- רנטגן ועוד. עם זאת הוא נתן יד גם להסדרים שונים „מתחת לשולחן" ולא אחת הוא חרג מהמדיניות ה- רשמית, בנסותו „להסתדר" עם קבו- צות שונות.

בעוד שאיש שמעטים כופרים ב- סגולות האישיות של ידלין וביכול- תו למלא את התפקיד המורכב של נגיד בנק ישראל — הרי עליו עורר- רים רבים במישור הפוליטי. ראשי הבנקים והתעשיה ברכו על המינוי, אולם גופים פוליטיים, ובעיקר ה- ליכוד, וכן קבוצות בתוך ה„מערך" סבורים שלא היה צריך לבחור ל- תפקיד אישיות פוליטית מובהקת. הללו מנסים לערער על המינוי אך זוהי כבר „ברכה לבטלה" והיא באה לאחר מעשה. אולם, עתה יצטרך ידלין להוכיח שהוא משתחרר משי- קולים פוליטיים והוא יכוון את מדי- ניותו לפי הצרכים הכלכליים, כפי שהוא מבין אותם.

הערבים בוחשים בכלכלת יוון

מאת אלכסנדר קורן

לא פחות משלוש מוד- עות הופיעו ביום אחד ב- עתון יומי בשפה האנגלית המודפס באתונה. במודעה הראשונה, הגדולה מבין שלושתן מודיעה חברה א- מריקאית הפועלת בציריך שבשוויצריה שהיא מבקשת להעסיק „כתבנית ערביה, מנוסה בעבודות משרד", כאשר התנאים לקבלת ה- משרה, כפי שמופיעים ב- גוף המודעה: עליה לדבר בצורה שוטפת ערבית ו- אנגלית או צרפתית; כושר הדפסה בערבית.

מודעה שניה אומרת „עניננו במסחר בינלאומי. אם יש לך קשרים מסחריים חזקים במדי- נות דוברות-ערבית, נשמח ל- היפגש איתך".

המודעה השלישית מנוסחת כך: „בית הספר וולה צאמצורים באזורי גליפאדה-קאלבקי מבקש להעסיק שני מורים לצרפתית וערבית. טלפון למספר 8953 לגב' זיידאן".

מודעות אלה, בצורות שונות, מופיעות מדי יום-ביומו בעתוני יוון, לא רק בעתונים המודפסים באנגלית בבירת יוון.

מלבד עירנותם של ערבים ב- עסקי הספנות היוונית, התפרסמה לאחרונה ידיעה כי ה. דומאס מראשי לשכת המסחר והתעשיה של פיראוס, חזר לארצו אחר ביקור בדמשק לרגל השתתפות יוון ביריד הבינלאומי שנערך בדמשק. דבריו של דומאס היו מעודדים: השתתפו לא פחות מ- 160 מפעלים יווניים לעומת 70 שהציגו ביריד הסורי הקודם. הוא ניהל שיחות עם פקידים ב- ממשל הסורי וקבע עם שובו „יש סיכויים טובים מאד ליצוא היווני למדינות ערב". במבנה הכלכלי של יוון בה המחירים מרקיעים שחקים והאינפלציה דוהרת, שווקים כאלה פותחים בפני המדינה אופקים חדשים.

בוודאי ימצאו בישראל אנ- שים שיגידו בליבם: „יוון מש- תעבדת לשווקים הערביים, היא יוצאת מכליה למען הערבים..." רושם זה שמקבל אדם המבקר לראשונה במדינה זו, אך עובדה היא שבשיחות עם יוונים, במיו- חד אלה שנולדו וחיו עשרות שנים במדינות ערב ובעיקר ב- מצרים, השמעו מפיהם אכזבה ממה שעבר עליהם. הם מכירים היטב את הערבים. היו אתם ב- שכנות ועבדו אתם מדי יום ביומו. מרביתם אינם רוצים ל- שמוע אפילו ברמז על הרעיון לחיות אי-פעם במדינת-ערב. וסיפוריהם על הערבים, אינם מחמיאים לשכנינו.

אמנם נכון שיוון נהנית מ- פתיחת שווקים בארצות ערב, אך בכל מקום בו תשוחח עם מדינ- אים ואנשי תרבות תשמע דברי- הערכה לפועלו של העם היהודי ולהישגי מדינת-ישראל.

מכאן שאל לנו לראות רק את הצללים. יש גם אורות. ביוון מורגשת הערכה עמוקה כלפינו. לעתים, וזה מפתיע לא מעט, גם מפי ערבים החיים ומנהלים עס- קים ביוון.

כך למשל סיפר לי סוחר סורי שביקש להישאר באלמוניותו, שבאחד הימים הזדמן לסוחר י- נשאר ללא פרוטה בכיסו. האיש בדק ומצא שאם יפנה לשגרירות ארצו יבקשו ממנו להפקיד את דרכונו ובקושי רב ימציאו לו דמי נסיעה חזרה לארצו. הוא פנה לישראלים וזכה ביד באר- מון רב ובצורה הדרושה.

גם צעיר מלוב הפתיע אותי בדברים הגיוניים על ישראל. אמנם הוא היה הססן ואמר לי- שאם היו יודעים בארצו מה ד- עותיו היו נוקטים נגדו צעדי- ענישה, אך תמיד מצא לנכון ל- הביע הערכה לישראל ולישרא- לים.

צעיר אחר, מוסלמי מלבנון אמר לי: „האמן לי, ערבים לא עזרו לי כמו יהודים שפגשתי ב- גרמניה. ברחתי מלבנון ובעבתי ללחם, לא ידעתי איך אקבל אשרת-שהיה בגרמניה, אך יהו- דים מקומיים עזרו לי. לעולם לא אשכח זאת".

הוסיף הצעיר המוסלמי מלבנון שגר בגרמניה ועבר דרך יוון: „למרות היותי מוסלמי, אינני יכול לסבול יותר את הפליסטי- נאים אחר כל מה שעוללו לנו. הם הרסו את ארצי. גמלו לנו רעה תחת טובה. לבנון תחזור להיות כמו קודם רק כאשר יסל- קו אותם".

כאמור, כיום ניתן למצוא ב- אירופה וגם ביוון, רגשות מעו- רבים כלפי הערבים. לא מורגשת עוד אותה אהדה והתלהבות כלפי הערבים כפי שהיתה בעבר הלא רחוק. יש הסתייגות, יש סלידה ו- לא מעט בגלל סיפורי הערבים עצמם וגם סיפורי הזוועה של יוונים שחיו במושבה הגדולה ב- מצרים. פעם היתה זאת מושבה משגשגת, אבל סמוך ליציאתם ממצרים נוכחו יוונים אלה ל- הכיר צדדים לא כל כך חיובים אצל הערבים.

אמנם נכון, בכל אומה יש תופעות כאלה ולא רק אצל ה- ערבים. אבל טוב שנדע גם צ- דדים אלה בבואנו לבקר את קשרי יוון עם מדינות ערב. לא מדובר עוד בסנטימנטים. אלה אולי היו אצל היוונים כלפי ה- ערבים לפני 100 או 50 שנה. הפעם מדובר באינטרסים בל- בד.

אל מול פני העיירה

מאת חיים פיקרש

ביתו, שבמושב צופית, משופע בעצי נוי ופרדסים ריפי ניחוחים, שבילי הבית מרוצפים והרווחה — ת חלקו, ובכל זאת, כשמהלך אנשל לבנדיגר בנח- נו, תוקפים אותו געגועים. אתה יודע למי אני תגעגע? — שואל האיכר, נמוך הקומה והמוצק, — ויירתי, לפינסק אני מתגעגע! כן, נאנח הוא, היתה עיירה, שתושביה דלים, עניים, אך מלאי שמחת ים. בתי כנסת ובתי מדרש, חסידים ואנשי מעשה, ורחות חייהם התנהלו למישרין, בבתי עץ עלובים סימטאות צרות.

כל אלה, היו ואינם עוד. אך בליבו של אנשל מצופית עדיין בים ועובדים כל אותן הדמויות וכל הנוף, שבו עשה את שנות יותו ובגרותו. הדמויות ניבטות לא רק מתמונות דהויות, כי אם כפות שרטוט גדולת ממדים, המכחישה את כל מה שהיה. שם, שאנשל לבנדיגר שקד משך שנים על שרטוטה. על כל פרט עיירה עמד, ולא שכח לציין גם את פעלן ומפעליהן של אותם שים טובי הלב. כאן, למשל, אומר אנשל, מהלך היה שמואל- השומר הוותיק של בית החרושת של הנגיד לוריא „הרומ- דים של פינסק", כאן בית הכנסת הגדול, כאן התגוררה גולדה בימי ילדותה, ושם, למעלה, מצביע מארחנו, נמצא הה- אסישטינער באר"ג: הר לא גבוה במיוחד, עליו הקים בשעתו שבא מהכפר הסמוך מספר בתים, וייעד אותם ליהודים. „על ההר בטוח, יתגוררו" — פסק.

גם את תחנת הרכבת שחזר ביד אמן. רכבת שבמהלכה מורשה, מביאה את היהודים מ„העיר הגדולה" ובפיהם בשורות טובות טובות. ובסמוך — תחנתם של העגלונים. אנשל נעקב בשמור ודוק של דמעה ניקווה בזווית עיניו הכחולות. „אי-אי-אי, אלה אנשי אמת, יהודים טובי לב.

הרבה „פינסקאים" שבאו, כרבים אחרים, לביתו של אנשל במושב צופית לראות זאת, התרגשו ונוכח תמונות השחזור קלחו גם הזכרונות, בתוכם. גם הזכרונות המרים שפקדו את העיירה. זוכרים גם את ביתה של חנה גרבוז, האם ושבעת ילדיה, ובית שכנתה, ריזולה, אופה העוגיות, בהם כיבדה את ילדי העיירה, בכל מוצאי שבת כעת שיצאו מבית הכנסת. ושעמן של עוגיות אלה, מעיד האומר אנשל עדיין שמור בפי...

שחזורו של בית כנסת

ובית הכנסת הגדול? דגש מיוחד הושם במעשה השחזור של בית כנסת זה, שאת פאריו והדרו שיבח בשעתו גם נשיא המדינה חיים וייצמן ז"ל. בית כנסת גדול, ענק ממש, מרשים ביופי חזותו, שהכיל למעלה מ-3000 מקומות ישיבה ותקרתו נשענה על עמודי בטון חזקים וקישוטי שבו לב ועין.

וגם אגדות רבות רקמו הילדים סביב בית כנסת זה. סיפור אודות מנהרה שכל המהלך בתוכה, עשוי בסופו של דבר להגיע ל...גדות הסמבטיון. בשנת 1921, נזכר אנשל, פרצה דליקה בעיירה, הכבאים היהודים רצו עם מכשירי הכיבוי הפרימיטיביים, ולא הצליחו לכבות את השריפה וכך נשרף גם בית הכנסת הגדול. יותר מאוחר שוקם בית הכנסת. אך נהרס שוב במלחמת העולם השניה והפעם, על ידי הרוסים. במפתו של אנשל לבנדיגר, מתנוסס שוב בית הכנסת ביופי חזותו, כבאותם ימי זוהר.

והלאה, בית היתומים ומגרש הספורט הקטן שבהם נתנו ילדים קטנים פורקן למרצם. והגיטו של פינסק! וכדי לשרטט כראוי את הגיטו, נסתייע אנשל במרדכי שוכמן, המתגורר כיום במונטריאול שבקנדה, ואשר חי ועבר את כל מוראותיו של גיטו זה. הוא אשר סייע בקביעת התחומים המדוייקים של הגיטו.

המפה של אנשל

המפה של אנשל לבנדיגר, כמו חיה ונושמת נוראות העבר. היא מקפלת בתוכה סיפור מופלא של העיירה וסיפורו של בן העיירה המסרב להשלים עם המצב... גם שמותיהם של אישי התורה, רבניה של פינסק ולמדניה מונצחים. איך אפשר שלא להזכיר, אומר אנשל, את הרב ר' שמעון, מרבניה הראשונים של העיר ואת ר' נפתלי כץ, שיחוסו בכך שהוא נמנה על צאצאי המהר"ל מפראג, הרב יצחק יעקב ריינס, ממייסדי תנועת המזרחי ואת עמיתו הרב יעקב זיסלמן; את הרב אהרן ואלקין. שבנו שמואל, מתגורר כיום בארצות הברית ומכהן שם כסגן נשיא הסתדרות הרבנים. ויותר מכל, בין הכתובים שבתרשים מציין אנשל גם את שמו של ר' לוי יצחק מברדיצ'ב. הן תדע לך, הוא אומר שלפני שהגיע לברדיצ'ב שהה בפינסק ואף התפרסם בתפילתו על תושבי „רובע הרפש והטיט". שבו, יותר מאוחר, היה הגיטו, אותו גיטו שהביא כליה על העיירה.

למושב צופית, שמצפון לכפר סבא, הגיע אנשל לבנדיגר, לפני יובל שנים, לערך. את פינסק עזב בהיותו בן שבע עשרה שנה. סרטיפיקט לארץ לא קיבל לכן נסע לארגנטינה, אך שם, „כמו בערבה האדמה מתחת רגלי", לא מצא בה מנוח ונסע לארץ ישראל. הצטרף אל החלוצים ובנה את ביתו במושב השיתופי. אך לדבריו, קורותיה של העיירה והשיותיה „ממש רדפו אותי" — אומר, לבנדיגר במשך 15 שנה לערך, השתדל ללקט פרטים ונתונים אודות פינסק שהותה ושחרבה, עיירה שתושביה אותו לערך מיהודים נפלו על קידוש השם; עיירה שמתוכה יצאו מנהיגים לאומה. לכל אלה, ביקש אנשל מצופית להקים יד ושם ושרטט את המפה, שעל דיוקה עמדו כבר ותיקיה של פינסק.

שי תורה ועבודה

פינסק אומר אנשל, היתה לא רק עיר של תורה. היו בה גם עבודה ולא „סתם „בעלי מלאכה ועירים כי אם איכרים רים של ממש", ובמפתו משורטטים שדותיו של ר' נחום כן, שיחד עם בניו מהלך היה בתלמי חריש, בעיבודה של ירה. ואף את בארות המים, שכרה במו ידיו, לא שכח אנשל ובית החרושת לגפרורים, ומנסרות העץ הגדולות, שאת צרים שלהם היו משלחים על גבי הנהר לדאנציג, ובית החרושת ידים של משפחת לוריא.

א ישכח דבר"...

„תאמין לי, שמשך השנים בהם שקדתי על שחזורה של פינסק, ודלתי שלא לשכוח אפילו פרט אחד ואני מקווה שעמדתי בכך" אמר איש שיחנו ותוך כדי כך הוא משבח את רעייתו, צפורה, יעה בידו והשגיחה ש„לא ישכח דבר"...

ר' והשוק של פינסק? ברור, והגשרים שעל נהר ה„פינה" ברים בין השאר את פינסק והחומי הביצות שהקיפו אותה. ה, גדולת הממדים, מנציחה כל רחוב וסימטה, כל בנין וגן,

בחוג המשפחה

מאת
בתיה כרמי

סריגים

הדגמים המותאמים למזג האוויר הסתוי עשויים מ־בדים קלילים הסרוגים מ־תערובות של „אקרילן" וסיבים אחרים.

חולצות בעלות שרוולים קצרים ושרוולים ארוכים בצבעים חיים — כחול, אדום, לבן וקשת גווני ה־סגול האופנתיים השנה. ה־חולצות מופיעות באין ספור דוגמאות עליזות עם אפלי־קציות של מוטיבים ילדו־תיים, רקמות, מונוגרמות, הדפסות שונות ועוד.

משפחה ספורטיבית

כשֶשואלים את ארבעת ילדיה של דבורה (סאוב) שויד מה תהיו — כשתהיו גדולים — הם משיבים ללא היסוס: מורה לחינוך גופני.

ולא בכדי, שכן גם האם, גם האב, ושניהם, עוסקים בחינוך גופני. האם — כמורה בבה"ס ובחוג ההעב־ליות לנשים בסעם תנועת האשה הדתית לאומית, האב — כמנהל הסמינר לחינוך גופני בגבעת וושינגטון.

„האווירה בבית מאד תופסיבית" מעידה דבורה שויד. „שכן אדם העוסק בספורט הוא מטבעו אדם פתוח. הילדים פתוחים, חופשיים ללא תסביכים, ומרבים להתייעץ עם ה־הורים".

הבן הגדול העומד להתגייס לצה"ל עוסק בכדורסל, השני הלוחב ביכיבה, עוסק בכדורעף, הבנות בהתעמלות וכולם יודעים לשחות היטב, אוהבים להזות בתחרויות. „אני מוצאת שהוראת החינוך הגופני הוא מקצוע יפה מאד". מעידה דבורה שויד „אבל מאד תלוי באופיו של כל אחד. לא כל ספורטאי יכול להיות גם מורה לחינוך גופני, אני חושבת שזה ענין של אופי".

„על בריאות הגוף והדת אמר רבות הרב קוק". מוסיפה דבורה העוטה על ראשה כיסוי ראש, בעלה שהיה תלמיד ישיבה עטור זקן והבנים — בתנועת „עזרא". „התעמלות נוהגת הרגשה טובה". היא מוסיפה „במיוחד ההתעמלות החדשה שאינה כה מעייפת כמו זו של פעם. מרגישים את הגוף ואת תפקידו של כל אבר בגוף. נוכחים שהגוף אינו רק מכונה אלא גוף מחולק לאברים.

לאשה העוסקת בספורט יש גמישות רבה יותר וחינניות" מסכמת דבורה שויד שאף הכינה לעצמה תלבושת התעמלות מיוחדת הצאיה—מכנסים. בה אפשר לבצע את כל התרגילים ויחד עם זאת להראות צנועה.

הפורטות עלי נבל

בחצות הלילה נושבת רוח צפונית ופורטת במיתרי כנור דוד.

צלילי הנבל נשמעו בימים אלה בירושלים בתחרות הנבל הבינלאומית השישית.

25 נבלנים הגיעו להתחרות. נבלנים — אמרנו, שכן שניים מהם — הם גברים... בעוד היתר — הן נשים ומספרן — 23.

האם הנבל הוא כלי נשי?

אם לשפוט על־פי צורתו המעודנת והמסוגננת, ציפוי הזהב והציורים ואפילו תנועת הפריטה — הקלילה־עדינה, אין פלא בכך, שהנשים אימצוהו. לא כך גורס ג'ייכס פינ־קרסון הנציג הגברי, שהגיע ישירות מהבית־הלבן שבוושינ־גטון, שם הוא מנגן בקבלות הפנים של הנשיא. לדעתו בונים כיום נבלים שצורתם פשוטה וללא קישוטים נשיים. כך שהם בהחלט מתאימים לגברים. מעלה נוספת לגברים, בענין הנבל והיא — שהם מסוגלים לשאת אותו, בעוד הנשים, נזקקות לעזר כנגדן.

כך, או אחרת, שאיפת הנבלנים, שכאמור רובן נשים, לזכות במקום הראשון.

הפרס הראשון, הוא כמובן — נבל. מחירו של נבל בימינו — 40 אלף לירות.

הסמינר להנהגה תנועתית קהילתית

הסמינר להנהגה תנועתית קהילתית של תנועת האשה הדתית לאומית בשיתוף משרד הסעד היחידה להתנדבות מידיע את לימודיו בשלב ב'.

מטרת הסמינר, להכין צוות חברות בסניפים, להפקידים בכירים שונים בשטח התנועתי והקהילתי. הסמינר מתוכנן ומבוצע בשיתוף עם משרד־הסעד היחידה להתנדבות. כשתת־פות בו 43 חברות מרחבי־הארץ כולל ישובי פיתוח וישובים מבוססים. הלימודים נערכים במתכונת של יום לימודים בשבוע. הנושאים שנלמדו עד כה כללו: מחשבת ישראל, היהדות הציונות הדתית, המשפחה היהודית ובעיותיה, שעור קבוע בספר הכוזרי, על אירגונים וולנטריים, הכנסת ופעו־לותיה, כיוון הפעולה של תנועת האשה הדתית, החברה המסורתית והחברה המודרנית, תהליכים בקבוצות ודינמיקה קבוצתית, בעיות אישות, תהליכי התקשורת והסברת, נושאים קהילתיים שונים ויחסים בין הפרט והצבור לאור ההלכה.

הנושאים הללו נלמדו בשלב א'. בסיומו נערכו שני ימי עיון באולפנה „צפירה" במושב צפריה.

השבוע החחיל הסמינר בלימודי שלב ב' ובשתתפות בו אותן 43 חברות.

ביה"ס הוא על בסיס לימודים במשך שנה. היות והתחילו לפני פסח של שנה שעברה יסיימו את הלימודים לקראת פסח של השנה.

מה מתבשל?

חטיפי גבינה

הפעם אין צורך לבשל. עליך רק לעצב ולסגנן.

המדובר הוא בחטיפי־גבינה מסוגננים לכיבוד קל.

מרכז הדרכה חדש לעקרת־הבית פתחה „תנובה" בת"א בו תראינה עקרות־הבית הדגמות מתכונים מענינים מגבינות ותקבלנה הכשרה להכנתם.

מה אפשר להכין מגבינות?

קסטה פיקנטית:

הגבינה טעימה במיוחד עם לחם פומפרניקל (לחם כהה מאד).

פורסים את הלחם לפרוסות בעובי של ס"מ כל פרוסה.

הכיני ממרח משני גביעי גבינה, מלח ופלפל.

מרחי על הפרוסה הראשונה מחצית מכמות הממרח.

הניחי פרוסה נוספת, מירחי עליה יתרת הממרח וכסי בפרוסה השלישית.

הכניסי לתא ההקפאה, עד אשר הקסטה תתקשה לגמרי — לפחות 4 שעות. אפשר להגישה בשני אופנים: כחטיפים בגביעי נייר או בפלטה. יש להוציא את הקסטה מתא ההקפ־אה — כ־15 דקות לפני החיתוך, אך אסור שהיא תפשיר.

לקבלת חטיפים, יש לחתוך את הקסטה לאורכה לשני חצאים ולפרוס כל מחצית, לפרוסות בנות ס"מ. הכניסי כל חטיף לגביע נייר וסדרי בצפיפות על המגש.

הגישי ככיבוד, עם יין שולחני או מיץ עגבניות.

באותו סגנון הכיני חטיפים דמויי קסטה מריבועי לחם פומפרניקל, עם גבינה צהובה „עמק".

קוביות גבינה:

פרוסות מלפפון ירוק, מעליו קובית גבינה בגודל ס"מ חצי מגבינות „גוש־חלב" או „עמק". משולש או ריבוע של גמבה אדומה והחדי בקיסם. הכיני כ־50 קוביות וסדרי על מגש להגשה.

עגולי מלפפון וגבינה:

הכיני עיגולים רבים של מלפפון ירוק וסדרי על המגש.

צקי מעל כל עיגול בממרח גבינת „גלילי" ביציקה מסוגננת כדוגמת יציקת פרחי־קרם מעל עוגה באמצעות „מזרק" לקישוט עוגות.

חטיפי־שזיפים יבשים:

את ממרח־הגבינה אפשר לצקת על שזיפים יבשים מהם הוצא הגלעין תוך הגדלת הפתח. הכניסי כל שזיף לגביע נייר קטן וסדרי על מגש קטן.

חטיפי גמבה:

צקי את ממרח הגבינה לתוך חיתוכים מאורכים של גמבה אדומה. הכניסי לגביעי הנייר וסדרי במגש.

קורס למנחות הורים

מטרת הקורס היא להקנות הכשרה ספציפית למנחות, להדרכת קבוצות הורים כדי שיוכלו להתמודד עם תפקידם כמחנכים. פגישות החוג נערכות אחת לשבוע עם מנחה הו־רים מוסמכת. מקיימים שיחות בנושאים שונים משטחי אנוש, מקום ההורה בחינוך ילדיו, תפקיד ההורה בסביבה המתיר־נית, עידוד בטחונה העצמי של האם, החזרת המשפחה למ־קומה הצודק והחשוב בקהילה ועוד.

ההשתלמות בקורס מנחות הורים היא לתקופה של שנ־תיים. אחת לשבוע כולל עבודה מעשית.

„תנובה" החלה לשווק „חלב מלא"

תנובה החלה השבוע לשווק בכל הארץ חלב מסוג חדש — חלב מלא. המצטיין בתכולת שומן גבוהה יותר: 3.8% שומן (לעומת 2.8% שומן בחלב רגיל), וכתוצאה מכך — בטעם עשיר יותר.

החלב המלא של תנובה משווק באריזות פלסטיק בעיצוב חדיש וצבעוני. כל אריזה מכילה חצי ליטר ומחירה 1.30 ל"י — כולל מס ערך מוסף.

עקב שיטת הייצור המיוחדת של החלב המלא — הוא הומוגני לחלוטין ואין כל הצטברות שומן על דפנות האריזה.

החלב המלא של תנובה מומלץ במיוחד לילדים — עקב ערכו התזונתי הגבוה, והוא מתאים מאד כתוספת לקפה — עקב טעמו העשיר.

הבראה קבוצתית

כשאין יוצאים לחופשה — לא מקבלים דמי הבראה. ולמה לא יוצאים לחופשה? יש הטוענים ש„התבודדות" בבית־הבראה — משעממת.

מבצע יפה, נערך מטעם החברה למרכזי תרבות נוער וספורט (בקיצור — מתנ"סים). העובדים התארגנו ויצאו להבראה קבוצתית, משותפת — עם המשפחות. תחילה אירגנו קרן משותפת שבאמצעותה יוצאים להבראה. תופעה נסיונית כבר נערכה והנסיון — הצליח.

במרכז הקהילתי שבחוף אשקלון נפשו העובדים ומש־פחותיהם — סך הכל — 180 איש שהם — 60 משפחות.

התכנית כללה: מפגשים חברתיים, פעולות ספורט, שי־חות הדיונים, הרצאות, ארוחות ערב חגיגיות, תכנית אמנותית בשיתוף „אמנות־לעם" כשהילדים נמצאים אף הם בידים טובות — ידי השמרטפיות.

קצר ולענין:
אל תרדה בחלש ממך — אך אל תתן לו לרדות בך.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגות
כימי חל — 4.00—7.00—9.00

אודיון
הרפר

ארנון
שבוע 2
הבוגר

אורנע
בהלה בפארק הסמים

הבירה
שבוע 3
שובבה שכזאת

מיטשל
הינדנבורג

חיפה

אורה
הטלפון הורוד

אמפי
שבוע 3
להתראות בגיהנום

ארמון
הינדנבורג

אורלי
הנערה מפטרובקה

פאר
שבוע 11
קן הקוקיה

חן
יהלומים לנצח

רון
שבוע 6
אנשים יפים

תל־אביב

אסתר
שבוע 2
לנו החתיכות האנגליות

גת
שבוע 9
להיות או לא להיות

חן
מעקב באפלה

דרייב אין
שבוע 2
אני הגדול מכולם

פאר
שבוע 14
קן הקוקיה

נתקבלו במערכת

— מסות, מאמרים ורשימות, של סופרים, עריכה, ביאור ומבואות בידי משה גרנות, מותאם לפרק ה־עיון שבתכנית הספרות החדשה ל־חטיבת־הביניים, הוצאת עם עובד, תשל"ו.

— חזירי הים, ספור, מאת לוד־ביק ואצוליק, ספריה לעם, עם־עובד, תשל"ו, 170 עמ'.

— ערבים, אדם, עודם, מאת אלכסנדר ברזל, ספריית מן המוקד, עם־עובד, תרבות וחנוך, תשל"ו.

— מפעל תיעודי גדול של ה־תנועה הקיבוצית הגיע לסיומו עם הופעת הכרך השלישי של „נתיבי הקבוצה והקיבוץ" בהוצאת „עם־עובד", ובעריכתו של שמואל גדון הבר נצר סירני. מפעל זה שהתחילו בשנות החמישים מסכם את מיבחר המחשבה וההגות של מייסדי התנועה הקיבוצית ומחשביה במרוצת הדורו־תיים. החומר נאסף ונלקט בשקידה מתוך הספרות העניפה של התנועה הקיבוצית לזרמיה ולתקופותיה. החל מימי העליה השניה ראשית התהוות הקבוצה וכלה בימינו אלה.

פרופסורים מתאילנד סיימו קורס באולפן „עקיבא"

„זה היה נפלא, מצויין" — אמרו בעברית חמישה פרופסורים ומרצים לשפה מתאילנד, שסיימו קורס בן חודש ימים באולפן „עקיבא" בנתניה.

חברי הקבוצה אמרו את דבריהם לפני צאתם את הארץ. מטרת לימו־דיהם באולפן „עקיבא" היתה — לעמוד על דרכים ושיטות הדרכה להוראת שפתם לזרים.

אחד האורחים, פרופ' סרמסיט סר־גיאסני אמר לכתב עתיים בנמל־ התעופה, כי אכן ניתן להתאים לצר־כיהם את השיטה שלמדו באולפן עקיבא.

בשיטות ההוראה הקיימות כיום בתאילנד עוברת לפעמים שנה ומע־לה עד אשר זר מצליח ללמוד את השפה התאית עד כדי יכולת שימוש בה בצורה הבסיסית ביותר. לעומת זאת, בשיטה המקובלת בישראל מצליחים להקנות ללומדים תוך שלו־שה חודשים בלבד את כושר השי־מוש בשפה העברית, שאינה קלה כתאית. לפיכך פנו הפרופסורים בכתב, בבקשה לקבל חומר עיוני על השיטות להוראת השפה העברית הנהוגות בארץ. לאחר התייעצות התברר שהדרך הטובה ביותר היא לתת מספר מלגות למרצים תאיים לעשות חודש ימים בארץ. בעקבות זאת הגיעו חמשת הפרופסורים לארץ כאורחי האולפן ומשרד החוץ.

במיוחד התרשמו האורחים מדב־קותם של מורי האולפן בשימוש בעברית בלבד. „אין מרשים לתל־מידים להשתמש בשפתם ומהרגע הראשון מתנהל הכל בעברית, עם הרבה מימיקה והרבה משחק, אך שום שפה אחרת איננה מותרת ב־קורס. דבקותם של המורים בעיקרון זה החישה בהרבה את הלימודים" — אמרו האורחים.

הרבה ממה שלמדו בארץ ירכזו בדו"ח שימסרו למוסדות החינוך בתאילנד, ועל סמך זה תוכן תכנית לימודים אשר תאפשר לזרים ללמוד ... זמן סביר.

מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים

סדר הסליחות

מוגה ומבואר בידי
ד"ר דניאל גולדשמידט

א. כמנהג ליטא וקהילות הפרושים בא"י
המחיר —.32 ל"י

ב. כמנהג פולין ורוב קהלות א"י
המחיר —.32 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. ...036

הודעות עירית תל־אביב־יפו על שינויי תכניות בנין ערים

חוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965 / מרחב תכנון מקומי תל־אביב—יפו

הודעות בדבר שינויי תכניות מפורטות מקומיות

1) נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז תל־אביב, אישרה תכנית מפורטת הנקראת: „תכנית מפורטת מס' 1112 א' — חלק מתכנית מתאר מקומית מס' 1111, עבר הירקון, דרום רובע מ' קטע תכנון 1/ג", בגוש 6634 חלקות 154, 152, 140—138, 19, 17, 16, 13, 213—211, 163—158; חלקי חלקות 151, 27, 28, 14, 214, 174; גוש 6635, חלקות 104, 86—84, 71—63, 9, 201—155, חלקי חלקות 150, 55, 8, 7; גוש 6648, חלקי חלקות 112, 70, 35, 31.
בין הרחובות: ויצמן, שד' רוקח, אבן גבירול והאוניברסיטה.
שעיקרי הוראותיה: תכנון וחלוקת השטח הנמצא בגבולות התכנית (בכדי להקל באפשרות מימוש התכנית וחלוקתו בין הבעלים) ע"י:
א. התוויית דרכים חדשות כמסומן בתשריט;
ב. קביעת אזורי המגורים השונים כמסומן בתשריט;
ג. קביעת אופן הבינוי, צפיפות מגורים ומספר יחידות הדיור ב־אזורי הבניה המותרים בכל מגרש ולכל בנין;
ד. קביעת אזורים שונים אחרים;
ה. קביעת תקנות בניה לאזורי המגורים והאזורים האחרים;
ו. איחוד וחלוקה של אזורי החלוקה החדשה בתכנית, בהסכמת הבעלים או שלא בהסכמת הבעלים בהתאם לסימן ז' בחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965.
אשר הודעה על הפקדתה יחד עם התשריט המצורף אליה, פורסמה בילקוט הפרסומים מס' 1806, תשל"ב, עמ' 1166, ובעתוני בוקר „על המשמר" מיום 22.2.72 ו„הצופה" מיום 22.2.72.

2) נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז תל־אביב, החליטה באישור שר הפנים, לאשר שינוי תכנית מפורטת הנקראת: „תכנית מס' 1365 ב' שינוי מס' 2 לשנת 1972 של ת.ב.ע. מפורסמת מס' 44, תכנית מאוחדת לקביעת אזורים (תיקון 1941) תל־אביב—יפו". בגוש: 6907, חלקות 42, 41, 70. רחוב: פינת הרחובות בן־יהודה—טרומפלדור.
מטרות שינוי בתכנית: לקבוע מגרש מיוחד לגבי חלקה 70 בגוש 6907 ולאחדה עם החלקות 41, 42 בגוש 6907 לקבוע תנאים מיוחדים למגרש המאוחד (להלן „המגרש"). לשם תוספת להרחבת בית המלון רב־קומתי הקיים ולבנק בקומת ... בפינת הרחובות א. בן־יהודה—טרומפלדור ולשנות בהתאם את ת.ב.ע. מפורסמת מס' 44 — תכנית מאוחדת לקביעת אזורים (תיקון 1941) על שינויה. (להלן התכנית הראשית). ההודעה בדבר מתן תוקף לה נתפרסמה בעתון הרשמי מס' ... מיום 22.11.1941.
אשר הודעה על הפקדתה ביחד עם התשריט המצורף אליה בילקוט הפרסומים מס' 1827 תשל"ב, עמ' 1732.

3) נמסרת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 117 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, כי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה, מחוז תל־אביב החליטה באישור שר הפנים, לאשר שינוי תכנית מפורטת הנקראת „תכנית מס' 898 שינוי מס' 3 לשנת 1969 של ת.ב.ע. 44 — מאוחדת לקביעת אזורים (שינוי 1941) תל־אביב־יפו". בגוש 6907 חלקות: 22, 24, 57, 85, 23. רחוב: שלום עליכם.
מטרות שינוי התכנית: לאחד החלקות ולקבוע את אופן ותקנות הבניה של המגרש המיוחד הכולל את שטח מס' 85, 57, 22, 24 ו־23 בגוש 6907 ולשנות בהתאם ה"ת.ב.ע. 44 — תכנית מאוחדת לקביעת אזורים, ... אשר ההודעה בדבר מתן תוקף לה פורסמה בעתון הר... 1142 מיום 20.11.41.
אשר הודעה על הפקדתו ביחד עם התשריט המצורף אליו בילקוט הפרסומים מס' 1977 תשל"ד עמ' 556.

השינויים האמורים בצורה שבהם הועדה המחוזית אישרה ביחד עם התשריטים המצורפים אליהם, הופקדו במשרדי הועדה המחוזית האמורה וכן במשרדי הועדה המקומית לתכנון תל־אביב—יפו וכל המעוניין רשאי לעיין בהם, ללא תשלום ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

1) בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, נותנת בזה הודעה בדבר הפקדה במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו, של תכנית הנקראת: „תכנית מס' 1855 שינוי מס' 2 לשנת 1973 של תכנית בנין עיר מס' 44 תכנית מאוחדת לקביעת אזורים (תיקון 1941) תל־אביב—יפו".
מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם: —
גוש: 6903 חלקות וחלקי חלקות: 48, 53, 59—63, 65—68, 74, 75, 597, 805 (דרך), 810 (דרך), 811 (דרך).
גוש: 6905 חלקות וחלקי חלקות: 69, 70, 72—74, 77 (דרך), 80 (דרך).
גוש: 6906 חלקות וחלקי חלקות: 60 (דרך), 61—64, 78 (דרך), 60 (דרך), 61—64, 78 (דרך), 108—111, 128, 151, 126 (דרך), 131 (דרך).
גוש: 6907 חלקות וחלקי חלקות: 14, 16, 63, 91.
גוש: 6908 חלקות וחלקי חלקות: 1—6, 16—18, 40, 42, 43, 47—55, 87, 88, 99—102 (דרכים).
גוש: 6911 חלקות וחלקי חלקות: 1, 14—26, 36 (דרך), 97 (דרך), 104—108, 109 (דרך), 122—125, 142, 144, 147 (דרך), 148 (דרך), 150 (דרך), 151 (דרך), 153.
גוש: 7091 חלקות וחלקי חלקות: 105—112, 156—161, 165, 166, 178 (דרך), 182 (דרך), 183 (דרך)
רחוב: בוגרשוב.
עיקרי מטרת שינוי התכנית: היא להרחיב את רחוב בוגרשוב לכל אורכו של 19.5 מ', לקבוע איזור מסחרי II במקום איזור מגורים בקטע בין רח' בן־יהודה ורח' הירקון ולקבוע קוי בנין חדשים כמסומן בתשריט, ולשנות בהתאם לכך את תכנית בנין עיר מס' 44 — תכנית מאוחדת לקביעת אזורים (תיקון 1941) על שינוייה (להלן התכנית הראשית), אשר ההודעה בדבר מתן תוקף לה פורסמה בעתון רשמי מס' 1142 מיום 20.11.41.
הכל כאמור בתכנית המופקדת.

2) בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, ניתנת בזה הודעה בדבר הפקדה במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו, של תכנית הנקראת: „תכנית מספר 1894 שינוי מס' 1 לשנת 1976 של תכנית מפורטת 1927 (תיקון 1938) — גדס".
מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם: —
גושים וחלקות: 6968. חלקות: 7, 205.
רחוב: הירקון פנת רח' עם ישראל חי.
עיקרי מטרת שינוי התכנית: היא להתיר הקמת בריכת שחיה לתיירי המלון הקיים על שטח החלקות הנ"ל בקוי בניה מוקט־נים, ולשנות בהתאם לכך את התכנית המפורטת 1927 (תיקון 1938) — גדס, על שינויה (להלן התכנית הראשית), אשר ההודעה בדבר מתן תוקף לה נתפרסמה בעתון רשמי מס' 976 מיום 4.1.40.
הכל כאמור בתכנית המופקדת.

3) בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, ניתנת בזה הודעה בדבר הפקדה במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו, של תכנית הנקראת: „תכנית מס' 1409 שינוי מס' 1 לשנת 1976 של תכנית מפורטת מס' R/188".
מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם: —
גושים וחלקות: 6637, חלקות 537, 536.
רחוב: דרך הרצליה — יד המעביר.
עיקרי מטרת שינוי התכנית: היא להרחיב את דרך הרצליה ולקבוע איזור מסחרי במקום איזור דירות B לגבי השטח המפורט בסעיף 2 דלעיל ולשנות בהתאם לכך את התכנית המפורסמת מס' R/188 על שינויה (להלן התכנית הראשית), אשר ההודעה בדבר מתן תוקף לה פורסמה בעתון הרשמי 1579 מיום 15.5.1947.
הכל כאמור בתכנית המופקדת.

4) בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, ניתנת בזה הודעה בדבר הפקדה במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב—יפו, של תכנית הנקראת: „תכנית מס' 1849 שינוי מס' 1 לשנת 1975 של תכנית מפורסמת מס' 347".
מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם: —
גושים וחלקות: 6638, חלקה 194. רחוב: מרכוס.
עיקרי מטרת שינוי התכנית: לקבוע איזור מגורים מיוחד ל... חנויות לגבי החלקה 194 בגוש 6638 עם תנאי בניה ... ולשנות בהתאם לכך את התכנית המפורטת מס' 347 על ... (להלן התכנית הראשית), אשר ההודעה בדבר מתן ... נתפרסמה בי.פ. מס' 494 מיום 23.8.56.
הכל כאמור בתכנית המופקדת.

5) בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, ניתנת הודעה בדבר הפקדה במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב, של תכנית הנקראת: „תכנית מס' 1787 שינוי מס' 4 לשנת ... ת.ב.ע. 44, תכנית מאוחדת לקביעת אזורים (תיקון 1941)".
מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם: —
גושים וחלקות: 6941, חלקות: 163, 162, 161.
רחוב: כביש דרך פתח־תקוה — ורח' טיומקין.
עיקרי מטרת שינוי התכנית: היא לאחד את החלקות ... בגוש 6941 למגרש בניה אחד, להרחיב את רח' טיומקין, איזור מסחרי מיוחד ובינוי, עם תנאי בניה חדשים בהתאם לכך את ה"ת.ב.ע. מס' 44 — תכנית מאוחדת אזורים (תיקון 1941) על שינוייה (להלן התכנית הראשית) ההודעות בדבר אישורה הסופי התפרסמו בעתון הרש... 1142 מיום 20.11.1941.
הכל כאמור בתכנית המופקדת.

6) בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, ... הודעה בדבר הפקדה במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב, של תכנית הנקראת: „תכנית מס' 1303 שינוי מס' 1 לשנת ... תכנית מפורסמת מס' 481".
מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם: —
גושים וחלקות: 7023, חלק מחלקות 42, 35.
רחוב: שבטי ישראל.
עיקרי מטרת שינוי התכנית: לקבוע תכנון חדש ובינוי לגבי המפורט בסעיף 2 דלעיל ולשנות את התכנית המפורסמת ... על שינוייה, אשר ההודעה בדבר מתן תוקף לה פורסמה ב... הפרסומים מס' 535 מיום 9.5.1957 (להלן התכנית הראשית).
הכל כאמור בתכנית המופקדת.

7) בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, ... הודעה בדבר הפקדה במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב, של תכנית הנקראת: „תכנית מס' 1904 שינוי מס' 1 ... של תכנית מפורסמת 577 ג'".
מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם: —
גוש: 6999, חלקות: 60—62, 64, 65. גוש: 7153, חלקה ... יפו ג'.
עיקרי מטרת שינוי התכנית: לשנות מקום הבנין מס' 86 ... מערבה, כדי לא לפגוע בעץ השקמה העתיק ... במקום ולשנות בהתאם לכך התכנית המפורסמת מס' ... אשר ההודעה בדבר מתן תוקף לה פורסמה בילקוט ... מס' 2181 מיום 1.1.76. (להלן התכנית הראשית), על שינוייה.
הכל כאמור בתכנית המופקדת.

8) בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה—1965, ... הודעה בדבר הפקדה במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה תל־אביב ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה תל־אביב, של תכנית הנקראת: „תכנית מס' 1917 שינוי מס' 3 ... של ת.ב.ע. 1938 (תיקון 1938) — גדס".
מקומם של השטחים אשר התכנית מתייחסת אליהם: —
גושים וחלקות: 6954, חלקה 86. רחוב: באר טוביה.
עיקרי מטרת שינוי התכנית: לקבוע תנאי בניה חדשים ... בגוש 6954 ולשנות בהתאם לכך את התכנית ב.ע. ... 1938) גדס על שינוייה (להלן התכנית הראשית), אשר ההודעה בדבר מתן תוקף לה התפרסמה בעתון הרשמי ... 4.1.1940.
הכל כאמור בתכנית המופקדת.

כל המעוניין בשינויי התכניות רשאי לעיין בהם ללא תשלום ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה ... נפגע על־ידי התכניות, וכן כל הזכאי לכך על פי סעיף 100 רשאי תוך חדשיים מיום פרסום הודעה זו ברשומות, להגיש ... במשרדי הועדה המחוזית האמורה.

ד. רוניק
יושב ראש הועדה המחוזית לתכנון ולבניה — מחוז תל־אביב